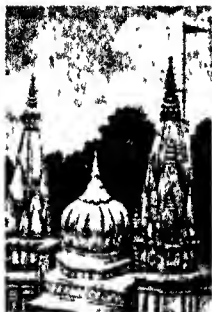

కాశీ మహాత్మ్యము

1386
P61

కవచం: తిమ్మరుని బాలకృష్ణమూర్తి M.A. B.Ed

కాశీ మాహాత్మ్యము

1386
P61

అచ్యుతుని బాలకృష్ణమూర్తి

PLACED ON THE SHELF

Date

ప్రథమ ముద్రణ - 1981.

ప్రతులు - ₹ 1000

పెం - 15

ప్రతులకు :

A. S. Krishna Moorthy

PAPARAJU THOTA

CHIRALA

**SRI VENKATESWARA
CENTRAL LIBRARY &
RESEARCH CENTRE**

Acc No 32621

Date...

TIRUPATI.

ముద్రణ :

శ్రీ సి రీ ష ఆర్ట్స్ ప్రింట్స్

చీరాల

కృతజ్ఞత

ఈ పుస్తకము తెలుసుల తెలువతి దేశస్థానము
ారి అర్థిక పహాయముతో ముద్రించడమైనది!

వారికి మా కృతజ్ఞతాభి వందనములు.

విషయ సూచిక

I.	వృధమా శ్వాసం		
1.	వింధ్య గర్వావహరణం	2
II.	ద్వితీయా శ్వాసం	9
2.	దేవతలు కాళి వచ్చుట	14
3.	దేవాళి అగస్త్యుని చిర్యనం	18
4.	బృహస్పతి చెప్పిన వతివృత చిర్యలు	21
5.	అగస్త్యుడు నిర్వేదం	26
6.	అగస్త్యుడు కాళిని కదలిపోవుట	32
III.	తృతీయా శ్వాసం		
7.	అగస్త్యుని తీర్థయాత్ర	39
8.	అగస్త్యుడు కొల్లాపురిని దర్శించుట	43
9.	అగస్త్యుడు శ్రీశైలమున కేతెంచుట	46
10.	శ్రీ పర్వత మహిమ	48
11.	శివశర్మ పాఖ్యానం	51
12.	సూర్యుని కవర్ణనం	53
13.	వైశ్వానర చరిత్రం	59
14.	వీరేశ్వర పరిభాషం	74
IV	చతుర్థా శ్వాసం.		
15.	విరృతిలోక వృత్తాంతం	83
16.	కుబేరుని వృత్తాంతం	88
17.	నప్తరి లోక వృత్తాంతం	114

V. పంచమా శ్వాసం

18. మణిశరి కా మహాత్మ్యం	124
19. కాలభై రవ జననం	181
20. హరిశేఖని వృత్తాంతం	188
21. శోభివావికా తీర్థమహాత్మ్యం	189
22. అయ్యరవపాద కాలం	167
23. దివోదాసు చరిత్ర	158
24. ఉత్తరాద్కా నృణావం	167

VI. షష్ఠా శ్వాసం

25. పాండాదిత్య నృణావం	169
26. గరుడాదిత్య నృణావం	170
27. వృద్ధాదిత్య నృణావం	174
28. శివుడు విష్ణుశ్వరుని కాశీ పంపుట	163
29. లక్ష్మీనారాయణులను కాశీ పంపుట	186
30. దివోదాసు విర్యాణం	189
31. పంచనద వృత్తాంతము	193
32. కాశీలో నిష్ఠురూపాలు	195
33. వృషభద్రునివిర్యావం	198
34. వైశ్ణవేంద్ర ప్రాదుర్వావం	200
35. శ్రితివాసతీర్థ మహాత్మ్యం	202
36. దుర్గా మహాత్మ్యం	204

VII. సప్తమా శ్వాసం.

37. ఓంకారేశ్వర మహాత్మ్యం	209
38. శ్రివిష్ణుపేశ్వర మహాత్మ్యం	211
39. ధర్మరాతేశ్వర మహాత్మ్యం	218
40. దుర్వాసేశ్వర ప్రాదుర్వావం	217
41. దక్షేశ్వర ప్రాదుర్వావం	219
42. వ్యాసేశ్వర అవిర్వావం	227

నమశ్శివాయై నమశ్శివాయ

జగత్పితరులగు నన్న పూర్ణా విశ్వేశ్వరులయొక్క వారి కాదాచి
యగు కాశీక్షేత్రముయొక్కయు మహిమావన్నవలతో విండిన యీ కాశీ
మాహాత్మ్యము - శ్రీనాథుని 'కాశీఖండ'మను పద్య కావ్యమునకు వచన
రూపముగ వరిపఱచినము. రచయిత శ్రీ అచ్యుతుని బాలకృష్ణమూర్తి,
M. A., B. Ed., గారు. ఆక్షరాస్యుడగు నృశ్యాంధ్ర వ్యక్తియై
జదివి వరింప వలెననియే కావచ్చును, గ్రంథము సాంతము వ్యవహారి
కాంధ్రమున వ్రాసినారు. అంతియేకాదు. ఆర్థోచ్ఛాపికలో (Foot-
Note) ఆంగ్ల విజ్ఞాన భాషికాంతకరములగు వేలాది పిన్నిలకు,
పెద్దలకు నచ్చునట్లు, చారిత్రక దృష్టితో, వైజ్ఞానిక దృష్టితో, గొన్ని
యువవత్తులఁ జూపి పిద్ధాంత మొనర్చుట రమ్యముగా ఉన్నది.

మూలముననున్న తక్కి, జ్ఞాన వైరాగ్యములను శేఖరెల్ల మొన
ర్చుచు యోగ విద్యా సృసంగమున - F. N. లోని వారి సవరణము
వారి యోచనా విద్యానుభవమునకు దృష్టాంతముగ నున్నది. అట్టి పరిణత
చిత్తులు కాపుననే, శివసారమ్యము గర్భి యీ వర్ణాశ్రమ ధర్మముల కన్ని
టికిని కరదీపిక యవదగు విట్టి గ్రంథమును వ్రాయఁ గలిగినారు.
వ్రాయుటలో సుగమముగు పక్కివి ఆంధ్రలో కోపకారకముగ వ్రాసిపె
యీ రచయిత ధన్యతీవసులు. ఈ గ్రంథ రచనలో విమర్శించి శివసా
రమ్యములోను తణిందిన వీరు, రచన పరిపూర్ణ చేసినదే తదపుగా
శివైక్యము చెందినారు. ఇది లోకీకముగా మనకు బాధాకరమేగాని పార
మార్థికముగా ఆయన ధన్యుని. ఆంధ్రులెల్లరు చదివి పార్వతీవరమేష్వర
తక్కి భావతులగుదురుగాక.

కాశీనాథ } మెంపరాల సూర్యనారాయణశాస్త్రి
రామరావుపేట } శ్రీ విశ్వనాథ సాహిత్య పీఠిక

కాశీ ఖండము - కాశీ మాహాత్మ్యము

శ్రీనాథుని పుణ్యాన తెలుగువారికి కాశీ ఖండం దక్కింది. వ్యాస పరీక్షితములైన అష్టాదశ పురాణములలో స్కాందపురాణం అతి నిస్తృతమైనది. అందరి చతుర్థ ఖండం కాశీ ఖండం.

“కాశీ ఖండమయః పిండ” మన్నది జగత్ప్రసిద్ధమైన నామం. ఆ యినుప ముద్దను కరగించి కవి సార్వభౌముడు శ్రీనాథుడు కాశీక్షేత్రాన్ని తెలుగువారి కన్నులకు కట్టించి తన కవితా గంగా ప్రవాహంలో మునకలు వేయించాడు. అగాధమైన ఆ మహాగంగా ప్రవాహాన్ని తనివీడీర అవగాహన చేసికొనటం అంతంత మాత్రాన అందరికీ సాధ్యమైన పనికాదు.

సత్యలోకంనుండి రిసాతలం దాకా సముస్త రోకాలలోని అశేష విశేషాలనూ తుంగింపచేసి ఆ మహాప్రవాహం పొడవునా రేపులు తీర్చి మెట్లు కట్టి నేటి తెలుగువారి అవగాహనకు అందుచున్న అందే నీతిగా అందించిన పుణ్యం దక్కించుకొన్నవారు శ్రీ అచ్యుతుని చారిత్రక మూర్తి గారు.

శ్రీనాథుడు కాశీఖండాన్ని పద్యాలలో వ్రాసిన తర్వాత మరెవ్వరూ దాన్ని పద్యాలలో వ్రాయడానికి సాహసించలేదు. అలాగే శ్రీ చారిత్రక మూర్తిగారు భారతమై మంచార మకరంద ముఠుమైన శైలిలో వ్రాసిన ఈ కాశీమాహాత్మ్యముకూడా వ్యాపకారిక వచనంలో పరిణతమైన రచన.

ఇందులో వర్ణించబడినది కాశీ మాహాత్మ్యమే. అయినా పాతంజల యోగశాస్త్ర, వేద వేదాంగతత్వార్థ, సాముద్రికాది ఖగోళ, భగోళ, భూగోళాది విజ్ఞాన విషయ రహస్యాలు ఎన్నింటితోవో ముడిపడియున్న గ్రంథమిది. అంతంతమాత్రాన కొరుకుడు పడేదికాదు. అటువంటి గ్రంథాన్ని

అరటివండు ఒలిచి చేతిలో పెట్టి నల్లు అవసరమైన విషయాన్ని వదలకుండా అవసరములను స్పృశించకుండా, స్పృశకు ఓంగం లేకుండా, వమగ్రత చెదికుండా, కావ్య గౌరవం ఇనుమడింపజేస్తూ, అందరికీ అందుబాటులో ఉండేరీతిగా, కవిత్వా చతుర్వృత్తి విశేషంలో శ్రీనాథుని పరవచిగా పెట్టుకొని, ఆపివెట్టిన నవలంకు మోజుపడేనావికాదా గుండెలో హత్తుకు పోయేటట్లుగా శ్రీ బాలకృష్ణమూర్తిగారు ఈ కాశీమాహాత్మ్యాన్ని రచించారు.

అయితే అది కాశీ ఖండ ప్రధానమో లేక శివానుగ్రహమో కాని కాశీఖండంతోనే శ్రీనాథుని జీవిత చరిత్ర ఖండం నమోతమైంది శ్రీ బాలకృష్ణమూర్తిగారి జీవితచరమాధ్యాయంబూదా కాశీమాహాత్మ్యంనమోతమైతేనే నమోతమైంది.

“శివః కాశీ నమః కాశీ నమః కాశీ నమః కాశీ నమః”

నమః కాశీ నమః కాశీ కాశీకాశీ నమః— అని పెద్దలు రచించి జపించే నమస్తూతావలైన కాశీ, కాశీ స్వరూపమైన శివుడు నిలంతటినూ ఈ గ్రంథ రచనకాలమున శ్రీ బాలకృష్ణమూర్తి ప్రాణమయ మనోమయ రోశములందు సూక్ష్మితిసూక్ష్మమైన రూపంలో ఆసేసిందియింది యుండురు అనటం కాత్ర ప్రమాణ సిద్ధమేకాని పెట్టి ఆధిమాస ప్రశంసా పరిమైన అతిశయోక్తికాదు.

శ్రీ మద్భాగవతమున ఏకాదశ స్కంధములో నర్మ వాఙ్మయము భగవత్స్వరూపమే అన్న విషయాన్ని నిరూపిస్తూ వ్యాస భగవానుడన్న మాటలు నర్మదా ప్రమాణభూతములు. “న ఏష జీవః పరమాత్మ స్వజ్జకః ప్రాజ్ఞేన హేషేణ గుహం ప్రవిష్టః మనోమయం సూక్ష్మముపేక్ష్యరూపం మాత్రా స్వరోవర్ణ ఇతి స్థవిష్టః” పరమాత్మ స్వరూపమైన జీవుడు

వాదరూపమైన ప్రాణముతో గుహను ప్రవేశించి సూక్ష్మమైన మనోమయ రూపమును పొంది మాత్రా స్వర వర్ణాత్మకమైన అక్షరరూపం పొందు తున్నారు. అందుకే వేదో నారాయణః" అని చెప్పబడింది. శబ్ద బ్రహ్మ తత్త్వావిష్కారమునకు జరిగిన మనోగతమైన మనన వ్యాపారమే వైఖరీ వాక్కునందు వాఙ్మయ రూపాన్ని ధరిస్తుంది. మరిన సత్త్వ ప్రధానమైన వ్యష్టిచైతన్యము, కుద సత్త్వ ప్రధానమైన సమష్టి చైతన్య మునందు రీసం కావడము వాఙ్మయమైన తపస్సుయొక్క పరిమార్గము. ఆ విధంగా మనస్సు శిష్యవియందు కాశీయందు లగ్నమైయుండగా శ్రీ బాల కృష్ణమూర్తి "కాశీ మాహాత్మ్యము"ను మనకు వదలి తాను కాశీలో శిష్యునిలో రీసమైనాడు విది ప్రచోదన ఎంత చిత్రమో చూడండి : గ్రంథం ముగింపు చేస్తూ ఆయన వ్రాసిన వాక్యం—

“మహారీ ! ఇది స్కాందమనే పర్వతంలో జనించిన కాశీ మాహాత్మ్య పవిత్రదార. దీని యందు మునిగినవారి పాతకములుహరించి విశ్వనాథుడు ముక్తినిస్తాడు. కాశీ వికాలాక్షి ఇహలోనే సాఖ్యములతో బాటు అముష్మిక ఫలసిద్ధి కలుగజేస్తుంది.”

విది బలవత్తరమైనది. దానిని తప్పించుకోలేము.

కాని ఆయన జీవితం ముగింపు లోకోత్తరమైన పుణ్యకార్య సాధనతో జరిగింది. తెలుగు పారస్వత లోకానికి తాను అందించిన ఈగ్రంథం ఆయనకు అఖండమైన కీర్తిని ప్రసాదించడానికి సమర్థమైనది, “జయంతి తే సుకృతినో రనవిధాః కవీశ్వరా.”

ఈ రచనను ప్రకాశింపజేసిన శ్రీ ఒడయారుగారు ధన్యులు. శివ సాయుజ్యాన్ని పొందిన ఒక పారస్వత తపస్వి రచనను లోకానికి అందించటం వారి లోకోత్తర పుణ్య విశేషం.

శ్రీ విశ్వనాథ సాహిత్య పీఠము

కాశీ నాథ

పేరాల భరతశర్మ
పరికాపురాధీశ ప్రభుత్వ కళాశాల
సంస్కృత గాఢాధ్యక్షుడు, కాశీనాథ.

ఇంక న్నా

గ్రంథకర్త నాకు బంధువు. దాల్చమిత్రుడు. పది, పన్నెండు సంవత్సరాలు పరస్పరిం చూరంగా ఉన్నాం. ఇప్పుడతడులేడు. ఎప్పటికీ కలవక పోవచ్చు. దాల్చస్మృతులు మరిచిపోలేం. దాల్చస్నేహం ఎవరిపోదు స్నేహం విరవకపోయినా స్నేహితుడు విడిచివెళ్ళాడు. పోతూ పోతూ 'కర్మణ్యే వాదికారస్తే మావరేషు కదాచన' అనేది మరొకవిధంగా రుజువు చేస్తూ కాశీమహాత్మ్యం రచించి ప్రచురించాడు. కాశీమృతణ మాత్రాన జన్మ రాహిత్యం కలిగితే ఇక మేమెప్పటికీ కలుసుకోం ఉహూ! సాహ్యంవాడు.

స్కాంద పురాణాంతర్గతమైన కాశీలండాన్ని శ్రీనాథుడు అనువదించాడు 'కాశీలండు మయఃపిండ'మనే ఆర్యోక్తికి అనువాదమే, దాని కాశీన్యమే, కారణమని వమ్మేవాళ్ళలో నేనొకణ్ణి. తెలుగులో పురాణరచన భక్తజనాని కోసం ఉద్దిష్టం. ఆ ఉద్దేశం నెరవేరాలంటే భిన్నకాలాల్లో భిన్నభాషాపద్ధతుల్లో ఆయాగ్రంథాలు వెలువడాలి. పూర్వంనంగతి తెలియదు గాని ఇప్పటి రామరాజ్యంలో నూటికి ఎనభై మంది నిరక్షరాస్యులు. అక్షరాస్యతకు అర్థం సంతకం పెట్టగలగటం - గుడ్డిగానైనా వరే, అందువల్ల ఈ కొద్ది మందికే అర్థంకావాలన్నా ఇప్పటిభాషలో ఇప్పటి పాఠకుల సుద్దేశించి వ్రాయటం సమంజసం, వలస తర్రం సరిగ్గా ఆ భావంతోనే వ్రాయటం. దాల్చకృష్ణుడు ఈ గ్రంథం రచించాడు. హరుడు గ్రంథం రాయించి గ్రంథకర్తను హరించాడు. గ్రంథం ద్వారా శివభక్తి ప్రభావం జరుగుతుంది, పండితపామరు లందరికీ విందుగా.

దాల్చకృష్ణుడికి స్వామీనక మీద భక్తిభోలేడు. నవీనతమిది రక్తి పోలేడు. జీవితాంతం ఈ తెంటిని నమస్కరించాలనే సంకల్పం ఉండేది. అది రచనా పద్ధతిలో గూడా ప్రతిఫలించింది. శ్రీనాథ పద్యాల పారాంశాన్ని

సాధ్యమైనంత సరళభాషలో చెప్పాలని ప్రయత్నించాడు. వృత్తిధర్మంగా ప్రార్థనభాష పట్టువడింది. ప్రవృత్తి ధర్మంగా నవ్య భాష నడిచింది. పాఠకౌతలం కలయికలో కృత్రిమత్వం తప్పదు. అవ్యాప్తి అతివ్యాప్తులు తప్పవు. ఫలితం ఈ గ్రంథంలోని భాష. విషయం పురాతనం. విశదీకరణ ఆధునాతనం. అందువల్ల ప్రార్థనభాష ప్రాబల్యం వదలేదు. నవ్యత తలచు తరకనూ పోలేదు.

భాషావిషయంలో లాగానే విషయ వివరణలో కూడా బాలకృష్ణ మూర్తి కొన్నికొత్త పుంతలు తొక్కాడు. అర్చామూర్తుల ఆయుధ దారణాద్య రులను (పే 197-8) పట్టికగా ఇవ్వటం నవీనత. ఇది పాఠకసౌలభ్యంకోసం అధిస్థాపికల్లో అంతఃమెల్లంగాని విషయాలను వివరించటం ఇప్పటిపద్ధతి సాప్తాంగ సమస్కారాన్ని (పే 181-2), శ్రీశ్రీమహాత్మ్యాల పరస్పర పైరుద్యాన్ని (పే 54) సమన్వయించి చెప్పటానికి గ్రంథకర్త ఈ మార్గం అవలంబించాడు. భౌతిక సమాజంలో స్త్రీలకేనా నియమ నిబంధనలనే ప్రోత్సహించి పురుషుల కర్తవ్యాలను అలాగే వివరించాడు (పే. 21, 24)

ప్రార్థన గ్రంథాల్లో కులవర్ణవ్యవస్థలను ప్రస్తావించే ప్రసంగాలనేకం ఈ కాలంలో వాటిని ప్రక్షించేవాళ్ళ సంఖ్య అపారం. అందుకే ప్రార్థన భునాతన దృక్పథాలను సమన్వయించే ప్రయత్నంచేశాడు, గ్రంథ కర్త (పే 10-17) వృధానగ్రంథ గ్రంథులను పాఠసూచికలో వివరిస్తూ, యోగ విద్యావిషయాలు చర్చిస్తూ ఇప్పటి విజ్ఞానశాస్త్రదృష్టిని, భౌతిక దృక్పథాన్ని అప్పటి అధ్యాత్మిక చింతనలో సమన్వయించాలని ప్రయత్నించాడు. (పే. 148-150) సమాజ ధర్మాలు మారినా కావ్యతధర్మాలు కొన్ని నిలిచి జగన్నాటకం నిర్వహిస్తాయని ఆతడి విశ్వాసం. ఆ విశ్వాసంతో, విశ్వేశ్వరంధర్తతో ఈ గ్రంథం రచించి కన్నుమూశాడు.

తొలికకాయంతో బాలకృష్ణుడు మరీ కనిపించడు. గ్రంథహాసంలో కాలాంతయుగాంతాల పరమా వినిపిస్తాడు. వాణిమహర్షికిం అస్త్రకలోకానికి కాశ్విరానందం కలిగిస్తుందని అకాంక్షిస్తాను. గ్రంథికి అకాలమరణం పొందినా గ్రంథం సాంస్వికారికంగా ఉండాలని ఆశిస్తాను.

ఇంతకన్నా ఏమి వ్రాయలో తోచటంలేదు.

బూచరాజు రాధాకృష్ణ,
 డిప్యూటీ సైరెక్టర్ : రెయగు ఆశాపట్నం,
 హైదరాబాదు.

మణి దీపం

పురాణానువాదమూ, పురాణ ఖండానువాదమూ ప్రాచీనాంధ్రసాహిత్య యుగాలలో ప్రత్యేక కావ్య ప్రక్రియలుగా కవులచే విర్వహింపబడి నహ్న దయుల మన్ననలకు పాత్రాలయినవి. అందులోనూ పురాణ ఖండాను వాదం శ్రీనాథాది మహాకవుల నయోగాల్లో ప్రౌఢ విహ్సూర్తిని వెలార్పించి పురాణ ఖండానువాదాల్లో క్షేత్ర మాహాత్మ్యాలకు ప్రముఖస్థానం లభించింది. క్షేత్ర, తీర్థ, పర్వ, దైవ మాహాత్మ్య వర్ణనం ఆ కావ్యవస్తువులలో ముఖ్య మైన అంశం. చతుర్విధ పురుషార్థ సాధనాత్మకమైన మానవ జీవిత ప్రస్థానంలో క్షేత్రసంచర్యనం, తీర్థవగాహనం, పర్వవ్రత విర్వహణం, దైవా రాధనం అనేవి కర్మ తక్తి మార్గాలకు వంగమ తీర్థాలుగా సంభావించబడటం సర్వజన హృదయామోదకాలు కావటం సంప్రదాయంగా భారతీయ జీవ నంలో వస్తున్నది. క్షేత్రాలలో కాశీ క్షేత్రం కల్యాణ కల్పద్రుమం.

‘కాళ్యాం దర్శ స్త చ్చతుష్పాద రూపః

కాళ్యా మర్ఘః సోఽ ప్యనేకప్రకారః

కాళ్యాం కామః సర్వ సౌఖ్యైకభూమిః

కాళ్యాం శ్రేయ స్తత్తు కిం నాయత్ర యచ్ఛ”

అని స్కాంద పురాణం న్యకంసించింది, స్కాందం క్షేత్ర మాహాత్మ్య గాదా పరిపంచానికి పుట్టివిల్లు, అందిలో కాశీ ఖండం కాశీక్షేత్రమాహా త్మ్యం. కీ. శే. అచ్యుతుని బాలకృష్ణమూర్తిగారు దానిని ముద్రకమైన వచన రచనంలో తెలుగువారి కందించి ప్రకంసాసాత్రులైనారు.

అచ్యుతుని బాలకృష్ణమూర్తిగారు కాశీఖండాన్ని కాశీమాహాత్మ్యంగా తెలుగు చేశారు. వాకీకృతిని వచనంలో విర్వహించటం ఆధునిక యుగ

లక్షణం. పురాణాలను కావ్య రచనాస్పృహతో చంపువులుగా నంతరించటం ప్రాచీన కవుల మార్గం. అధునిక యుగంలో కొందరు పురాణాలను పద్యాలలో రచించినా కావ్య గుణ ప్రకాశనంకంటే తక్కువ ప్రతిపాదనానికే ప్రార్థనాన్ని కల్పించి విర్మించారు. మరికొందరు వద్యరచనలు కాకుండా వచన రచనలు వెలయించారు. అందులోనూ గ్రాంథికభాషలో వ్రాసినవారు కొందరు, శిష్ట వ్యావహారికంలో వ్రాసినవారు కొందరు. భారతీయ సంస్కృతి వైతవాన్ని సామాన్యమానవులకు అందించుంలో నేడు వ్యావహారికాంధ్రభాష ఎంతో శక్తిమంతుడైన సాధనంగా వదిలి వస్తోంది. దీనిని గుర్తించి శ్రీ అచ్యుతుని బాలకృష్ణమూర్తిగారు సర్వ శిష్ట వ్యావహారిక రచనలో దీనిని నిర్మించటం సమకాలీన సాహిత్య మర్యాదను మన్నించి, సామాజికులకు తమ రచనా తత్పర్యాన్ని సూటిగా అందించటానికి చేసిన విశిష్ట ప్రయత్నమని భావించటానికి వీలుగా ఉంది.

శ్రీ అచ్యుతుని బాలకృష్ణమూర్తిగారు వస్తుకా కవిత్వాత్మ కలవాడు అందువల్ల వచనం రచించినా లయోత్కృతమైన సుదుర వాక్రస్పృతిని రచనలో రంగరించి రాణింపజేశారు. మూలాన్ని అనుసరించి అనువాదాన్ని సాగించినా స్వతంత్ర రచనగా భాసించేటట్లు నిర్వహించారు. చదివే వారికి చవులురించే వచనశైలి ఈ రచనకు అయిస్సాశ్రం. మొదలు పెడితే చివరిదాకా ఆశక్తి దాయకంగా పరికరేత గ్రంథాన్ని చదివిన చేస్తుంది వీరి రచన. ఈ లక్షణం లేకపోతే ఎంతటి మహాగ్రంథమైనా ప్రాచుర్యం పొందటం అసాధ్యం. రచయితలైరి ఈ కృతి కల్పిత రమణీయ జీవితం. !

శ్రీ అచ్యుతుని వారికి అధునిక పరిశయకృత సంస్కార విశేషాలు తెలుసు. అధునికయుగం హేతువాదాన్ని బలంగా ఆశ్రయించి నడుస్తోంది

తర్కనహమైన వాస్తవానికి హేతువాదం పట్టంకడుతుంది. చారిత్రక పరిణామగతిని నమూదరిస్తుంది. దీనిని గుర్తించి రచయిత ఆయా సందర్భాలలో వివరణలను ఆదర్శూచికల్లో బొందుపరచి రచించటం జరిగింది. మరికొన్ని చోట్ల గ్రంథంలోనే బ్రాకెట్లలో వివరణలను సాగించటం చూడవచ్చు. ఈ వద్దతి నమూనాన సామాజిక ప్రవృత్తికి అనుగుణమైనది. రచయిత ఉచితజ్ఞతకు చక్కని తార్కాణం.

ఆధునిక జీవితంలో ఆధ్యాత్మిక జీవన ప్రవృత్తికి క్రమంగా ప్రాచుర్యం తగ్గుతుంది. ఆయినా కర్మమార్గం వమూదరింప బడుతోంది. సమాజశ్రేయస్సు నువలక్షించి చేపేకర్మ సర్వకాలాలలో గౌరవింపదగినదే సమాజ శ్రేయస్సు జాతియొక్క ఆర్థిక, లౌకిక, పౌరమార్గిక ప్రవృత్తులను ఆలంబనంగా చేసికొని ప్రవర్తిస్తుంది. మానవ జీవితం ఆర్థికంగా అభ్యుదయం సాధించినా, లౌకిక వ్యవస్థను నాగరికంగా విర్మించుకొన్నా, ఆధ్యాత్మిక దర్శనంతో ముందంజ వేయకపోతే స్వయంసమగ్రం కాదు. సమాజంలో జ్ఞానులున్నారు, భక్తులున్నారు, కర్మతులున్నారు. వీరిలో ఆధిక పంథ్యాకులు కర్మతులు, కర్మఅంటేవేద విహితమైనకర్మగానేదు భావించకపోయినా, మానవ సంస్కృతిని విశ్వశ్రేయోను సందానంగా తీర్చిదిద్దే మానవసారస అనేధావంతో సామాజికుడు ముందుకు నడుస్తున్నాడు. నిర్వమానవ వమానత్వం, విశ్వమానవ సౌభ్రాతృత్వం, విజ్ఞానాత్మకమైన వివేచనత్వం, అనేవిఆధునిక మానవుని కర్మమార్గానికి లక్ష్యాలుగా నిలుస్తున్నాయి. వీటిని సాధించటానికి ఎన్నిమార్గాల సన్నేపించినా ఆధ్యాత్మిక చింతనాన్ని విడనాడిన ఏ ప్రస్థానమైనా లక్ష్యసారస తువయోగిస్తుందన్న నమ్మకం సమాజంలో నన్నగిల్లుతోంది. 'ఆత్మవత్సర్వభూతాని' అన్న ఆధ్యాత్మిక భావపద్ధి మానవుడు సాధించిననాడే మానవకర్మ మార్గం సార్థకంగానూ, సామాజిక పరంగానూ నమన్వయిస్తుంది. విశ్వశ్రేయస్సుకూ, విశ్వకాంతికే వెలుగు

బాటను వ్యసానిస్తుంది. సామాజికశక్తి నష్టాన్ని పరిహరించాలంటే కర్మకు శ్రద్ధ తోడుకావాలి. శ్రద్ధకు తత్వశక్తిగా నిలవాలి : తత్వ ఆధ్యాత్మిక ప్రవృత్తికి పోషకం కావాలి. ఆధ్యాత్మిక దర్శనంతో అనిల విశ్వాసాన్ని దైవస్వరూపంగా గ్రహించాలి. దాన్నే మనవారు జ్ఞానమన్నారు. అదే మోక్షస్థితికి మూలమన్నారు. దౌతికవిజ్ఞానం విశ్లేషణ వ్యుత్పత్తిని అందించినంతగా మానవ నైతికాధ్యాత్మికాభ్యుదయాన్ని కలిగించదు. కర్మ నైతికమైన ఆదర్శాన్నికాదంటే జాతిలో సంక్షోభం తప్పదు. నేటి ప్రపంచం ఎదుర్కొంటున్న సంక్షోభం ఇదే చిత్తశుద్ధిలేనికర్మ, శీలంలేని ప్రవర్తన ఆధునిక సమాజాన్ని పీడిస్తున్న ప్రధాన విమల్యలు. పీడిత పరిష్కారం చెప్పేది ఆధ్యాత్మిక తీర్థ విరాజమే. దాని నందించే సాహిత్య ప్రక్రియ లెన్నోఉన్నా, వాటిలో కేత్రమాహాత్మ్యం ఒక ప్రత్యేక ప్రతిపత్తిని గడించుకొన్నది.

కాశీ మాహాత్మ్యంలో ప్రధాన ప్రతిపాద్యవస్తువు విశ్వేశ్వర విమాతి మహాత్మ్యం. వస్తుధర్మని వాక్రయించి. పర్యం శివమయంగా కాన్యాల్లాడు ఏక వాక్యతను భజిస్తాయి. శివరింగం భౌతికంగా లోమయం. అయినా శివరింగాన్ని దర్శించి, అభిషేకించి. అర్చించి, ఆరాధించిన ఏ వ్యక్తి అయినా శివమే పూజించానని భావించడు. శివలోనైతం శివుణ్ణి చూడే సంస్కృతి ప్రతీకాత్మకంగా శివార్చనంలో ప్రతిష్ఠాపింపబడింది. అది పశ్చిమవ్యక్తులలోనైతం శివత్వాన్ని దర్శించేవరదూ ప్రస్తావాన్ని పొగిస్తుంది. “మాతృదేవోభవ” “పితృ దేవోభవ” “అదార్య దేవోభవ” అతిథిదేవోభవ” మొదలైన మాతృలన్నీ మనిషితో మాధవుణ్ణి దర్శించుమని చెప్పేవే. దైవత్వం అనేది మానవుడాశించే పరిపూర్ణతకు ప్రతీక. పరిపూర్ణత ఎక్కడ భావించబడుతుందో అక్కడే మానవునకు సహానుభూతి. అ సహానుభూతిని భౌతికంగా, రసమయంగా. ఆధ్యాత్మికంగా సాదించే మార్గ

కర్మయం మనసంస్కృతి నిర్దేశిస్తున్నది. దేవాలయ సంస్కృతి భౌతిక సాధనకూ, పురాణకావ్యాద్యయన సంస్కృతి రససాధనకూ, కర్మతక్తిజ్ఞాన మార్గ ప్రస్తాన సంస్కృతి ఆధ్యాత్మిక సాధనకూ ఆలంబనంగా అమలమింపబడుతున్నాయి. ఈ సాధనలో భౌతికంగా దర్శించే విగ్రహం, లేక, రింగదూపం అంతమైన సాధనకు ప్రేరకం. బాహ్యమైన క్షేత్రం అంతమైన క్షేత్రంగా పరిణమింప చేసికోవటమే క్షేత్రమహాత్మ్య వశనంవల్ల సామాజికుడు సాధించేసాధనం. ఈతత్త్వం కాశీమాహాత్మ్యంలో స్పష్టంగా ప్రకటింపబడింది.

అగస్త్య మహర్షి లోహిలోర్థయై కాశిని దాసి దక్షిణావర్తానికి నెళ్ళవలసి వచ్చింది. పయమియైన అమహర్షికి కూడా కాశిమీది జ్యామోహంవల్ల వియోగదుఃఖం కలిగింది. నత్త్వగుణ సంపన్నుడైన అనయమి ఎంత సహృదయుడో అంతజ్ఞాని. అతనిలోని సహృదయుడు కాశీక్షేత్ర వియోగానికి విలనిలలాడి పోయాడు. అతనిలోని జ్ఞాని కాశిని తనలోనే దర్శించాడు. జ్యామోహజనితమైన విషాదానికి విజ్ఞానం విరుగుడు. అయన చింతనం అయనకే కాదు అయన చరిత్రాన్ని చదివే సహృదయుడికీకూడా సాధన మార్గోపదేశం. అగస్త్యునికి వితర్కం చూడండి.— “తీర్థాలు బాహ్యతీర్థాలనీ- అంతర తీర్థాలనీ రెండురకాలు. కాశి, ప్రయాగ, మొదలైనవి బాహ్యతీర్థాలు. అంతరతీర్థాలు మానవుడి శరీరంలోనేఉన్నాయి దుగ్రికుటి అవిముక్త స్థానము, శిర్షం శ్రీతైల మర్రికార్జునస్వామికి ఉనికి వట్టు. పాలకాగము కేదారేశ్వరం స్తనముల మొనలయందు కురుజాంగల క్షేత్రం నిలిచిఉంది. ఈ తీర్థరాజములన్నీ మహాదేవునికి విహార స్థానాలు. ఈ మాటలు క్షేత్రతీర్థమహాత్మ్యాలు ప్రకటింపబడిన వరమార్గజోదలు. అమహర్షి ఈమహార్థాలను తనభార్యయైన లోసాముద్రకు బోధిస్తుంటాడు. నహదర్మ చారిణికోకలిసి కర్మమార్గాన్ని విరవహించే అదర్శ గృహస్థుకు

అగస్త్యుడు వగ్రీక. లోపామద్రా జిజ్ఞాసకు చిహ్నం, అగస్త్యుడు అమృత స్మృతి చింతనకు చిహ్నం. దాంపత్యం జీవనంలో పరనాటి ముఖానుసాగించ వలసిన జ్ఞానమార్గానికి, సాధింపవలసిన తత్వ దర్శనానికి వారి జీవితం ఉపనిషత్తుల్యం. అది లోకానికి ఉపాదేయం. తత్వ దృష్టిలేని జీవితం కావత్యయంగానే మిగిలిపోతుంది. కవరింగాన్ని అర్పించి 'కవోఽహం' అన్న ఆధ్యాత్మికానుతవం పొందకపోతే కేవల దర్శనం పాదయాత్రగానే మిగిలిపోతుంది. అందువల్ల కాశీమాహాత్మ్యాన్ని అగస్త్యుని నాశ్రయించి అనుకరించాలి. పరమాత్ముని బహిర్విరూపిని దర్పించి అంతర్విరూపిగా అనుభవించాలి. 'అహంతర్కౌఽస్మి' నుండి 'అహంబ్రహ్మౌఽస్మి' వరకూ పయనించాలి. అప్పుడే ఈ సాహిత్య వ్యక్తియే సార్వకమౌతుంది.

అమృతుని బాలకృష్ణమూర్తిగారు స్కాంద పురాణాంతర్గతమైన కాశీఖండాన్ని, శ్రీనాథుని ఆనువాదాన్ని చూచి తమ రచనలో వంపదించు కొన్నారు. అగస్త్యుడు కాశీవియోగాన్ని అభివ్యక్తీకరించిన మట్టంలో శ్రీనాథుడు మూలాతిథాయమైన రసభావ వర్ణనలనాన్ని చేకూర్చి పరినిర్దమైన ఈ పద్యం తెలుగువారికి తెలిసిందే -

'కలహంస ! రారాదె కదలి నాశోఁ గూడి

నీవేల వత్తమ్మ నెమ్మి నుండి !

కదలికా కాంతార ! కదలిరా ననుఁ గూడి

నీవేల వత్తమ్మ నెమ్మి నుండి !

శ్రీ వికారి ! విచ్చేయునాశోఁ గూడి

నీవేల వత్తమ్మ నెమ్మి నుండి !

నాశోద ! గూడి యంతర్గత ! యేతెమ్మ

నీవేల వత్తమ్మ నెమ్మి నుండి !

రండు నను | గూడి యో పరివ్రాట్టు లార !
 వత్సరత | గర్భి మీరేల వత్తురయ్య
 వరమనిర్వాగ్యుడై న నావజ్ఞఁ బట్టి
 కటకటా ! పౌఖ్యజలరాశిఁ గాశిఁ బాసి"

ఈ రచయిత శ్రీనాథుని రసధునివికూడా తన రచనలో అంతర్వాహినిగా ప్రవహించిన చేయదం అభివేదనీయం.

ఏదాశ్వాసాం ఈ వచన కృతి ఎక్కడ చదివినా ఎదను కదిరించేటట్లు సాగింది. ఉపాఖ్యానాలను విర్వహించటంలో రచయిత రసభావాలను సందర్భోచితంగా సంపదించి ఉపజ్ఞ ప్రదర్శించాడు. శివశర్మోపాఖ్యానం, దివోదాసు చరిత్రం, మొదలైనవి లఘుకృతులుగా గౌరవించదగినవి. వివిధ తీర్థలోక దేవ వర్ణనావిసారాల్లోకూడా రచయిత రచనలో ఆశక్తి అడుగడుగునా రక్షింపబడింది. పశ్చిమం రంజింపచేసే ప్రక్రియలోని మర్కాలను తెలిపిన మనస్వి శ్రీ అచ్యుతుని బాలకృష్ణమూర్తి, తెలిసి తీర్చిన శిల్పం ఈ శివ ప్రబంధం !

ఈ గ్రంథంలో కథ యెంత ముఖ్యమో, గ్రంథకర్త ఎదనెడ చేసిన వివరిణిలూ అంతే ముఖ్యం. హేతువాద యుగంలో అధ్యాత్మిక జీవిత ప్రవృత్తికి గల అవశ్యకతనూ, దాని అవగాహననూ ఈ గ్రంథం లోని వివరణలు విశేషించి చెప్పాయి. సూత్ర వృత్తులంటి ఈ సూక్తులు ఈ కృతి విభూతికి జ్ఞానతీర్థాలు, మచ్చు కొక్కటే -

"పూర్వ గ్రంథాలలో చెప్పబడినవి అద్భుత విషయాలుగా కనబడటమేగాక అవి ఋజువు పరచగరిగేస్థితిలో అధ్యాత్మికజ్ఞాన సంపన్నులు గూడ లేరు. ఇవి హేతువాదానికి నిలువనవి ప్రచారకులభావన, వాదన....

నిజానికి హేతువాదానికి నిలువనిది లేదు. అసలు మానవుని నాగరికత అరి వృద్ధి హేతువాదవతో కలిగినదేకదా ! చివరకు అన్నిపురాణములు, గాథ ములు వ్రాసిన బాదరాయణుడు బ్రహ్మ సూత్రములు వ్రాసినట్లు 'అదాతో బ్రహ్మ జిజ్ఞాసా' అన్నాడు. ఆ తరువాత, ఇందువలన బ్రహ్మ పదార్థమును గురించిన ఆలోచన చేయవలె అనిగదా భావం. ఇందులో 'అదః' 'అతః' అను మాటలు ఎందుకు వ్రాయొగింప బడినాయి ? ఇందు వలన అనటంలోనే పలానా కారణం వలన అని చెప్పటానినట్లు గదా ! ఆ తరువాత అదః అన్నపదం ప్రార్థమిక జ్ఞానమును సంపాదించిన తరు వాత బ్రహ్మపదార్థచర్చకు తగినస్థాయి పొందగలరని సూచిస్తుంది. కనుక హేతువాద ప్రార్థమిక మీదనే ఆధ్యాత్మిక చర్చహద జరిగిందని మీరే అవుతున్నది"

ఈ వివరణం చదివిన తరువాత ఈ రచయిత ఈ గ్రంథాన్ని నిర్దిష్టమైన ఒక ప్రయోజనం కోసమే వ్రాశారని స్పష్టమవుతుంది. ఇది నస్తువును బట్టి జీతక్రిమహాత్మ్యమైన, వివిధము బట్టి అపరిచిత జీవితంలో ఆధ్యాత్మిక ప్రస్ఫుత్తిని గూర్చిన ఆలోచనను రేకెత్తించే అధ్యయన గ్రంథంగా రూపొందింది. అభినందనీయులు శ్రీ అచ్యుతాని దాంకృష్ట మూర్తిగారు, వీరి వ్యాఖ్య మాహాత్మ్యానికి మణిదీపం !

ఇంత చక్కని రచన చేసిన గృధ్రకర్త తన రచన వెలుగులోకి రావటం చూడక ముందే కన్ను మూయటం విధి నిలానం. వాగీగ్రంథానికి నాదేత ముందుమాట వ్రాయించారని వంకర్పించటం నా సుకృత విశేషం. వారి ప్రతిభామూర్తికి నా జోహారులు ! వారు శివసాయుజ్యంలో ఉండి ఆక్షరార్పణ చేస్తున్నారు. మనము వారికిర్తి మూర్తికి వాఙ్మయ ప్రసూ నాం వర్పించుటకంటే ఏమి చేయగలం.

నాకే ముందుమాట వ్రాయటానికి వాళ్ళల్లంతో
 అవకాశమిచ్చిన మిత్రులు డా॥ చూడరాజు రాధాకృష్ణగారికి
 గ్రంథకర్త పుత్రులు శ్రీ అచ్యుతుని సుందర్ గారికి
 కృతజ్ఞులారి వందనలు. ఇది శక్తితో వ్రాసిన మాటలుకావు. భక్తితో
 పరికిన పలుకులు మాత్రమే.

హైదరాబాదు }
 ౧9-1081 }

జి. వి. సుబ్రహ్మణ్యం

ప్రొఫెసర్

ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయం

హైదరాబాద్

మన్నవ గిరిధరరావు, ఎం. ఏ.

నంపాదకుడు "యవ శారతి"

గుం ౧౧-౧౨-౧౩

ప్రతి పేజీకి

దేశంలో శివుని పూజించే వారున్నారు. విష్ణువును పూజించే వారున్నారు. రావివారిలో శివుని గురించిగావి, విష్ణువుని గురించిగావి ఏమైన తెలిసినవారు తక్కువగా ఉన్నారు.

ఇందుకు కారణము ఇన్నాయి. అర్థం తెలుసుకోకుండా మనం చాలాపనులు చేస్తుంటాం. పెద్దవారివిజ్ఞాని చిన్నవారు చేయడం, ఒండు గలు వస్తాయి గనుక ఆనాడు శివునికి అభిషేకమో విష్ణువునికు సహస్ర నామమో చేయడంకన్న ఈ పూజలు ఎందుకేర్పడాయో తెలుసుకొనే ఉత్సాహ చాలామందికి లేదు.

ఒకనే తెలుకోదలచిన వారున్నప్పటికీ, అందుకు సంబంధించిన గ్రంథాలు కొరుకుడు పదవి సంస్కృతంలోనో, తెలుగు ప్రాచీన కవిత్వం లోనో పొందుపరచ బడివున్నాయి. అవి పండితులకు అర్థంకావలసిందేగాని సామాన్య చదువరులకు అందుబాటులో లేవు.

ఇకపోతే, హిందూ మతమనేది కేవలం అగ్రకులాల వారికొరకు మాత్రమే ఏర్పడిన ఆరాధనా మార్గమనే అభిప్రాయం వలుపులిపోవున్నది అందుచేత మిగతా కులాలవారు హిందూమత విషయంలో అసురక్తి పెంచు కొనేబిందుకు తగిన ప్రయత్నం జరగడం లేదు.

పీటితోదాటు ఇటీవల మరొక అపోహగూడ ప్రబలు తున్నది. మనది లౌకిక రాజ్యంగమక మనం మతాన్ని అంటిపెట్టుకొని వుండరాదనే దుర్విప్రాయం ఏర్పడుతున్నది. అందుచేత అసలు మతం ఎదల వైముఖ్యం పెరుగు తున్నది.

ఇట్టి కారణాలవలన హిందువులు క్రమంగా మతమునకు దూర మవుతున్నారు. ఇవన్నీ పొరపాటు అధిప్రాయాలు.

మనం అనుదినం అనంత్యాకమైన కార్యకలాపాలు నిర్వహిస్తున్నాం చేతులతో, కాళ్ళతో, నోటితో, మెదడుతో సమయ చేస్తున్నాం. అయా చర్యలు చేయడానికి శరీరానికి శక్తి ఎక్కడనుండి వస్తున్నది? భోజనం చేయడం వలన శక్తి వస్తున్న చమటంటున్నాం. భోజనాన్ని జీర్ణింపచేసి శరీరంలో విద్యుత్తును నిర్మాణం చేస్తున్నదెవరు? ఒక్కొక్కసారి ఆకిస్మా త్తుగా శరీరంతన కార్యకలాపాలను విరమిస్తుంది. అన్నం మింగుచుపడదు కాయ కదలదు. నాచీ కొట్టుచోడు. నిన్నటివరకు పనిచేసిన శరీరం ఎందుకు ఆచేతనమై రాయివలె వడిపున్నది ?

దానిలో 'ఆత్మ' ఘనస్థంత వరకు అది పనిచేసింది. ఆత్మ దాన్ని వదిలిపోగానే శరీరం ఆచేతనమయింది. శరీర అవసరాలైన ఆహారం, దుస్తులు, నివాసం, వినోదం, విజ్ఞానముల కొరకు అహారహం తపించి నానాపాట్లు పడతాడు మానవుడు. అసలు ఈ శరీరం యొక్క ఉనికికి కారణమైన 'ఆత్మ'ను గురించిన జ్ఞానం పొందడం తప్పూ దానిని తెలుసు కోవనివసరంలేదా? అట్టి ఆత్మజ్ఞానం కలిగించే దేమతం, కొంచెము కొనే టట్లు మతం 'తయం' వలన ఏర్పడిందికాదు. అది ముఖ్యమంటే ఏమిటనే జిజ్ఞాసవలన ఏర్పడింది.

మతం ఒక కులస్తులకొరకో ఒక వర్ణంవారితో ఏర్పడింది కాదు. మానవులందరిలోను, మరియు జీవకోటి అంతటిలోనున్న ప్రాణకర్తని అర్థించుకోవడం కోసం ఏర్పడింది. దేవుడింటే విగ్రహంకాదు, చెట్టు కాదు, పుట్టకాదు. దేవుడింటే ప్రాణకర్తని ఉద్దీపింప చేసుకోవడానికి, అత్యుచితం కలిగి యుండటానికి. ఆ బలంతో మరంత వ్యవస్థగా, విర్యులంగా, దోషరహితంగా పెంపొందగలం. జీవితాన్ని మరంత ప్రేమ మయంగా మలచు కోగలం.

లోకీక రాజ్యమంటే మతాన్ని బట్టి వ్యతిరేకం ఎవరియెడల వివక్షణ చూపదు. (No discrimination on the basis of religion) అని అర్థం. అంతేగాని ప్రజలంతా మతరహితంగా భావించి అర్థంకాదు. ప్రజలు మతాన్ని విడిచిపెట్టి అని తప్పుఅర్థం చెప్పుకోవడం ఎలానా మంచిని పశుస్థాయిలోకి దిగజారకుండా కాపాడేటటువంటి, అతనిలో మానవతను, పిచ్చవదైవగుణాలను పెంపొందించేటటువంటి చక్కని సాధనాన్ని సుసంపన్నం చేసినావునా.

హిందూమతం ఎవరో కొద్దిమంది ఉన్నక కులాలకు చెందినవారి కోసంకాదు. ఇది హిందువులందరి కోసం. మారమారోచిస్తే ఇది మానవులందరికోసం. "మానవుడు అనగా కేవలం శరీరం మాత్రమే కాదు. శారీరీక మతములు మాత్రమే అతనికి పరిపూర్ణ సుఖము వివ్వజాలవు. శరీరంతోదాటు మనస్సు, బుద్ధి, ఆత్మలుగూడ అతనికున్నాయి. వాటినిగూడ సంతుష్టపరి చేసేగాని అతనికి విజయైన సౌఖ్యం చేహురదు", అని హిందూ మతం తెలిపిని సత్యం మానవానికి మార్గదర్శకం.

హిందూమతాన్ని హిందువులందరికీ అందుబాటులోకి తీసుకువచ్చే ఆవరణ నేడు ఎంతైనా వున్నది. శ్రీ అచ్యుతుని బాలకృష్ణమూర్తిగారు

ఇట్టి లక్ష్యతో శైవ శ్రేత్రమైన కాశీమహాత్మ్యం వ్యావహారిక భాషలో వ్రాశారు. శ్రీనాథుని కాశీఖండానికి అనువరణ అయిన ఈ గ్రంథంలో కాశీక్షేత్రం గురించిన అనేక పౌరాణిక కథలతోబాటు ఇతర శైవ శ్రేత్రాల వర్ణనల గూడ ఉన్నాయి, హిందూ ఆచారములు కొన్ని ఎలా ఏర్పడ్డాయో, వాటి అంతర్బద్ధములేమిటో గూడ చెప్పారు.

“ఇక్కడ వరణ, అసి అనే రెండు నదులు ప్రవహించడం చేత ఆ రెండు వదాల కలయికతో వారణాసి అనే ఖ్యాతి కలిగింది. కాశ్యదీప్తి అంటే ప్రకాశించేది అని యర్థం. దానివలన కాశీ అనే నామంతో విరాజిల్లు తున్నది.

ఇష్టమున్నా లేకున్నా అగ్ని శరీరానికి అంటితే కాల్చివేయ గలదు. అదే విధంగా అయిద్యతోనైనా గంగాస్నానం చేస్తే పాతకాలు పోతాయి.

అత్త మనస్సుల నయోగమే యోగమంటారు. మూలాధార చక్రంనుండి తేజోపాస్ని (హిరిని) వెన్నెముకలోని ఉండ్రం ద్వారా దుఃస్వేదగతం చేయడమే యోగ సాధన - ఇలా ఎన్నో గ్రహింప దగిన అంశముల గ్రంథంలో ఉన్నాయి.

కాశీలో ఏ మహర్షులు ఏ ఏ లింగాలను ప్రతిష్ఠించారో, ద్వాదశ రుద్రులకు ఆ పేర్లు ఎలా వచ్చాయో, దేశంలోని నివిధ శివక్షేత్రాలు ఎక్కడెక్కడున్నాయో వాటిని ఎవరు ప్రతిష్ఠించారో ఇందు విస్తీర్ణ వివరించింది.

ఆగస్త్య మహర్షి దక్షిణ భారతంలో పుణ్యక్షేత్రాలను దర్శిస్తూ, తుంగభద్రానదీ తీరంలో వెలసిన తుమారస్వామి ద్వారా వారణాసి మహాత్మ్యం వింటామి. అదే ఇందలి ప్రధాన కథ. పాతకులు చదివి అనందించ గలరని నావమ్మకం.

మన్నవ గిరిధరరావు

అక్షరాంజలి

1. అమ్మకు అమ్మమైన ఆరె అమ్మకన్ కడు విందు తత్తతో
వమ్మమనమ్మనన్ బహుజనదుఱమ్మన పట్టతదొన్
కమ్మని కైతల్లినుడి కారుమిలో విజప్పల్లి నేవలో
నెన్నగరాని ధ్యాతిగిడియించె నహర్నిశముల్ శ్రమించెయన్॥
2. నవపనము లొలుకు నుమిదుర
కవితాగండింబు లప్పగజములు జల్లన్
దువిన విజయమై దనిరగ
కవిజలమున జేరివికటకవియై వెలసెన్॥
3. కాశివిశ్వనాథ కపిలను తెనిగించి
అచ్చుప్రభుల స్వామి కిందజేసి
బయలు దీరెననగ బ్రతుకు చాలించెరా
బాలకృష్ణమూర్తి బ్రహ్మమూర్తి॥
4. అన్నయను వాడు నాకొక
దున్నాదని మున్నయెడిద నుప్పొంగితినే
దన్నయవి నిలువనునా
కన్నుల జూదింగలేదు కవి రాజకటా॥
5. అన్న యనిన నాకు వచికాభిమానంబు
అన్న పెద్దరు మాట లాడలేదు
కన్నవారితో ది కలహంబు వారింప
విన్నవించ వలసె వికడముగను

అచ్యుతుని సత్యనారాయణమూర్తి

కృ త జ్ఞ త

పుత్రులు శ్రీ కుమార్ ఒడయార్ నాకు ఇటీవల కొంది కాలం క్రిందనే పరిచయమైనారు. నేను ఆ స్త్రీకుడను. వారు దైవచింతనా పరులు. కనుకనే కాటోలు మా ఇరువురిమధ్య సాన్నిహిత్యం ఎర్పడింది

శ్రీ కుమార్ ఒడయార్ గుంటూరు జిల్లా రేపల్లె వాస్తవ్యులు పండిత శ్రీ చుక్కా బసవయ్య కోటమ్మల పుత్రులు, వంచవర్ష ప్రియులయిన శ్రీ కుమార్ ఒడయార్కు పితృవియోగం సంభవించుటచేత సోదరులు శ్రీ చుక్కా వీరనాగయ్యగారి పెంపకంలో ఇంతవరయ్యారు చిన్న పయస్సులోనే రెవిన్యూ కాలలో ఉద్యోగిగాచేరి నేటికీ అదేకాలలో తహసీల్దారుగా పనిచేస్తున్నారు.

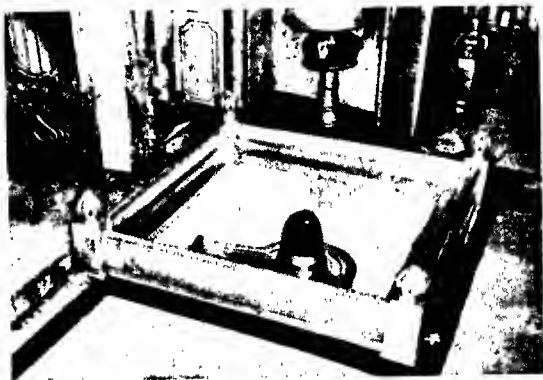
కనగాల వాస్తవ్యులు శ్రీ రాచంకెట్టి పెదమల్లయ్యగారి తృతీయ పుత్రిక దిమ్మరాంబ పీరి డర్మపత్ని - ఈ దంపతులకు వసుమతి, కవరామేశ్వరి-ఇవ్వులు పుత్రికలు - మల్లికార్జునరావు, అమరనాథ్, శ్రీనివాస చక్రివర్తి ముగ్గురు పుత్రులు.

నేను పత్రికా విలేజరి క్రావటం ఉద్యోగరీత్యా మా పరిచయానికి దారి తీసింది. ప్రస్తావనాంగ నా కామిహాత్య రచన విషయం చెప్పటం ఆయన అన్నివిధాల ప్రోత్సాహం యివ్వటం రెండూ పరమేశ్వరవంకల్పం

అనే బాపిస్తాను. నహ్మదయుదైన శ్రీ విమల ఒడయాల్కు చిరాయు
రావోగ్య ఐవ్వర్కాయ శివంకరుదైన శంకరుడు ప్రసాదించానినా అకాంక్ష.

నాయీ రచనపై తమ ఆమోల్కాది పోయములను నొనరి
పోత్సహించిన పెద్దలకు కృతజ్ఞతాది పెందనములు.

ఆచార్యులుని బాలకృష్ణమూర్తి

కాశీ విశ్వేశ్వరస్వామి

కాశీ మాహాత్మ్యము

ప్రథమాశ్వాసం

అది నైమిశారణ్యం. దాని కావేయ కల్గటాని కొక షరణ కథ
ఉంది. ఒకప్పుడు మహర్షులు బ్రహ్మదేవుని విద్వ త్సేనారు. ఆయ
నకు నమస్కరించి ప్రశాంతంగా తపములు చేసుకొనటానికి తమకొక
పవిత్ర ప్రదేశం చూపవలసిందని ప్రార్థించారు. చతుర్ముఖుడు ఆలోచించి
మనోమయమైన ఒక చక్రాన్ని సృష్టించి చొర్లించాడు. చక్రం నక్కలోకం
నుంచి క్రిందికి చొచ్చుకుంటూ వచ్చింది. భూలోకానికి వస్తూ పర్వతాలపై
నుండి చొర్లింది. ఎత్తుపల్లములలో పడినందువల్ల దాని కల్లు (నేమి)
వగిరిపోయింది. చివర కొకచోట పడిపోయింది. నేమి పూర్తిగా వగిరి
పడిపోయిన ప్రదేశమే నైమిశమని పిలువబడింది.

దీనిని గురించి మరొక కథగూడ ప్రచారములోఉంది. పూర్వం
ఈ ప్రాంతాన్ని నిమి అనే చక్రవర్తి పాలించాడు. ఇతడు సీతాదేవి
తండ్రియైన పిరిధ్వజాని (జనకుని) పూర్వీకుడు. నిమి పాలించిన దేశంలో
కొంత భాగం నైమిశ మయింది. కాలక్రమేణా ఆ ప్రాంతం దట్టమైన
అరణ్యంగా మారిపోయింది.

ఈ దేశంలోని ప్రదేశాలకు గం పేర్లతో ఇలాటి షరణకథలు
ముచిపెట్టబడినాయి. నంస్కృతపు పేర్లు కంనాటికి పుష్పత్తులు చెప్ప
వచ్చు. వీటన్నిటికి చారిత్ర కాధారాలు లభింపవు. అంతమాత్రంచేత
ఈ గాథలను కాదంటామా :

నైమిశారణ్యం చల్లని నీడవిచ్చే చెట్లతోను, మధురములయిన పలారి నొనగ వృక్షాలతోను నిండిఉంది. అక్కడక్కడ చెరకు పానకం పంట నీటితో నిండిన సెలయేరు లున్నాయి. అది విధాత చూపిన ప్రదేశం. నివాసానికి ఎంతో యోగ్యమయిన చోటు. మునీశ్వరు లెందరో అక్కడే అవాసం ఏర్పరుచుకొన్నారు. శౌనకుడక్కడ కులవతి. అతడు వన్నెందు సంవత్సరాలు బ్రహ్మసత్రయాగం చేశాడు. ఆ యజ్ఞానికి దేవతలే స్వయంగా ఓచ్యేకారు. ఎక్కడెక్కడి ఋషీశ్వరులు ఆ యాగంలో పాల్గొన్నవారే. హవిస్సులర్పణ చేసినంతర్వాత విరామ సమయాలలో తగవత్కథలను విని ఆనందపడేవారు. పురాణ ఇతిహాస కథలన్నీ వాళ్ళకు సూతమహర్షి చేప్పేవాడు. మునీశ్వరులలోఁబాటు నైమిశారణ్యంలో గల వృక్షాలు పక్షులుగూడ ఆ పురాణకథలు విని పవిత్రము లయ్యాయి.

వ్యాసునకు రోమహర్షి అనే శిష్యుడున్నాడు. రోమహర్షి అని పుత్తుడే సూతుడు. ఇతని మొదటిపేరు ఉగ్రశ్రవసుడు. పురాణకథలు చెప్పటంలో ఈతడు దిట్ట.

సత్రయాగానికి వచ్చిన మునులు సూతుని పురాణకథలు వివరించ మన్నారు. అతడు స్కాంద పురాణంలోని వృత్తాంతాలు వివరిస్తుంటే కొందరు సూతమహర్షి! మాకు కాశీ ప్రాశస్త్యాన్ని చెప్పవలసిందని ప్రార్థించారు. వరేనని సూతుడు కాశీనిండం ప్రారంభించాడు. ఋషీశ్వరులు ఎంతో శ్రద్ధగా వింటున్నారు.

వింధ్యగర్వాపహరణం

ఒకప్పుడు బ్రహ్మమోసన పుత్తుడయిన నారదుడు తీర్థయాత్రలు చేయనారంభించాడు. ఆయన వెంట ఒక గంధర్వకన్యగూడ ఉంది. ఆమె

ముఖమంతా రూఢితో నిండిఉంది. ప్రయాణపు శ్రమచేత కాటోలు దేహం వసివాడింది. ముఖమీది చెమట బిందువులు ముత్యాలవలె ప్రకాశిస్తున్నవి. ఆమెను చూడగానే అందగత్తె అనిపిస్తుంది. పాలకాగం పైబడిన ముంగురులు వడ్డంమీద వ్రాలిన తుమ్మెదలా అన్నట్లున్నాయి. ఆమె దేవని యొద్ద గంధర్వ విద్య నేర్చుకొంటున్నది. నారదుని వీణ సుహతి ఆమె చేతిలోఉంది. గురుశిష్యులు తీర్థయాత్రలు సేపించుకొంటూ దండకారణ్యం ప్రవేశించారు. ఆరణ్యం ముద్ది, ఏగిన, నేరేడు మొదలయిన వృక్షాలతో నిండిఉంది. మామిడిపించి ఫలవృక్షాలు ముద్రపండిన పండ్లతో పండినాయి. టాటిమొల్ల మల్లెపంటి పూలరీగలు మహా వృక్షాలను ఆలంబనం చేసుకొని ఆకాశంపై పు మోరలెత్తుకొని యున్నాయి. విరబూచిన పూలు పిల్లగారి హతను పంచగానే బాగులుతీరి తుమ్మెదలు యిమ్మని కేరింత రిడుతూ పరుపులెత్తి వస్తున్నవి. కేటి యంతర నినాదం కుకవికగీతాలకు శ్రుతిపలెడింది. సింహ శరభ శార్దూలలులాయాది జంతు పంకానాల గర్జనలలో ఆరణ్యం భయంకరంగా ఉంది. ఇసుక చల్లితే రాలనంత దట్టంగా తీగలయ్యి కొన్నాయి. ఆ అరవిగోరిను చూస్తూ గురుశిష్యులు ముందుకు సాగుతున్నారు.

ఆల్లంత మారంలో సర్వతపంక్తి కనుపించింది. అది వింధ్యము. ఎత్తైన పర్వత శిఖరాలనుండి క్రిందనున్న గండశిలలమీదికి దుముకుతూ నర్మద నృత్యంచేస్తూ నేలను తాకుతున్నది. నదియొడ్డునకు చేరిన నారదు దండులో స్నానమొనర్చారు. అంశములన్నిట తిన్నపరిచినాడు. దుద్రాక్షమాలను దరించి ఓంకార రూపుడయిన పరశుమేశ్వరుని స్తోత్రము చేశాడు. పంచాక్షరీ మంత్రాన్ని జపిస్తూ ముందునకు అడుగులు వేస్తున్నారు.

వింధ్యుడు దూరంనుంచే నారిదమహారిని చూచాడు. మనుష్య రూపంలో ఆయన కెదురేగినాడు. ఇదొక దేవరహస్యం. పర్వతాలకు నమలకు స్థావరరూపమని, జంగమరూపమని రెండు రూపాలున్నాయి. పర్వతాకృతిలో ఉండటం స్థావర రూపము. రెండవది జంగమరూపం. వింధ్యుడు జంగమ రూపంతో బయలుదేరినాడన్నమాట. అట్లాగతుడు సాక్షాత్తు విష్ణురూపమో, శివునిరూపమో అని శాస్త్రము. అట్లాగతుడంటే అహ్వీనము లేకుండానే మన యింటికి వచ్చినవాడు. అతిథి అట్లాగతుల నాదరించటం గృహస్థ ధర్మం. ముక్కుమొగం తెలియనివారు వచ్చినా అతివ్యం ఇచ్చి అర్పించట మనేది ధారతీయ ధర్మం. అలాటంప్పుడు బ్రహ్మ మానసవ్యక్తుడంతటివాడు అట్లాగతు డయితే వింధ్యుడు ఊరటంటాడా : భక్తి భావంతో ఎదురేగినాడు. సాష్టాంగ నమస్కారము చేశాడు. తన గృహాని రహస్యనించాడు. ఇంటికి వచ్చిన దేవరిని దదిమదుపుష్పారతో ఆర్ఘ్యమిచ్చి పూజించినాడు. మార్గాయానము పోవటానికి సేవలు సవర్కలు చేయించినాడు. పిత్రాంతిగ ఉన్నపుడు మేఘ గించేరభాషణములతో ఇలా విన్నవించాడు.

మహాత్మా : మీరాకచేత నా గృహం పావనమయింది. మీ దయా దృష్టి సోకటంతో నా పాపాలు పటాపంపి లయినాయి. పురాకృతసుకృతం ఎల్లాగాని తమింటివారిని సేవించేదాగ్గ్యం కల్గింది. నేను ధన్యుడనయినాను. తమ దయవలన నాదే కొరతలేదు. కాని నా దొక విన్నపం. అవధరించండి. భూమండలంలో కాము చూడని పర్వతాలు లేవు. ఈ కొండలెన్ని ఉంటేమాత్రం ఏమీ ప్రయోజనం : దిగ్గజాలకు సహాయకారిని, అదికూర్మానికి స్నేహితుడను శ్మేతవరాహానికి సమానుడను నేను. నాతో సరితూగగల మహాధరము ఎక్కడయినా ఉందా : ఉదయ పర్వతము ఆనట్కుడయ కరిపైనది. అస్తాద్రి అస్తవ్యస్తం గదా : పీలాద్రి

నలుపు. గంభీరమదనము నిరుపేద. మహేంద్ర ప్రోణ వర్ణతములు దారిద్ర్యి పీడితాలు. త్రికూట మలయ పర్వతాలు ఒకపాటివి. హేమ కూటము నాతో సరికూగదు. ఇన్నెందుకు ? నాతో నమానమేమోనని అనుకోవటానికైనా అర్హతగలది ఒక్క మేరు పర్వతమే. మేరువుమీద రేవతలు విహరిస్తారు. వానిపైనగూడ అవఙ్గా యన్నాయి. సూర్యాది గ్రహాలు తనను చుట్టి వస్తున్నాయని మేరువుకు గుర్తిం. ఈ చుర్మకాలంలో మా యిద్దరిమధ్య స్పృహ పెరిగింది. మీరు నిర్విజ్ఞాలు. మా యిద్దరి అంతరిం దాగా తెలిసినవారు. పక్షపాతం లేకుండా మాలో ఎవ్వరదికులో సెల పీయండి అన్నాడు.

ఆ మాటలకు నారిదుడు ఎంతో దావపడినాడు. ఒంపుడి గర్జము చూస్తే అయినకెంతో ఏవగింపు కలిగింది. కొంతకద పూరుకున్నాడు. నిజానికి తాను కలహిషియును. ఇద్దరిమధ్య యుద్ధము రేగితే తనకు కడుపునిండా మృష్టాన్నము లభించినట్లే. అయినా అది లోకవిచారానికి దారితీస్తుందని విచారించాడు. మెత్తగా చీవాట్లు పెట్టవలె ననుకొన్నాడు.

విందుకదా : ఇప్పుడు సేవడిగివట్లుగానే ఒకప్పుడు మేరువుగూడ నన్ను ప్రశ్నించాడు. తన బలాదిక్యతను నాచేత ఒప్పించడానికి యత్నించాడు. నీ బలం నీ కెదుక. మేరువు సత్వం అతని కెదుక. మీ యిద్దరి బలాబలాలు నిగ్గు తేల్చడానికి ఇతరులెంతటివారు! శ్రీకైలం, మేంకటాచలం, అహోబిలం, శోడాద్రీ, సాలగ్రామ పర్వతాలు మాహాత్మ్యంలో మీకంటే అధికులు. మీ గర్వాన్నిచూసి ఏమనాలి ? ఖండిత కూర్మోనలేక మీ కెందుకీర్త్య? అయినా తీర్థయాత్రలు చేపించుకొంటూ తగవన్నామం జపిస్తూ తిరిగే సాత్వికులగు మా బోండ్లకీ విచారజెందుకు ? నే విక్కడ నిల్వకూడదు వెళ్ళుతున్నాను అని చెప్పి నారదుడు కిమ్మరారితో సహా వెడలినాడు.

దేవముని మాటలు విన్నతరువాత గూడ వింధ్య పర్వతానికి జ్ఞానోదయము కాలేదు. మనసులో ఎంతో ఆవేదన, ఆవేశము కలిగాయి. ఈర్ష్యాద్వేషాలు బుసలుగొట్టాయి. మనోరుజు ఎప్పడింది. హృదయములో ఎప్పుడూ ఇదే చింత. గురువు నన్నిదివి ఆధ్యయనంచేసి జ్ఞానము సంపాదించాలి. సాహసంతో స్రతిజ్ఞలు నెరవేర్చుకోవాలి. జ్ఞాతులను జయించాలి. ఇవి చేయని జనుడు జనుడేనా : తనతో సమానుడయిన శత్రువున్నాడని తెలిస్తే ఎవడికయినా కంటిమీద కునుకు వస్తుందా; అహారం రుచిస్తుందా; దార్శా వమాగమం సయితము సుఖముగా ఉంటుందా : ఇతర వైభవాలు మనస్సుని శానందం కల్గించగలుగుతయ్యా : ఎవరితోనైనా కలహానికి కాలుదున్ననేరాదు. దుష్టిన తరువాత నలుగురు నవ్వకుండా చూసుకోవాలి. ఈ విధంగా ఆలోచిస్తుంటే అతనిలోని ఈర్ష్యాగ్ని దావాగ్నిగా మారి దహింపసాగింది. ఏ జ్వరానికైనా మందున్నదిగాని చింతాజ్వరానికి ఔషధమే లేదుగదా : లంఘనముతో కొన్ని రోగముల ఏపు నశిస్తుంది. కాని చింతాజ్వరం దానికి లొంగదు. ఉత్సాహమును తగ్గిస్తుంది. జుద్ధి మాంద్యం కలిగిస్తుంది. నిద్ర రావీయదు. ఆకలిని చింపుతుంది. బలాన్ని నశింపజేస్తుంది. దినములు గడిచినకొద్దీ చింతారుణకు బలం పెరుగుతుంది. వింధ్యుడి స్థితి ఇలాగేఉంది. నానాటికి దిగజారుతున్నది. మేరువును జయించడం ఎట్లా అన్నదే అతని విషమనమస్య. తనలోకానే ఏమో అనుకొంటుండేవాడు. మా కులంలో ఎవరో ఆహంకరించి యేమో అన్నాంని దేవేంద్రుడు మా కిందరికి రెక్కలు తెగనరికినాడు. కాని అనాటి పక్షములే ఉంటే ఒక్క ఊపునవెళ్ళి ఆ మేరువుగాడి శిఖరాలు విరగదన్ని వాడి గర్వాన్ని బూపుమారానా : నా అధిక్యతను చాటుకోనా : దేవతలు కూడ ఆ పాపిష్ఠివాడినే ఆధిపతినిస్తున్నారు. నానాటికి వాడి పలుకుబడి పెరుగుతున్నది. ఇదంతా కళ్ళారాచూస్తూ నావంటి పరాక్రమకారి, బల

వంతుడు, అభిమాని ఊరకుండటమా! నయగురిలో అవమానము పొందు తానా! కాదు నా శరీరాన్ని పెంచి అరాళంవరకు పెరుగుతాను. సూర్యుడు, చంద్రుడు మొదలయిన గ్రహాల మార్గాన్ని విశదీకరిస్తాను. అవి అలోచించి విందుకు అహంకారంతో కన్నుమిన్ను కానలేక శరీరాన్ని పెంచాడు. ఒకప్పుడు లింగాకృతితో పరమేశ్వరుడు, జలివక్రివర్తిని పాతాళమునకు పంపడానికి త్రివిక్రముడు అది అంతంలేని బాపాలను ధరించివట్లు పెరిగి పోయినాడు. దేవతలు తన అరారాన్నిచూచి తన గొప్పతనం అర్థంచేసు కొని మేరువుకంటె నీవే అధికుడవు అని పొగడవలెనని పిండ్కుడి కోరిక.

సూర్యోదయమైంది తానుడు బంగారు కాంతులతో లోకానికి అహ్లాదం కలిగిస్తూ పొడుపు కొండమీద పొడసూపినాడు. నిజాందకారం పటాపంచలయింది. కమలములు మందస్మిత వదనంతో కర్మసాక్షికి స్వాగతం ఇస్తున్నాయి. పశుపక్షి మృగాదులు మౌనపులు దినాంభి సమయంలో తమతమ పనులకు సమర్థికోత్సాహంతో వెళ్ళుతున్నారు.

అది దక్షిణాయనం. (అందరికీ దక్షిణాయనం కాదు. కొందరికి ఉత్తరాయణం. ఒక దీవికి ఒక కొండ ఉదయాద్రి అయితే అదే మరొక దీవికి అస్తాద్రి కాగలదు. ఒకచోట పగలుకాగా అదే సమయంలో మరొక చోట నక్షత్రములు, చంద్రికతో వెలిగేరాత్రి అవుతుంది. సౌరగమనంలో ఈ సూర్యులు కలుగుతున్నాయి. సూర్యుడు కదులు తున్నాడనటానికి పేలు లేదు. ఇతర గ్రహాలు గోళాలు కదిలి సూర్యుడే చరించినట్లు కనబడు తుంది. అయితే ఇలాటి సూర్యగోళములు కొట్లకొంది ఉన్నాయి. అవి మనకు చిన్న నక్షత్రములవలె కనుపిస్తాయి. విజానికి అవి మనముచూడ సూర్యునికన్న చాలపెద్దవి. ఈ అనంత విశ్వాన్ని చూస్తూంటే ఆశ్చర్యంతో పాటు భయమునూడ కలుగుతుంది సుమా! గ్రహాల పరిధ్రమణంలో కద లకపోయినా సూర్యుడు కదిలినట్లుంటుంది. కాని ఒక్కొక్క సూర్యగోళం

జానికి సంబంధించిన ఉపగ్రహాలు మొత్తంగా కదులుతుంటాయి. అవి ఘోరపును కేంద్రంగా చేసుకొంటాయని మనభూర్వుల సిద్ధాంతం. ఇది ఖగోళశాస్త్రము. ఆలంకారికంగా సూర్యుడే కదులుతున్నట్లు పౌరాణిక గాథలలో వర్ణింపబడి ఉంటుంది).

సూర్యుడు తన మార్గంలో పయనిస్తున్నాడు. ఒక్కసారిగా ఆయన రథం ఆగిపోయింది. సప్తాశ్వాలు ముందుకు అడుగిడటానికి విందుని ఖరాలు అవరోధంగా నిలిచాయి. సూర్యుని చలనం ఆగిపోవటంతో కాలగమనమే ఆగిపోయింది. కొందరికి సూర్యోదయమై ఆగిపోయింది. కొందరికి మట్టమద్యాహ్నమే నిలబడింది. కొన్ని ప్రాంతాలలో ఆంధ్ర కారం ఆలుముకొని రాత్రిగినే ఉండిపోయింది. అగ్నిహోత్రవిధిలాగి పోయినాయి. చిత్రగుప్తాదులు కాలగణనం చేయలేక దిక్కులు చూస్తున్నారు. ఋతువులు లేవు. వర్షములు లేవు. పంటలు కూనకముయినాయి. కొన్ని దేశములు నదీవనవిలో నిలిచి మారుతున్నాయి. కొన్ని శీతోపేతములు. రోకము లాకులమైనాయి. ప్రజలకేకాదు దేవతలకు కూడ ఈ ఉత్పాతములుచూస్తే భీతిగలిగింది. విందుని విజృంభణం ప్రసంగానికట్టి మిస్థితి కలిగింది.

ద్వితీయాశ్వాసం

తదనంతర కదను సూతుడు మునులకు వివరిస్తున్నాడు. (దిక్కు తెలియని దేవతలు సత్యలోకాని తేగినారు. అది చతుర్ముఖుడందే స్థలం. ఆతడు ముగ్గురు మూర్తులలో ఒకడు. దేవతల కతడు పెద్ద. అతని నివాసం సత్యలోకం. దేవతలు వాందీకులవలె బోయి ప్రణమిల్లి నలువను స్తోత్రము చేసినారు.

హిరిణ్యగర్భా! అనాదివిధనా! నీకు నమస్కారం. మనోబుద్ధ్యసాం కార రూపుడవు నీవే! సర్వకర్త సమవ్వితుడవు. నీ నిశ్వాసాన జేద శ్రయం జన్మించింది. మమ్ములను కాపాడవలసింది. నిన్ను కరణు జూచినాము.

ఆ మాటలు విని బ్రహ్మ దేవతలను చూచి, గీర్వాణులారా! ఇది సత్యలోకం. ఇక్కడి ఉన్నవాళ్ళకు క్రోధమదమాత్సర్యాదులు లేవు. కాపున బాధలు కలుగవు. మీ రిక్కడకు వచ్చి ఎంచుకు నిదారంగా ఉన్నారు. ఈ లోకంలోని మహవీయులను చూడండి. ఎంత ఆనందముగ ఉన్నారో. ఇదిగో ఈ ప్రక్కనఉన్న వాళ్ళు తల్లిదండ్రులకు కుత్రూషచేసిన ఆకల్మషమతులు. భర్తృసేవానరాయణులు తీవ్రతం దన్యమొనర్చుకొన్న వాళ్ళు నీళ్ళు. ప్రతివలం కోరకుండానే ఇతరులకు ఉపకారంచేసిన స్తవవీయులు నీళ్ళు. వాళ్ళు యజ్ఞయాగాది సత్కర్మ లాభ రించిన వాళ్ళు. వీరింతా బ్రహ్మవిద్యానిడురై కాశ్వతానందాన్ని అనుభవిస్తున్నారు. ఈ ఉన్నతానందములపై వెలుగుతున్నవాళ్ళు ద్విముఖములయిన గోవులను దానమిచ్చిన ధర్మవరులు. (ఆపు ఈనువపుడు

ముందుగా దూడతల, ముందరికాళ్ళు ముందు వెలికివస్తాయి. గోవు కప్పుడు వెనుక వైపుగూడ ముఖం కనబడుతుంటుంది. ఆ సమయంలో గోవును దానిమీదనే పుణ్యం లభిస్తుందని పెద్దలంటారు. అలాంటి గోవు ద్విముఖమైన గోవు అంటారు).

ఇలా చెబుతూ బ్రహ్మదేవుడు ప్రస్తావనగా గోబ్రాహ్మణుల సామర్థ్యం వివరించాలను కొన్నారు.

‘నాకు విష్ణుశ్చనకు సంకృప్తి కలిగించేవి రెండు. ఒక్క-కులమే రెండుగా అయింది. బ్రహ్మజ్ఞాన సంపన్నులయిన వాళ్ళు జంగమశీర్ధాలు, వీళ్ళయందు స్నానమొనర్చిన వాళ్ళకు జన్మజన్మల బంధాలు, మహాపాతకాలు నశించి వీరగలవు. పరమేశ్వరుని జటాకలాపంలోవటించే సావన

• కుల వ్యవస్థను గురించి నేడనేక విమర్శలు వివరించుతున్నాయి. ఒకనా దొక భావనతో ఏర్పరచబడిన ఆచారాలు కాలపరిణామంలో నమాజములో వచ్చిన మార్పు ననుసరించి నేడు అనుచితాలుగా తోచవచ్చు. వాటిని నమాజం వదిలివేయవచ్చు. అలాంటి వాటిపై వర్ణించేసి పరస్పరనిందారోపణలు చూపణలు చేసుకొనటం వ్యర్థమేగాక నేటి నమాజముతో వర్గవైషమ్యాలు ఏర్పడే ఆవకాశం ఉంది.

ఒకనాడు నమాజంలో నేడు కనిపిస్తున్న వర్ణవ్యవస్థ లేదు. జాగ్రత్తగా పరిశీలిస్తే కులంపేరు వర్ణంపేరుగా గోచరిస్తుంది. వివర్ణిం చేపనినిబట్టి వర్ణవ్యవస్థను నాడు నమాజం ఏర్పరచింది. బ్రహ్మజ్ఞాన సంపన్నులంతా బ్రాహ్మణులనే పిలువబడినారు. విమర్శనా దృష్టితో చూపినప్పుడే మనకీ విషయం గోచరిస్తుంది. వర్ణవ్యవస్థ ఏర్పడిన విధం పెద్దలిలా వివరిస్తారు.

గంగాజలం కంటె గోవుల గరిజలచే రేవలదిన దూ? పవిత్రమైంది సుమా : గోవుల ఖరములలో నమస్త తీర్థాలున్నాయి. శృంగమాల మధ్యప్రదేశంలో శంకరుడు పార్వతీ నమేతుడై వివసించి ఉండగలడు. గోదానం చేస్తే పితృదేవతలు సంతోషిస్తారు. మునీశ్వరులకు, గురువులకు ఆనందం కలుగుతుంది. గోమయం యమునానది, గోమూత్రం నర్మదా, గోషీరము గంగానది. ఇంతకన్న పవిత్రమైన దేదీ :

“గవామజేషు తిష్ఠన్తి భువనాని చతుర్థ
యస్మాత్తతస్మాత్ తనం మేస్మాదిహ లోకేపరత్రయ”

ఈ మంత్రాన్ని జపిస్తూ గోదానం చేసిన వాళ్ళను లోకం సుతిస్తుంది. గోప్రదక్షిణం చేస్తే నమస్త భూమికి ప్రదక్షిణం చేసిన వుజ్జ్వం లభిస్తుంది. గోవుచ్చానికి భక్తితో హారతి ఇచ్చినవాళ్ళ పాపాలు నశించి ఎల్లప్పుడు సుఖాలతో ఉంటారు.

పూర్వకాలంలో మూనపులు వదీతీరాలలోను, లోయలలోను వినా సాలు ఏర్పరచుకొన్నారు. పచ్చిమాంసము తిన్నరోజులనుండి పంటలు పండించి, గృహాలు విర్మించుకొనే నాగరికత కలిగిన తర్వాత సారవంత మైన ప్రదేశాలు వెదకికొని గుంపులు గుంపులుగా వివసించసాగినారు. ఒక గుంపుమీద మరియొక గుంపు దాడిచేసి దోచుకుంటుండే వాళ్ళుకూడ. దాడులు జరిగే విషతర్కర నమయాలో తమ్ముకాము రక్షించుకొనటానికి ప్రజలంతా ఆయత్తపడేవాళ్ళు. అయితే కొట్లాటలలో ఆరితేరినవాళ్ళు క్రమశిక్షణతో ఉన్నవాళ్ళదే పై చేయిగా ఉండేది. ఆ కారణంచేత తమ రక్షణకొరకు యుద్ధవిద్యలు నేర్చుకొనటం, ఒక నాయకుడి క్రింద క్రమ శిక్షణతో మెలగటం ఎంతో అవసరమైంది. నాయకులుగా ఉన్నవాళ్ళు వ్యవసాయాది పనులు చేయటానికి సమయం చిక్కేదికాదు. విరంతరం జాగ్రత్తయిన యువకులను చేర్చటం, వాళ్ళకు ఆయుధాలు ఉపయోగించ

గోవులు, నిఘ్రులు, వేదములు, పతివ్రతలు, లోభరహితులు, దానశీలురు సత్యమూర్తులు ఈ యేడుగురు ప్రపంచాన్ని ఏ భయంలేకుండా భరిస్తారు. సత్యలోకానికి పైభాగంలో వైకుంఠముంది. దానిపైన గుహానిలోకం ఉంది. గుహాని లోకమునకుపైన గోలోకంఉంది. అది సకలసంపత్సమృద్ధి కరమైంది. సుఖీల మొదలయిన గోమాతృకలు అక్కడ నివసిస్తూఉంటారు. అదలా ఉంచండి. ఈ లోకంలోఉన్న వీరంకా పుణ్యమూర్తులు. సరస్వతీతీర్థంలో మృతీచెందిన వాళ్ళు, మకరసంక్రమణ పుణ్యకాలాన ప్రయాగలో స్నానమొనర్చిన వాళ్ళు కాశీక్షేత్రంలోని పంచవదతీర్థంలో కార్తికమాసంలో స్నానమొనర్చిన వాళ్ళు. మీరునువిచారించ వలసిన పనిలేదు. మీ సచ్చిన పని నే నెఱుగుదును. వింధ్యుని విజృంభణంతో ఏర్పడిన అకాల ప్రళయాన్నిచూచి భయపడివచ్చారు. ఈ విలయవివరణకు

టంలో శిక్షణ ఉత్పటం సరిపోయేది. వాళ్ళు సమాజానికి ఉపయుక్తమైన పనిలో నిమగ్నులు కావటంచేత తక్కినవారి క్రమపలికంలో వాళ్ళకు పంచి యివ్వవలసినట్టిది. దానికి సమాజం అంగీకరించింది. అంతే కాదు. రక్షణభారం సహిస్తున్న వాడి నాయకత్వంలో అందరూ ఒక్కత్రాటిపై నడువవలసిన అనవరం ఏర్పడింది. ఆ నాయకుడు చెప్పినట్లు నడవటానికి అందరూ ఒప్పుకొన్నారు. ఒప్పుకొనటమేగాదు. అంతర్గతంగా కూడా ఏవైన దుష్టశక్తులు చెలరేగినప్పుడు కల్లోలం వివారించటానికి తగిన అధికారాలుకూడ దత్తరచేసింది సమాజం. అలా నాయకులుగా ఎన్నుకోబడినవారు, వారి కొడుకులు - వారి వంతు అదే నిర్వర్తిస్తూ రావటం వాళ్ళకా అధికారం వంశపారంపర్యా సచ్చినట్లయింది. వాళ్ళే రాజులయ్యారు.

నాగరికత పెరిగినకొద్దీ మానవుడి అవసరాలు పెరిగినాయి. ముఖకరమైన తీవ్రతాన్ని సాధించుకొనటమే వాటికి, వేటికి ద్యేయం. ముఖప్రథ

మార్గం తెలుపుతాను. వినండి. వారణాసి క్షేత్రంలో అవిముక్తపీఠంలో పరమ మాహేశ్వరుడయిన ఆగస్త్యుడు వివసిస్తున్నాడు. మోక్షదాయకుడైన విశ్వేశ్వరుని సేవలో విమగ్నుడయి యున్నాడు. మీ రక్కడికి ఆ మహాత్ముని అర్థించండి. అతడు సామాన్యుడుగాదు. ప్రజాకంటకులయిన వాతాపీ ఇల్లులను ఇద్దరు రాక్షసులను విమిషమాత్రంలో హరించి లోకానికి మేలుకూర్చినవాడు. వింధ్యుడికి ఆగస్త్యుడు గురువుకూడ. కనుక వింధ్యుడి ఆదోపాన్ని అణచటానికి అతడొక్కడే వచ్చుడు సుమా.

పితామహుని మాటలు విన్న దేవతలు ఎంతో సంతోషపడినారు. వివిధాంధకారంలో దారిచెన్ను తెలియనివారికి వెలుతురు చూచినంత దైర్యం కలిగింది. బృహస్పతిని ముందిడుకొని దేవతలంతా రా క్షేత్రానికి వయన మయినారు.

మైన జీవితానికి కావలసిన వస్తువులు ఒకచోటనే లభ్యంకాలెదు. అందు చేత ఆ వస్తువులు దొరికే ప్రదేశానికి వెళ్ళటం, అక్కడ వస్తువుల విక్ర డికి తీసుకురావటం, వానికి బదులుగా యిక్కడ అధికంగా లభించేవాటిని అక్కడికి చేరవేయటం జరిగింది. వస్తుమార్పిడితో అవివర వస్తువుల సరఫరా విర్యహించిన వాళ్ళు పైక్కులనలడినారు.

తక్కినవాళ్ళు వ్యవసాయ కార్మిక్రమ దాదృశమ చేపట్టినారు. ఇక్కడ మరల ఒక నమన్యతలయెత్తింది. కృషిసాధనకు కావలసిన వివిధ రకములయిన సాధనాలు, విభిన్నరీతులలో వహారం అవసరమయినాయి. దాంతో మళ్ళీ వర్గాలువర్గాలుగా పీరిపోయింది వమాజం. నాటి మానవ్యని అవసరాలలో తిండి, బట్టి, గృహవసతి వ్రధానాలు. ఆహార ఉపాదన ప్రతియంటా ముఖ్యం. ఇంటిలోని పెద్దా చిన్న అందరూ పనిచేస్తేనే తప్ప జీవనం గడువదు. ఆ కారణంతో యింటికి కోడలును విశ్వయించు

దేవతలు కాశీకి వచ్చుట

సత్యలోకం నీడి ఉత్సాహంతో పస్తున్న దేవతలు హిమవత్సర్వత సానువులు వటుపించారు. హిమశైలకన్యక పరమేశ్వరునిగూర్చి తపము చేసినచోట, ఓషధీప్రస్థానం, నగరుముమ్మనుమడు లగీరధుడు గంగతై తవస్సుచేసిన పవిత్ర ప్రదేశములను దర్శించారు. దేవతలను చూచిన శైలేకుడు వారి కాదిద్యం ఒనంగినాడు. నాటికట విశ్రమించారు దేవతలు. మరునాడు వారణాసి సందర్శనోత్సకులై కదలివస్తూ శీతగిరింద్రుని ఆతిథ్య వివరములు, అదిద్రుపతుల కళ్యాణ విశేషములు కదలుకదలుగా చెప్పుకొంటూ, ఆనందంతో కాశీపట్టణ ప్రాంతప్రదేశాలకు చేరినారు.

కొనేటప్పుడు తమతమ వర్గాలకే ప్రాధాన్యం ఇచ్చారు. మరొక వర్గం నుంచి వచ్చిన స్త్రీకి ఈ వర్గపు పని అరివాటుండదు అని ఆలోచించి తమ పనిచేసే వర్గాలనుంచి మాత్రమే కోడళ్ళను తెచ్చుకొనేవాళ్ళు. ఈ పద్ధతి మొదట అవసరానికై ఏర్పడి, కొన్నాళ్ళకు సంప్రదాయంగా మారి చివరకు మరొక వర్గంలోని పిల్లను కోడలుగా తెచ్చుకొనటం, ఇవ్వటం దోషం అనే స్థాయికి వచ్చారు. ఇతరులతో సంబంధబందాలు త్రెంచుకొన్నారు. అవే కులాలుగా రూపొందినాయి.

పంశపారంపర్యా నాయకత్వాన్ని అధికారాన్ని పహిస్తున్న వారిలో అధికారవాంఛ పెరగటం జరిగింది. ఇది నాటికీ నేటికీ సత్యంగా మనకు గోచరిస్తూనే ఉన్నది. అధికారం దుష్టతావనలకు దారితీయటం క్రొత్తేమీ కాదు రాజు లునబడే వారిలో ఇదే జరిగింది. వీరిని అదుపులో ఉంచే మార్గం వెదకింది సమాజం. నాటివారి మేధస్సు, ఆలోచనా పరశ సమన

పట్టణానికి పంచక్రోశముల దూరంనుండి కైవల్యవివాసంయొక్క మహిమాన్విత దృశ్యాలకు పై భవానికి ఆచ్చెరువునందినారు.

ఏ దిక్కున చూచినా పంచాక్షరీ మంత్రజవహూతదేహులే. భవ్యత్రిపుండ్రాంకములను ధరించినవాళ్ళే. ఎల్లటూ విప్పంగులే. ప్రాసంజకము విరాగులే. ఎక్కడచూచినా లింగాకృతి ధరించిన పరమేశువు నారాధించేవాళ్ళే. అది పరమేశ్వర జటాకలాప నిర్గతమైన పవిత్రతోయరార గంగ. లాగీరదీ స్రవంతిని దర్శించగానే దేవతలకు ఒడలు పుల్కిరించింది. పరమపావనమైన మణికర్ణికా పుట్టంలో దేవతలు మునులు స్నానమొనర్చారు. వివిధ పూజాద్రవ్యములు తీసుకొని మోక్షప్రదితగు చిత్వేశ్వరుని దర్శనానికి వెళ్ళినారు. విరూపాక్షుని వివాసానికి ప్రదక్షిణాలుచేశారు. యోగ సీసానమారూఢయైన పికాలాక్షిదేవిని వ్యర్థ పద్మాలతో ఆర్పించారు. అక్కడ

రించి యజ్ఞయాగాదులు విర్వర్తింపదేయటం, ఆధ్యాత్మిక చింతనలో ఉన్నవాళ్ళను, ఈ రాజుల అధికారపు అశ్వాలకు కశ్యపములుగా ఏర్పరచారు. పై మూడు వర్ణములలో ఆధ్యాత్మిక చింతగలవారు, బ్రహ్మజ్ఞాన సంపన్నులు బ్రాహ్మణులనవలదీనారు. కావునములలో వాదదీన బ్రాహ్మణ శర్దానికి నేడు కులాన్ని సూచించే బ్రాహ్మణ శర్దానికి సంబంధం లేవట్లుగా తోస్తుంది.

ఈ బ్రహ్మజ్ఞాన సంపన్నులయిన ఋషులు వచ్చినపుడు రాజులు సింహాసనమునుండి లేచి తగినట్లుగా గౌరవసుర్యాదలు చేయవలెనని సమాజం కాసిందింది. తప్పుచేసినపుడు రాజునుగూడ విరసించి అదిగే అధికారం ఈ జ్ఞానసంపన్నుల కిచ్చారు. అయితే వీళ్ళకు పరేషుత్తి లేకుండా చేసి వాళ్ళు ఎల్లప్పుడు సమాజంమీద అచారపదేబట్లు చేశారు. రాజులకు వీళ్ళను దండించే అధికారంకూడ పరిమితం చేశారు. అంటే

గల గణపతికి దుంఠివిఘ్నేశ్వరుడని నామం. ఆయనను సేవించి లద్దులు అపూపాలు సమర్పించారు. ఆస్థాన మంత్రివమున జరుగుతున్న పేళ్ళు రాణ పతనం శ్రవణానందకరముగ ఉంది. కొంతసేపు సర్వాన్ని మరచి శివపురాణ దివ్యగాధలను విన్నారు. మరియొక ప్రదేశంలో కాశీకాపురి మాహాత్మ్యము వివరింపబడుతున్నది. దేవతలు అచటి కేగినారు.

'స్మృత్యుముఖంలో చొరదోయే జంతునివహించవద్ద జేరి వీలకంఠుడు' తారకబ్రహ్మోపదేశం చేస్తుంటే ఆ మంత్రమహిమ నెరిగిన తుమ్మెదలు ఆనందపారవశ్యంలో మందరస్వరాలతో యుంకారము చేస్తున్నాయి. పగలు ఉపవాసమున్న సత్తపోజనప్రతస్తులతోకూడి చకోరాలు చంద్రికతో బొట్టనింపుకొంటున్నాయి. దేవతలు ఈ నింతలుచూచి ఆశ్చర్య భరితులై తమలోలాము ఇట్లనుకొంటున్నారు.

రాజావలన ప్రజలకు చెడుజరగకుండా ఉండటానికి ఈ విధానం ఏర్పరచ బడింది. అందువలననే "రాజారాష్ట్రకృతంపాపం రాజపాపంపురోహితః" అన్నసూక్తి కలిగింది. కట్టుదిట్టంగా పరిపాలన చేయవలసినవాడు కాపున రాజ్యంలో ఏదయినా అకృత్యం జరిగితే ఆ పాపంలో రాజుకు ఎక్కువ పాలు చెందుతుంది. రాజు చేసే డర్కారాలకు ఫలితం పురోహితుడు అనుభవించాలి. ఇవన్నీ దృష్టిలో ఉంచుకొనే నమాజం క్షేమంగా ఉండా లని ఆదగటానికి 'బ్రాహ్మణాన్సంతు నిర్భయాః' అని అడిగేవారు, అంటే అధికార రోగపూరితులను నిర్భయంగా అడిగే స్థితిలో ఈ వర్గం ఉందా ? అలాఉంటే అధికారం వెర్రితలలు వెయ్యదని సంఘం క్షేమంగా ఉంటుందని నాటి అభిప్రాయం.

అయితే ఆయాకాలంలో స్వార్థపరులు లేకుండా పోలేదు. ఈవాడు గూడ అదేస్థితి గదా! స్వార్థపిశాచికి గజైకబట్టి కొందరు అడించటం లేదా!

ఏ నాటికీ నాశనం లేదు సరికదా లేకంకూడా కీడులేవి ఈ మహా
పుణ్యప్రదేశంలో ఉన్న ఇందుపులకు వర్గమెందుకు : వర్గసౌఖ్యములు
పాలపరిమితతో కూడినవి గదా : పుణ్యసంపదయం పూర్తిగానే వర్గ
నివాసమొగం పోతుంది. అటువంటి వర్గ మెవరు కోరుకుంటారు :
పున్నస్య లేకుండాచేసి శంభులోక వివాససౌఖ్యం యిచ్చే పవిత్రప్రదేశం
ఇది. ఇచ్చటగల క్రిమికీటకాదుల స్థితి మనకన్న ఉన్నతంగా ఉంది.
రాకలో నివసించే ఎవ్వరితోనైనా ఇంద్రుడు పయితం వమానుడురాడు.
ఈ అనందపనంలో భోజనంలేకుండా ఉన్నా వర్గంలో ఉన్నదావికన్న
మిన్న. ఎంతటి చుప్టరయినా ఆవిముక్తిదేశంలో కొన్నాళ్ళుండే అశ్వ
మేధయాగంచేసిన ఫలాన్ని పొందుతాడు. వారణాసిలోని ముతకం ఐరా
వతముకంటె గొప్పది. ఇచ్చటనున్న వారేవరైన ఆగ్రహం కలిగినపుడు
రుద్రుడివంటి వారే : మిత్తిదయ్యం పండ్లు లాలదన్నగలరట. ఎంత
మంది ఇంద్రులు గతించినా, ఎన్ని మన్వంతరములు సాగిపోయినా ఎన్ని
కల్పములు గడచినా కాశీవర్ణం వాసిపోదు. విశ్వలమైన మనస్సుతో
గంగాప్రవాహంలో స్నానమాడి భక్తితో విశ్వేశ్వరుని ఆర్పించి స్తోత్రాలు
చేసినవాళ్ళకు ముక్తికామినులు వర్గసౌఖ్యాల సమకూరుస్తారు. రాకలో
ధర్మం ఎల్లప్పుడు నాలుగుపాదాల నడుస్తుంది. విశ్వకళ్యాణం పచ్చ
తోరణమై నకల సంవత్సరపుచ్చిని కలిగిఉంటుంది. వారణాసిలో నివసించే
వాళ్ళకు తీరని కోరికలులేవు. ఇక్కడివారికి మోక్షం కరతలామలకము.

అంతమాత్రాన ఆకాశిమొత్తాన్ని నిందిస్తామా : అది ఆయావ్యక్తులకు
మాత్రమే పరిమితంచేయవలసి ఉంటుంది. పై వారణాలవల్ల పురాణ
ఇతిహాసాలలో బ్రాహ్మణాదిక్కత కనుపిస్తుంటుంది. అది నేటి బ్రాహ్మణ
కులస్థులకు నందిందిందికాదు.

చతుర్విదపురుషార్థాలు నిర్దించినెలవు. కళ్యాణముల కాకరం. అణిమాది అష్టసిద్ధుల కిది అటవట్టు. విజంగా కాశీ ఈ లోక లోని వాళ్ళకు కల్ప వల్లి. ప్రళయకాలంలో కులపర్వతాలు ఉద్రూతలూగేటట్లు గలిపిస్తుంది. అదిత్యుడు ద్వాదశమూర్తులై లోకాలను దహించివేస్తాడు. పుష్కలావర్త మేఘాలు కుంభపోతగా వర్షించి నవనముద్రాలను ఏకంచేస్తాయి. భూకకోటి నశిస్తుంది. ఆ సమయంలో సైతం కాశీ ఐదుత్రోసుల దూరిం మేరకు ఏ ఉపద్రవం కలగదు. కాశ్వతంగా ఉండగల్గింది కాశీ ఒక్కటే. చంద్రకళలు దినదినం ప్రవర్తమానం అవుతున్నట్లు వారణాసిలో ధర్మార్థ కామమోక్షలు అతిశయిల్లుతూఉంటాయి.

కాశీలో మృత్యుచెందే వాడిభాగ్యం ఏమని చెప్పవచ్చు. తొందం నిండ పీరునింపుకొని వచ్చి విఘ్నేశ్వరుడు ఆ నీటితో కడిగి పావనం చేస్తాడు. గంగాభవాని స్త్రీరూపం ధరించి తన మృదువైన హస్తాలతో శరీరం నిమిరుతుంది. ఏ భయంలేకుండా చేయటానికి భృంగీశ్వరుడు ఒడలంతా భస్మం అలదుతాడు. పరమేశ్వరుడు స్వయంగా తారక మంత్రోపదేశం చేస్తాడు. ఇంతకంటే ఇంకేం అదృష్టం కావాలి అని చెప్పుకుంటూ కాశీలోని విశేషాలుచూస్తూ దేవతలు ముందుకు పోతున్నారు. కైలాసంలో ఉన్నదానికంటే ఎంతో అహ్లాదం కలిస్తన్నది కాశీ వాళ్ళకు. సంతోషంతో పరమ మహేశ్వరుడయిన అగస్త్యుడి కుటీరం వెదకుతూ పోతున్నారు. అగస్త్యుని ఆశ్రమప్రాంతం చేరగానే అక్కడి దృశ్యాలు దేవతలను మిరింత చకితులను కావించాయి.

ఒక పింగపుపిల్ల ఎనుగుచెక్కిళ్ళ కంఠాతిపోవటానికి గోకు తున్నది. పెద్దపులి ముందటివాళ్ళతో లేడి ముఖమెత్తి ముద్దుపెట్టుకొంటు న్నది. తోడేలు ప్నేహంతో చింబోతు కొదమను కౌగలించుకొని బుజ్జ

గిస్తున్నది. పొదరిండ్లో ఒక ఆడవిల్లి ఎలుకతో ఆడుకొంటున్నది. ఒక ముంగిసకు ఎండతగలకుండ స్పృమొకటి వడగబట్టింది. కొండ గొర్రె కోతితో ప్లేహంచేస్తున్నది.

బాలెంతయిన ప్రియురాలికి మగలేడి ఒకటి వివ్వరిసనం పుక్కిల బట్టి మెల్లగా త్రాగిస్తున్నది. ఈ ప్రకృతివైరుధ్య దృశ్యాలు చూచి దేవతలు నివ్వెరపోయారు. మనోహరింగాడిన్న అక్కడి వృక్షలతా ప్రకృతిని చూచి దేవతలు ఒక్కక్షణం మైమరచారు. శాకిధవా : వీలకంతా : మహేశ్వరా : అంటూ సుతిస్తున్న అగస్త్యుడి కంఠద్వారితో వాళ్ళు స్మృతి కలిగింది. గంగానది ఒడ్డునగల మారేడు చెట్లక్రింద వచ్చావనస్తుంది యి కూర్చున్న అగస్త్యుని ముందు తిరికించారు. ఆయన కుడిపార్శ్వంలో రోపాముద్రాదేవి కూర్చోనిఉంది. దేవతా ఆ దంపతులను నమస్కరించారు.

దేవాళి అగస్త్యాశ్రమ సందర్శనం

ఆశుదృష్టి వదలి అగస్త్యుడు బాహ్యేనికి దృష్టిమరల్చారు. రుద్రాక్షమాల కుడిపై షణడిన్న జటాజూటానకిచుట్టి పచ్చాననంనదరించాడు యోగనమాది చారించి, పంచాక్షరీ మంత్రపరిపూర్ణదేహా దయన అగస్త్యుని చూడగానే దేవతలు మనస్సులలో సుతించబడేగాడు. పైకి జయజయ ర్వానాచేశారు. తిక్తితో నమస్కరించారు. అగస్త్యుడు ప్రతిసమస్కారం చేసి వాళ్ళందరినీ కూర్చుండజేశాడు. కుశలాదికంతోపాటు వాళ్ళరాకకు గల కారణం ప్రశ్నించారు. దేవతలంతా ఆంగీరసుని ముఖంచూచారు. తాము వచ్చినవని నేర్చుగా చెప్పనింసిందని ఆ చూపుల భావం. బృహస్పతి దేవ గురువు. వారి బావాన్ని గ్రహించాడు. తాను వివరించబడే సమంజసంగా ఉంటుందని భావించాడు. అగస్త్యుడితో ఇలా అన్నాడు.

మైత్రావరుణీ, పరమేశ్వరు సన్నిధానంలో ఉంటున్న నీవు రమ్మ దివి. లోకావికంఠటికీ గౌరవింపఁతగినవాదివి. పైగా నీవు ఎల్లప్పుడు ప్రపంచయొక్క మేలుకోరేవాడవు కదా ! పృథ్విలో ఎన్ని ఆరణ్యాలు లేవు ? ఎన్ని ఆశ్రమాలు లేవు ? ఎంతమంది వియమవిష్ఠలతో తపస్సులు చేయఁబడలేదు ? నీ దౌదార్యం ప్రాభవం తేజస్సు మరెక్కడా కన్పించవు. నీ హస్తమే ఓంకారంతోఁబడిన పంచాక్షరీ బ్రహ్మవిద్యోపనిషత్తు. ఇట్టి మహాత్ముడివయన విన్న ఒకవరం యాచింపఁజలసిందని బ్రహ్మ మమ్మిక్కడకు వంపించినాడు. ప్రపంచ మిప్పుడు సంక్షోభానికి గురయింది. ఈ ఉపద్రవంనుంచి నీవే కాపాడాలి సుమా ! అవి వాక్పాఠ్యంతో మాట్లాడి బృహస్పతి సతీమణియైన లోపాముద్రనుచూచి ఆమెను పల్కరించాడు ఆమ్మా ! లోపాముద్రా ! పూవుతావులపలె అనినాభావసంబంధంతో విరాజిల్లుతున్న వారు మీ దంపతులు. అరుంధతి, సావిత్రి, అనసూయ, ముగ్గురుమూర్తుల భార్యలు, స్వాహాదేవి మొదలయిన సతీమతల్లులతోటి కలిపి చెప్పవలసిన పతివ్రతలు నీవు. మీ దంపతులకు, శిష్యులకు జేమమా ? సమస్తము శుభవ్రదంగా జరుగుతున్నదా ? పాదీస్వ నీకు నీకు తెలియని సతీధర్మాలులేవు. అయినా పతివ్రతా ధర్మాలు చెప్పవలె నని నాకెంతో ఉత్సాహంగాఉంది.

(పురాణ ఇతిహాసాలలో అవదాళం లభించిన చోట్లలో ధర్మాలు, నీతులు, భైష్ట్యబడినాయి. అసన్న కదలోని పాత్రలకంటె మనకొరకనే కావించాల్సివచ్చుతేగానీ ఆ పాత్రలను స్మృతవరచటానికి కాదు. ధర్మ ప్రబోధమే గానీ అవివేకముల రచనా లక్ష్యం).

బృహస్పతి చెప్పిన పరివ్రతా ధర్మాలు

భర్త భుజింపకముందు భార్య భుజింపరాదు. మగనికన్న ముందు మేల్కొనాలి. భర్తమాటకు ఎదురు చెప్పరాదు. చెరగుమీసిన మూడు రోజులు భర్తకు కనిపించరాదు. నాల్గవరోజు స్నానమాది ప్రథమంగా భర్తను చూపింకర్తాతగాని మరో పురుషుని చూడగూడదు. వసువు, కుంకుమ, కాటుక, పయ్యోద, తాంబూల సేవనం లేకములు ముడిచి పూలు ధరించటం, చెవియాకులు, (నేడు కమ్మలు) ధరిస్తే భర్తకు కుటం కలుగుతుంది.

రజస్వలయైన స్త్రీ, వింద్యజీవనముగల వనిత, శ్రమణక వన్యాసినీ, విధవరాలు, నవతి, రంకుటాలు పీఠితో ముత్తయిడువ ఏషరిస్తారు లలోను తగవు పెట్టుకోరాదు. భర్త అంగీకారం లేనిదే ఎంతదగ్గరి చుట్టమున కైనా ఏమియు ఈయరాదు. అనుష్ఠానముకొరకు తప్ప మిథంగా విద్రిస్తున్న ధర్మ మేల్కొల్పరాదు. ఒంటరిగ ఎక్కడికి పోరాదు. వస్త్రమును ధరింపక స్నానమాదులు దోషము. కడపమీద వచ్చెకల్లుమీద తిరుగలిమీద కూర్చొనరాదు. ఏకాంత వచయమునతప్ప పతియెదుట జాణకనం, వాచాలక్ష్మం చూపరాదు.

వియమాలు, ధర్మాలు, కట్టబాట్లు, స్త్రీలకు మాత్రమేనా : పురుషుడేమీ చేసినా దోషం లేదా అన్న వందేహం కలుగుతుంది. కాస్తాలో ఇంతకన్న కఠోర వియమాలు పురుషునకుహర చెప్పబడినవి. భార్య నెప్పుడును కొట్టరాదు. తల్లికిచ్చినంత గౌరవం ఈయవలె. మేన కష్టాలలోను త్యజింపరాదు: పరస్మివి గురించి కేవలం మానసికంగా పరస్మివి స్పృశించినావరే పాపమనరకం పాప కాగలదు. స్త్రీలయెదుట ఆవభ్య వందాషణ చేయరాదు.

అనంద దుఃఖములను భర్తతో పాలుపంచుకొనవలె. కొందరు కులబలు భర్తహీనస్థితిని పొందినపుడు లేక రోగగ్రస్తుడయినపుడు వదలి పేస్తారు. దారిద్ర్యంలో ఉన్నపుడు కొందరు దుర్మార్గులు మత్సరం వహించి ఏవేవో తీసుకుంటున్నవి వేదించి భర్త లజ్జపడేటట్లు చేస్తారు. కొందరు పనికిలు భర్త ఎంత యచ్చినా సంకృప్తిపడక తగవులాడుతారు. కొందరు చెడిపెలు మగని మోసగించి పోరానిచోట్లకు పోవటం కద్దు. కొందరు భర్తయెదుట అశ్లీలంగా మాట్లాడుతారు. దుశ్శీల లయిన సతులు తాము నరకంలో పడటమే గాక భర్తను, ఆ పంశీకులనుకూడ నరకంలోకి తోస్తారు.

భర్తను మోసగించి పరపురుషునికూడిన నారి గుడ్లగూబయి చెట్టు తొర్రలో నివసిస్తుంది. ఇతరులను కామదృష్టితోచూచిన స్త్రీకి మెల్లకన్ను కలుగుతుంది. కోపావేశంలో భర్తను కొట్టిన యింతి ఆడపులిగా జన్మిస్తుంది. భర్తను నిందించే స్త్రీ మూగగా జన్మిస్తుంది. రహస్యంగా ఆరగించే యామె ఎండిగా జన్మ యెత్తుతుంది.

ఎండిలో అరిసినచ్చిన భర్తను వాకిటిలోనే ఎదురేగి తెచ్చి స్నానం బోజనాదులయిన తరువాత పాదసేవ చేయటం భార్య ధర్మం. స్త్రీకి న్యాయ నమ్మతమైన ఏకాద్ధి ధనమో తండ్రి యిస్తాడు. అంతకంటే తక్కువిస్తారు సోదరులు, పుత్రులు. అడిగిన ధనమంతా యిచ్చేవాడు భర్త ఒక దే సుమా! ఎందరు బంధువు లయినా, చివరకూ కుమారుడయినా భర్తతో సమానం కాదు.

¹లోకంలో మృత యిమన స్థానం గొప్పది. ఉప్పునిండి తిని, ఉప పానాలున్నా, భర్తతో దేవతార్చన చేసినా, పుణ్యస్థలాలు ఎన్నింటిలో ముని

గినా విధవరాలు ఐదవతో సమానం గాదు. విద్యలేచి మాయుని చూడక ముందు విధవనుచూడరాదు. విధవలయినా తల్లి, వదిన, అత్తను మాత్రము చూచినా దోషం లేదు. ఎంతటి ప్రేమాభిమానములు గలచైనా ఉదయాననే విధవరారి దీవన పొందరాదు. అది పిషంతో సమానం.

మెచ్చినాడు పురోహితులు వెన్నెల చంద్రులవలె ఎల్లప్పుడు కలసి ఉండవలసిందని డీవిస్తూ అమ్మా ! ఎప్పుడు భర్తను ఆనువరింపవలసిందని బోధిస్తారు. పతివ్రతయైన స్త్రీ పయ్యెడను తొలగించటానికి వాయుపుటు కూడ భయమే. సాధ్వికి ఆసాధ్యం లేదు ప్రపంచంలో. తల్లివంశాన తండ్రి వంశాన, భర్త వంశాన ఏడు తరాలవారిని యిల్లలు ఉద్ధరిస్తుంది.

ఇలా కొన్ని ధర్మాలు చెప్పి బృహస్పతి తల్లీ! లోపాముద్రా! నీవంటి పుణ్యవతులు ఉండటం వలననే వసుంధర స్థిరంగా ఉండగలిగింది. నీకు నమస్కారము. మేము వచ్చిన ఈ కార్యమునకు నీ భర్త ఆనుకూలు దగునట్లుగా చేయవలసింది అవివరికి అగమ్యునితో ఇలా అన్నాడు.

ఇర్వలారీ ! నీవు ప్రణవ స్వరూపం. ఈమె వేదవిద్య. నీవు తపస్సువు. ఈమె సాధ్వి. ఈమె సక్రియ నీవుపలం. నీవు సూర్యుడవు. ఈతల్లి చైతన్యం. ఓ యిద్దరి తేజములు విశ్వకర్మాదానికి కారణాలు. ఇతడు ఇంద్రుడు. ప్రకృతున్నవాడు అగ్ని. నీలవర్ణుడు యముడు. ఆతడు నిరృతి. ఆ వెనుకనున్న తేజస్వీ జలదిరాజు వరుణుడు. వరుణుని కవతల ఉన్నవాడు గంధవహుడు. ఈ పింగళ నేత్రుడు కుబేరుడు. వారెల్లరు పరమర్షులు. మేము కార్యార్థలమై ఏతేంచాము.

విందుడు మేరుపుతో మచ్చరించి శరీరాన్ని పెంచి మారుని మార్గాని కట్టుగా నిలిచినాడు. దినమాసాది గణనం లేకుండా పోయింది. సంధ్యా తర్పణాదులు లేవు. సూర్యోదయ అస్తమయాలు లేకుండా పోయినాయి. అకాండ ప్రళయం కలిగింది. మేమంతా విరించివద్దకు

దనంచేత, వప్రములచేత, ప్రేమచే, నమ్మకంచే మధురమైన మాటలచే భాగ్యను సంకుప్తపరిచవలెను. తల్లి, తండ్రి, దిద్దులు భార్య, పేదలకు పెట్టవిదే పాగ్గణం పొయ్యే సమయములోనైనా సరే భుజించరాదు.

మహా విర్వాణ తంత్రము - అష్టమోల్లాసము

“ న భార్యం తాదయేత్కాస్యపి మితృవత్పాలయే నదా
నత్యజేత్ మోర కష్టేపి

స్థితేషు స్వీయదారేషు ప్రీయ మన్యాం న సంస్పృశేత్
దుష్టేనచేతసా విద్వాన్ అన్యథా నారకీభవేత్ ॥

“ ధనేన వానసా ప్రేష్టా శ్రద్ధయాఘృత భాషణైః
సతతం తోషయేత్ దారాం నా ప్రియం క్వచిదాచరేత్ ॥

మా తుం పితరం పుత్రం దారా నతిధి సోదరాన్
పితృగృహీ నతుజ్జేయాత్ ప్రాణైః కంఠగతైఃపి.

నమిద్యాభాషణం కుర్యాత్ నచకాత్యం నమోచరేత్ ॥

అయితే పురుషుడు ఆర్థికాధిపత్యం వహించి యుండుటంవల్ల, శారీరక పటిష్ఠత కలిగినవాడు కావటంచేత స్త్రీపై పురుషుడు అధికారం చలాయిస్తావచ్చును. కాని భార్యలేనివాడు ఏ పుణ్యవ్రతాలకు, కుభకార్యాలకు పనికిరాదనే సిద్ధాంతం. గ్రంథవిస్తరణ ఫీతితో. ఈ భాగం సంక్షిప్తం చేయబడింది.)

వెళ్ళి ప్రార్థించాము. ఆ మహనీయుడు మాతో ఈ ఉత్సాహం వివరించటానికి మహేశ్వర తుయ్యడగు అగస్త్యమహర్షికి తక్కు మరెవ్వరికీ సాధ్యం గాదు. మీరు వెళ్ళి ఆయనను అర్థించండి అని ఆనతిద్దాడు. హంసారమాత్రంచేతనే ఇంద్రపీఠమెక్కిన నమమని మహేంద్రపీఠం నుంచి క్రిందికి త్రోసి కలిదేవిని కాపాడిన ప్రభావం కలవాడవు. రోకకంఠకు లయిన వాతాపీ యల్పదలను యమలోకానికింపి రోకాల పీఠ తొంగిందిన తేజోమూర్తివి. నేటి విందుడి గర్వం అణచటానికి నమ్రుడవు నీవే! మా విన్నవం అరించి ఈ అపదనుండి కాపాడవలసిందని భక్తితో ప్రార్థించాడు.

అగస్త్యునకు పరిస్థితి అవగతమైంది. మనస్సున ఏమాలోచించుకొన్నాడో ఏమో! గంభీర భాషణలతో ఇలా అన్నాడు. దేవగురూ! దేవతలారా! ఈస్తికు దాసుడై, శిలాహృదయంతో సంచరిస్తూ గర్విష్టమై ఉండే వాడి ఐశ్వర్యం విలువదు. మీ దాదలు విప్పిత్తిచేస్తే రోకానికి గూడ తేమం కలుగుతుంది. ఈ కార్యభారం నేను ఎహిస్తాను. విదారాన్ని వదలి మీ మీ ప్థావరాలకు వెళ్ళండి. నమస్త కల్యాణ కారకు డయిన కాశీ విశ్వనాథుడు మన పారిటి కల్పకరునై ఉన్నాడు గదా!

ఆ మాటలు దేవతలకు అమృత వర్షం కురిసినట్లయింది. అప్పటి కన్నదే తమ బాధలన్నీ పోయినట్లుగా సంకపించారు. ఆ పుణ్య దంపతులకు మొక్కి వారి అనుమతిని తీసుకొని తమ రోకాలకు ప్రయాణ మయినారు. వికసిత ముఖ పద్మాలతో దేవతలను సాగనంపినామని ఆ యిద్దరు నంకృప్తి చెందారు.

వారణాసిని విడచిపోవటానికి అగస్త్యుని నిర్వేదం

అనంతరం అగస్త్యుడు వింధ్యుని విజృంభణం ఎలా తగ్గించవలెనో అని ఆలోచించాడు. దేవతల విచార వదనాలు చూచి ద్రవించిన హృదయంతో వెనుక ముందులు చూడకుండా ఈ కార్యమునకు అంగీకరించాడు. ఇప్పుడు దీర్ఘంగా ఆలోచిస్తుంటే తాను కాశీని వదలి వెళ్ళవలసి వచ్చినట్లు అవగతమవుతున్నది. ఆ తలపు రాగానే ఆయన గుండె యల్లుమన్నది. ఒడలు కంపించింది. నోటివెంట మాటకూడా పెగలబంటేదు. మనస్సులో ఏదో ఊహలు రేగినాయి. వదనంలో ఉన్న ఉత్సాహం తగ్గింది. విచారం అలుము కొంది. అన్వష్టంగా 'ఎంత అనాలోచితంగా వరేనన్నాను' అని అన్నాడు. భర్త ముఖ కవళికలు చూచి లోపాముద్ర అందోళన చెందింది. భర్తకు పరిచర్య చేయసాగింది. కొంతసేపటికి కొంచెం కలక తేరిన మనస్సుతో అగస్త్యుడు గర్భదన్వరంతో ఇలా అన్నాడు,

లోపాముద్రా : చూచావా : మనుజుడొక విధంగా ఊహిస్తే పరమేశ్వరుడు మరొక విధంగా నిర్ణయిస్తాడు. కాశీలోనే ఉండి జీవితమంతా విశ్వేశ్వరారాధనలో గడుపుదామనుకొన్నాను. కాని యింతలోనే కాశీని వీడి వెళ్ళవలసిన దుర్భీర పరిస్థితులు కలిగినాయి. ఏదో అనమయాన అంగీకరించాను గాని నిర్లిప్తులయి ముక్కుమూసుకొని తపస్సుచేసుకొనే ఋషులు ఇంతటి పనులు చేయగల్గితారా : మదించిన ఆబోతులు రెండు క్రుమ్ములాడుతుంటే నడుమ చిక్కిన లేగదూడ వలె అయింది నా స్థితి.

ఆలోచించిన కొలది కొన్ని చాల ఆశ్చర్యంగా కనిపిస్తాయి. సుమా : వజ్రంతో పర్వతాల రెక్కలు చేదించి గోత్రాది అని పేరుపొందిన ఇంద్రుడికి పింధ్య పర్వత మొక రెక్కా : ప్రళయకాలంలో పర్వతాలతో

కూడిన ప్రపంచాన్నే ఉద్రాకయాగించే ప్రభంజనుడు ఈ చిన్నకొండ యొక్క గర్వాన్ని అణచలేకపోయినాడా : నమస్త ప్రాణికోటిని కాపిస్తాడు, అంత్యంలో ప్రాణాలను హరిస్తాడు గదా ఈ యముడు. ఏమి యిందాతవి పరాక్రమం. సప్తశిహ్వంతో లోకాలను ఉన్నీవటలం చెయ్యగల నమర్దుడు గదా దహనుడు. ఆ నర్వ ఉక్షకుడికి వింఘ్యులు అసాధ్యు డయినాడా : అదిత్యులు రుద్రులు మరుద్గణాలు తక్కిన దేవత లేమి సామాన్యులా : వింఘ్య తూదర గర్వావహరక్రియ ఎవ్వరికిని చేత గలేదా :

కామదేనుపు కల్పవృక్షం మొదలయిన నర్వ అట్టిప్రదాలు కల ఇంద్రుడంతటి వాడు నన్ను యాచిస్తే ఎట్లా కారంటాను ? కార్యకారం వహిస్తానని దేవతలకు మూట యిచ్చి యివ్వడు పెనుదిరిగితే లోకం నన్ను హేళన చేయటా : అదిన మాటలను తప్పిన వాడికి సద్గుణులు కల్గితాయా : ఎవరినైనా తరిస్తాను గాని అసత్యాలు పర్కెవాడిని మోయలేనని తూదేపి ఒకప్పుడు బ్రహ్మదేవునితో మొరిపెట్టకొన లేదా : అంత యెందుకు లోక కంటకులయిన మధుకైటభులు, హరికి యిచ్చినమూట విచ్చుకొనటానికే గదా ఆయన చేతిలో మరణించింది. మొగమాటంవల్ల గదా గర్వంకుమి విష్ణువునకు వాహన మయినాడు. వాగ్దత్తం చేసిన తర్వాత పెనుదీయటానికి ఇష్టపడక, కులగురువైన శుక్రుని హితబోధను కూడ త్రోసిపెంచి బలచక్రవర్తి తన వినాశమునకు అంగీకరించాడు. సత్యంమీది విశ్వాసం చేతనే వృశ్రాసురుడు ఇంద్రుని చేతిలో హతుడయినాడు. ఉపకారమొనర్చిన వారికెప్పటికైనా మేలు కలుగుతుంది. మనస్సులోనయినా ఇతరులకు కీడు తరిస్తే తనకే కీడు వంప్రాప్తిస్తుంది. ఎన్నటికయినా మానవునికి తన ధర్మమే రక్షిస్తుంది.

దేవీ! మరొక విషయం ఉన్నది. సుకృతం ఉంటేగాని కాశీలో స్థిరనివాసం లభించదు. వారణాసిలో చిరకాలం ఉండటానికి వీలుకాకుండా ఎన్నో అంతరాయాలు కలుగజేసాయి. పురాణాలలో వింటున్నమాటలు యధార్థమైనాయి. ఇంతకు విశ్వేశ్వరునికే నామీద దయ తప్పింది కాబోయి. లేకుంటే నాకు కాశీవియోగం ఎలా సంభవిస్తుంది. చేతిలోని ఆహారపు ముద్దను వినరికొట్టి మోచేయి నాకే పెట్టి వెంగళవ్వగాని భోగమోక్షంకు విలయమైన కాశీని వదలిపోడు. దూరాలోచన చేయక దేవగురుని మాటలకు అంగీకరించాను. వారణాసిని వదలవలసి వస్తుందని అనుకోలేదు. ఆయుర్యోగ : మోక్షంక్షిని ప్రసాదించే కాశీ వియోగం ఎలా భరిస్తాను.

రాజపుత్రీ! హిమతైల సానుపుల నుండి క్రిందికి దిగుతూ గైరి రాది రాకుపులతో కలిసి పవిత్రమైన జలముగల గంగకెలా దూరం రాగలను? మందార మధుర మధు రసాస్వాద విమీలిత నేక్రుదైన పటుకనాధుని మరువగలమా : విఘ్నాంధకారానికి సూర్యునివంటివారయిన రుంతిగజవతిని వదలిపోగలమా : మర్యాహ్న కాలాన, నిరతాన్నదాక ఆ వికలాక్షి మహాదేవి చేతిలిక్ష ఎవరు మానుకుంటారు : పంచక్రోశ విస్తీర్ణయైన కాశీక్షేత్రం మోక్షప్రదాయిని అని శ్రుతులు పల్కుతుంటే దానిని వదలి దూరంగా పోయే విర్యాగ్యుడుంటాడా :

ఈవిధంగా పరివర విధాల నిచారించాడు మైత్రావరుణి. ఇంతలో అయన హృదయంలో ఒక్క భావన తక్కుమంది. కాశీవియోగ సేదనను ఉపశమించ చేసే యోచన కలిగింది. భార్యతో కలువకంటే, వారణాసిని వదలితే ఏమిలే. నేను అంతరవిముక్త క్షేత్రాన్ని ఆశ్రయిస్తాను. ఇక రహస్యమైన విషయం. ఇకను రెవ్వరికీ తెలియదు

నీకు వివరిస్తాను విను. తీర్థాలు బాహ్య తీర్థాలని అంతర తీర్థాలనిరెండు రకాలు. కాశీ, ప్రయాగ మొదలయినవి బాహ్యతీర్థాలు. అంతర తీర్థాలు మానవుడి శరీరంలోనే ఉన్నాయి. భ్రుకుటి అనిముక్తస్తానము. శివం శ్రీశైల మల్లికార్జునస్వామికి ఉనికివట్టు. పాలరాగము కేదారేశ్వరం. స్థనముల మొవలయందు కురుజాంగలక్షేత్రం నిలచిఉంటుంది. ఈతీర్థరాజము లన్నీ మహాదేవునికి విహరణస్థానాలు. ఇవన్నీ వేదవిక్రతాలేసుమా. అయితే అన్నినిధములయిన క్షేత్రాలలో మనము నివసిస్తున్న అనిముక్తమే శివ మైనది. ఇలాటిస్థానంలో ఉండి నిష్కళంక నిర్వికార పరబ్రహ్మరూపుడు అద్వితీయుడు అయిన పరమేశ్వరుని ఆరాధించటానికి అవకాశం లేకుండా పోతున్నది. ఈనంసారం పముద్రంవంటిది. దీన్నికరించడానికి మార్గాలు కనుక యివన్నీతీర్థాలయినాయి. అనిముక్తం త్రిమూర్తులకు స్థానమయి నప్పటికీ ఈశ్వరుడికి ప్రధానమైన స్థానంగా చెప్పబడుతుంది అని మనస్సు సంతృప్తి పడుకుంటూ మార్చాడినాడు.

లోపాముద్ర అమాటలకు నాథా : చిరకాలంనుంచి దుమ్ముక ప్రశ్న అడుగ దలచాను. దయచేసి నాట వివరంగా చెప్పండి. అత్యను తెలుసుకొనే నిధానం ఏది : అన్నది.

దాని కగక్తుడు ఇలా వివరించాడు. డేః : పూర్వం అత్రి మహాముని యిదేనిధంగా యాజ్ఞవల్క్యుని ప్రశ్నించాడు. దాని కతడు తెలివ సమారానం నిను.

అనిముక్తము పరజయందు ఆశయందు ఉంటుంది. పరజ నంసార దోషాలను నివారిస్తుంది. అశి ఇంద్రియ దోషాలను హరిస్తుంది. అవి ఉండే స్థలం గ్రూమధ్య స్థానం, అత్యంతర అనిముక్త క్షేత్రం. బ్రహ్మ నాదీ నాయు జయంతోగాని పిడించడు. పిడించినపుడు యీఅత్య తత్వం తెలుస్తుంది.

సర్వాకృతిగ ఉన్న ప్రకృతి రూపిణి కుండలినికి మహాత్ము మొదలయినవి ఏడు మలకలు. కుండలిని ముఖం విచ్చుకొని సుషుమ్న మూల రంధ్రమును మూపివైచి ఎంకాస్తి సంలంఘంతో పైకి సాగుతుంది. మధ్యమ నాడితోకూడి తోక చివరిభాగంలో బ్రహ్మ రంధ్రాన్ని కప్పివేస్తుంది. ఆ సమయంలో ఇదా పింగళనాడులలో గాలి పీల్చులది విడువబడుతుంది. ఈ రెండు (ఇదా-పింగళ) రంధ్రాలను మూపివేసి మధ్య రంధ్రాన్ని తెరవటం అత్యాసం చేయాలి. అప్పుడుగాని సాధకుడికి పవన విజయం లభించదు.

లోపాముద్ర కోరికమీద నాదీశ్రయము వాటి విశేషాలు వివరించాడు అగస్త్యుడు. దీపీ : ఇద ఎడమవైపునుండు నాది, పింగళ కుడవైపున ఉండే నాది. ఈ రెంటికీ నడుమ సుషుమ్ననాది కలదు. ఇదకు విష్ణుపు, పింగళకు బ్రహ్మ, సుషుమ్నకు పరమేశ్వరుడు అధిపైవతారు.

సుషుమ్ననాది మూలముననే బ్రహ్మలోక ప్రాప్తి కలుగుతుంది. అందువల్లనే దానికి బ్రహ్మనాది అని పేరు. తొంటై అరు అంగుళాల నిడివిగల ఈ దేహం నల్లనడుమ ముక్కించారారంలో కోడిగ్రుద్దువలె ఉండే ప్రదేశాన్ని కిందస్థానం అంటారు. ఇది నాభి. ఈ నాభి కందం క్రిందిభాగమే కుండలిని శక్తి ఉండే ప్రదేశం. అది సర్వాకారంలో ఉంటుంది. దీనినే ప్రథమధమవి అంటారు. అదే మూల ప్రకృతి. మహాత్ము, అహంకారం మొదలయిన వికారాలు ఏడు దాని శరీరంలోని మలకలు. అది సుషుమ్ననాదితో పెనపేసుకొని యుంటుంది. కుండలిని ఈ మలకలను భజించి కిరమువరకు పైకెగత్రాకుతుంది. అయితే దాని ముఖం అధో భాగాన్ని చూస్తుంటుంది అంటారు పెద్దలు. దాని చుట్టు దెబ్బదిరెండువేల నాడులుంటాయి. వీటిలో వదునాల్గు మాత్రం ప్రధానమైనవి.

ఇదానాదియందు చంద్రుడు అధివసించి యుంటాడు. అందుచేత

దీనినుండి వాయువు రాత్రికాలంలో నిర్గతమౌతుంది. ప్రవేశించేకాలం వగలు, పింగళనాడి సూర్యుడికి అధివాస స్థానం. కనుకనే దీనియందు గాలి వగటికాలాన వెలికివస్తుంది. ప్రవేశ సమయం రాత్రి. మనుజుడు తూర్పు ముఖంగా నిలచినపుడు పింగళనాడి దక్షిణదిశగా ఉంటుంది. మకర సంక్రమణం మొదలు కర్కాటక పుంసంకం సూర్యుడు ఉత్తర దిశగా పయనిస్తాడు. కనుకనే అది ఉత్తరాయనం అయింది. ఈ విధంగా పింగళయందుండే సూర్యుడు ఇదానాదీయందు ప్రవేశించినపుడు కాలం ఉత్తరాయణం. తిరిగి పింగళయందు సంక్రమణం చేసినపుడు దక్షిణాయనం అవుతుంది. సూర్యుడు చంద్రుడు ఏకకాలంలో ప్రాణ వాయువుతోగూడి పింగళనుచేరి అస్తమించే కాలాన్ని “యమ” అనే పేరుతో పిలుస్తారు.

దేవీ : కుండిలిని సర్పం, చంద్రుడు ప్రాణవాయువు. ఆ పాము ఈ గాలిని భుజించే సమయం సంపూర్ణగ్రహణం. ప్రాణమే సూర్యుడు సూర్యుడే చంద్రుడు. ఆ ప్రాణవాయువు మూలాధారి ప్రవేశానంతరం జనిస్తుంది. మూర్తప్రవేశం చేయగానే అస్తమిస్తుంది. దేవతలకు మొదటి విషవం అయిన మేషాయనంలో సూర్యుడిదయిస్తాడు. కులాయనంలో అస్తమిస్తాడు. ప్రాణోదయ అస్తమయాలు రెండూ రెండు విషవత్తులంటారు.

ఇదలో ఉదయించిన శ్వాసం సుషుమ్నలో ప్రవేశిస్తుంది. తరువాత సుషుమ్నలో పుట్టిన వాయువు ఇదానాదీలో ప్రవేశిస్తుంది. ఇలా గాలులు అనేక వర్షాయాలుగా అటునుంచి యటూ, ఇటునుంచి అటూ చొరబారుతూ ఉంటాయి. అగమశాస్త్రం తెలిపినవాళ్ళు ఈ వాయుసంక్రమణ వేలనే సంక్రమణాలంటారు.

ఈ విధంగా అవిముక్త క్షేత్రాన్ని వదలి పోవరిసి వచ్చిందనే విచారంతో అగస్త్యుడు అంతరమైన అవిముక్తక్షేత్రాన్ని గురించి భార్యకు వివరించాడు. ఎంతగా తాను మనస్సును సరిపుచ్చుకొందామని ప్రశ్న తీవ్రమైనా కాశీవియోగం మనస్సులో మెదలగానే ఆయనకు మరల దుఃఖం ముందుకొచ్చింది.

కాశీలో ఎంత చనపు, ఎంతటి స్నేహవచనాలు, ఎంత ఆనురాగ పూరిత సంభాషణలు. వారణాసి : నిన్ను వదలి ఎలాపోగలను నీకు నమస్కరిస్తాను. వేదాల సాక్షిగా, గంగాభివాది సాక్షిగా, విష్ణుశిష్యుని సాక్షిగా, పరమేశ్వరుని సాక్షిగా యదార్థాన్ని పలుకుతాను. కళ్యాణ మందిరమైన ఓకాశీ : సీతో నమానమైన వడ్డణాలు, క్షేత్రాలు, తీర్థాలు మరెక్కడా లేవు. అవిముక్త క్షేత్రంలోని ఓంగమూర్తికి నమానమైన రింగమూర్తులు లేరు. అంటూ రెండడుగులు ముందుకు వేసినాడు. ఆతని స్థితి అవస్థానిము కలిగినట్లున్నది. మదము ఎక్కువయితే ఏనుగుకు ఓడలు తెలియనట్లు, విషం తలకెక్కుతుంటే మౌగిన్ని పెట్టినట్లయి, తూలుతూ, ఉన్నరంటూ, ఉమ్మరిస్తూ నడువలేక పోతున్నాడు అతడు. మనస్సును వట్టిలేక రెండు చేతులెత్తి నమస్కరిస్తూ కాశీకి, అచటగల వాతందరికడ అనుజ్ఞ తీసుకొంటున్నాడు. కళ్యాణ గుడాన్నదా గంగమ తల్లి నేను వెళ్ళివస్తాను సుమా : కారుణ్య కటాక్ష విరాడితా వికలాక్షి ! నాకు సెలవుతల్లి ! పూర్ణభద్రాది గణాధిపతులారా ! ఎటుకత్తెరవా ! నేను కాశీని వీడిపోతున్నాను. తీర్థసంవాసులారా ! పశుపతి నేనా మహా భాగ్యవంతులారా దురదృష్టం కప్పిన అగస్త్యుడు మీకందరకు దూర మవుతున్నాడు.

అగస్త్యుడు కాశీని వదలిపోవుట

కంహంసమా ! నాతో రాలాదా ! ఏమెందుకు వస్తావులే. కదశీకా

వశదేవతా పివయనా నాతోరాగలవాః ఈవ్రదేశంనుంచి వీవెందుకు దూర
మౌళాపురే! వికలాక్షిదేవీ కరుణించి వీవైవనాకు తోడుగ రాగూడదా !
అమ్మా! నాబుద్ధి ఎంత మందగించింది, పరమశివుని వీరి నీవు క్షణకాల
ముంటావా! పరివ్రాజకులారా! మీరు నావెంట ఉంటే కొంతయినా ఊరట
కలుగుంది. వస్తారా! మీకేమి కర్మబట్టింది రావటానికి! పుణ్యగుణ
రాశియైన నారణాసిని పదవి నిర్వాహ్యుడనైన నావెంట వస్తారా! ఈ
విధంగా ఉన్నాడనివలె శేకలు వేశాడు. తన దురదృష్టానికి చింతించి
చింతించి తిన్నగా అగస్త్యుడు కాశిని పదవి ప్రయాణ మైనాడు, వెంట
లోపాముద్ర అనుగమిస్తున్నది.

కొంత దూరం ప్రయాణం సాగించి క్రమక్రమంగా కాశికి దూరమై
యినారు. ఒక అరణ్యాన్ని ప్రవేశించారు. అవలీ యివ్వం లేని
ప్రయాణము. దానికితోడు అది కీకారణ్యం. శ్రోవనిండా ముళ్ళు,
మొనలు తేరిన రాళ్ళు. నడక చాల బాధాకరంగా ఉంది. అడుగు
సాగటం లేదు. మిక్కిలి కష్టంపడ తిన్నగా ముందుకు అడుగులు
వేస్తున్నారు ఆ దంపతులు. కొంతసేపటికి అడుగుతీసి అడుగువేసే
వత్తువకూడ వచ్చిగిల్లింది. ఒక మర్రిచెట్టు నీడలో కూర్చుండినారు. అగ
స్త్యుడు తార్యతో లోపాముద్రా ! నీవు భుజ్జిమంతురాలవు. ఆలోచించు.
కారణం లేకుండా ఏదయినా జరుగుతుందా ! విష్కారణంగానే మనకు
కాశివియోగం కలిగిందంటావా ! ముఠదుఃఖాలు ఊరికనే పంప్రాప్తిం
చవు గదా !

చూడు! కాశ్మీరంలో కుంకుమ పూవుండటం దేశాపేక్ష. పగలు
కమలాలు వికసించటం రాత్రులు కలువలు విచ్చుకొనటం కాలాపేక్ష.
పుణ్యమూర్తికి మఱం, పాపకి దుఃఖం కల్గటం అదృష్టాపేక్ష. వస్తువు

స్వామి సంకల్పం అవటం ఈశ్వరాపేక్ష. ఈశ్వరుని ప్రేరణవల్లనే కర్మము సుఖదుఃఖాలను కల్పిస్తుంది. పరమేశ్వరుడు ఎవరిని రక్షింప దలచుకున్నాడో వారిచేత పుణ్యకర్మలు చేయింపగలడు. నాశన మొనర్చ దలచుకొన్న వారిచేత సాపకార్యాలు చేయిస్తాడు. అవిద్యతోహూది రాగ ద్వేషాది క్లేశ పంచకం వలననే కర్మాతిశయం కలుగుతుంది. చేపిన కర్మల ఫలాన్ని ఈ లోకంలోను వరలోకంలోను అనుభవిస్తారు. కర్మకు మూలం క్లేశ పంచకం. అది ఎంతకాలం అనువర్తిస్తుందో అంతకాలానికి పరమేశ్వరుడు త్రివిధమైన పరిపాకాన్ని సమరూపిస్తాడు. వివిధ యోగులలో జన్మించటం, ఆయుస్సు, సుఖదుఃఖాది ఫలాలు అనుభవించటం త్రివిధ పరిపాక లక్షణాలు. జన్మకు కారణభూతమైన కర్మ పరికారం అయితే ఆయుస్సు, భోగములకు హేతువులయిన కర్మలకు తగిన భోగాలు భగవంతుడు కల్పిస్తుంటాడు. ఇంక చెప్పవలసిన దేముంది : కాల కంటుడే మనలను కాశీనుండి పంపివేస్తున్నాడు. మనము లోబడితే శివాజ్ఞ లోబడుతుందా : ఉదుము భయపడితే బదియపెట్టు భయపడు కుందా :

కాశీ వైభవం మరెక్కడలేదు. వక్షస్థలంపై నాగ యజ్ఞోపవీతం జమిలిగా కార్చి, జటలు ముడివెట్టి, వంకరగా చంద్రరేఖను ఆమర్చి, కస్తూరికి బదులుగా కంఠమూలాన కాలకూటం ఉంచి, మెరుపులు గొరిపే పులిచర్మం ధరించి వెంట పార్శ్వతీదేవి వస్తుంటే నగరానికి ఐదు క్రోసులు మేరలో చచ్చిన వారికి మోక్షం ప్రసాదించటానికి ఈశ్వరుడు కాశీ వట్టణంలో విహరిస్తుంటాడు. ఇట్టి వారణాసిని పదరి పోవలసిన దుష్టిని ఏర్పడింది గదా. నేనెంత పాతకుడనో : అని అనేక విధాల దుఃఖించి కలకంఠపుడు కొంతవడికి తేరుకొని సప్రణవంగా పాతుపత మంత్రాన్ని జపించుకొంటూ వింశ్యాద్రివైపు పయనం సాగిందాడు.

అది కారణవి. క్రూరమృగాలతో విండి భయం కొద్దుకున్నది. అదవిలో నడుస్తున్న మైత్రావరుణకి కానిశేషాలు మనస్సునుండి తొలగిపోవటం లేదు. క్షణక్షణం జ్ఞప్తికి వస్తున్నాయి. తుపేరుడు వరుణుడు, దుంతి, విశాలాక్షదేవి ఎల్లరు మనస్సులో మెదులుతుంటే ఆయవకు ఒడలు గగుర్పొడుస్తున్నది. మనో నేత్రంకో కాలోని పుత్ర్య ప్రదేశాలను ముక్తిదాయిని యైన మణికర్ణికా పుష్పాన్ని చూస్తున్నాడు. దీనితో ఆకలి క్షేణం మరల ఎక్కువయింది. హృదయ సంకోచ వివృత్తికోసం కఠోపవిషక్తు, ముండకోపవిషక్తు, ప్రశ్న, తలవకార శ్వేతా శ్వతరోపవిషక్తులలోని మంత్రాలు వశిస్తున్నాడు. అరణ్యకముల తావాన్ని సంకోచిస్తున్నాడు. అదర్శ మంత్రములను స్మరిస్తున్నాడు. భగవద్గీతా సారం తలపోస్తున్నాడు. ఎన్ని చేపినా అగస్త్యునికి మనశ్శాంతి లభించటం లేదు. తర్త దుఃఖించూచి రోషాముద్ర మనస్సులో తుండుతున్నది. పేదనాథరికురైన ఆ దంపతులు వింధ్య వర్షత ప్రాంతానికి చేరినారు. వారిరాకతో ఆ అరణ్యానికే శోభ కలిగింది. చూచేవారికి వారిద్దరు అది దంపతులవలె ఉన్నారు. వన దేవతలు రోషాముద్రమూచి ఏమి ఈ పతివ్రతామ తల్లి ప్రాభవం. లక్ష్మీ వరవ్యతి గిరికన్యకలకు పాటి వస్తున్నది. మహారాజ పుత్రియైన ఈమె బిల్వర్యాలు కోడుకోవక తర్త వెంట దుర్గమారణ్యాలకు వచ్చింది. కంటక ప్రాయమైన ఈ అదవిలో నడుస్తూ తాపంలోగూడ వినుపు పడటంలేదే ! ఏమి యీ పాద్య పతి తక్తి అంటూ ఏటికోళ్ళు నమర్పించారు.

కాక దూరమవుతున్న కొద్దీ అగస్త్యుని అనేదన హెచ్చవుతున్నది. త్రోవలో అక్కడక్కడ అగి హలా, పురహలా, కాకీపుర విశ్వేశ్వరా ! శంకరా ! దుష్టమదామరేంద్రవాళంకరా ! వీలంకరా! అని కేకలు వేస్తున్నాడు. కాకీ వియోగబాధ అతనిని అయ్యగు ముందుకు పియవివ్వటం లేదు.

ఉత్సాహం తగ్గింది. నైరాళ్య భావం వీరసాన్ని పెంచింది. అవయవాలు స్వాధీనం తప్పి మాగన్నువైచి మూర్ఛిల్లినాడు. వతీ పరిచర్యతో మరల స్మృతి వస్తున్నది. ఇలా ఎన్ని మారులో ! తనలోకానే ఏమో పలుకుతాడు.

క్రిందటి జన్మలో ఎన్ని మహా పాపాలు చేసినానో ! కాళిలో ఉంటూ మోక్షలక్ష్మిని ఎల్లరు కొల్ల గొంటుంటే నేను దూరం వెళ్ళిపోవలసివ దురవస్థ ఎందుకు కలిగింది? రాజకుమారి ! నన్ను పెండ్లాడిన నేరానికి నీకుకూడ వారణాసీ వియోగం ప్రాప్తించింది. ఇసుముతోకూడిన అగ్నికికూడ నమ్మెటపెట్టు తప్పవుగదా!

నా గర్వమే నన్నింత చేసింది. వాతాపిని ఎందుకు గర్వంలో జీర్ణించుకొన్నాను? ఇల్వలుడు చనిపోయేటట్లు ఎందుకు చేశాను? నరూవుని నర్పరూపునిగా స్వర్గం నుంచి ఎందుకు కూల్చాను? నా ప్రతాప ప్రదర్శనమే నన్నీ దుస్థితికి ఈడ్చుకొని వచ్చింది. మరల నా జీవితంలో ఎన్నటికయినా కైవల్య పదాన్ని కాళిని చూడగల్గితానా? జగదీశపాపని గంగాతవానిని దర్శించే అదృష్టం కలుగుందా? నర్వ లోకాదీశ్వరుడు విశ్వనాథుని సేవించే భాగ్యానికి నోరుకుంటావా? డుంతి విష్ణేశ్వరుడు దుర్గ, కాలభైరవుడు, గుహాడు మరల నా కన్నులను పావనం చేస్తారా? మరే !

ఈవిధంగా పరిసరివిచార కకావిక లవుతున్న మనస్సుతో అగస్త్యుడు పెంట లోపాముద్ర వయనిస్తుంటే వింధ్య భూధర వహిసాని : చావు సౌభర్త శిశిర మండితుడయిన వింధ్యుడు అల్లంత దూరంరొనే అగస్త్య దంపతులను చూచాడు. మహిమావీరానుకు పరమేశ్వరు సంతోషాడయిన కుంతనంభవుని చూడగానే అకడి ఒడలు పూర్కరించింది. తక్కి పెల్లని

కింది. జవన్తంబాన్ని తగ్గించాడు. వివ్రము దయనాడు. అగస్త్యునకు అతిభయం బువ్వటానికి ఎదురుగా వెళ్ళినాడు.

విహాయవనదంలో వింధ్యుడి అవరోధం తొలగింది. సూర్యుడి రథం ముందుకు సాగింది. వాయుపుష్కరిణి వదలి యదావిధి సంచరింప సాగింది. బృహస్పతి, శుక్రులు, శనైశ్చర బుధులు గ్రహాలు తమతమ కక్ష్యలలో మరల పయనిస్తున్నారు. లోకంలో సాచారజన్మితి ప్రవర్తిల్లింది. మరల కాంగతి యదాతదంగా సాగింది.

వింధ్యుడు మనస్సులో కంకణాని ప్రాణివాన్ని భావించాడు. ఏమి ఈ మహానుభావుని తేజస్సు. ప్రణవసహిత పంచాక్షరీ మంత్ర మాహాత్మ్యం నమగ్రంగా తెలిసినవాడు. ఇంద్రాక్షరం అధివసించిన నహుషుని శతాశ్వమేధ ఫలవిరాజితుని అధోలోకానికి త్రోసిన దిట్ట. శ్రీ గుణాతీతుడని పాలంమీది భన్మత్రిపుండ్రాంక రేఖలు తెచ్చుకున్నవి. ఈతని శరీర స్పర్శచేతనే దుద్రాక్షమాలికకు పాపిత్ర్యం సంభవించింది. అగ్ని దేవుని వెంటనుండు స్వాహాదేవివలె ప్రకాశిస్తున్న యీశ్వరి లోపాముద్రా దేవి కాదోయి. వీరి దర్శనం చేతనే నా పాతకాలన్నీ నశించి పోగంపు సుమా! అనుకొంటూ ముందుకువచ్చి సాష్టాంగ నమస్కారం చేశాడు. కుంభసంభవుడు వింధ్యుని ఆదరంతో లేవనెత్తి కుళం ప్రక్షులు చేశాడు. వింధ్యుడు ఆ దంపతులను శాస్త్రవిహితంగా పూజించి అతిధి వత్కారాలు చేశాడు. వరమ మాహేశ్వరా ! మీరాకతేత పవిత్రుడ నయినాను. నా జన్మ తరించింది. ఏమియాజ్ఞా నెరవేర్చటానికి సిద్ధంగా ఉన్నాను అన్నాడు.

అతని వినయానికి మంత్రించి అగస్త్యుడు వింద్యాచరేంద్రా ! దక్షిణ దేశమందలి తీర్థయాత్రలు చేసి పుణ్యక్షేత్రాలు దర్శించాలని కోరిక

కలిగింది. వయసు మళ్ళిన వాళ్ళము. వీ సానువులను అదిరోహించ
లేము. వీ స్వరూపాన్ని యికా క్రిందికి దింపు. మేము తీర్థయాత్రలు
సేవించి తిరిగి వచ్చేవరికు అలాగే ఉండవలసిందని అజ్ఞాపించాడు. దానికి
నిండుడు స్వామీ ! మహా ప్రసాదము. వీ యానతి కాదనువారు ముల్లో
కాలరో లేరు. మీరు మరలి వచ్చే పర్యంతం శరీరాన్ని పెంచను.
అని మాటయిచ్చి శరీరాన్ని మరీ కుంచించాడు. అగస్త్య దంపతులు
అనాయనంగా వింధ్యనుదాటి దక్షిణదిక్కుగా పయనించారు. నిండుడు
కుంభనంభవుని రాకకై ప్రతీక్షిస్తూ ఉన్నారు. మునిజేషధారి యెవరైనా
ఆ ప్రక్కకు వస్తే అగస్త్యుడేనని చూస్తుంటాడు.

గర్వాంధకారాన కన్నుమిన్ను కానక పెరిగి పెరిగి చివరకు మొదటి
స్థితివికూడ తగ్గించుకోవలసి వచ్చింది నిండుడికి. దుష్టులగతి యింతే.
ఇకరుల వృద్ధికి ఓర్పుకోలేనివాడికి నద్దతి ఎలా కలుగుతుంది? ఈర్ష్యాగ్నిచే
దహింపబడతాడు. కుటాలు కలుగవు. ఇది లోకంలో సహజం.
ఇలాంటి గాఢలు వివికూడ లోకం అసూయాగ్రస్త మవుతుంటుంది.

తృప్తియాశ్వాసం

గస్త్యుని తీర్థయాత్ర

అకాశం నిర్మలంగా ఉంది. గ్రహాలన్నీ యచితరంగా తమతమ కక్ష్యలలో పరిభ్రమిస్తున్నవి. దివాకరుని రథం అప్రతిహతంగా ముందుకు సాగుతున్నది. వస్త్రాశ్వాలు మహా వేగంగా ముందుకుదుకుతున్నాయి. వృటిక వల్లాలలో కనిపించే ప్రతిబింబాలు చూచి వేరు ఆశ్వాసనే రావనతో హేషలు చేస్తున్నవి. పద్మరాగాల కాంతి వెదజల్లినపుడు సంహ్యానమయమని భ్రమిస్తున్నవి. మరకతమణి శిలల మధ్యలో దృశ్యాదృశ్యాలయి సారదీని తికమక పెట్టుతున్నవి. నైరూప్య కాంతులు గలదోట వీరినే త్రాతితో కలలు వంచుతున్నవి. కిన్నెర కన్యలనుచూచి కామపికారింతో లంఘిస్తున్నవి. ప్రకృతి అంతా చాల ఆహ్లాదకరంగా ఉంది.

కువనోపద్రవం వివరించిన ఆగస్త్యుడు దక్షిణదిశగా ప్రయాణం చేస్తూ, దక్షిణకాశీయని ప్రసిద్ధి చెందిన దామరాసు వందర్యసంతోగాని కాశీ వియోగ పేదన నివృత్తి కాదని భావించాడు. పతి వమేతురై నల్ల గోదావరీ పరీవాహ ప్రాంతాని కేతెంచాడు.

ప్రప్రవతి పర్వతాగ్రాలనుండి దుముకుతూ నాట్యం చేస్తున్నట్లుగా విలాసాన్ని ఒలకబోస్తున్న గోదావరీ ప్రవాహం మీదనుంచి చల్లని గాలులు వీస్తున్నాయి. అవి శరీరానికి పోకగానే కొంచెం హాయి అనిపించింది ఆగస్త్యునికి. ప్రయాణశ్రమను ఆ వాయువులు కొంత పోగొట్టినాయి. కాని అంతర్గతంగా కాశీవియోగనిదామోష్టాదిక్యం ఆ పొట్టాన్ని ఎంతోకాలం నిల్వనీయలేదు. హృదయ కాపం శీతం వాయువులను పదగాలులుగా మార్చింది.

ముని దంపతులు వస్తూ త్రోవలోని క్షేత్రాలను దర్శిస్తున్నారు. పట్టనంచేరి అక్కడి వీరభద్రస్వామిని సేవించారు. సోమనాథునికి అర్చనలు చేశారు. అక్కడనుండి కదలి ఆనంతభోగేశ్వరస్వామిని, పార్వతిని నందరించారు. పద్మ పర్వతంపైనున్న రుద్రుని అభిషేకించారు. మార్కండేయ ప్రతిష్ఠిత మని ప్రసిద్ధిగాంచిన మహేశ్వర లింగమూర్తికి నతులొనర్చారు. అటనుండి కదలి కోటిపల్లికి వచ్చారు. ఆ తీర్థంలో స్నాన మొనర్చినారు. ఆ ప్రదేశానగల విటావాక్షనామాంబితుడగు ఈశునికి తేల్చేర్చినారు. కణకకౌంటేయాన వృద్ధగంగలో మునిగినారు. ఆనంతరం సప్త గోదావరిలో ఆ దంపతులు క్రుంకులిడి పవిత్ర శరీరు లయినారు. భీమేశ్వరస్వామిని దర్శించగానే వారికి ఎంతో ఆనందం కలిగింది.

ఆ క్షేత్రంలో ఉండినన్ని రోజులు లోపాముద్ర సూర్యోదయము నకు ముందే విడ్రలేచి భర్తృపాదములకు నమస్కరించి గోదావరిలో స్నాన మొనర్చి భక్తితో జ్యోతిర్లింగ రూపుడయిన భీమేశ్వరునకు అర్చనలు చేసి సంతన పడేది.

అగస్త్యుడు చతుషష్ఠి కళల పారం తెలిసినవాడు. భీమేశ్వర స్వామి నన్నిటికీ శని వారోత్సవ నమయంలో గంధర్వులు, ఆపురవలు వచ్చి నృత్యం చేస్తారు. వారికా వైదగ్ధ్యం చూచి ఆ మునిదంపతులు ఎంతో ఆనందించారు.

కుంభసంభవుడు దక్షిణ ప్రాంతానికి వచ్చాడన్నవార్త తెలుసు కొన్నదేమో శరత్కాలం భీమనాథుని సేవించటానికి వచ్చింది. నాల్గ నెలలనుండి పాల నముద్రంలో ఉన్న శ్రీ మహావిష్ణువు మెల్లగా కమ్ములు విచ్చి చూచాడు. తెరవగానే ప్రవరించిన తొలిమాపు కొస్తుభమణి దీప్తు

లకు వరిగినట్లయింది. ఒడలు నిదుచుకొని ఆవురించినంతలో వరమాత్మ దర్శనం కొరకు పేచియున్న దేవతలు చీటికెలు వేశారు. నంవర్తుడు భృగుడు మొదలయినవారు స్వామి సుఖంగా నిద్రించారా యని ప్రశ్నించి ముకుళిత హస్తాలయినారు. శంఖ చక్రాది ఆయుధాలు సచేతనాలయి జయజయ ధ్వనిలు చేశాయి. కలువ రేకులవలె మన్న అదిశేషుని కుటువపు పౌరలు శరీరమునకు అంటుకొని ప్రకాశిస్తున్నాయి. జగన్నాటక సూత్రధారి విద్ర మేల్కొంది కూర్చున్నాడు.

శరత్కాలంలో ఆకాశంలోని తెల్లని మిఝులు ఎంతో అందంగా ఉన్నాయి. పాకానికి వచ్చి వగిరిన దూరుగుబాయల నుంచి విడిపడి గారికి అటూ ఇటూ పోతున్న దూదిపింజరవలె మిఝుకునకలు ఆకాశంలో విస్తరించి ముక్కలు ముక్కలుగా విడిపోయినాయి. వాటి మధ్యలో నుంచి ఇంద్రదనువు కాగాలు కనిపిస్తున్నాయి. వరగండ్ల చప్పుడులు మర్దైల ధ్వనులువలె ఉంటే మెరపురీగె నాట్యం ప్రారంభించింది. రాత్రి అనేకాంక దరించిన హారాలలోని ముత్యాలలాగా ఆకాశంలో ముక్కలు ప్రకాశించాయి. దాక్షరామంలో విహరించే ఆవరవ స్త్రీల ముఖాంకురలో అన్నట్లు వెన్నెలలు విరాడిల్లినాయి. కలువలు పకపక నవ్వినాయి. దోవ, కావర మొదలయినవి విరగ కాదాయి. వంగ, గవగవలు యేవుమీరి నాయి. దవనము గుమాయంపుతో పరవళించిన నాయువు అటువిటు పరువెత్తుతున్నాడు. కలహంవల కేరింకల కోలాహలం ఎక్కువయింది. శతకాలం కాకున్నావరి అనిపిస్తున్నది. లోకమంతా అనందమయంగా ఉంది.

ఆ కార్తిక మాసంలో పాపాలు నశింప చేసే ఆలయం ముందున్న

చిచ్చరతోరణం క్రిందినుండి నతీవమేతుడై అగస్త్యుడు దూరినాడు. దాక్ష రామం చేరినప్పటినుంచి అగస్త్యమునికి కాశీలో ఉన్నంత ఆహ్లాదంకలిగింది.

పరోవకారి అయినవాడికి సంపదలు మిక్కిలిగా కలుగుతాయి. తీర్థస్నానము, జపము, తపము, హోమము, దేవతార్చన ఏవీగూడ పరోప కారంతో సమావంగావు. ప్రపంచానికి ఇంతటిమేలు చేకూర్చిన కలశ జాడీకి ఎల్ల ప్రయోజనాలు కలుగకుంటాయా! ఆ భార్యాభర్తలు తృప్తి తీరేటంత కాలం దాక్షరామంలోనే సుఖంగా వున్నారు.

తరువాత కొన్నాళ్ళకు ఇల్లాలారికి చుట్టుపట్ల గల క్షేత్రాలు సందర్శించాలనే కోరిక గలిగింది. ముఖ్యంగా కొల్లాపురంలో వెలిసివ శ్రీ మహాలక్ష్మివి మూడవలెనవి అయిన కోరిక. భార్యతో ప్రయాణంచేసి వీరభద్ర పర్వతం దగ్గరకు వచ్చారు. ఈ పర్వతం మిక్కిలి ప్రశస్తి చెందింది. దీని ప్రక్కనే తుల్యభాగా నది జనించింది. కొండ అడుగు భాగాన కల్లేటితో వృద్ధగంగ జనించి ప్రవహించింది. దీనికి ఉత్తర దిక్కున పాశాళమే ఉదరంగాగల నస్తగోదావరి పుట్టింది. చవణ సంద్ర ప్రేయసియైన కణ్వ యిక్కడనే జన్మించింది. మేరువు కీపర్వతం తోబుట్టువు, ఇదే పంచలింగ క్షేత్రం. వీరభద్ర కైలం చేరిన అగస్త్యుడు భార్యతో ఇలా అన్నాడు. కువలయాక్షి! వీరభద్రుడు యజ్ఞాన్ని ధ్వంసం చేసి దేవతల నందరిని తరిమికొట్టి, అందినవారిని నరికివైచి గోతమీ ప్రవాహంలో ఖడ్గాన్ని కడిగాడు. పద్మ పర్వతం వీరభద్ర శిఖరి ఆంధ్ర భూరమణికి కుచద్వయం వంటివి సుమా! గోతమీ ప్రవాహం మెడలోని ముత్యాలమాల వంటిది. ఈ పర్వతంమీదనే వీరభద్రుడు భద్ర కాశీతోహుది ఉంటాడు. ఇక్కడ అడుగు పెట్టగానే వీరభద్రుడి విక్రమం జ్ఞప్తికి వస్తుంది. ఏమి ఆ విజృంభణం. ఎడమ

చేతి గోటితో నరస్వతి ముక్కుగిల్లి వేశాడు. సూర్యుడి వక్కు రాలదన్ని వాటిని మొలసూరికి గ్రుచ్చి చరించాడు. కాలి బొటనవ్రేలితో చంద్రుడి పొట్ట చీల్చాడు. అగ్ని ఏడు నాయకలు అంబుబట్టి కత్తితో కోసివేశాడు. మువ్వదిమూడు కోల్ల దేవతలు కుయ్యోమొర్రో అని శేకలు పెడుతూ వరుగెత్తుకుంటే తరిమి తరిమి మోదినాడు. ఆ మహాత్ముడు వసించిన ఈ కొండ గోదావరీ వడీహారానికి నాయక రత్నం వంటిది.

అగస్త్యుడు కొల్లాపురి సందర్శించుట

ఇలా పురాణగాథలు, క్షేత్రముల మాహాత్మ్యములు భార్యకు విని పించేవాడు అగస్త్యుడు. కొంది రోజులకు వారు ఓరారామం (పారికొల్లు) చేరుకున్నారు. అక్కడ ఉన్న స్వామిని వారు ఆరాధించి మెల్లగా బయలుదేరి నవ్యాగిరి కన్యకా ప్రవాహంలో స్నానంచేసి పశ్చిమంగా పయనించారు. వడమటి వముద్రతీరాన ఉన్న హిరాష్ట్రంలోని హేమ నాథేశ్వరుని శిరస్సుపైనున్న చంద్రరేఖా కాంతులతో విరాజిల్లుతున్న కొల్లాపురానికి చేరుకున్నారు. వడునెవ్విది యోగపీఠంలో ఇది మిక్కిలి ప్రసిద్ధిచెందినది.

ఇక్కడి దేవి శ్రీ మహాలక్ష్మి. ఆ దేవి యిక్కడ వసించటానికి ఒక పురాణ కథ చెప్పుకొంటారు. శ్వేతవరాహకల్పంలో శ్రీ మహా విష్ణువు మాకరరూపం ధరించాడు. తన కోరలపైన భూమిని నిర్మి ఉద్ధరించాడు. భూదేవి ఆయనను కాంక్షించింది. అమె కోరిక తీర్చటానికి వెన్నుడు ఆమెను భార్యగా స్వీకరించాడు. దానితో మహాలక్ష్మి ఆగ్రహం కల్గింది. వైకుంఠాన్ని వదలి కొల్లాపురానికివచ్చి వెలసిందట.

భద్రకాలి రూపం ధరించి భయంకర నరకుదారలతో కోండాపు రైన రైక్కునినంహరించిన ఇగజ్జనని అమె. ఆ తల్లిని చూడగానే ఆ

దంపతులకు పులకాంకురాలు కలిగినాయి. హృల్లేఖ మంత్రోపనిషత్తు అనే రీతికు పూవువంటిదగు ఆ లోకేశ్వరిని దంపతులు భక్తితో పోత్రం చేశారు.

పాలసంద్రపు గారాలపట్టి : కమలా : కమలనేత్రీ : విఖిల లోకేశ్వరీ : నాల్గవేదాలు విన్ను నుతిస్తున్నాయి. కరుణాయుత దరహాస విరాజితా : వర్షదేవతావందిత శ్రీ పాదపద్మ పీఠోపకంఠవిలసితా ! అనాదిశక్తివి. లోకమాతపు. ఇందిరా ! హరిమనోమందిరా ! ఆశ్రయ కల్పవర్తి ! నీకు నమస్సులు. విన్ను సేవించే నమస్తభూతములు జీవిస్తున్నాయి. చంద్రునిలోని చంద్రికపు నీవే : దినకరునియందు కాంతిపుంజం నీవే : అగ్నియందరి దహనశక్తివి నీవే : నీ ప్రభావం చేతనే బ్రహ్మ, విష్ణు, మహేశ్వరులు వృష్టిపిఠిలయ కారకులుగ ఉన్నారు. నీకృపలేకం ఉంటేదాలు. వాడే పండితుడు. వాడే ప్రాభవం కలవాడు. వాడే మేధావంతుడని కీర్తింపబడతాడు. నీ దయాదృష్టి సోకిన వాడే కూరు దవుతాడు. కురీసు దవుతాడు. కళారహస్యవేది యౌతాడు. మహాదాత, ధన్యుడని లోకంచేత కీర్తింపబడగలడు. పురుషుల యందుండే భాగ్యం, స్త్రీల యందరి విలాసరేఖ నీవేసుమా ! పశువులు పక్షులు పాములు కీటకాలయందు నీ అంశద్యోతక మవుతు ది.

మహాదేవీ : నీవెవ్వరిని అభిమానిస్తావో వాడిని స్త్రీలు మన్నదుక్షగా చూస్తారు. ప్రజలు రాజుగా గౌరవిస్తారు. ఆశ్రీతులు కల్పవృక్షంగా పొగడుతారు. శత్రువులు అర్జునుడుగా ఎంచి ధీతిచెందుతారు. కవులు కర్ణుడుగా వర్ణిస్తారు. అదిగర్వేశ్వరీ : నీవున్నచోట నరనము, నీవులేవి చోట నీరసం. ఇన్ని యెందుకు తల్లీ! నీవుకలవాడే కలవాడు. నీవులేవి వాడు లేనివాడే :

పరతత్వ విచారణ చేయబూనితిమా! శక్తివంతుడయిన ఈశ్వరునకు శక్తికి నీకు భేదంచేదు. కనుక ఈశ్వరునికి గల వృష్టిస్థితి, సంహారి ములు తిరోభావ, అనుగ్రహ దానములయిన అయిదు కృత్యములు నీవొనర్చునవే. అగ్నికి దహనశక్తి, సూర్యునకు కాంతి ఈశ్వరునికి నీవు నహజితాత్వకత్తులు. జన్మజన్మాంతరాలలో విహితమైన వ్రతాలు దానాలు చేసి పండితాన్ని బోగొట్టుకొని రిజోగుణం తమోగుణం నశింపగా ఉద్ధి పత్వగుణ విరాజితులయినవారు నీ వ్యరూపాన్ని తత్వాన్ని విచారిణుడేస్తావు. ఇహపర సౌఖ్యములనొనగే పరితాన్ని భూతములకు ఇచ్చేదిప్పుడు పర మేశ్వరుడు నిన్ను ముందిడుకొని గావి ఈ జాలరు.

శబ్దబ్రహ్మం తానేకారణమిందునై, ఆ విందుపై ప్రవిష్టాడందఃకం వల్లనూ, పురుష ప్రయత్నంచేతనూ, మూలాచారిలోని వాయువు పహించటంచేత అభివ్యక్తిపొంది పరావాక్కు అనేపేరు పొందింది. ఆ బ్రహ్మమే నాభివరకుసాగి, విమర్శనాత్మకమైన మనస్సుతోకూడి సామాన్య మిందుతత్వంతానై ఈశ్వరుడు అధిదేవతగా చెప్పబడి పశ్యంతివాక్కు అని పిలువబడింది. ఆ బ్రహ్మమే వాయువుచేతనే హృదయంవరికు వెళ్ళి విశ్వయాత్మక బుద్ధితోకూడి విశేష స్పందనూపందార్చి నాదమిందుమయమైన మూర్తితో హిరణ్యగర్భుడు అధిదైవతంగా గల మధ్యమవాక్కుగా ప్రవర్తి చెందింది. ఆ శబ్దబ్రహ్మమే వాయువుచేత కంఠము, నోరువరకు సాగి ఆయాస్థానాలలో అభివ్యంజనం పొందుతూ అకారాది వర్ణమాలదావమై చెవులకు విసరిడుతూ వైఖరీవాక్కు అని పేరుచెందింది. ఈ నాదగు విదములయిన సూక్ష్మమాత్మకల వ్యరూపములైన మహాలక్ష్మి, నీకు ప్రణతులు అంటూ నిర్కలమైన శక్తితో అగస్త్యుడు ప్రోత్రంచేకాడు.

అగస్త్యుని ప్రోత్రానికి మిక్కిలిగా వంశవందిన మహాలక్ష్మి ప్రత్య

క్షమై ఆతనితో కుమారా! నీవుకోరిన వరమువిస్తాను కోడుకో - మరొక్క విశేషం వెల్లడిస్తాను విను.

రాజోదయే ఇరవైతొమ్మిదవ ద్వాపరయుగంలో నీవు వ్యాసుడిపై జన్మిస్తావు. వారణాసిపురంలో వేదపురాణ సంహితలు దర్శనాస్త్రాలు చెప్ప గలవు. నీకొక హితోపదేశంచేస్తాను. తుంగభద్రానది ఒడ్డున కిష్కింధా చల ప్రాంతంలో స్వామిమల అనే పర్వతం వనంఉన్నాయి. అక్కడ కుమారస్వామి వెలసిఉన్నాడు. నీవుఅక్కడికిపోయి ఆతనివలన వారణాసి మాహాత్మ్యం విను.

ఈవిధంగా చెప్పి ఆ కమలాలయ లోపాముద్రను వాత్సర్యంతో వర్కరించి ఆమెకు కడియములు, హారాలు ముద్రిత మొదలయిన ఎన్నో బంగారు ఆభరణాలు కాన్కగాఇచ్చింది. లోపాముద్ర అగస్త్యుడు ఆ జగజ్జనని దయాసాంద్రతకు సంతోషించాడు. తిరిగి నమస్కారములు సమర్పించి అతల్లి శుశుమితో అప్పుడే సామిమలకు వయనమైనారు.

అగస్త్యుడు శ్రీవైలంబున కేతెంచుట

అగస్త్య దంపతులు స్వామిమల వైభవాన్ని ఊహించుకొంటూ పోతున్నారు. త్రోవలో ఒక భయంకరమైన అరణ్యంలోకి ప్రవేశించారు. అవి చీమలు చూరటానికికూడ నందులేనంత దట్టంగా వృక్షాలు లతలతో నిండిఉంది. ఒకవైపున సింహాల గర్జనలు, మృగేంద్రుని గోళ్ళచే ప్రచ్చిన తుంభవలములతో ఏనుగులు చేస్తున్న ఘోరాలూ, వేటకై బయల్పడితే తెరచిన వడన గహ్వరాంతో ప్రతిధ్వనులు వచ్చేటట్లు అరుస్తున్న వ్యాఘ్రాలు, పులుల వాతబడిన మృగముల మరణకాల ఆధారవములు, నానావిధ పక్షి వంశాలూ ధ్వనులతో నిండిన ఆ వనంలో ఒంటరిగా ప్రయాణించటానికి ఎవ్వరూ సాహసించరు. ఆ అరణ్యం ప్రక్కనే

శ్రమరాండా సహతు దైవ మర్లికార్జునస్వామితో ఒప్పురుకూ శ్రీకైలం
తున్నది.

ముని దంపతులు అరణ్యం చాటిరాగానే చల్లవిగారి పీఠెంచింది.
హేతాగంగా ప్రవాహం మీడిమంచి రావటంతో మంచుతుంపరలు సోకి
నట్లుంది. సరమేశ్వరుని జటాజూటంమీది కుసుమవరాగ ముగంధ వాస
నలు గుఱాస్తున్నాయి. ఆ గారి ఎంతో పవిత్రమైనదని అంటారు
పెద్దలు. విఘ్నేశ్వరుని జందెములుగానున్న సర్పములచేత పీకవరిముక్త
మైనది గదా మరి !

బ్రహ్మ తేజస్సుతో ప్రసన్న వదనంతో ఆ దారివెంట వెళుతున్న
అగస్త్యునిచూచి అటవిక స్త్రీపురుషులు రెప్పవేయకుండా చూస్తున్నారు.
పార్వతి వరమేశ్వరులే వస్తున్నారనుకొని కొందరు దూరంనుంచే నమస్కరి
స్తున్నారు.

శ్రీకైలంచేరిన ఆ దంపతులు అమృతం సూరాలు చదుపుకూ
స్నానంచేశారు. హాటకేశ్వరుని వివిధ ఘృష్ణాలతో అర్చించారు. పైకుంత
తీలంలో నెలకొన్న గజావమని పూజించారు. ఏకాంత రామేశ్వరుని
ధర్మించారు. అనంతరం శ్రమరాండా మర్లికార్జునులను జోడకోసదార
పూజలతో అలరించారు. అక్కడ గల సహస్రనీలములోని అమృత
తింగమూర్తులను అభిషేకించారు. మందూకకుందంలో స్నానాలుచేశారు.
ఘోరదారాది నమస్త తీర్థాలలో ఆవగాహనంచేసి సంకృప్తిపడినారు.
వీరతద్రువి పేరించారు. పంటాపథేశ్వరుని అర్చించి మంత్రపిఠి పొంది
నారు. ఇష్టకామేశ్వరుని సంతుష్టి పరదినారు. అక్కడ వెలసిన
నమస్త దేవతామూర్తులను తక్కిత్రధలతో పూజించి ధన్యులయినారు.

కంఠజుడు శ్రీపర్వత మాహాత్మ్యం వివరించుట

పిమ్మట ఆ దంపతులు ఒక విజయప్రదేశంలో కూర్చున్నారు. మైత్రావరుణ భార్యకు శ్రీపర్వతం మహిమ వివరించాలనుకొన్నాడు. కమల నయనా! ఇదే శ్రీపర్వతం. పరమేశ్వరుడు మల్లికార్జునస్వామి పేరుతో ఇక్కడ ఎల్లప్పుడు ఆదివసించియుంటాడు. ఈ శ్రీశైలం మహిమను వర్ణించటానికి బ్రహ్మకుహర తరంగాడు. ఇచ్చటి గండశిలలన్నీ పరమేశ్వరుని చూపాలే. సిద్ధులయిన మునీశ్వరులిక్కడ చెంచులరూపంతో తిరుగుతుంటారు. చచ్చిన అనంతరంగాని కాశి ముక్తివియ్యము. శ్రీపర్వతం అలాకాదు. శిఖరదర్శనమాత్రం చేతనే మోక్షం ఇస్తుంది అన్నాడు. ఆ మాటలు విన్న లోపాముద్ర అప్రయత్నంగానే చేతులు ముకుళించి పర్వత శిఖరానికి నమస్కరించింది. కాని ఆమెముఖంలో ఏదో సందేహాన్ని అడుగదలచినట్లు కనబడుతున్నది. ఏమో అడగబోయి మరల ఊరుకుంది. కలకాడికి గమనించాడు. అతి విహస్యమైన విషయమేదో ఆమె ప్రశ్నించాలనుకున్నదని గ్రహించాడు. ఆమెతో, దేవీ! నీ వదనంచూస్తే ఏదో సందేహం నివృత్తిచేసుకొనదలచినట్లు కనబడుతున్నది. మాటలేరానిదానివలె బాల్చున్నావేమిటి? ఏకాంతసమయంలో గూడ అరమరలు లేకుండా భర్తతో మాట్లాడటానికి సంకోచిస్తే ఎలా? పరాయి వారెవ్వరున్నారని ఇంత సిగ్గు పడుతున్నావు. అనగానే లోపాముద్ర మౌనముద్రవీధి భర్తతో ఇలా అన్నది.

స్వామీ! ఎనుబడినాయగు యోజనాల పొడవు మున్నది యోజనాల వెడల్పుకలిగి ఎనుబడిఎనిమిదివేలమంది మునీశ్వరులకు నివాసస్థలమయి, ముక్కోటి తీర్థసంవాసులచే దర్శింపబడుతూ, మహామహిమకలిగిన శ్రీ

పర్యతం శివరదర్శన మాత్రం చేతనే మోక్షాన్ని ప్రసాదిస్తున్నది గదా ! దీనిని వదలి కొందరు చచ్చిన తర్వాతగాని, మోక్షాన్నియ్యవి కాశికి ఎందుకు వెళ్ళవలెనని సంకల్పిస్తారు :

అదీగాక కొందరు విజ్ఞానాన్ని ప్రసాదిస్తారు. కొంతమంది విజ్ఞాన సముచితములైన కర్మలను ఆపేషిస్తారు. కొందరు దానములు చేయటమే ఉత్తమం అని పట్టుకొన్నారు. కొందరు తపస్సు శ్రేష్ఠమంటారు. కొందరు బ్రహ్మచర్యాన్ని నుతిస్తారు. కొందరు గృహస్థవీర్యాన్ని అభినందిస్తారు. మరికొంతమంది వానప్రస్థం మించిదంటారు. సన్యాసమే అన్నిటికంటే ఉత్కృష్టమని కొందరు వాదిస్తారు. కొందరు స్వార్థాయనం పేరుకలిగిస్తుందంటంటే మరికొంతమంది పుణ్యక్షేత్రదర్శనం పుణ్యప్రదం అని వివరిస్తారు. ఇన్నింటిలో మేల్తీరమైనదేమి? ముక్తిని ప్రసాదించేవేమి? ఇన్నీముక్తికి సాధనారేనా? ఆమె సంకయానికి అగ్రస్థుడు మనస్సులోనే నవ్వకొన్నాడు. రాజకుమారి! అరుగవలసినదానినే అచీగావు. దిశానికి ఇది ఎల్లరకువిడదీయరాని చిక్కునమన్యగా మనస్సులలోనే ఉంది. క్రద్ధగావిను.

శ్రీశైలం మొదలయిన క్షేత్రాలుముక్తికి కారణాలని విమతించబడుతున్నాయి. విజంగా వాటికంతటి శక్తిఉన్నమాట యధార్థమే. శైవల్యలక్ష్మి కాశి ప్రసాదిస్తుందన్నదాండ్లో విప్రతిపత్తిలేదు. ప్రయాగ, నైమిశం, కురుక్షేత్రం, ఆనంతి, అయోధ్య, మధుర, ద్వారక, నరహృతీనది, నహ్యవర్యతం, గంగాసాగరసంగమం, కాంచీ, త్ర్యంబకాచలం, వస్త్రగోదావరీ, కాలంజరం, ప్రణానం, చిదరీకాశ్రమం, మహాబయం, ఓకారం, పురుషోత్తమం, గోకర్ణం, తృగుతీర్ణం, పుష్కరం శ్రీశైలం. ఇవి మోక్షకారణములైన తీర్థాలు, క్షేత్రాలు.

సరమేశ్వరుని కరుణలేకుంటే తీర్థయాత్రకు బోవలెననే మనస్సు

కల్గెడు, తీర్థయాత్రలకేగకుంటే పాపంనశించదు. పాపరాహిత్యం కాకపోతే కాశీకి వెళ్ళవలెననే భావంకలదు. వారణాసిలోనివనించనిదే విజ్ఞానంకలదు. జ్ఞానం లభించకపోతే మోక్షంసీద్ధించదు. ఆధ్యాత్మికమైన జ్ఞానమే మజ్ఞానం అంటారు. అదిలేకుంటే అజ్ఞానం ఆవరిస్తుంది. దాదాత్పిమని పేరుగల దొకటుంది. ఆ బద్ధదారలలో మృతించెందినవాడు ముక్తి వైభవం పొంద గలుగారు. ఇవన్నీ బాహ్యతీర్థాలు. అంతరతీర్థాలు వీటికంటే శ్రేష్ఠమైనవి. మావపుడు అంతరతీర్థాలను వదలి బాహ్యతీర్థాలకు వరువెత్తినా నిష్ఫలమే అవుతుంది.

తీర్థాలంటే ఎక్కడోలేవు. సత్యం, ఇంద్రియనిగ్రహం, అన మాయత, దానం, సంకోచం, దయ, బ్రహ్మచర్యం, చైర్యం, యమం, సమత, పుణ్యం ఇవన్నీ మనస్సులోని తీర్థాలు.

చేవలు, పీతలు, మొనకప్పు, తాచేకప్పు మొదలయిన వీటిజంతువులు బాహ్యతీర్థాలలోఉన్న మాత్రంచేత వీటికి తీర్థయాత్రాఫలం లభిస్తుందా? అంతరతీర్థాలను తిరస్కరించి బాహ్యతీర్థాలకు ప్రాకులాడితే ఏ ప్రయోజనం ఉండదు మహా! అంతకృద్ధిలేనిదే ఏవలంసీద్ధించదు. కల్లుకుండను బయట వేయిసార్లు కడిగినా కుప్పియౌతుందా?

మానసతీర్థం రాగదోషమలాన్ని పోగొట్టుతుంది. ధూళి, బురద మొదలయినవాటిని కడిగి కుప్పిచేస్తాయి బాహ్యతీర్థాలు.

దర్శనమాత్రంచేత మానసికవింధాలు తొలగించి, మనస్సుకు స్వచ్ఛత చేశాల్సి, కల్మషరహితమై దుర్గంపించేది వీటిలోఉండే, పుణ్యక్షేత్రంగాని పుణ్యవృక్షమైన పర్వతంగాని, సవిత్రమైన సరింధారంగాని కలిగియుండేవారు. ప్రళయియమాడబడి గరిగి వమ్మనిశ్రేష్ఠతాసాంగత్యం కలిగినవి తీర్థాలుగాని తక్కినవి తీర్థాలుకావు.

లోపామద్రా, తీర్థంగాలు వివరిస్తామనిను. దానం పుచ్చుకోకుండా
 ఉండటం, కోపం వదలివేయటం, అహంకారంలేకుండా ఉండటం,
 విరులవల్ల సోమరితనం లేకపోవటం, వత్సంచెప్పటం, మనస్సును అడుపులో
 ఉంచుకొనటం, ధర్మంవల్ల శ్రద్ధకలిగిఉండటం, హోమవిష్ణు, క్షేత్రోపవాసం,
 పితృతర్పణం, పితృక్రాధ్యం, పిండప్రదానం, బ్రాహ్మణ్యరోజునం, శివో
 ముండనం తీర్థంగాలు ఇవి సంపూర్ణంగా ఫలాన్ని ఈయగలుగాయి. ఇక
 తీర్థాలతారతమ్యం వివరిస్తాను. శ్రీవర్వకంపైనున్న శివరేక్ష్యరశిరాన్ని
 చూస్తేనే ముక్తిగలుగుండు. శ్రీలైలంకంబే కేదారేక్ష్యరం కర్వరితంగా
 ముక్తివీయటానికి నమర్థవంతం. దానికన్న వేగంగా ప్రయాగమోక్షాన్నిస్తుంది.
 ప్రయాగకంటే వేగంగా కాశీముక్తినిస్తుంది. నమస్తీర్థాలు అనందవన
 ప్రాప్తిని కలిగించేవే. కాశీనిదచి ఎన్ని తీర్థాలలో ముడిగినా మోక్షం
 లభ్యంకాదు. ఈ విషయాన్ని తేటవరచే పురాణకరను చెబుతాను. పాప
 దానంగా విను. అంటూ కుంభవంతపుడు ఎంతో ఉత్సాహంగా భార్య సంక
 యాలు వివరిస్తున్నాడు.

శివశర్మ పాఖ్యానం

మధురా పద్మజంబో శివశర్మ అనే బ్రాహ్మణుడు ఉన్నాడు. అతడు
 నాల్గవేదాలు అధ్యయనం చేశాడు. నర్వకాత్మ పారంగతుడు. పురాణము
 లను అవగాహన చేసుకొన్నాడు. తర్కం మీమాంస మొదలయిన శాస్త్రా
 లలో దిట్ట. ధనుర్వేదం, ఆయుర్వేదం, నాట్యవేదం అర్వకాత్మం తుద
 ముక్తవేత్తాడు. మంత్రశాస్త్రాలు కూలంకషంగా తెలిసిన మహావిద్వాడు.
 శివశర్మ విద్యాభ్యాసం పూర్తయిన తర్వాత ఒక గుహలో నివసించి విముక్తి
 కొన్నాడు. అమె యందు వంశావంబోంది పితృ

దయనాడు. కొన్నాళ్ళకు ముదిమి సంప్రాప్తించింది. జనుల కందరికి అది నహాజమే గదా ! వృద్ధు డౌతున్నకొద్దీ అతని మనస్సు కల్లోలపడ పోగింది. ఇలా వికర్మించుకొన్నాడు.

కాస్త్రాధ్యయనానికి, దనం సంపాదించటానికి, గార్హస్థ్య సుఖాలు అనుభవించటానికి నంతాన లబ్ధికి కాలంగడిచిపోయింది. కాని పరమాత్మను గూర్చి ఒక విముషమైనా పెచ్చింపకపోతిని. విశ్వేశ్వరుని అర్చింపలేక పోయాను. గోపికావల్లభుని నేమింపలేదు. ఏయితరవేల్పును వ్యరింప లేకపోయాను. చివరికు కర్మసాక్షి అయిన సూర్యునకు నమస్కారం అయినా చేయకపోతిని. హవ్యవాహనుని అర్చించి హోమవిధి వెరవేర్చ లేకపోయాను. పోషిదాన ధర్మాలచేసితిని అదిగూడ లేదే ! ఒక సత్రం అయినా విర్మించలేదే ! శ్రీసూక్తంగావి పురుషసూక్తంగావి పఠింపలేక పోతిని. పంచాక్షరీ మంత్రమైన జపింపకపోతిని.

ఈ విశ్వరంజన పేదలు, మిదైలు, బంగారం మరణ నమయాన నా వెంటనస్తాయా ! వెంటనచ్చే ఒక్క పుణ్యకార్యమైనా చేయలేకపోయాను గదా ! ఈ దేహం అస్థిరమైనది. శరీర అవయవాలు స్వాధీనం తప్పక ముందే, దృష్టి చెదకముందే, చెవుడు మొదలయిన లక్షణాలు కల్గకముందే శరీరం శిథిలావస్థకు చేరకమునుపే తీర్థయాత్రలు చేయాలి. పుణ్యరీర్థాలలో ప్లావంచేయాలి. విచారంలేవి వాడనై కాలమంతా వృధావుచ్చాను. పరలోక పాదేయాన్ని గురించి ఇప్పుడైనా ప్రయత్నం చేయాలి అని అలోచించాడు. కావలసిన దనం తీసుకొని తీర్థయాత్రలకు వెళ్ళాడు. కొంతదూరం ప్రయాణంచేసి అలనట పోవటానికి ఒక వటవృక్షం క్రింద విశ్రాంతిచేసాడు. అతని మనస్సులో ఎన్నో అలోచనలు తరంగాలవలె బాపాగినాయి. అయిదు లక్షలక్షల తడిగిపోతుంది. యౌవనం యుగి

మేగంతో నమానమైంది. మృత్యువు ఏ నమయాన నైనా కలగింపవచ్చు. అన్ని తీర్థాలు సేసింది వచ్చేవరకు చావురాదని నియమమం ఎక్కడయినా ఉందా : కనుక ముందు అతి ముఖ్యమైనవి మిక్కిలి పుణ్యప్రదమైన క్షేత్రాలు చూసినట్లాను. ఉజ్జయిని, కాశీ, మాయ, ఆయోధ్య, కాంచి, మదుర, ద్వారక ఈ యేడు కైవల్యం లభింపజేసే పట్టణాలు అని పెద్దలంటారు గదా : అని అలోచించి మొట్టమొదటగా ఆయోధ్యకు వెళ్ళాంనుకొన్నాడు. వెళ్ళాడు.

శివశర్మ సరయునదిలో స్నానంచేసి ఆయోధ్యను దర్శించాడు. అక్కడనుంచి ప్రయాగ దర్శించాడు. అక్కడ మూడునదులు కలిసి ప్రవహిస్తున్నాయి. ఎర్రని నీటితో గంగ, నల్లని నీటితో యమున, ప్రవహిస్తుంటే అంతర్వాహినిగా సరస్వతీ నది ప్రవహిస్తుంటుంది. ఎంతో పుణ్యప్రదమైన ఆ త్రివేణి సంగమంలో స్నానంచేశాడు.

ప్రయాగ ఎంతటి పుణ్యక్షేత్రం. మకరసంక్రమణ పుణ్యకాలంలో వైకుంఠంనుంచి లక్ష్మీనమేతుడైన నారాయణుడువచ్చి తీర్థమాడేప్రదేశం లది. కాశీపట్టణం పరమేశ్వరుడుగారిలో కూడి ఇక్కడ స్నానంచేస్తాను. గోరోకంనుంచి గోమాతృకలు, దిక్కులనుండి దిక్పాలురు, యక్షిలు, కిన్నరులు కింపురుషాది దేవగణాలు ఆ నదులలో ప్రయాగలో తీర్థమాడి పవిత్రులమయినామని నంతోపిస్తారు.

ప్రయాగ ప్రజాపతిక్షేత్రం. అన్నియాగాలకంటే ప్రకృష్టమైనది కావటంచేత దానినాపేరుకల్గింది. అంతపవిత్రమైనది కావటంచేత శివశర్మ మకరసంక్రమణ కాలంలో ప్రయాగలో స్నానంచేశాడు. కృతార్థుడయినట్లు భావించాడు. అనంతరం తిరిగి కాశీకినాడు. కాశీలో కొన్నాళ్ళుండి మరల ప్రయాగకు, అదికొంతకాలంఉండి కాశీకి వచ్చేవాడు.

శివశర్మకు కాశీయందరి మణికర్ణికయన్న ఎంతోభక్తి. ఇక్కడ జీవులు మరణించే సమయంలో శివుడు వారిచెవికడచేరి తారకమంత్రోపదేశించేసి మోక్షంప్రసాదిస్తాడు కనుకనే ఇది మణికర్ణిక అనిపిలువబడింది. అతీర్థంలో చచ్చినరీతికాలు, జంతువులు, పక్షులు నీటిలోముంచగానే అత్యాశ్చర్యకరంగా పరమశివుని ఆరాధించిరిస్తాయి. కాశీలో చనిపోయే మోముపైతం శివుడు ఓంకారమంత్రం ఉపదేశిస్తుంటే దేవతలు తమ జీవితాలు వృధామైనవని ఏగుపడతారు.

పాపమా శివశర్మ శాస్త్రఅధ్యయనం చేసినవాడుకావటంవల్ల మనస్సు స్థిరంగా ఉంచుకొనలేక మరొకజ్ఞేత్రానికి పోయిరావాలని సంకల్పించాడు. శాస్త్రములో ఆయాజ్ఞేత్రాలను గురించి విశేషంగా వ్రాయబడి ఉందిగదా :

మనస్సున స్థిరత్వంలేని ఆ పిచ్చుడు కాశీని వీడి మరొకజ్ఞేత్రానికి వెళ్ళుతున్నాడు. ఆనందకానన ప్రధానం తెలియదా : దేవలోక వివాస స్థితి గంగానది కలిస్తుందని ఎరుగదా : మణికర్ణికా మాహాత్మ్యం తెలి

• ఇక్కడ పందేహం కలుగుతుంటుంది. ఆయాజ్ఞేత్రాల చరిత్ర మాహాత్మ్యం ఎర్పించేటప్పుడు అజ్ఞేత్రమే మోక్షాన్ని ప్రసాదిస్తుంది అని చెప్పబడిఉంటుంది. అలాగే ప్రశాంతమగురించి చెప్పేటప్పుడు ఆ ప్రతమే ఉత్తమమైనదని వ్రాయబడి ఉంటుంది ఇంతకూ ఏజ్ఞేత్రంగొప్పదీ ఏ ప్రతం ఉత్తమమైనదని నందేహాలు కలుగుతాయి. అన్నీ పుణ్యప్రదలే. ఇందొకటి అధికం మరొకటి స్థూనంలేదు. కనుక కావలసినది క్రద్ధాతక్తులు 'బహుధాని ప్రతివర్తి వీ విషయములపాడైన శాస్త్రాస్త్రముల' అని శ్రీనాథుడే శివశర్మ కరలో అంటాడు. స్థిరంగా ఒకదానిని నేనించటమే మానవుడు చెయ్యవలసినది. అందరికీ అంచుబాటలో ఉంచడానికి అన్నిరీత్యం మాహాత్మ్యాలు వివరించబడ్డాయి.

యదా : పురాణ ఇతిహాసాలలో కాశీ గొప్పతనం వివరిచా : నీరు ఎత్తువ ఏర్పడలేక వల్లనికి ప్రవహించినట్లు శాస్త్రములలోని అర్థరహస్యము నెరుగని శివశర్మ వారడాపిని వదలి ఉజ్జయిని చేరినాడు.

ఉజ్జయిని మహామార్పికమయిన పట్టణంలో ఒకటి. అవీటి ఉద్యానవనంలో వీలకంఠుడు నివసించి యుంటాడు. పురంబిందా ఎక్కడ చూచినా కోట్ల సంఖ్యలో శివలింగా యుంటాయి. కల్పాంత సమయంలో లోకాలను ముంచివేసే సముద్రజలం ఈ పురాన్ని తాకదు. ఇచ్చటి స్వామిపేరు మహాకాకుడు.

శివశర్మ అచ్చటికి వెళ్ళి హాటేశ్వరుని దర్శించి హతయోగంతో కొన్ని దినాలు నివసించాడు. ఆ పట్టణంలో ఎదమరెసి కూచున్నవని చనిపోయిన జంతు కశీబురాలు ఎన్నొక్కతైనా దుర్గంధంకొట్టవు. వాటిపోవు. తీసివం శరీరం రింగుకూడా మారదు. ఇది ఎంత ఆశ్చర్యకరమైన విషయం. ఇచ్చటి జనులు మహాకాల, మహాకాల అని జపంచేసి మూర్తి పొందుతారు. శివశర్మ కాశీ మహాకేశ్వరులను సేవించి కంచికి ప్రయాణమైనాడు.

విష్ణుడు కంచిలోని ఏకామ్రనాథుని సేవించాడు. అనంతరం దారి కాలంక మోకేశ్వరుని ఆర్పించి తన పాపాలు వశంపడేకొన్నాడు.

కాంచి ఒక గొప్పపట్నం. అక్కడి వారెక్కువమంది అసవలు. అసవ స్త్రీలు ఆందగరైలు. ఎదిమైనా వంగుబట్ట వాస్తవలు తీర్చి దిద్దుతారు. అల్లిపూలను చెవులయందు దరిస్తారు. జొన్నపూవువలె ఉండే పొక్కిటి క్రిందికి దీర దరిస్తారు. పడమరవన్నె ఒంగారిపు శరీరాలపై వట్టచీరలను సింగారిస్తారు. ఒడలికి మంచిగంధం అడుతారు. పాలిండ్లు ఓరగా కనుపించేటట్లు పయ్యెడలు వేస్తారు. వారు నడుచుంటే

మన్మథుని పూరిణామలా అన్న సందేహం కలిగే టట్లుంటుంది. కురు వింద ఎత్తుకాంతులతో విరాడిల్లటంచేత ఈ పట్టణాన్నికాంతి అని గూడ పిలుస్తారు. శివశర్మ కంచిలో ఏడుదినాలున్నాడు. అక్కడినుంచి అతడు ప్రధానశిష్యుని మీదుగా ద్వారవతి చేరాడు. అప్పుడు గల భాగవతులతో కూడి నారాయణ పుణ్యకదా శ్రవణంతో సంకృప్త హృదయుడైనాడు. లోపాముద్రా : ద్వారవతిలో చనిపోయిన వారి అస్తులు పరికించిమాస్తే శంఖచక్ర చిహ్నాలు కనిపిస్తాయి.

ఆ పట్టణంలోని భాగవతోత్తములు సంపంగి, మొగలిపూల గర్భదళ ములలో చేర్చబడిన అగరువాసనలతో కూడిన గోపచందనం శరీరానికి రాదుకుంటారు. పాపములనే ముండ్లతోకూడిన లతలను తెగగొట్టుతల్లి దారిలవలె ప్రకాశిస్తున్న ఊర్విపుండ్రరేఖలను పాలభాగాన తీర్చిదిద్దుతారు.

ఆ ద్వారవతిలోని భాగవతులను చూచితీరాలి. విశ్వం గోపి చంద్రం, ఊర్విపుండ్రాలు ధరిస్తారు. కుడి చెవులందు తులసిమాలలు ధరిస్తారు. ఆపకుండా ఎల్లప్పుడు పుండరీకాక్ష నామం స్మరిస్తుంటారు. పరితత్వజ్ఞానం ఆవగతం చేసుకొని ముక్తికాంతా విహారమంటపంలో విహరిస్తుంటారు. ప్రతి యుగాశంలో ద్వారకాపట్టణాన్ని మంచి అందరి రిత్నరాసులను తనలోకి చేరిపేసుకొన్నాడు గనుకనే నమద్రుడికి రత్నా కరుడనే పేరు గలిగింది.

ద్వారవతియందు చనిపోయిన కీటకములు మృగములు నయితం విష్ణువుతో సాహస్యం పొందుతాయి. మృతిచెందిన అనంతరం వాటికి కటిభాగంలో పట్టువత్తం అమరుతుంది. వక్షస్థలంలో కొస్తుతం, మెడలో వనమాల విరాడిల్లుకుంటాయి. కేళములలో శిలిపించుమరుకుతుంది. కమ్మ కస్తరిశరీరాన అరిదినక్లష్టతుంది. అంతటి మహా త్తరపుణ్యప్రదేశంద్వారవతి

ఆ పవిత్రప్రదేశంలో అయిదుదినాలుంటి వద్దాక్షునిపేరించి శివశర్మ ఆక్కడనుండి మాయానగరానికి పయనమైనాడు. ఈ పట్టణానికి హరి ద్వారమునే మరోపేరుంది. హిమవత్సర్వతములనుండి గంగ ఇక్కడనే తూమికి దిగుతుంది. అందువలననే దీనిని గంగాద్వారముని, మోక్షద్వారముని పిలుస్తారు. పుష్యేశ్వర జటాజూట నిర్గతగంగా నిర్ణయలు సృత్యంతేస్తూ వృధినికిదిగి ఆక్కడనుంచి నమతలప్రదేశంమీద ప్రయాణం సాగిస్తాయి.

శివశర్మ మాయానగరంలో ఉండి జాగరమున్నాడు. ఉషః కాలాన భాగింధిలో స్నానంచేసి పవిత్రుడయినాడు. యవనస్తుతో పిత్తదేవతలకు పిండప్రదానంచేశాడు. అగ్నికార్యంతీర్చాడు. పురిహరుని ద్యానించాడు. మోదుగాకులతో విస్తరి రచించాడు. రాగిహండిలలో వండినవంటకం భుజిద్దామని ఆనుకొంటున్నాడు. ఆనమయంలో శివశర్మకు శిరోపేదన కలిగింది. చరిముంచుకొనివచ్చి వణకసాగినాడు. శరీరమొద్యంతం నొప్పులుకలిగాయి. అంతులేనిదాహం కలిగింది. దుర్బరంగా ఉన్న తనస్థితిని చూచి శివశర్మ వాపోయినాడు.

ఇంటివద్ద పొలంవసులు ఎవరుచూస్తారు? పశుపులను ఎవ్వరు పరి రక్షిస్తుంటారు. ఇంత పెద్దవంసారం నా భార్య యొక్కతే నమర్చిండు కొనగలదా? ధనం పంచుకొనటానికి కుమారులు ఎంతగా పోట్లాడు కుంటారో? నమస్త కాప్రపురాణాది గ్రంథాలను సేకరించాను. వాటినివదు కాపాడుతారు? ఆయోగి ఇల్లవదలి ఇంతదూరంవచ్చాను. ఇక్కడనే దిక్కు మాలినదావు చావలసిన యోగంఉంది కాబోలు. ఈ రోగంతీరు చూస్తే నయమయ్యేజాడ కనిపించదు. ఇంక బ్రతకటంకల్ల. అయినా వాటెందుకింక చింత? ఇహలోకనుభూతి అనుభవించాను. ఇన్ని పుణ్యశీర్థాలలో క్రంకు రిదినాను. ఇన్ని పుణ్యక్షేత్రాలు దర్శించాను. పుష్కలపు దగ్గరవడిందన్న

సంతాపం ఎందుకు : మహాదేవుని వ్యరిస్తాను. తేళవుని మదిలోవిల్చుకొంటాను. అని వికర్మిండుకొంటూ ఉండగానే జ్వరంతీవ్రత హెచ్చింది. నాలుక పిడుచకట్టుకొని బోసాగింది. శరీరం అంతా వణకు పంపరాస్తోంది. కోబ్బకొంది తేళ్ళుకుట్టి, ఆ విషం శరీరమంతా వ్యాపించినంత తీవ్రపేదన కలిగింది. ఒడలు తెరియలేదు. ప్రాసంపిక స్ఫురిలేక, నా అనేదిక్కులేక కొన్నిరోజులు ఆలాగే పడిఉన్నాడు. కొందిరోజులకు ఆయుస్సమాప్తి అయిందికాబోలు మాయానగరంలో గంగానది ఒడ్డున శివశర్మ కాలదర్శం చెందాడు

శివశర్మను తీసుకొనివెళ్ళటానికి ఇద్దరువిష్ణుకింకరులువచ్చారు. వారిద్దరూ చతుర్ముఖులు. ఆశానుదాహులు. పీలవిద్దులు. పుణ్యశీలుడు సుశీలుడు వారి పేర్లు. శివశర్మకు విష్ణుసాయుజ్యం అప్పింది. విష్ణు సాహస్యంకలిగింది. తెల్లతామరలపంటి కంట్ల, పీలమేసుచ్చాయ, కౌస్తుభరత్న విరాజితమైన వక్షస్థలం పసిడికమ్మరి పట్టువస్త్రం. శివపించంతోకూడిన శివశర్మ సాక్షాత్తు నారాయణునివలె ఉన్నాడు. కింకరులు తమవెంటతెచ్చిన బంగారుకాంతులు వెదజల్లుతున్న రహస్యమీద శివశర్మను ఎక్కించారు. శివశర్మకు ఎంతో ఆశ్చర్యంగాఉంది. కింకరులను ఇలా ప్రశ్నించాడు.

పురాణ ఇతిహాసాలలో పుణ్యశీలుడు, సుశీలుడు అది ఇద్దరు పరమాత్మ సాన్నిధ్యంలో ఎప్పుడూఉంటారని విష్ణుతత్తులుచెప్పగా పిన్నాను మీ ఇద్దరి ఆకారాలు వాళ్ళవర్ణించినట్లే ఉన్నాయి. వారేకదా మీరు!

అమాటలకు చాటు విచిత్రమర్కా! మీవంటివాళ్ళకు తెలియని విషయాలుంటాయ్నా! మీరుపిన్న పుణ్యశీల సుశీలరిం మేమే. ఎన్నో రోజులుదాటి గాని నైటంకానికి బోవటానికి ఏలుకల్గెడు. మార్గమధ్యంలో అయాలోకాల విశేషాలు వివరిస్తాం. మీరుకూడ మీరు తెలుసుకోవలెనుకొన్న విషయాలు

అదగండి అని చెప్పారు. ఇవళర్క అధిపానిన దివ్యవిమానం ముంచుకుపోతున్నది.

కురుచలయిన జంజారు జాట్లు గచ్చకాయలంటి కనుగ్రుమ్మి, గొగ్గిమొడ్లు వికృతమైవముఖం, గూచి, అగూచిపీపుపై చంకలుగా పెట్టిన కళిబరాలు, కర్ణకతోరంగా గాడిద లంచినట్లుగా మోట్లాడుకుంటూ కొందరు కనబడినారు. వాళ్ళనుచూచి ఆశ్చర్యంతోదాటు జాగుప్పకరిగిన ఇవళర్క దూతలతో వాళ్ళెవరిని ప్రశ్నించాడు.

దూతలు ఇవళర్కతో పుణ్యపురుషా! ఇది ఏకాదశాశ్వాసం. ఊదాది రంగుతో వికృతంగా ఉన్నవాళ్ళు ఏకాదశాశ్వాసం. ప్రస్తావనకంగా పర మేశ్వరుని కొనియాడారు. అందువలననే పీఠీలోకంలో ఉన్నారు. ఎవరైనా కాము చేపివళర్కకు అనుగుణ్యమైన పరాన్నే అనుభవిస్తారు అని వివరిస్తున్నారు. విమానం మరింతపైకి వెళ్ళింది. అయాలోకాలు దాటు తున్నది. ఆ లోకాలలోని దివ్యపురుషులను చూస్తూ ఇవళర్క తనఅదృష్టాన్ని కానే అభినందించుకొంటున్నాడు. గుహ్యకలోకం, గంపర్వలోకం, విద్యాధరలోకాన్నిదాటి విమానం అప్పరవలలోకాన్ని సమీపించింది.

ఆ సమయంలో ఎదురుగా ఒక బంగారురథం వస్తున్నది. ప్రకాశ వచిమందికీపైగా కింకరులున్నారు. ముందు మంగళవాద్యవాదాలు మ్రోగు తున్నాయి. రథంమీద ఎవరో మహాపురుషుడు ఆసీనుడై యున్నాడు. విమానందగ్గరకాగానే అతడు రథం దిగి సౌమ్యమైన మందస్మితవదనంతో మేనుగంధీరరావణాలతో ఇవళర్కతో ఇలా అన్నాడు. మహాజ్ఞానీ! పీపు రస్మ్యుడివి. వరంగములతో వేదాన్ని అత్యవించావు. గురువులకు పరిచర్య చేసిన పుణ్యధర్మ. నానావిధ పురాణ ఇతివృత్త శాస్త్రాదులను చదివి వాటి సారాన్ని గ్రహించావు, భేదబుద్ధిలేక ఈశ్వరుని, నారాయణుని నమంగా

అర్పించావు. నీవెంత అదృష్టశాలిని, నీ పుణ్యగరిమ ఎంతదో చెప్పలేము. మాదోటులు నయితం నమస్కరింపకగినవారవు అని అభివందించి ముందుకు సాగిపోయినాడు.

శివశర్మకు ఆత దెవ్వరో తెలియలేదు. ఒక దేవతా పురుషుడని మాత్రం గ్రహించుకొన్నాడు. ఆ దివ్యపురుషుడు తనను అదరించి అది నందించటం అతడిని ఆశ్చర్యపరచింది. తమకంపల్లలేక ఆత దెవ్వడని చూతలను ప్రశ్నించాడు. అతడు యమభర్మరాజుని చెప్పగానే బ్రాహ్మణుడు ఆయాః యముడు మహాకూరుడని, మిక్కిలి భయంకరంగా ఉంటాడనివిన్నాను—ఇంత సౌమ్యుడుగా కనిపిస్తున్నాడేమిటి? ఊలోకంలోని వ్రణలు అతడు రౌద్రమూర్తి అని గుండెబిల్లుమనేటట్లుగా వర్ణిస్తాడు. ఇప్పుడా రౌద్రలేఖ ఎటుపోయింది? ధర్ముని అనలు రూపం ఇదేనా? లేక మరొక రూపం ఉన్నదా? దయచేసి సందేహ నివృత్తి చేయవలసిందని అన్నాడు.

దానికి కింకరులు నవ్వి ఇలా అన్నారు. అనమా నీవంటి పుతా శ్మశానం సంయమముడు సౌమ్యుడుగా దర్శనమిస్తాడు. మహాపాపులకు ఆత్యంత భయంకరంగా కనిపిస్తాడు. దుష్టులను చూడగానే ఆయన రౌద్రంతో చూస్తాడు. భయంకరమైన కోరలు, ఊర్వశేఖం వల్లనినర్జున మాటిమాటికి ముడుస్తున్న ప్రభుకుటితో కఠినంగా కాసిస్తుంటాడు.

చట్రాతిమీద వీరిపాదాలు పట్టి ఈర్ష్యుండి. కడికందలుగా కంఠాన్ని నవకండి. శరీరాన గాట్లు వడేటట్లు కత్తులతో చెక్కండి. త్రాళ్ళతో కట్టి వీడిని తలక్రిందులుగా వ్రేలాడదీయండి. వీడిగొంతు రంపంతో వగంఠరకు కోసి వదలండి. వీడి మర్మావయవాలు తేలిల్లేటట్లుగా మద మంతో మర్దించండి. వీడి ముక్కు లండ్రాలలో కరగజేసిన ఇనుప

ద్రవాన్ని పోయింది. పరస్మి కుచములపై నభాంకురాణులవారు, వీడి గోళ్ళలోను, కళ్ళలోను ఇనుపసూదులు దించింది. ఇతరుల తార్కల ముఖాలను ముద్దుపెట్టుకొన్న వీడి ముఖాన ఉమ్మి వేయింది. మగనారి ఇంటికేగి వీరంగా ప్రవర్తించిన ఈ చందాలుని కాళ్ళవరకంది. పరస్మిం యందు కామాన క్రితో చూచిన వీడి రెంపలు వాయగొట్టి వాతలు పెట్టింది. హృదయంలో కత్తులు గ్రుచ్చింది. ఇతరులకు దాద కరిగించేటట్లు విష్ణు రంగా మాట్లాడినవాడిని మంగలంలో పదవేసి వేయించింది. ఇతరుల యందు అనత్యదోషం ఆరోపించిన ఈ బిరుదిని అపూయంతో బూడిన మాంసవంకంలో పదవేయింది. గురునింద చేసిన దుష్టుని నోట మహా ద్రావకం పోయింది. ఇలా కాసిస్తూ, వాపాలుచేసిన వాళ్ళను వాటి కను గుణంగా శిక్షలు విధిస్తుంటాడు.

రౌరవం, మహారౌరవం, కాలసూత్రం, కుంభీపాకం, అంధకా మిశ్రం మొదలయిన నరికా లున్నాయి సుమో : శిశువులను చంపిన వాళ్ళను, కృతఘ్నులను గురుతార్కతో నంగమించిన వాళ్ళను, గోహత్య లొనర్చిన వాళ్ళను, మిత్రులను నంహరించిన వాళ్ళను, ఇతరుల దనమును, పొలములను, గృహాలను ఆపహరించే వాళ్ళను, కూటసాక్షిలను, ద్రూత హత్యలు చేసినవాళ్ళను కాల్యరీ వృక్షలు ప్రాకించి తలక్రిందులుగా వ్రేలాడదీయించి, చీకటి బాపులలోకి నెట్టి, ఇనుప ముక్కులు గల కాకుల చేత పొడిపించి, అనేక విధాలుగా బాధలకు గురిచేస్తాడు.

ఎవడు హరినామ కీర్తనంచేస్తాడో వాడికి పరకబాధ లుండవు. శివభక్తులను, విష్ణు సేవాపరాయణులను బాధింపరాదని ఒకస్వర్గు యముడు తన కింకరులతో కఠినంగా చెప్పాడు.

గోవింద, గంగాధర, దామోరమ్మన, బాలమ్మంగంకధర, వాసుదేవ

కృత్తివాన అంటూ హరిహరులను జపించేవారు పుణ్యులు. ఇలాంటి తల్లులు అందరికీ వందనీయులు. వాళ్ళు మీకు వ్రతువులు, ఆ నమహా నీయులు మాననీయులు అని శమసుడు కింకరులకు అదేకించాడు.

శమసుడి రాజరావిష్టాన సంఘమనీ నగరాన కరందముడు, కురు. రక్కసేనుడు, దృతధ్వనుడు, జయద్రుమకు మొదలయిన రాజులు వివ సిస్తుంటారు.

ఈ విధంగా యమలోక వృత్తాంతం వివరిస్తుండగానే వారి రథం అవ్వరవల లోకానికి చేరింది. రాజాసుచాకరి ఎదినలు, దిష్టిపైస అలంకారాలతో మన్నుడుకి విజయధ్వజాలా అన్నిచ్చిన్న అందగతైలను యౌవన వతులను చూచి శివశృంగి వీ రెవ్వరిని ప్రశ్నించాడు. కింకరులు సంతోషంతో ఇలా చెప్పారు.

ఏళుంకా అవ్వరవలు. లక్ష్మీదేవితోబాటు పాంసంద్రావ జన్మించిన ధన్యులు. ఇసువ కచ్చదాలు ధరించిన ఋషిశ్వరుల మనస్సుల పైతం కలదివైచి మన్నువాగ్ని సంతప్తులుగా చేయగలిగిన మోహనాంగులు. మహేంద్రుడు వీరిని దక్షిణ కాలో వెలసిన క్షేత్రస్వరస్వామికి కాసుకగా ఇచ్చినారు. శిరస్వి, రంధి, మేనక, తిలోత్తమ, కాంతిమతి, రీరావతి మొదలయిన వీళ్ళు మొత్తం అరవైవేల మంది.

జీవితాంతం బ్రహ్మచర్యం అవలంబించి ఒకేరోజు దానిని దిగ జార్చినలేమి, కలకాలం కామ్యకవ్రతాలు చేసి నిరవంతాన ఒకరికి లోబడి వాడినే జీవితాంతం తర్తగా వీక్షించిన స్త్రీ, తర్తదగ్గరలేవవుడు ప్రమాదవశాన మోనబోయిన తప్పి, కన్నెనయమన వరులనే మోషగింపబడి, చివాహానంతరం పాతివ్రత్యం వెరవిన మదతి వీరంకా దేవకన్యలుగా జనించి ఈ లోకంలో చివానం బొందగల్గుతారు.

విష్ణుమాతలు ఇలా వివరిస్తుండగానే దివ్యరథం సూర్యలోకానికి చేరువయింది.

సూర్య లో క వ ర్ణ నం

అవ్వరోలోకపు వింతలు చూచి అశ్వర్యపడిన శివశర్మ ముందుకు చూస్తున్నాడు ఇంతలో ఒకేచక్రం, ఏడుగుళ్ళారతో ఉండి, కొందరు అవ్వరవలు మునులు గండర్వులచే అధివసంపరిచిన ఒక రథం అటువైపుగా విచ్చింది. శరీరంలో అదో భాగంలేని అసూరుడు రథం తోలుతున్నాడు. దుర్నిరీక్ష తేజోరాశియైన ఆ కర్మసాక్షిని చూడటంవల్ల తపఃస్మ తరించినందుకొని శివశర్మ రెండుహస్తాలు ముకుళించి వమస్కరించాడు. కింకరులు శివ శర్మతో మహాభాగా! లోకోపకారి సూర్యభగవానుని రథమిది. ఆ దేవుని సిద్ధులు విష్కర్మపైవైన ఆత్మతోను, దేవతలు విద్యుత్త రర్మప్రకారం అర్చిస్తారు. చారణులు అశుకవిత్వదారంతో నులిస్తారు. కిన్నదులు గీతంతో స్తోత్రంచేస్తారు. గరుడులు వమస్కరించికోను రాక్షసులు గాఢ లక్ష్మితో పేవచేస్తారు. పాతాళవాసులంతా ఏకాగ్రతతో ఆస్వాదిని ర్చాచిస్తారు.

సూర్యుడెంతో స్థిరమై న్నవాడు బాని లోకంకోసం సందానపరితంత్రు రయి ఉంటాడు. తాను చైతన్యం కలుగజేసేవారయినా లోకులకు దుష్పహాడుగా వెలుగుతుంటాడు. మోక్షం ఇచ్చేవారే అయినా ముసీ క్వరులకు భాకరమైన పేడిని ప్రసాదిస్తాడు. అనంతకాలంలో వర్షాన్ని కురియించే వాడిఅయిన కిరణాలతో రోకాన్ని మార్చిపెస్తాడు. తూర్పున ఉదయించినప్పటినుంచి దివ్యత్వంతోబాటు ఆదికతేఽస్సు కరిగి ప్రకాశిస్తుంటాడు.

ఆ మాటలు వింటున్న శివశర్మ ఆ కర్మసాక్షికి వమస్కరించాడు.

రెప్పుపాటు కాలంలో ఆ మూర్తి రెండువేల ఆయిదువందల యోజనాలు ప్రయాణించాడు. బ్రాహ్మణుడు అశ్చర్యపడి చూడలతో ఆయా! సూర్యబింబంలో ఒక మహా పురుషుంటాడని వందితులు అంటారు. నిద్దులయిన వాళ్ళ ఆ పరమపురుషుని ఎలా సేవిస్తారు. అని అడిగాడు.

దానికి కింకరులు ఇలా అన్నారు. ఆరాళముమధ్యలోనున్న సూర్య బింబం లక్షయోజనాలు వైకాల్యం గలది. ఆ బింబం మధ్యలో తలపైన తెల్లని కిరణాలు ప్రవరిస్తూ ఉద్గీతవిద్యా ప్రయోగమార్గమైన బంగారు హిషుడు, బంగారు శేఖములు గర్జిములు కలవాడు. చేతులు మొదలయిన నమస్త అవయవాలు బంగారముగనే ఉన్నవాడు విష్ణుదేవుడని, ఆయనకు తనకు భేదంలేదని, సూర్యోదయసమయంలో గాయత్రివిగూర్చి అర్ఘ్యమిచ్చే సమయంలో బ్రహ్మోపాసనాపరుడు నిర్మలమైన మననంతో భావనచేయాలి. కాలలోపం చేయరాదు. కాలంఆంటే ఎల్లరు ఎదురుచూచేది. ఆయాకాలాలలో మాత్రమే ఓషధులు పరిస్తాయి. నిర్జీతమైన కాలంలో తప్పచెల్లు పూలుపూయవు. కాలం అనన్నమయనపుడే మేఘాలు వర్షిస్తాయి. మందేహరాక్షసనాశనాథం, త్రికాలములలో ఉపాసకులు నిడిచిన, గాయత్రి మంత్రంతోకూడిన, మూడు అర్ఘ్యములను చిత్రకామరు కోరుతుంటాడు. కాలం తప్పకుండా ఉపాసించబడిన బాన్సురుడు అయూరారోగ్యాలు ప్రసాదిస్తాడు.

వరుసెన్నిది విద్యలలో మీమాంస మహాసీయమైనది. మిక్కిలి కుశలాయమైంది. మీమాంస కన్న తర్కం మేలైనది. తర్కశాస్త్రంకంటే వేదములు మహత్తరమైనవి. వేదాలకంటే ఉపనిషత్తులు మేలయినవి. ఉపనిషత్తులకంటే గాయత్రి మహిమ గొప్పది. గాయత్రి అనే పాదీఅవు ఓంకారమనే దూడతోకూడి విశ్రేణికు అమృతధారలు

ఇస్తుంది. మంత్రాలలో గాయత్రి, వచ్చణాలలో కాళి, దేవతలలో చంద్ర శేఖరుడు ఎన్నతగినవారు.

తపసు గానంచేసినవాళ్ళను రక్షిస్తుంది కనుక అది గాయత్రి అయింది. ఇతర మంత్రాలకు దీనికిగల మహాత్వంలేదు. కనుకనే బ్రహ్మ మిమాంసవరులు ఉదయం సాయంత్రం జ్యోతిష్కర్తరి అయిన పద్మమిత్రుని పేరిస్తారు. గాయత్రీ పరబ్రహ్మం, దానికదీక్ష్యుడు సూర్యుడగువాడు.

వేదమూర్తిఅయిన కమలా పురికి ఎన్నో పేరులున్నాయి. హంసుడు, భానుడు, నహస్రాక్షుడు. తపనుడు, తాపనుడు, రవి, వికర్తనుడు, వివ స్వంతుడు, విశ్వకర్మ, విభావనుడు, విశ్వరూపుడు, విశ్వకర్త, మూర్తాం దుడు, మిహరుడు, అంకుమంతుడు, అదిత్యుడు, ఉష్ణగుడు, సూర్యుడు, అర్కముడు, ప్రభుడు, దివాకరుడు, ద్వాదశాదిత్యుడు, సప్తహయము, తాపకుడు, అహస్కరుడు, అగుడు, సూరుడు, ప్రభాకరుడు, శ్రీమంతుడు, లోకవక్షు, గ్రహేశ్వరుడు, త్రిలోకేశ్వరుడు, లోకసాక్షి, తమోరి, కాన్య తుడు, కుచి, గర్భిణి, హస్తుడు, తీవ్రాంకుడు, తరణి, కళిండుడు, తార్క వాహనుడు, దిక్పతి, పద్మినీనాయకుడు, కుశేయకరుడు, హరి, మహారణి, ద్యుమణి, హరిదత్తుడు, అద్భుడు, భానుమంతుడు, భయనాకరుడు, చంద్రోత్తుడు, వేదవేద్యుడు, భాన్వంతుడు, పూసుడు, వృషాకపి, ఏకచక్ర రపుడు, మిత్రుడు, మందేహారి, తమిప్రహుడు, దైత్యహుడు, పాపహర్తి, ధర్మగుడు, ధర్మప్రకాశకుడు, హేళి, చిత్రభానుడు, ఘర్మకర్మ. దుర్నిరీక్షుడు, అరుణుడు, కళ్యణాత్మకాడు దెబ్బదిపేర్లు ప్రసిద్ధములై వవి.

మోక్షాకృతమిదై ఆచించారి. రెండు చేతులయందు నీటితో వింప బడిన తామ్రపాత్ర ధరించారి. ఆ నీటిలో దర్శించురాలు, అక్షతలు, ఎర్రచందనం, గన్నేరు మొదలయిన ఎర్రపూలు ఉంచారి. పైవచెప్పబడిన

నామములకు ప్రతిదానికి మొదట ఓంకారము, చివర నమః అను పదంచేర్చి, నామమును చతుర్థి అంకంచేసి-ఓంసూర్యాయనమః, ఓందివాకరాయనమః- ప్రతినామం ఉచ్చరించేటప్పుడు అర్హుపాత్రను పైవరకువత్తి, సూర్యదేవుడికి అర్ఘ్యంనమర్పించారి. సూర్యుడు సంతుష్టుడై ఆయుస్సు ఆరోగ్యం, ఐద్రి, ఐశ్వర్యం, ప్రాథవం కలుగజేస్తాడు.

అకారాది క్షకారాంతంగల ఏభై అక్షరాలు ప్రకృతిగా గలిగిన మంత్రరాజం మిక్కిలి రహస్యమైనది. అది మాతృక. ఈ మాతృక ఆయిదు అవయవాలతో పుట్టింది. దానిలో అకారానికి, ఓంకారానికి, ఉకారానికి, విందువుకు, నాదానికి ఒక్కొక్కదానికి పదేసి అక్షరాలు జనించాయి. అట్టి ప్రణవమనే బంగారిపు గద్దెమీద, భాస్కరుడనే మాణిక్య పదకం మెడలోదరించి వేదమాతమైన గాయత్రి విరాజిల్లుతుంటుంది. ఇరవై నాలుగు తత్వాలకు నివేశనమైన గాయత్రిమంత్రం మన కోరికలను తీరుస్తుంది. ఆ సావిత్రి వ్యరూపం వివరిస్తాను వినవలసింది.

ఆ తల్లికి మూడుపేదాలు మూడుపాదాలు. ఆదిపురాణసమూహం నాథి. నాలుగుదిక్కులు నాల్గనేత్రములు. లోకమేశ్వరీరం. అరాళం ఉదరం. దర్శకాత్మం హృదయపద్మం. చందస్సులు స్థనాలు, సాంఖ్యకాస్త్రాలు చెవులు. అగ్నిముఖము. శివ మొదలయిన వేదాంగాలు ఆయిదుతలలు. ఆదర్శజనేదం చేష్ట. శివుడుశివ, బ్రహ్మశివుడు, శ్రీహరిఅత్త, మహిమన భావలక్షణాలు.

అగ్నిదేవునివలె ఈ గాయత్రి పాతకాలను వశింపజేస్తుంది. బ్రహ్మజ్ఞానసంపన్నుడు, గాయత్రిమంత్రాన్ని ప్రతిరోమంగా ఉచ్చరిస్తూ శత్రుశుమ గూర్చి అభిచారహోమంచేస్తే, అది బ్రహ్మత్వమై చిటుకకాలంలో శాత్రువుని వశింపజేస్తుంది.

గాయత్రియే విష్ణువు, గాయత్రియే శివుడు, గాయత్రియే బ్రహ్మ
త్రిమూర్త్యాత్మకమైన అదిత్యుడును గాయత్రియే. ఆ కేవివి స్తోత్రంచేసి
మొక్తివి పొందగలరు. ఆ మహాదేవికి గాయత్రీ, సావిత్రీ, విశ్వజనయిత్రీ,
చతుర్దేవమాతా, పరాపరిబ్రహ్మయగం అనేవి నామాంతరాలు.

ఈ విధంగా విష్ణుమాతలు గాయత్రీ మహిమను వర్ణిస్తుంటే శివశర్మ
వివి బ్రహ్మనంద చిరితుడయినాడు. ఇంతలోనే వారియెదుట ఎంతో
కోణాయమానంగా ఉన్న పద్మజం ఒకటి కప్పించింది. దాన్నిచూసిన విష్ణుమ
ఆ పురమేదో దాని పవరాల్మో తెలుసుకొందా మనుకున్నాడు.

శివశర్మ అదీప్రాయం తెలిసికొని చూతలు ఇలాచెప్పారు. మహాత్మా,
ఇది స్వర్గలోకం. ఈ పద్మజమే అమరావతి. ఈ పద్మజంలోని మేధరిసు
చూడు. బంగారుగోడలు, బంగారుతలుపులు, బంగారుగోపురాలు. హేమ
వర్ణంతో ప్రకాశించే సూర్యుడు ఈ పద్మజనమిపంనుంచే పయనిస్తుంటాడు.
అమోవాస్యరోజులలో సూర్యుడిగర్భంలోకి చొరబోయ్యే సమయంలో
చంద్రుడు తనకాంకివి ఇక్కడ ఉంచివెళ్ళినాడా అన్నట్లుగా ఈ పురంలోని
మేధలు బంగారువన్నెతోబాటు తెల్లగాకూడ ప్రకాశిస్తున్నాయి.

అడుగో ఎగురుతూ గంతులు వేస్తున్నదే చూడ. అదే కామదే
సువు విద్. కడుపార పాలు త్రాగి సంతోషంతో చెంగనాలు పెడుతూ
ఎంత అందంగా ఉందో చూడు. ఆ తెల్లని ఏనుగే ఐరావతం. తన
మెడలోని మాంటారావం నాల్గు దిక్కులా ప్రతిధ్వనిస్తుంటే ఎంత తీవిగా
రాజమాల్గాన నడుస్తున్నదో చూడు. ఇదిగో ఈ ప్రక్క కనబడేదే
నందవనశం. ఆ వనంలో పెద్దవిగా కనిపిస్తున్నవే అవి మందారం,
కల్పం, వంతానం, సారీజాతం, చందనం అని పిలువబడే వృక్షాలు.

ఇక్కడి వారికి సరస్సులతో పనిలేదు. సుధాకరుని కిరణాలను

చంద్రకాంత కిలయ కరగి సరస్సులుగా ఉంటాయి. కల్పవృక్షం వస్త్రాని కూడ ఆందిస్తుంది. అందువలన ఇక్కడ పాలెలతో పనిలేదు. కోరిన కోరికలు తీర్చటానికి చింతామణి రక్షించాడని. వంటల వాళ్ళతో పనిలేదు. కామధేనువే భోజ్యవదార్థాలు అన్నీ సమకూరుస్తుంది. అందుకే మానవు లంతా స్వర్గవైభవం, స్వర్గసౌఖ్యం అంటుంటారు. పాల సంద్రంలో లక్ష్మీదేవి వెంట జన్మించి, మమ్మధ మొలకలు అనతగిన అప్ప రసలు ఇక్కడి భోగకాంతలు.

స్వర్గంలో శేష్ఠమైన వనం నందనవనం. తరువులలో పారిజాతం విశిష్టమైనది. స్త్రీలలో డియ్యక అందగలె. ఆశ్వాలో ఉచ్చైశ్రవం, ఏనుగులలో ఐరావతం, రక్షాలలో చింతామణి మేల్తరమైనవి. ఇక్కడనే అగ్ని మొదలయిన దిక్పాలకులు, నారదుడు మొదలయిన దేవర్షులు, నగ రుడు, నలుడు, మాంధాత, దుంధుమారుడు మొదలగు చక్రవర్తులు, బౌందరీకాది యాగాలుచేసిన సోమయాజులు, తులాపురుషాది దానాలొసర్చిన వదాన్యులు, యుద్ధరంగంలో మదమ త్రిప్పక పోరాడిన వీరులు నివసిస్తుంటారు.

వీరిలా నివరిస్తుండగనే రథం ముందుకుసాగి అర్చిష్ఠతీపురానికి చేరువయింది. దాన్ని చూపి విష్ణుదూతలు ఆ పురాన్ని గురించి చెప్పసాగారు.

మహాభాగా : ఇది అర్చిష్ఠతీ అనే పేరుగల పక్షిణం. అగ్ని భోజానికి రాజుదాని. ఎనిమిది ధిక్కులయందు ఇలాగే ఎనిమిది లోకాలు, నల్లజ్జాలు ఉన్నాయి. సంయమనీ పురానికి పాలకుడు యమధర్మరాజు. నైర్వృతి ధిక్కునగల పుణ్యవతీ నగరానికి పాలకుడు నిర్వతి. వరుణుని నిల్వణం అనురావతి. గంధవతీ పాలకుడు వాయువు. ఉత్తరదిక్కున

ఉన్న అలకాపురానికి కుబేరుడు అరిపతి. ఐశాని వట్టడాన్ని ఈశానుడు ఏయతుంటాడు.

అవనీసురా! అగ్నికిగల ప్రాచాన్యం మీనంటివారికి తెల్పు పనిచేడు. కర్మకులయిన విప్రలకు విశ్వేయనం ఇస్తుంది. వారికి అగ్ని తీర్తిం. భూసురులకు గురువు, ప్రభువు, అంతరాత్మ, పరమేశ్వరుడు వస్తునం అగ్నిదేవుడే సుమా :

ఏ యజ్ఞంలోనైనా వివిధ దేవతాపురస్సరంగా ప్రేర్పరికిన ఏ పదార్థమయినా అగ్ని చవిచూచిం తర్వాతనే బ్రహ్మాదిదేవతలు స్వీకరిస్తారు.

సప్తార్చి మాహాత్మ్యం విన్న కవశర్మ కింకరుతో ఊళలారా : నా దొక మనవి. ఈ వైశ్వానరు దేవరు : ఈతని కింక మాహాత్మ్యం ఎలా కలిగింది : అని ప్రశ్నించాడు. దానికి వారిలా వివరించారు.

వై శ్వానర చరిత్రం

పూర్వం కాండీల్యగోత్రజా దయిన పిశ్వానరుడిను ఈశ్వర తత్తుడుండేవాడు. అతడు నియమం తప్పకుండా బ్రహ్మవిర్యాక్రమం నెరిపి అనేక కాస్త్రాలు అధ్యయనం చేశాడు. ఏద్యార్జన పూర్తయిం తర్వాత ఒకనాడు మనస్సులో ఇలా వికర్షించుకొన్నాడు. పెద్దలు నాడుగు అశ్రమాలు ఏర్పరచారు. ఇందులో ఏ అశ్రమంలో జీవితం గడిపితే ఐహిక అముష్మిక సుఖాలు పొందవచ్చు: అలోచిస్తుండే దేవికదే మంచిదిగా కనిపిస్తుంది. అశ్రమ దర్శాలు నిర్వర్తించి మానవుడు కృత కృత్యుడౌతాడు. బ్రాహ్మణులకు బృహస్పతి యజ్ఞం, క్షత్రియులకు రాజ సూయం, వైశ్యులకు వైశ్యహోమం, వర్ణోచితకృత్యాలు. అశ్రమదర్శాలు అనేక విధాలుగా ఉంటాయి. అధ్యయనం మొదలయినవి బ్రహ్మదారి

దర్శించుట. అగ్నికార్యం తీర్చబడి గృహస్థుని ధర్మం. కామక్రోధాదులకు అతీతుడుగా సంచరించబడి వానప్రస్థుడు చేయకగింది. తపస్సు నిర్వర్తించుకొంటూ అరణ్యంలో నివసించబడి సన్యాస్యాశ్రమ ధర్మం. వీటిలో బ్రహ్మచర్యంకంటె, గృహస్థాశ్రమం, దానికంటె వానప్రస్థం, అన్నింటికంటె యత్యాశ్రమ స్వీకారం ఉత్కృష్టములు అని పెద్దలవలన వింటాం. మానవుడు ఏ ఆశ్రమంలో ఉండెనా తరించవచ్చు. కాని అన్ని ఆశ్రమములకు ఆధారభూతమైన గృహస్థ ధర్మం ముక్తిసాధనమని లోస్తున్నది.

కొందరు వర్ణాశ్రమచారములో ఉండేవారికి బ్రహ్మవిష్ణు సిద్ధించదు. నమస్త వ్యాపారాలను త్యజించి కేవలం పరమాత్మ తత్వాన్ని తెలుసుకొంటూ బ్రహ్మమును తెలుసుకొనబడి బ్రహ్మవిష్ణు. కర్మానుష్ఠానం, కర్మపరిత్యాగం పరస్పర నిరుద్ధాలు అంటారు. అయితే కర్మానుష్ఠాన పరుడు తనకుకర్గిన అపరాధంలోనే బ్రహ్మమును గురించి తెలుసుకొనగలుగాడు. కనుక కర్మపరుడు పరతత్వాన్ని తెలుసుకొనలేడు అని చెప్పగూడదు. పరుల భార్యలయందు ఆసక్తుడుగాకతనభార్యయందు ముక్తురాలంలోమాత్రం భోగం అనుభవించేవాడు బ్రహ్మచారియే. రాగద్వేషాలు, అపిషద్వర్గాలు జయించినవాడు విజానికి వానప్రస్థుడే అవుతాడు. అయాచికంగా లభించిన దానితో తృప్తిపడి గృహస్థాశ్రమం నెరవేరేవాడు అన్ని యాశ్రమములు ఆచరించినవాడే కాగలడు. దేవయజ్ఞం, పితృయజ్ఞం, ధీతయజ్ఞం, మనుష్యయజ్ఞం, బ్రహ్మయజ్ఞం అనే పంచ మహాయజ్ఞాలు నిర్వర్తించి గృహస్థుడు ముక్తి పొందుతాడు. కనుక నేనుగూడ గృహస్థాశ్రమం స్వీకరిస్తానని నిశ్చయించుకొన్నాడు.

అదిష్కతి అనే కన్యను కామ్రవిధిగా విశ్వానకుడు వివాహం చేసు

కొన్నాడు. ఆమె చూపవలసిన గాదు. గుణవతి కూడ. యౌవనవతి అయిన అశుచిష్ఠి మంచిగంధపు నీటితో స్నానంచేసి, మరుగువస్త్రం ధరించేది. కొప్పు చక్కగాపెట్టి పుష్పాలు ధరించేది. కాళ్ళరతిలక రేఖా మధ్యలో బొట్టు దిద్దేది. విశ్వం అగ్నిహోత్రం సిద్ధంచేసేది. లేవకానిచేదనకు నమస్తవదారాలు సిద్ధంచేసేది. అనుకూలవతి అయిన భార్య దొరికినందుకు విశ్వానరుడు మనస్సులో ఎంతో సంతోషపడుతూ యదావిరిగా గృహస్థధర్మాన్ని నిర్వహిస్తున్నాడు. ఇలా కొన్ని సంవత్సరాలు గడిచాయి.

ఎన్ని ఐశ్వర్యాలున్నా, సుఖాలున్నా శుచిష్ఠికి సంకాపం లేక పోవటం ఎంతోలోటుగా కనిపించింది. ఎన్నోనోములు నోచింది. విన్నవ్రతాలెల్ల ఎంతో భక్తిశ్రద్ధలతో అచరించింది. అయినా ఆ దంపతులకు బిడ్డలు కలుగలేదు. ఆ చింతాభావాన్ని ఓరించలేక శుచిష్ఠి ఒకనాడు భర్తతో ఇలా అంది.

స్వామీ: పట్టుపుట్టాలకు, బంగారు ఆభరణాలకు నాకు లోటులేదు. చుట్టాలకు, అతిథులకు ఎంతో ఆదరంతో, శ్రద్ధతో ఆతిథ్యం ఇస్తున్నాను. విరంతరం మీపాదసేవ చేస్తున్నాను. విజానికి నావంటి అదృష్టవంతురాలు లేదు. కాని ఐశ్వర్యాలన్నీ ఒకపక్షం. సంకాపం ఒకపక్షం. పరమేశ్వరకు మనమీద ఎందుకు కటాక్షంవచ్చింది. 'అపశ్రస్యగతిర్నాస్తి' అని పెద్దలంటారు. సంకాపంలేని ఈ వైభవాలన్నీ నిష్ప్రయోజనం గదా! కనుక సంకాపంకలిగి ఉపాయం ఆలోచించవలసింది విశ్వానరుడు భార్యనుండార్చి, దేవీ! దింశించుకు. అర్చకాంకదరుని కృపచేతమనకు సంకాపం కలుగుతుంది. ఆ మహాదేవుని తపస్సుచేసి మెప్పించి వరాలు పొందుతావో. నీ పూరణిల్ల మని అనునయించాడు. ఆ మాటలతో పుత్రులు కలిగినంతగా ఆమె

సంతోషించింది. భర్తకు నమస్కరించి నన్ను పుత్రవంతులాలమగా దీనించి, పరమేశ్వరుని పరమచిగ్గేటప్పుడు ఆయనవంటికుమారుడు కావలెనని ప్రార్థించండి అన్నది. తార్కమిది అనురాగంతో విశ్వానరుడు వరేఅన్నాడు.

మరుక్షణంలో ఆయన మనస్సులో అనేక భావతరంగాలు చెలరేగినాయి. ఏమిటి వింత : ఈమెకు ఇటువంటి కోరిక కలిగింది. పరమేశ్వరునితో సమానుడు మరొక డెవరు : అతడు సమానాధిక రహితుడే. అలాంటప్పుడు ఈమెకోర్కె ఎలా తీరుతుంది. ఈశ్వరునికి తెలియకే ఈమెకి కోర్కె జనిస్తుందా : దీవికవ్యం ఎలా ఉంటుందో : అని పరిపరివిచార తీర్చించుకొన్నాడు. ఒక కుశిముహూర్తాన పుత్రసంతాన లభిస్తే నియమప్రతం పూనినాడు.

తన ఆర్థాంగికోరిక తీర్చడానికి పరమేశ్వరాధనమే మార్గమని విశ్వానరుడు కాశీక్షేత్రానికి వెళ్ళినాడు. అక్కడగల అన్ని పుట్టలలో సమంత్రకింగా పెక్కుమారులు స్నానంచేశాడు. కాశీయందున్న బావులు, తటాకాలు, కాలువలు నీటిబుగ్గలు అన్నింటిలో ముడేగాడు. వారణాసిలో నెలకొన్న విఘ్నేశుడు, బ్రహ్మకాళి, లోలార్కుడు కాలభైరవుడు మొదలయిన సమస్తదేవతాళి, నివాకులర్పించాడు. తాగిందీ తీర్ధానగల అన్ని తీర్ధాలలో పిండప్రదానంచేశాడు. కనబడిన ప్రతిలింగమునకు మ్రొక్కినాడు. గూఢ లింగాలను అర్పించాడు. కాశీయందుగల ఓంకారేశ్వర, కృత్తివాసేశ్వర, కాళేశ్వర, వృద్ధకాళేశ్వర, కలశేశ్వర, కేదారేశ్వర, కామేశ్వర, శ్యామేశ్వర, దళాళిమేశ్వర, దృక్కేశ్వర, గరుడేశ్వర, గోకర్ణేశ్వర, గణేశ్వర, దుంకేశ్వర, గణనిర్దేశ్వర, భర్తేశ్వర, తాపేశ్వర, చండితేశ్వర, మోక్షేశ్వర, గంగేశ్వర, పుత్రేశ్వర, త్రిపురేశ్వర, మార్కండేశ్వర, సుజాతేశ్వర, యముదేశ్వర, బాంగరేశ్వర, శ్రీవిశ్వేశ్వర, అవిష్కృతేశ్వర

వ్యాఘ్రేశ్వర, వరాహేశ్వర, వ్యాపేశ్వర, వృషభిర్వజ మొదలయిన నామాంతో లెక్కకు మిక్కిలిగా ఉన్న శివలింగములను అర్చించాడు. ఒక్క దివ్యవ్రదేశంలో తపస్సుచేసి పుత్రసంతానం పొందుతాను అని ఆలోచిస్తుండగా అతని మనస్సులో తలుక్కువ ఒక్క ఆలోచన కలిగింది.

అయ్యయో : మరచిపోయాను. సర్వసిద్ధికరము, సిద్ధపేవితము తీర్థరాజము అనిముక్తక్షేత్రం జన్మికి రాలేదు సుమా : అనలు కాశీ క్షేత్రంలో ఏ వ్రదేశం పవిత్రమైనది కాదు : సూరిమోపేదింక ప్రమాణ మైన నేలకూడ వృధాఅయినది కాని, అపవిత్రమైనది గాని లేదు. ఇక్కడి తీర్థాలు అర్చుదాలు స్వర్గుదాలు. కాశీలో ఎక్కడ మృతించెంచినా వానికి మోక్షదార్వాలు తెరువబడి ఉంటాయి. ఇక్కడ వివసిం చే నమస్త అంతుకోటికి మోక్షం కరతలామలకం. విశ్వనాథుని సతి వికలాక్షిదేవి ఈ పట్టణంలో ఎల్లప్పుడు వివసిస్తుంటుంది. కోరికలను తీర్చే సిద్ధి వినాయకుడు, క్షేత్రపాలకుడయిన రైరపుడు ఆ పట్టణానికి కాపుగా ఉంటాడు. విశ్వేశ్వరుడు అన్నపూర్ణా సతితోకూడి ఎక్కడ ఉంటాడో అక్కడే భక్తి ముక్తి ఉంటాయి. కనుక ఆ వ్రదేశంలోనే తపస్సు చేస్తాను.

అప్పురస స్త్రీలు ఆటపాటలు వ్రదర్పించి మనోరథ సిద్ధిని పొంది నారు. గండర్వ దొకడు తన గావవిద్యతో మహేశ్వరుని అర్పించి ముక్తిపొందాడు. యక్షదంపతులు ఈ చోటనే శివుని గొర్చి కైవల్యం పొందినారు. శకురుద్రమంత్రజనంచేసి వేదశిరుడనే ఏశ్వరు మోక్షం పొందినాడు. సిద్ధులు పాథ్యులు వాంధాపరిసిద్ధి సందగరిగారు. ఎల్లరు సిద్ధిపొందిన వ్రదేశం కావటంచేత ఈస్వామికి సద్విశ్వరుడని పేరు కలిగింది.

ఏ రే శ్వర ప్రబావం

ఆ మహా జ్యోతిర్లింగమూర్తికి ఏరేశ్వరుడనే ప్రసిద్ధి కలదు. అతడే జయద్రథుడికి, విదూరథుడికి, మగధరాజుకు, వసుదత్తుడికి కోర్కెలను తీర్చినవాడు. ఈ స్వామి నర్పించి అభిమతార్థములు పొందుతాను అని ఆలోచనచేసాడు విశ్వానరుడు. అనంతరం అతడు చంద్రకూప జలంతో అభిషేకం చేశాడు. నియమప్రకరుడయి ఒక నెల ఏకభుక్తం చేశాడు. ఒక నెల నక్షత్రదర్శనం ఆయింతర్వాత ఆహారం తీసు కొన్నాడు. ఒక మానంలోజాలు ప్రయత్నంలేకుండా దొరకిన ఆహారంతో గడిపాడు. ఒక నెల ఆనలు బోజనమే మానివేశాడు. పాలు మాత్రం సేవించేవాడు. ఒక నెల పండ్లకలివి ఉన్నాడు. గుప్పెడు మువ్వలుమాత్రం తింటూ ఒక నెల కాలంగడిపాడు. ఒక నెల వీరు మాత్రమే త్రాగినాడు. ఒక నెల సంపగవ్యాలు తిన్నాడు. ఒక నెల దాండ్రాయణ వ్రతం ఆచరించాడు. దర్పచివరం ఉండే సీటిబొట్లతో ఒక నెల నియమం పాటించాడు. ఒక నెల వాయువును ఆహారంగా తీసు కొన్నాడు. ఇలా సంవత్సరం గడిచింది.

నూతన సంవత్సరంలో మొదటి దినం సూర్యోదయమైంది. అనూరుడు తీక్షణంగా వెలికివచ్చాడు. ఏడు అంచెలుగా ఉండే గుత్తాలను తన అజ్ఞప్రకారం నడుపుతున్నాడు. వెండి పేత్రానికి బదులుగా మునికోల దరించాడు. వెండిబడి తరుముతూ చీకటిని వెన్నుచరిచి పాగనంపుతున్నాడు. ఒక్కొక్క కొండనే గుర్తుచూపుతూ వాటిమధ్యలో ప్రళాశిస్తున్నాడు. కర్మపాపి అయిన దివకరుని ప్రతీహారిగదా అతడు.

విశ్వేశ్వరస్వామి నగరిలో ప్రథమ సంవత్సరం జరిగిందన్న విషయమన్నది. అవిముక్తక్షేత్రంలో విశాలాక్షిదేవి విలువుబద్ధము

ముందుండి తిరిగిం దరిస్తున్నది. కుక్కురింపాములు నాలుగునై పురి
ముండి హెచ్చరికలు చేస్తున్నారు. రేయంతా గవని కావలాకాచిన బైర
పుడు ఒక ప్రక్కన కూరింది కన్నుమూస్తున్నాడు. విఘ్నేశ్వరుడు
తొందరమువింధ పిరుపిర్చి ఆకవమువైపు వీటిదారంను చిమ్ముతున్నాడు.

తొలి సంధ్యావమయంలో లోకమంతా జాగృతమయి తమతమ పిల్లి
లను నిర్వర్తింపసాగింది. ముక్తిమంజులంలో ద్వితీయ సావిత్రి
మసావిస్తున్నారు. వరమహంసలు ఉపనిషద్వీధులలో బ్రహ్మచర్యా
మీమాంసను కోరిస్తున్నారు. యోగులు వేదాంతవాసనా అనందానుభూతిలో
దైర్ఘ్యం వదలకుండా ఉన్నారు. ప్రత్యగ్రగోపాలరక్షపురిలో బహూ
దకుడు దండక్రయం దరించాడు. ఒడలినిండా భవ్యం అద్దుకొని పాప
వతులు ఎర్రనిజడలు ముడిపేసుకొన్నారు.

ఉదయ సూర్యకాంతి ప్రభలు లోకంతంతా వ్యాపించాయి. పరివ్వి
కాలలోని దాడుకిరి, చెల్లయందలి చిగురాకులు, నముద్రాలలోని పగడపు
తీగ, ముప్పలలోని మెరుపుతీసె, దిగ్గజములు దరించిన సింహారం, కూటు
దరించిన బంగారువగలు, బ్రహ్మాండం అనే ఇంటిలో వెలుగుతున్న దీప
మూలా అన్నట్లు ప్రకాశిస్తున్నాయి.

సూర్యోదయ సమయంలో విశ్వావరుడు ఆపమర్షణ సూక్తులు
వశిష్టా నమస్తపావనివాని చిన పవిత్ర గంగా ప్రవాహంలో స్నానం
అచరించి సూర్యభగవానుడికి అర్ఘ్యప్రదానంచేసి అర్చించాడు. హోమ
గుండంలోని భస్మాన్ని శరీరమంతా అలదినాడు. రుద్రాక్షమాలికలు
దరించాడు. మహా వరస్వతికి మ్రొక్కినాడు, స్కంధువకు ఏటికోట్ల
నమస్కించాడు. విఘ్నేశ్వరుడికి ప్రణామంఅర్పించాడు. అదిత్యునిరాగ్ను
లను ఉపాసించాడు. పుండరీక చర్మావపంపై తూర్పుముఖంగా వడ్డా

నవస్థుడై కూర్చున్నాడు. విశ్వబుడయి ప్రాజ్ఞాయామం ఆచరించి చిత్తశుద్ధి నొందించుకొన్నాడు. విశుద్ధవేదాంతజ్ఞానం కలవాడు కావటంచేత చూడ తగినవాడు, వివేకగినవాడు, ద్యానింపతగినవాడు, అఖండ సచ్చిదానంద రూపుడు, అద్వితీయరయి జ్యోతిర్లింగమయి స్వరూపుడయిన అవిముక్తేశ్వరుని మనస్సులో నిర్విచిత్రబావంతో ఆరాదిస్తున్నాడు.

విశ్వానరుని భాగ్యం వందించి. మహేశ్వరున కాతవిపై దయ కరిగింది. ఈకు దతవిని కటాక్షింపదలచాడు. వీరేశ్వరలింగం మండి మహారేణ్యంవన్ను దయన ఒక బాలుని పొడసూపినాడు. ఎంత అద్భుతం : పాలంపై త్రిరేఖాయుతమై చిన్నం రాజిల్లుతున్నది. అత్యంత మనోహరంగా ఆ బాలుడు పంచాక్షరీపం చేస్తున్నాడు. కమనీయమైన ఆ ధ్వని దిక్కులన్నింటి ప్రతిధ్వనిస్తున్నది. అతడిని చూడగానే విశ్వానరుడు ఆనందపురికితగాత్రు డైనాడు. అతని కన్నులనెంచి ఆనంద బాష్పాలు జాలువారుతున్నాయి. బయటి ప్రపంచాన్నే మరచిపోయాడు. పాలంమీద అంజలి ఘటించాడు. ఆ మహదానంద స్థితిలో విశ్వానరుడు మందరవ్యంఠంలో ఏమో అంటున్నాడు. బ్రహ్మమొక్కచే నత్యం. రుద్రు డొక్కడే కర్త. నమస్త విశ్వానికి ఆరాధనాకు దతదే. అట్టి మహనీయుడవయిన నీకు నమస్కారము. నీటియందు చల్లదనం, అగ్నిలో దహనత్యం, సూర్యుడియందు కావం, చంద్రుడియందు ప్రసాదత్యం, పూవులలో వాసన అంతర్లీనమై ఉన్నట్లుగా విశింజనకొటిలో అంతరాత్మ రూపావతీందే నీకు నమస్సులు. ఇంద్రియాలు లేకుండానే నమస్తజ్ఞానం పొందగలిగినవారవు నీవే ! కులగోత్రములు, వామరూపములు శీలం ఏది తెలియరాని వారవు నీవే ! తత్తుల అరిష్టాలు తీర్చుటానికి వురుషాకృతి ధరించిన వారవు నీవే ! వృద్ధిస్థితియాలచేసే

దివ్యస్వరూపం నీవే ! అవి అనేకవిధాల స్తోత్రంచేసి సాష్టాంగ దండ ప్రణామం చేశారు.

వరమేశ్వరుడు అతని నిశ్చలత క్రికి, ఉపనిషద్వాక్యాన్ని స్తోత్రానికి మంతరించాడు. ముగ్ధస్వరంతో ఆమృత షేషవస్త్రైన పలుకులతో 'బ్రాహ్మణోత్తమా ! నీ మనోరథం నాకు తెలుసు. పతివ్రతా తిరిగి మైన నీ పత్ని కుచిష్కతియందు నీకు పుత్రుడుగా నేనే జన్మిస్తాను. కాకియందు చేసిన తపస్సు వృథా అవుతుందా ! అచిరికాలంలోనే మీ దంపతుల కోర్కె పరిస్తుంది. నీ వింక ఇంటి తేగవలసిందని' అనశిచ్చాడు. అనంతరం ఆ బాలుడు పిరేళ్ళరిలింగంలోనే అంతర్హితు ధర్మనాడు. సంతుష్ట హృదయంతో విశ్వావరుడు ఇంటి తేగి భార్యతో జరిగినదంతా వివరించాడు. ఆనందంతో ఆ దంపతులు యథావిధి కివార్చన చేస్తూనే ఉన్నారు.

చతుర్థాశ్వాసం

అనంతరం కొద్దికాలానికే కుచిష్కతి గర్భంబాల్పించి. చెక్కిళ్ళు తెల్లబడినవి. చనుముతులునల్లనైనవి. గర్భస్థుడు కాలకంఠుడన్న విషయం తెలియవరచటానికా అన్నట్లు నాభియందు నాడుగారు కొన్నది. అనన్యమైన కాంతి ఆమె శరీరంలో వ్యక్తం కాజొచ్చింది. చూచివచ్చాకా ఆ కాంతికి ఆశ్చర్యపడుతున్నారు. యజ్ఞయాగాదులలో హతద్రవ్యాలను పురోదాళమును తానే అరగింపవలెననే కోర్కె జనించేది. అప్పును మరి. యజ్ఞపురుషుడయిన పరమాత్మ ఆమె గర్భస్థుడు గదా! అలాటి కోరిక జనించటంలో ఆశ్చర్యం ఏముంది.

విశ్వానరుడు, బంధువులు ఆమెకు గృహోక్తప్రకారం పుంసవనం సీమంతోత్సవాలు నిర్వహించారు. పదినెలలు విండి ప్రసవనమయమానన్న మైంది. గురుపుత్రేంద్రంలో ఉండగా శివలగ్నంలో అవిముక్త వీరేశ్వరుని దివ్యతేజోహాస విశేషాలతో నమస్త కుఠలక్షణాలతో కుచిష్కతికి కుమారుడు జనించాడు. అకసంనుంచి పుష్పవరం కురిసింది. దేవ దుందుభులు మ్రోగినాయి. ముల్లోకాలలోవారికి ఏదో తెలియరాని ఆనందం కలిగింది. బ్రహ్మవిష్ణులు దేవేంద్రాది దేవతలు విశ్వానరునింటికి వచ్చారు. జాతకర్మారులు నిర్వహింపజేసి ఆ బాలునికి గృహవతి అనే నామకరణం చేసి దేవతలు తమతమ రోకాలకు వెళ్ళారు.

కుత్సపక్ష చంద్రుడివలె ఆ బాలుడు దినదిన ప్రవర్థమానురవు తున్నాడు. అయిదవయేట ఉపనయనంచేసి గురుకులానికి పంపించారు. అత్యంత శ్రద్ధానక్తులతో గృహవతి సాంగంగా వేదాన్నికూడ అత్యుపాసించాడు.

కొన్నిరోజులకు అక్కడకు నావడుతువచ్చాడు. దేవర్షివిరూపగానే

విశ్వానరుడు తక్కితో ఎదురుగాపోయి ఆహ్వానించాడు. ఆర్జునాశ్వాదు
 లొసగి అర్పించాడు. మార్గాయానం తీరినతర్వాత నారదుడు విశ్వానరా
 వతివ్రతానుతల్లి! కుదిష్కతీదేవీ! కుశలమా కుమారుడు మీ యెడల తక్కి
 క్రద్దలుకలిగి ఉన్నాడా. తల్లిదండ్రులమాట ధిక్కరింపకుండటమే తనయుల
 ధర్మంగదా. దైవం గురువు ధర్మం మాతాపితరులే సుమా! అందున తల్లి
 యుజం తీర్చరాదిది. నవమాసాలు మోస్తుంది. ప్రసూతివసుయంలో
 భరింపరాని పేదనను భరిస్తుంది. పసిపాపలుగ ఉన్నప్పుడు ఏ వనిండుకొనని
 మలమూత్రాలు పైతం తీసివైచి కుట్రపడుస్తుంది. తల్లిదండ్రులు వదరాని
 పాక్షియినానది విద్ధలను పోషించుకొంటారు. ఇట్టి తల్లిదండ్రుల పాదాలకు
 ఉదయాననే నమస్కరిస్తే ఆయుస్సు పెరుగుతుందని పెద్దలంటారు. గంగా
 యమునా పరస్పతీ మొదలయిన పుణ్యనదీ జలాలకంటే తల్లిపాదములు
 కడిగినజలమే మిక్కిలి పవిత్రమైనది. ఎల్ల దేవతలు తల్లితరువాతనే అర్చింప
 తగినవారు అని ప్రస్తావనవగంగా నారదుడు జననీజనకులసేవను ప్రకం
 పిస్తున్నాడు. గృహపతివచ్చి ఆయనకు నమస్కరించాడు. ఆ బాలుడిని ఎత్తి
 తొడపై కూర్చుండెట్టుకొని నారదుడు అతని అవయవాలను పరికిరించాడు.
 అరచేతిని పరీక్షగాచూచాడు. చూడగానే అతని ముఖం వివస్థ మయింది.
 నారదుని ముఖకవళికలను చూస్తున్న విశ్వానరుడి మువ్వ ఎండికో
 ఆందోళనకు గురయింది. దేవర్షి విశ్వానరునితో విశ్వానరా! నీ కుమారుడు
 నర్మకుభలంక్షణాలు కలవాడు. ఇన్ని ముంగళకరమైన లక్షణాలను కూర్చిన
 పితాత ఎక్కడనో ఒక అవలంబిజం కల్పిస్తాడు. సామ్యుద్రిక లక్షణాలు
 చూస్తే ఈ బాలుడు ఒక లోభానికే అధిపతి కాదగినట్లుంది. కాని ఏం
 ప్రయోజనం. ఈ తని అవలంబిజం చెప్పటానికి వోరురావటంలేదు.
 చెప్పకుండా ఉండటానికి మనవ్యంగీకరించటం లేదు. కనుక యధార్థం
 తెల్పుతాను విను. నీ కుమారుడికి వన్నెందవపంచెత్పరాన వశ్రాయుధం

కారణంగా గందంకింది. అవిచెప్పి నారదుడు అక్కడనుండి వెడలినాడు.

పిరుగుపాటువంటి ఆ వార్తవిని కుచిష్మతి విశ్వానర దంపతులు కుప్పగూలినారు. దుఃఖధారంతో క్రుంగిపోయిన తల్లిదండ్రులను చూచి వైశ్వానరుడు అమ్మా ఎందుకు దుఃఖిస్తావు. తండ్రి ఎందుకు విచారం, మీ పాదపద్మచూళి నాకు సర్వదా రక్షణగా ఉంది. అలాంటప్పుడు మృత్యువు నావద్దకెలావస్తుంది ? అహంకారంతో అది నాదగ్గరకువస్తే హంకార మాత్రంచేతనే దూరంగా నెట్టివేయగలను. వజ్రవమానమైన నా ఎడమ పాదంతో దాని పక్కురాలదంతాను నేనిప్పుడే కాళీపట్టణానికి వెళ్ళి మహా కాలదయిన విశ్వనాథుని చరిణారవిందాలను శరణుకొచ్చి, మృత్యువుకే నేను మృత్యువును ఔతాను అని ఊరిటగా పర్కినాడు.

కుమారుని మాటలకు పావనూ దంపతులకు అంత దుఃఖంలేదు సంతోషం కలిగింది. కొడుకును అక్కునచేర్చుకొని, నా య నా దీర్ఘాయుష్షుంతుడవు కావలసింది. మహాదేవుడు అవ్రతిమాన మాహా త్యం కలవాడు కాలపాళబద్ధుడై ప్రాణధీతితోఉన్న శ్వేతతేకుని రక్షించాడు. శిలాదుని కుమారునకు మృత్యుభయం లేకుండాచేశాడు. కంఠవిలంబో కాల కూటాన్ని అదిమివేసి లోకాలు ఆరీలవిషాగ్నికి దగ్ధంకాకుండా నిలిపినాడు. ఆయుస్సునిండిన మార్కండేయుని చిరాయువుగా చేశాడు, అందక, జలంధర, గణ, వ్యాఘ్రానురుజు మదమణచాడు. దక్షప్రణావతి గర్వం చూపుమాపాడు. మన్మథుని ఋగ్గిచేశాడు. లోకకంటకులయిన త్రిపురాసు రులను భంజించాడు. వారణాసీ పురాచీకృతుడికి నిన్ను రక్షించటం ఒక లెక్కగాదు పోయిరమ్మని ఆశీర్వదించి కాళీవీరవటానికి అనుమతించారు.

వైశ్వానరుడు కాళీయందు మణికర్ణికామణ్డంలో తీర్థమాది విశ్వనాథుని దర్శించాడు. తోక్తిస్థింగమయ స్వరూపుడయిన ఆ పరమేశ్వరుని స్తోత్రం

చేకాడు. స్వామీ! పరమానంద నింయాధిపుడవు నీవేముల్లోకాలు నీవంపనే కలిగాయి. బ్రహ్మరసాయన వదార్థం నీవే! లింగరూపం దరించిన విర్వికార విరాకాదుడవు. తైవర్యంప్రసాదించే దైవానివి అని పాష్టాంగంకడ ప్రణామాలు అర్పించాడు. ఆ పుణ్యప్రదేశంలో ఆశ్రమం నిర్మించుకొన్నాడు. ఒక కుతముహూర్తాన కాను పరమేశ్వరుని లింగరూపావ ప్రతిష్ఠచేకాడు. దాని సమీపంలో కూర్చుని మోరమైనతవస్సు చేయవారించాడు. రెండు పత్పరాణి గతించాయి. అనంతరం ఒకనాడు విరావజాబూరుదై ఇంద్రుడు ప్రత్యక్షమయినాడు. వశ్రాయుధం చేతిలో మెరుస్తున్నది. మహేంద్రుడా దానితో నీ తవస్సుకు వంతసించాను. నేను దేవేంద్రుడను, ఏం పనిం కావారో కోరుకొమ్మున్నాడు. వైశ్వానరుడు అతనికి సమస్కరించి బల మూదవా! నిన్నునేను వరింకోరిను, నాకదిపతియైన కాశ్యపుడనే పరమిమ్ముని ప్రార్థిస్తాను అన్నాడు. దానితో ఇంద్రుడు అహంకరించి ఏమిటి! కాశ్యపుడని ఒక దైవం ఉన్నాడా? ముల్లోకాలాను సాలించేది నేనుకానా? నమస్తవిశ్వానికి నేనే అదివతిని. నాకంటె వలారిచ్చేవాడు మరొకడు లేడు అన్నాడు.

అతని మాటలకు వైశ్వానరుడు కంబగించుకొన్నాడు. సోత్కర్షతో దాడు ఈశ్వరనిందను అతడు నహించుకొనలేక పోయినాడు, మహేంద్రా ఎంతకీ గర్వోక్తులు. నీ మాటలు నన్ను పరీక్షించటానికి కాదుగదా? మహేశ్వరుని తూంనాడితివే! నీ శక్తి అచాలనేక్షుని శక్తి లోకానికే తెలుసు. నీ అధికారం అధిపత్యం తెలియని వాడనుకాను. నిన్ను యాచించటం కల్పవృక్షాన్ని వదలి గర్దిపరకను ప్రార్థించటం వంటిది. నీవంటివాళ్ళు మాటోంట్ల కోరికలు తీర్చటానికి సమర్థులు కాదు. చంద్ర మోక్షిశ్వరుడే నాకు దేవుడు. నీ వ్యర్థప్రసంగాలతో నా తవస్సుకు వంగం

కలిగించక వెళ్ళిపో అని పరుషంగా పలికినాడు. దానితో ఆ అహల్యా జారుడు క్రోధాంధుడై విరోధిదళనదక్షమైన వజ్రాయుధాన్ని యుగిపించాడు. కనులు మిరుమిట్లుగొలిపే కాంతులు, కొండలు బ్రద్దలవుతున్న భయంకరి ధ్వనులు, భూనభోంకరాళాలువినడాయి. దిక్కులు పిక్కటిల్లే ధ్వనులకు వైశ్వానరుడి గుండె తటతటమని కొబ్బుకోసాగింది. మనస్సు కంఠే కాలునిపై నిలిపి ద్యావంచేస్తూ మూర్ఛనొందినాడు. ఆ నమయంలో దంభోధరాధ్వనాన్ని మించిన మహాధ్వని మరొకటి వినిపించింది. కోటి సూర్యప్రథలతో కాంతిపుంజం వెలునడి మరుక్షణంలో ఆకృతి ధరించింది. జటాజూటంపై చంద్రరేఖ. కంఠమూలంలో చాలకూటచ్ఛాయ, పదగవిప్పి బునలుకొడుకున్న నాగరాజా, శరీరమంతా అలడినభవిత ధవళకాంతులు వెదజల్లుతూ నిటలేక్షిండు సాక్షాత్కరించాడు. ప్రళయకాలుని చూడగానే దేవేంద్రుడు కంపితగాత్రుడయి ముకుతహస్తాలతో పాహి పాహి అని వమస్కరించి తవతప్పును క్షమించమన్నాడు. పరమ కృపాకువుబోళా శంకరుడయిన ఈకుడు ఆశనిని క్షమించాడు. అమృతహస్తాలతో వైశ్వానరుని లేవదీసినాడు. త్రైలోక్యమెల్లని కరస్పర్శతో ఆ బాలుడు పూర్వ తేజస్సును నత్వాన్ని పొందాడు. పరిమళపుడు ఆశనినిచూచి వైశ్వానరా! నీవు నా అంశతోజనించిన పావనుడవు. తక్కితో వన్ను జయించావు. నీ నాంధికం నాకు తెలుసు. నీవు పూర్ణాయుష్కుడవే గాదు దీప్తి మంతుడవై అగ్నిలోకానికి ఆదివతిపై విలపిల్లు. అగ్నేయదిశాదివత్సం నీకు ఒనగుతున్నానని చెప్పి అంతర్హితు డయినాడు. పరమేశ్వర కృపకు పాత్రుడయిన వైశ్వానరునిచూచి, ఇంద్రుడు పూర్వపు వైరంమాని సంఖ్యంచేసుకొని అమరావతి తీగినాడు.

ఈ విధంగా దూతలు అగ్నిలోక వృత్తాంతం వివరించారు. ఇంక రోనే రథం మరోలోకానికి దగ్గరగా వచ్చింది. అగ్నిలోక వృత్తాంతం

వివి అశ్వర్యభరితు డయిన కవశర్య దూతలతో మహాపురుషులారా ! నాకు అన్నిలోకాలు చూచి అక్కడి వృత్తాంతాలు విషయంగా చెప్పవలసిందని ప్రార్థించాడు. దూతలు సంతసించి ఇలా చెప్పసాగాడు,

వి ర్మ తి లో క వృ త్తాంతం

మహాభాగా ! ఇంతకుమునుపు యమలోకాన్ని చూచారుగదా ! ఆనందమనీపురానికి ఆవతరణ మయిన లోకం ఉంది. దానిలో జాతి మాత్రంచేత రాక్షసులయినవారు కొందరున్నారు. వారంతా సేదమార్గాన్ని అనుసరిస్తారు. విత్కం తీర్థాలలో మంత్రపూర్వకంగా స్నానంచేసి దేవ పూజలయందు మిక్కిలి ఆనందానికి ఉంటారు. దానకీలురు. దయా వతులు వత్సాహింసలు వ్రతంగా కలవారు. దానిని విర్యతీలోకం అంటారు. ఒక్క కాళిలోతప్ప తక్కిన క్షేత్రాలలో మరణించినవారు ఇక్కడకు చేరుతారు. ఈ లోకానికి విర్యతి అధిపతి.

వింధ్య పర్వతశ్రేణులమధ్య ఒక పట్టణంఉంది. దానిప్రక్కనున్న పల్లెను పింగాక్షదనే కిరాతుడు సారిస్తుండేవాడు. అతడు క్రూరకర్మములపై ఆసక్తిరేపివాడు. సింహాలు పులులు మొదలయిన హైరమృగాలను తప్ప ఇతర జంతువులను చంపేవాడుకాదు. క్రూర జంతువులనుకూడ ఏరు త్రాపేటప్పుడు, విడిచిచేటప్పుడు, రోగంతో ఉన్నవాటిని, అంగ చైకల్యం ఉన్నవాటిని చంపేవాడుకాదు. ఆ అవధ్యమార్గంలో వెళ్ళేయాత్రికులను ఎంతగానో అడవించేవాడు. పండ్లు, దుంపలు ఇతర పదార్థాలు వసూరించి తృప్తిపరచేవాడు. పాదరక్షలు, గొడుగులు వస్త్రాలు తావ్యంకాలు మొదలయినవి ఇచ్చి సంతోషపరచేవాడు. మార్గమధ్యంలో రోగగ్రస్తులయితే వారికువలాలాలు చేయించేవాడు. అడవిలో దొంగలవల్ల వారికే

బాధలురాకుండా కాపాడుతుండేవాడు. యాత్రికులు అతని సవర్యులకు అనుందించి, అతనిని దీవించివెళ్ళేవారు.

పింగాక్షుడికి పవతండ్రి యొక్కడున్నాడు. వారు మహాక్రూరురు. పింగాక్షుడు లేచినమయంచూచి బాటసారులను వేదించేవాడు. దోచుకొనేవాడు, ఒకరోజున అతడు తవవరివారంతో టిట్టియాత్రలకేగుతున్న ఒక గుంపుపై బడినాడు. దొరికినవారిని దానమోది దోచుకొంటున్నాడు. పాపం తైర్తికులు చెబ్బుకొకరు పుట్టకొకరుగా పరునెత్తినారు. అర్తనాదాలు చేస్తున్నారు. దైవవశాత్తు పింగాక్షుడు అపరివరప్రాంతానికి రావటం తటస్థించింది యాత్రికుల దీనలాపాలు అతనికి పనిపించాయి. వెంటనే అతడు ఎలుగై త్రిశు ప్రాంతాన్ని పారించే పింగాక్షుడను నేవిదేవస్తున్నాను మీకేమి తయం లేదు, అవి అరుస్తూ అప్రాంతానికి పరుగెత్తినాడు. లేళ్ళగుంపుపైకి దుమికే సింహంలాగా గర్జిస్తూ నానావిషములయిన ఆయుధాలతో ఆ దొంగలను మర్దించాడు. తనక్కరులుహరి చేతనయినంతవరకు ఆయుధాలు రాళ్ళు పింగాక్షునిపై విసిరారు, శక్తిచాలకచివరకు పారిపోయారు. అతని పిన తండ్రీముందే కనుమరుగయినాడు. దోపిడిదొంగలు పోయినతరువాత పార్థవాపూలు మరల గుంపుగజేరి వ్రయాణం పొగించారు.

కాని పింగాక్షుడి శరీరమంతా గాయాలు తగిలాయి. శరీరం అంతా రక్తమయం. ఒకడు ఎక్కడచూచినా నందులేకుండా చిల్లులువడినాయి. చివరకతడు మరణించాడు. పరోవకారి పరాయణుడయిన పింగాక్షుడు తరువాతిజన్మలో దిక్పతిమైనైర్వతి దిశావివర్యం పొందినాడు.

పుణ్యమూర్తి! నైర్వతిలోకానికి ఉత్తరంగా పరుణలోకంఉంది. అదిగో అదే పరుణలోకం. భూలోకంలో కావులు చెరువులు క్రవ్వించిన వారు, మధ్యేమార్గంలో బాటసారుల క్రమమ పోగొట్టడానికి చల్లని నీడల

విచ్చేచెట్లు నాటించినవారు. ఉద్యానవనాంను విర్మించిన పుణ్యులువివసిస్తారు. వియమవ్రతుడై విశ్వంరుద్రాభిషేకం చేసినవారు తీయని పానకముంచే వ్రజలను నంత్పప్తి పరచినవారు, వేనవిలో చలువ పందిళ్ళవేయించి పాండులదప్పిక తీర్చినవారు, తీర్థములలో పుణ్యక్షేత్రములలో రోజునాది పాకర్యాలు కూర్చినవారు, నీటిలో ఎదజనా జంతువు ముణిగిపోయే సమయంలో ఒడ్డుకుచేర్చి కాపాడినవారు, వరుణలోకంలో చిరకాలవంనాపం చేస్తారు. పుణ్యతీర్థాలకు మెల్లుకట్టించినవారికి కూడ ఇది ప్రియవాసం.

ఈ లోకాన్ని పాలించేది ఎరుణదేవుడు. ఈయన జలాచి లేపక, ఇతనికి లోకాదిపత్యం ఎలా వచ్చిందో విను.

కర్ణికు ప్రజాపతికి కుచిష్కంతుడనే కొడుకున్నాడు. అతడు అకారంలోనే కాదు, గుణాలలోగూడ మిక్కిలి అందగాడు. కుచిష్కంతుడు చిన్నవాడుగ ఉన్నపుడు తోటిబాలురతో కూడి తమ లక్రమానికి అనతి దూరంలోఉన్న అచ్చోదమనే కొలనులో జలక్రీడ లాడుతుండేవాడు. ఒక నాడు అతడు నీటిలో ఆడుతుండగా ఒక మొసలి వచ్చుకొన్నది. అది చూచి తక్కిన బాలురు భయంతో ఎరుగెత్తుకొనిపెచ్చి అతీంద్రియ స్థితిలో ఉన్న కర్ణముడికి చెప్పారు. కుమారుని ఆపద మోచి విశ్వలర్యానమిగ్గు రయిన అతని చెవిన పడినచో లేచో తెలియదు. సమాధివిస్థు రయిన కర్ణముడికి నమస్త రువనాలు కనిపించవాయి. అరిత్యాలు, నము ద్రాలు అన్నీ కనిపించి చివరకు కుచిష్కంతుడు జలక్రీడలాడుతున్న నరస్సు గోచరించింది. మొసలి కోరలతో తన కుమారుని తీసికొని పోవటంకూడ కనిపిస్తుంది.

మొసలి కుచిష్కంతుని తీసుకొని నముద్రుని వద్దకు వెళ్ళింది. ఇంతలో క్రోడింతో ఎర్రబడిన నేత్రాలు కలిగి శ్రీకూలం చిరిచిన ఒక

మహా పురుషుడు అక్కడికివచ్చి సముద్రా! ఇతడు సరమశవభక్తుడయిన కర్ణమప్రజాపతి తనయుడు. ఎందుల కితనిని ఇక్కడికి రప్పించావు. నీలకంఠుని ప్రభావం తెలియదా వీటు : అని కఠినంగా ప్రశ్నించాడు. సముద్రుడు ఆ శివశింకరుని చూచి వియకంపితుడయినాడు. సముద్రుడు మొనరించి పాశంతో బంధించాడు. కుచిష్కంతునికి రక్షారిచ్చి గౌరవించాడు. శింకరుని వెంట ఆ బాచుని వంపించాడు. ప్రమథు డాతనిని తీసుకొని కర్ణమప్రజాపతియొద్దకు వచ్చినాడు. ఇదంతా కర్ణమునకు గోచరిస్తూనేఉంది. కన్నులుతెరిచి చూడగానే కుమారుడు, శివశింకరుడు కనిపించారు. శింకరుడు కర్ణమునివద్ద వెలపు గైకొని వెళ్ళినాడు. పుత్రుకి శరీరింమీద మొనరికొరల గుర్తులు కనిపిస్తున్నాయి. కశ్యపరబిడి ఉన్నాయి. తలపెంట్టుకల చివరల నీటి బిందువులు ముత్యాలవలె ప్రకాశిస్తున్నాయి. చాలాదూరం ప్రయాణంచేసిన అలవటతో విట్టూర్పులు విడుస్తున్నాడు. కుచిష్కంతుడు తండ్రికి సమన్కరించాడు. భచ్చి బ్రతికివచ్చిన పుత్రుని కర్ణముడు ఆనందాతిరేకంతో ఆరింగనమొనర్చుకొన్నాడు.

శివశర్మాలిఖ్యా : మహానుభావా ! కర్ణమునివంటి విష్ణాగరిష్ఠుని చూడం. ఇలాటి చోద్యం ఎక్కడా చివం. కర్ణముని కుమారుని మొనరి తీసుకువెళ్ళినది గదా : తిరిగి వచ్చేటప్పటికి సూరిఅయిదు వత్సరాలు గడిచాయి. అంతకాలం అతడు సమాధిలో విమగ్నుడయినాడు, ఇంతకాలం అతడు ముహూర్తకాలంవలె గడిపాడు. అనంతరం కుచిష్కంతుడు తండ్రి అనుమతి తీసుకొని కాశీ వర్ణజానికి చేరాడు. అక్కడ గల పుణ్యశీర్షాలలో స్నానంచేసి శివలింగ ప్రతిష్ఠచేసి అర్చించాడు. అతని తపోదీక్షకు మెచ్చి ఈశ్వరుడు ప్రత్యక్షమయినాడు. వరుణవదం అతనికి

వరంగా ప్రసాదించాడు. నమస్త వముద్రాలకు, వదీవదాలకు అతి పతిమై వదమటి దిశకు పాలకు డయినాడు. వరుణుడని పిలువబడినాడు.

మణికర్ణికకు నైర్వృతి దిశనువరుణుడు ప్రతిష్ఠించిన వరుణేశ్వరుని కొలిచినవారికి నీటివలన తయముండదు, జలోదర వ్యాధులు రావు. ఐశ్వర్యవంతులు కాగలరు. అనంతం విమీనం మరో పట్టణానికి నమీవంగా వచ్చింది. దానిని చూపి విష్ణుమాతలు మహాత్మా : ఇది గంధ పతి పట్టణం, వరుణ లోకానికి ఉత్తరంగా ఈ వగడిం ఉంది. దీనిని వాయోదేవుడు పరిపాలిస్తుంటాడు. ఈ గంధపహుని చరిత్ర ఎంతో అపక్తికరంగా ఉంటుంది.

పూర్వం కళ్యపుని జ్ఞాతి పూతాత్ముడనే బ్రాహ్మణుడండేవాడు. అతడు కాళిలో వేలవంపురాలు తవ్వుచేశాడు. అనంతం ఒకనాడతడు ఒక కవలింగమును ప్రతిష్ఠించి పరమేశ్వరు నారాదించాడు. అతని తవస్సు వండింది. పరమకృపా సాగరుడయిన కంకరుడు పూతాత్మునకు ప్రత్యక్ష మయినాడు. అతడు మహావందనమంది ఈశ్వరుని స్తోత్రంచేశాడు. నీవు అనంతసామములతో విరిసిరేనగుణుడవు. ఆయినా పరికిందిచూస్తే నామ రూపాణలేని విరుణుడవు. నీ కలిరింలో దక్షిణరాగం బ్రహ్మ. వామరాగం విష్ణువు. పూర్వచంద్ర అగ్నులు నీనేత్రములు. నీవు సర్వభూతమయ్యుడవు. నీవే సంస్తుత్యుడవు స్తోతవు స్తుతివి. ఇట్టి నీకు ప్రణామములు.

అతనిరక్తి అలరి పరమేశ్వరుడు అతడుకోరిన దివ్యాల వదని డయచేసినాడు. తన మూర్తులలోని ఒక అంశాన్ని ఇచ్చి అన్నిప్రదేశాలకు విరాటకంగా పోగదిగవకత్తి, ప్రాణ, అపాన, వమాన, ఉదాన, వ్యానములనే వంశరూపాలు ప్రసాదించాడు. పూతాత్ముడు ప్రతిష్ఠించిన రింగము పవనేశ్వరుడదే నామంతో ప్రసిద్ధిక్కిరించి. అర్చించినవారికి

భోగమోక్షములు కలిగిస్తూ తత్తులకు కల్పద్రుమమై విరాజిల్లుతున్నది.

ఏమిట ఆ రథం అంకాపట్టణ ప్రాంతానికి వచ్చింది. విష్ణుదూతలు ఆలోచనిచూసి సుహాత్యా! ఇది ఉత్తరదిశలో ఉన్నలోకం, దీవికధిపతి కుడేరుడు. ఈలోకానికి ముఖ్యపట్టణం అంకాపురి. ఈతని వృత్తాంతం అత్యంత అశ్రర్యకరమైనది వినండి.

కు బే రు ని వృ త్తాంతం

కాంపిల్యపురంలో యజ్ఞదత్తుడనే బ్రాహ్మణుడున్నాడు. అతడు పేదపేదాంగ పాఠంగతుడు. గుణవతియైన ఒక పవిత్రను వివాహమాడి గార్హస్థ్యధర్మాన్ని చక్కగా నిర్వహిస్తున్నాడు. అతిథి అభ్యాగతలను ఆదరించేవాడు. యజ్ఞంచేసి సోమయాజియైనాడు, సమస్తసంపదలున్నా యజ్ఞదత్తునికి సంతానంలేదు. ఆ దంపతులు ఆచరింపని వ్రతంలేదు. మునుగని తీర్చలేదు. దర్శించనిక్షేత్రంలేదు. చేయనిదానంలేదు.

కొన్నాళ్ళకాదంపతులు కాశీకేగి విశ్వేశ్వరుని ఆరాధించారు. విశ్వ నాథుని కృపవలన వారికి ఒకపుత్రుడు జనించాడు. తండ్రీఆతనికి గుణవిధి అని నామకరించేశాడు. పంచవర్షప్రాయుడు కాగానేచదువవేసినారు. ఏమి కర్మమోకాని గుణవిధికి నిద్యపై ఆసక్తిలేదు. కాలచక్రమిట్టై తిరిగినది. గుణవిధికి పయసువచ్చింది. దానితోబాటు చెడు సహవాసములవడి దురు జాలకు ఆలవాలమైనాడు. జాదమున కలవడినాడు. గురువు వద్దకుపోక చూతగృహముంలో నడిరేయివరకు ప్రొద్దులుపుచ్చేవాడు.

అంతతోపోక బ్రాహ్మణాచారముంటే వరిహాసించేవాడు. పంచ్యా పందనం మరచి బాలకాలమైంది. విట, గాయక, వట, పీకమధ్యలతో కాలంగడపేవాడు. జాదగాండ్రును సర్కరించి నానావిధములైన దుర్బాస

లాదబం అతనికి అనందం. కులటాపుత్రులను మిక్కిలిగా గౌరవించేవాడు. తండ్రి ఎంతటి ఆచారవంతుడో కుమారుడంతటి దురాచారుడు. విశృంఖలంగా తిరుగుతున్న పుత్రునిచూచి తల్లి హృదయం వ్రేలింపేసింది. అతనిని కఠినంగా మందలించటానికి నోరురాదు. కానక కన్న నంజానం కదా! మంచిమాటలతో నన్నార్థంలోకి త్రిప్పించి అతల్లి ఆరాటం. యజ్ఞదత్తునికి విశ్వాగ్నిహోత్రునిది విర్యహాతాబు రాజపాలోహిత్యం. వీటితో నమయం చిక్కని పోమయాజి గుణనిని చరామర్శించటానికి వీలువదేసి వాడు. ఎప్పుడయినా కొంచెం అనకాళం లభిస్తే భార్యను అతిగేవాడు.

గుణనిది కనబడ దేమి :

ఇచ్చటివరకు ఇక్కడే ఉండి వెదలినాడు.

స్నానం చేసినాడా : సంభాష్యత్యం తీర్చినాడా :

స్నానంచేసి ఇప్పుడే సంభాష్యత్యం విర్యర్తించి పెళ్ళినాడు :

అగ్నిహోత్ర విధిని విర్యర్తించాడా :

అగ్నిహోత్ర విధి విర్యర్తించి స్వాగ్ధ్యాయ మొనరించాడు ఇప్పటి వరకు.

పోమయాజి యర్థం తెలిస్తే కోపగిస్తాడని పోమదమ్మ కుమారుని గురించి ఎన్నో అదిర్దాలు చెబుతూ కొడుకు తప్పులను కప్పి పుచ్చుతుండేది. తల్లుల ప్రేమ లింగే. చూపరాని నమయాన ప్రేమ గారాటం చూపించి తమ బిడ్డలను తాపే పాడుచేసుకొనే యిల్లాంఘ్ర ఎండరో రోకంలో ఉన్నాడు. దీక్షితాయనికూడ ఈ కోవకు చెందిందే. కొడుకు దుండగాలు అమె కడుపులోనే దాచుకొన్నది. పదహారు వత్సరాలు రాగానే గుణనిదికి వివాహం చేశారు. భార్య కాపురమునకు వచ్చినా గుణనిది చెడుతనమును మార్చుకోలేదు. రాత్రింబవళ్ళు జాడం

తోనే కాలం వెళ్ళుచున్నాడు. మిక్కుటంగా ధనం పోగొట్టుకొనేవాడు. ఒక్కొక్కప్పుడు టాకీవడేవాడు. అప్పులు తీర్చటానికి ఇంటిలోని బంగారపు వస్తువులు అమ్మేవాడు.

కుమారుని ప్రవర్తనమూచి తల్లి మిక్కిలి దుఃఖించేది. వానిని ఎట్లయిన పన్నార్గంలోకి తీసుకురావలెనని అమె ఆరాటం. ఒకనాడు ఏకాంతంగా కొడుకును పిలిచి ఎంతో ఆదరంతో తన ఆవేదన చెప్పు కొన్నది.

నాయనా గుణవిదీ : మీ తండ్రి కోపిష్టి. నీవు చేసే పనులు అయిన చెవిసరిచీలే నిన్ను కఠినంగా శిక్షించటమే గాకుండా అబద్ధములు చెప్పినావని నన్నుగూడ శిక్షిస్తాడు. మన కులపెద్దలంతా శ్రోత్రియులు గదా ! పేదాదార సంపన్నులు. యజ్ఞములుచేసి సోమసానం చేసిన వారు. మీ తండ్రి సత్యనిరతుడు. పదాదారపరుడు. నేను పతిసేవ చేస్తూ సోమదేవిని నలుగురిలో మన్ననలు పొందుతున్న దానను. నీ సాటివారంతా పేదగాస్త్రాలలో ఉద్దండ పండితులయినారు. ఇరువదేల్ల వయసు వచ్చింది. ఎంకానికే మచ్చతెస్తున్నావు. పదారేండ్ల ప్రాయంలో పండిటొమ్మవలె ఉన్న నీ భార్యనుచూడు. ఇకనైనా నీ దుష్టవర్తనం, దుక్కిరియింపవానం మానుకో. మీ మామ ఎంతటి కీర్తివంతుడు. రెండు ఎంకాలలో ఎవ్వరికిగాని లేని చెట్టతనం ఎక్కడినుండి వచ్చినదయ్యా ! నీ వదత, దూర్తులతో కలసి నీవు పట్టణంలో చేసే ఆగదాలు రాజా వినెనా ! అనలకే చేటు కలుగుతుంది. సోమయాజిగా మనకు ఇచ్చిన మాన్యాలు తీసివేయగలరు. చివరకు కూటికి, గుడ్డకుగూడ అలమటించవలసి వస్తుంది. పైగా దీక్షితుని కుమారుడు ఇలాంటి పనులు చేస్తున్నాడని నలుగురిలో మీ తండ్రిని అవహేళన చేస్తాడు. జూదరి తల్లి అవి నన్ను

చులకవగ చూస్తారు. నా మాటవిని ఈ కొరగామివసులు మానుకొన వలసింది.

తల్లిమాటలు విన్న గుణవిరి ఏమి దులులు వరుకక ఊరుకొన్నాడు. వేట, త్రాగుడు, చొంగతనం, జాదం, పర స్త్రీగమనం అనేవివ్యవసాయ. వీటికి యోవనంలో మానవుడు చిక్కినాడా వాడివి వన్నారంలోకి త్రిప్పు టానికి బ్రహ్మవకంకూడా కాదు. గుణవిరి స్థితి అట్లే అయింది. తల్లి వద్ద మాట్లాడక ఊరుకొన్నాడుగాని, తన దుష్టచేష్టలు మినలేడు. యే చ్యగా విహరిస్తూనే ఉన్నాడు.

ఒకనాడు యజ్ఞదత్తుడు పట్టణంలో ఒక పీచివెంటడోతూ ఒక జాదరివ్రేలి తన రత్నాంగుళీయకం చూచాడు. అది ఒక అపూర్వ రత్నం కలిగిన ఉంగరం. పూర్వ మొక వర్తకుడు ఆ రత్నపు టుంగరాన్ని వ్రదుపుకు కానుకగా ఇచ్చాడు. సోమయాజిపై గల గౌరావమానాలు కారణంగా రాజు ఒక పర్వదినాన ఆయనకు కానుకగా దానంచేశాడు. యజ్ఞదత్తుడి భార్య దానిపై మక్కువ చూచగా అతడు భార్యకు కానుకగా ఇచ్చాడు. ఆ ఉంగరానికి అంత కథ ఉంది. అలాటిది కావడంచేతనే ఉంగరం ఒక జాదరి వ్రేలిన చూడగానే సోమయాజి అది తనదిగా గుర్తించాడు. క్షణకాలం విశ్లేషణయినాడు. వెంటనే జాదరిని పిలిచి ఓ పీచీ ఉంగరం ఎక్కడినుండి వచ్చింది? అదర్థం చెప్పితివా విన్నిప్పుడే రాజావద్దకు తీసుకొనిపోయి దండింపజేస్తాను అని గర్జించాడు.

సోమయాజి కోపంచూచి జాదరి భయపడి నిజంచెప్పక తప్పలేదు, స్వామీ ! మీ యాన ! యధార్థాన్ని వివరిస్తాను. మీ కుమారు రయన గుణవిరి జాదంలో ఓడిపోయిన రసంక్రింద ఈ అంగుళీయకం నాకు ఇచ్చాడు. ఇదొక్కటే గాదు ! మీ ఇంటిలో ఉన్న వెండి, బంగారు

అథరజాలన్ని తాకట్టువడ్డాయి. కొన్ని అమ్ముడు పోయినాయి. చివరకు రాగి, ఇత్తడి పాత్రలుకూడ అంగడికి చేరాయి. నైష్ఠికులలో నీ యంతటి నైష్ఠికుడు లేడు. జూదమలలో నీ కొడుకువంటి జూదగాడు లేడు అని చెప్పాడు.

ఆ మాటలు వివగానే యజ్ఞదత్తుడికి భరింపరాని కోపం వచ్చింది. అవమానం కలిగింది. ధనం పోవటంకంపై తన వంశం అవకీర్తిపాలు గావటం, తను నలుగురిలో చులకనయి, నవ్వులుపాలు కావటం అతని కెంతో ఆపేదన కలిగించింది. ఆవేశంతో ఎకాయెకిన గృహానికి వచ్చాడు. కర్కశ స్వరంతో భార్యను కేకవేశాడు. సోమిదమ్మా : యేమి చేస్తున్నావు? ఒకసారి ఇటురా : ఒకానొక రోజు అర్కంజన స్నానం చేసేటప్పుడు నా ఒడలికి నలుగుపెట్టి ఒక సయ్యాటం కట్టించి రత్నాంగుళీయకం తీసుకొన్నావు. జ్ఞాపకముందా : ఆ ఉంగరం నా కిప్పుడు కావలె. దానిని ధరింపకుండా నే నీవేళ అగ్నికి హవిర్దానం చేయను సుమా : అన్నారు.

దీక్షికాయని ఏదో కీడు శంకించింది. ముందీకోపం చల్లార్చి విదానంగా నిజం చెప్పి నష్టదా మనుకొన్నది. మచ్చాహ్నా సమయం అతిక్రమిస్తున్నది. స్నానం చేసేవచ్చి త్వరగా అగ్నికార్యం తీర్చండి. ఈనాడు ఎందరో అశిరులు వచ్చిఉన్నారు. అంగుళీయకం భద్రంగా దాచి ఉంచాను. బరితలో ఉంచి పెద్దెలో దాచాను. మరీతో ఉన్నాను. ఇప్పుడు పెద్దెపైదకి తీయటానికి తగిన సమయం కాదు. బోజనానంతరం తెచ్చిఇస్తాను. అని భర్త ఆవేశం తగ్గించాలని ప్రయత్నిస్తూ అన్నది.

అసె మాటలకు యజ్ఞదత్తుడు మరింత తగ్గమన్నాడు. భార్య వరికేన అనత్యాచను అగ్నిలో ఆజ్యం పోసినట్లయింది.

వజ్రకుతున్న పెదవులతో సోమయాజి దినామ అచ్చంగా వత్సములే వచ్చుతున్నావు ! మహాసాధ్వివి ! వత్సక్రమికి తల్లివిగదా, నీ కొడుకెన్నడయినా దేవకాలంలో విద్ర లేదా ! ఎన్నడయినా వంద్యువార్సినాడా ! ఏనాడయినా అగ్నికార్యం తీర్చాడా ? స్వాధ్యాయం చేశాడా ! నే నడిగినప్పుడు యదార్థాన్ని చెప్పక దాచి అబద్ధాలు చెప్పవలసిన అవసరం ఏమొచ్చింది నీకు ! నీవు చెప్పిన కల్లతన్నీ నమ్ము కొడుకును చక్కదిద్దుకోక ఉపేక్షచేశాను. దానితో వాడు బ్రహ్మదయనామి.

ఎంతపెద్ద సంస్థుగయినా బయటకు తీయక దాచిన మండల్ల ఎటుపోయిందో గదా ! బంగారు నగలన్నీ తాకట్టుకు పోయినవిగదా. ఎడీ నీ ఓర్డాలం ! ఏ కులుకుటుబారి వదుమున కులుకుతున్నదో గదా ! చంద్రకాంత మణులతో విరాజిల్లే సారకంజీకకు చాళ్ళువచ్చి పోయినట్లయింది. రత్నలదికపైన హంసమారిరా తల్పం ఏ ఇంటికి చేరిందో ! పీపు నీ పుత్రుడు ఇద్దరుకలసి నా యిల్లు దిశముట్టుగా నాశనం చేశాడు. ఇప్పటి కయింది చాలు. నా కనలు దిద్దిలే జనించి లేదనుకొంటాను. వాడు బ్రతికిఉన్నా చచ్చిన వాడిక్రింద లెక్క. వాడి కిప్పుడే తిరోదరా రిస్తాను. దుర్మార్గు డయిన కుమారు దుందేకంటే అసలు దిద్దలు లేకుండా ఉండటమే మేలు. కులసాంసను డయిన వాడిని ఎర్పించి కులాన్ని రక్షించుకోవలెనని పెద్దలంటారు అని దోపాడేశాంతో తొక్కను నిండి చాడు సోమయాజి. ఆ నాటికి చేయవలసిన విత్యనైమిత్తిక కార్యాలు తీర్చుకొన్నాడు. అనంతరం కొన్నాళ్ళకు ఒక క్రోత్రియుడి కుమార్తెను మరల వివాహం చేసుకొని యౌదత్తుడు గృహస్థ ధర్మం నిర్వహించాడు.

అనాడు గుణవిది ఇంటికివచ్చే సమయానికి తండ్రి తల్లిని నిండి చనిన జరుగుతున్నది. దోపలకు రాకుండానే గుణవిది తండ్రి మిక్కిలి

పరుషంగా మాట్లాడటం విన్నాడు. ఆ తరుణంలో తండ్రి ఎదుటకు పోవటానికి భయపడినాడు. చాకిరిమంటే వెనుకకు మరలివెళ్ళాడు. ఎక్కడకు పోవలెనన్నది గుణవిధికి పెద్ద సమస్య అయింది. చేతిలో ధనమాలేదు. యాచన చేదామా అంటే ఇప్పటివరకు ఒకరి కిచ్చానే గాని దేహి అని ఎవ్వరిని అడుగలేదు. భిక్షాటనం ఎలా చేయగలను. విద్యను ప్రదర్శించి బ్రతుకుదామంటే శాస్త్రవరీవయం హాళక్కిగదా నాకు. అయ్యయ్యో నేనేం చెయ్యగలను : చదువుకో తగిన వయస్సులో చదువు కొనక పోవటం వల్లనే గదా నా గతి ఇట్లయింది. విజంగా విద్యను మించిన దినం ప్రపంచములోనే లేదు ఏ విధంగా వ్యయించినా తరుగబోదు. చొంగలపాలు కాదు. విశిష్టమైన సోమయాజి వంశంలో జన్మించిన నాకు పుమ వికృష్టమైన ఈ జాడవు వ్యసనం ఎందుకు పట్టు బడింది. ఇదంతా పూర్వజన్మలో నేను చేసిన పాపం. చేపిషదావిని అనుభవించకుండా తప్పుతుందా : సూర్యోదయం అవుతుందో లేదో : అడిగిందే తరువాయి. గిన్నెలలో వంటకాలు పెరుగు, ఊరగాయలతో నహా ఎంతో ప్రీతితో నా తల్లి భోజనంపెట్టి సాగనంపేది. ఇప్పుడెవడు నన్ను ఆదుంకో చూస్తారు. ఆదరం లేకుంటే మానె. చిత్కారంతో అయిన ఇంత ముద్ద పడవేస్తారా : అని వితర్కించుకొంటూ గమ్మంలేని ప్రయాణం సాగించాడు. ఆ విధంగా ఎంత మారం నడిచాడో తెలియదు.

ఇంతలో సూర్యుడు వడమటి కొండచాటుకు పోసాగాడు. క్రమ క్రమంగా చీకటి అలుముకోసాగింది. కన్నుపొడుచుకొన్నా కనుపించటం లేదు. గుణవిధికి అకటిచిచ్చు రేగింది. వీరనం ఎక్కువయింది. నడవ లేక ఎల్లాగో కాళ్ళిడ్చుకొంటూ పోతున్నాడు. అతడి అదృష్టంకొద్దీ కొద్దిదూరంలోనే ఒక శివాలయం కనిపించింది. చూడంగా జాబ్బుల్య

మానంగా దీపాలు వెలుగుతున్నాయి. గుణవిధి తిన్నగా శరీరాన్ని అక్కడకు చేరజేశాడు.

ఆ రోజు శివరాత్రి. మహేశ్వర భక్తులు కొంద రక్కడ చేరారు. వారంతా అనాడు శివరాత్రికి ఉపవాసం ఉన్నారు. నక్షత్ర దర్శనం కాగానే మహేశ్వరునకు మహిషానభావ్యక ఏకాదశ రుద్రాద్రి షేకం చేస్తున్నాడు. ప్రక్కన నానావిధములైన ఆహారపదార్థాలున్నాయి. అవన్నీ మహేశ్వరునకు ఎవేదనకు చేయడానికి తెచ్చినవి. ఆ పదార్థముల మీదనుంచి కమ్మవి వాసనలు గుణిస్తున్నాయి. ఆ వాసన ఆహ్లాదించిన మాత్రాన గుణవిధికి ప్రాణాలు లేచివచ్చాయి, అవన్నీ తనకెలా లభ్యం అవుతయ్యా అని ఆలోచించుకొంటూ ద్వారంవద్దనే కూర్చున్నాడు. శివాన్ని నను రెప్పవేయక చూస్తున్నాడు.

మహేశ్వర భక్తులు అధిష్టానంతరం నృత్యగీత వాద్యంతో జాగా ప్రొద్దుపోయే అంతవరకు స్వామిని సేవించారు. మూడవజాము వరకు జాగరణ చేశారు. ఏమ్మట పాపం వాళ్ళు విద్రాఢిత్వకు లొంగి పోయారు. ఒక్కొక్కరే ప్రక్కకు వాలుతున్నారు. క్రమక్రమంగా అందరూ నిదురించారు.

కార్పిచ్చువంటి అకలితో దావపడుతున్న గుణవిధికి మాత్రం విద్ర రాలేదు. వీరంతా ఎప్పుడు నిద్రిస్తారో ఎప్పుడు అపహ్వాన్నము లొంగ తవంగానైనా తివగలుగుతానా అని కంటిలో వత్తలేసుకొని మీలుకొని ఉన్నారు. ఎక్కడి వారిక్కడ విద్రాఢివి మహిమతో ఉదయ తెలియ కుండా వరగానే ఇదే మంచినమయం అనుకొన్నాడు. తిన్నగా లేచాడు. పాదాలవరకు వ్రేలాడుతున్న రోవతిని పైకిలాగి కట్టినాడు. టివారిగా చేసిఉన్న తలుపువండుగుండా శరీరాన్ని రోవంతు జారజేశాడు. ఊపిరి

దిగియబట్టి మువిప్రేళ్ళమీద చప్పుడుగాకుండా అడుగులో అడుగుపేసు కొంటూ గర్వాలయంచూచా వెళ్ళాడు. అక్కడున్న వత్తి కొందెక్కుతున్నది. గుణవిధి తన ఉత్తరీయంలో చివర ఒక పేలిక చించాడు. దానిని నేతిలో తవ్వపి వెలిగించాడు. ఆ వెలుగులో భక్తులుచేసిన అలంకారంతో విలసిల్లుతున్న లింగమూర్తిని చూచాడు. కళ్ళు ఆహార పదార్థాలమీదకు మళ్ళినాయి. అవి చూడగానే అతనికి నోరూరింది. ఒక సత్వాన్ని పాత్రను అందుకొన్నాడు. అక్కడ రింపే ఇంతేమయినా ఉందా? ఎవరయినా విద్రలేచి చూస్తే ప్రమాదం అనుకొన్నాడు. పాత్రతో శబ్దం చేయకుండా బయటకి నడుస్తున్నాడు. దురదృష్టవశాత్తూ అతని బాలిప్రేళ్ళు అక్కడ నిద్రిస్తున్న ఒకని శరీరానికి తగిలాయి. వాడు తత్తవపాటుతో లేచి చొంగ! చొంగ! యని కేకలు పెట్టినాడు. ఆ కేకలకు అంచరూ లేచారు. చొంగను చూడకుండానే వాళ్ళుహూడ చొంగ చొంగ అని అరిచారు,

గుణవిధికి గుండెలు తటతట కొట్టుకోసాగాయి. భయంతో వరిగెత్తుతున్నాడు. అన్నపాత్రను మాత్రం పడలలేదు. విద్రలేచిన భక్తులంతా పెద్దగా చొంగ! చొంగ! అని కేకలుపెట్టున్నారు. కొందరు వెంటబడినారు. గుణవిధి పిక్కబలం చూపుతున్నాడు.

భక్తుల ఆరువులకు తలారులు వచ్చారు. వరుగెత్తి పోతున్న గుణవిధిని చూచి నిజంగా తన్నరుడే అనుకొన్నారు. బాబాయి ప్రయోగించారు. అవి గ్రుచ్చుకొని అతడు ముందుకువడినాడు. పడినదే తరపు మురిణించాడు.

గుణవిధిని కొనిపోవటానికి యమకింకరులువచ్చారు. మరుక్షణంలో ఈశ్వర పేవకులుకూడ వచ్చారు. గణాధీశ్వరులను చూడగానే యమ

కింకరులు భయపడి రెండడుగులు వెనుకకు నైచి నమస్కరించారు. వారితో ఇలా అన్నారు.

మహేశ్వరదూతలారా! న్యాయం దర్శం మీకు తెలిసినట్లు ఎవ్వరికీ తెలియదు. రోకంలోదర్శాన్ని వక్రమంగా ప్రవర్తిల్లేట్లు చేసేవారుమీరే. మూడులోకాలలో మీకెదురులేదు. మేమనగా ఎంతః వీరు కులాదారాలు మంజుగరిపినవాడు. విత్య నైమిత్తిక కర్మాచారత్రపుడు. శివలింగాన్ని అవహరించినదొంగ. వీరు జన్మించినదిమొదలు చనిపోయేవరకు చేసిన పుణ్యం లేకంకూడ లేదు. ఇట్టి వీరుడికొరకు మీ రెండుకు వచ్చారు : వీరొనర్చిన పాపాలన్నిటికి ఫలితం మా రోకంలో అనుభవించవలసి ఉంటుంది.

ఆ మాటలు వింటూ శివకింకరులకు పెద్దయయిన వాడు వారిని మాట్లాడవద్దని సంజ్ఞచేశాడు. యమకింకరులు అక్రమంతో మాటలనాపి చూస్తున్నారు. శివకింకరులారా! మీరు చెప్పినదంతా సత్యమే. వీరనేక హితుకములు చేసినమాట యధార్థం. కాని శివదర్శం అతిరహస్యమయినది, అతిసూక్ష్మమైనది. స్థూలదృష్టికి అది గోచరించదు. బ్రహ్మ అంత వానికి అదిమగమంకాదు. మిక్కిలి జాగ్రత్తగా దానిని పరికిరింపవలసి ఉంటుంది. శివదర్శం కొలదిగా ఆచరించినా పాపాలు దగ్ధమైపోతాయి. ఇకదీ స్థితి వివరిస్తాను వివరించి.

అహారం దొరకకపోయిన కారణంచేతనే కావచ్చు మహా పర్వ దినం అయిన శివరాత్రినాడు ఉపవసించాడు. అకలిమంజుతోనే కానీ యెండి అనాడు జాగరంకూడా చేశాడు. అన్నపాత్రలను చూచేవెవంతోనే కావచ్చు. పరమేశ్వరుని వచ్చింది వర్తివేసి దీపారాధనచేశాడు. తమ అర్చింపకపోయినా, వారల లేకపోయినా మహాభక్తులు చేసిన అర్చనను

తిరికించాడు. కాలంమూడి చవిపోయినా వరమేశ్వరుని వగరి మోసాల ప్రాణాలు విడిచాడు. సూక్ష్మదృష్టితో విచారించి చూస్తే ఇంతకంటె కైవల్యప్రాప్తికి కావలసిన దేముంటుంది అని శివకింకరాధ్యక్షు ధనగానే దర్శించి సేవకులు నిరుత్తరులయినారు. గణాధీశ్వరులకు వమస్కరించి తమ లోకానికి వెళ్ళినారు.

శివకింకరులు గుణవిధిని విమానంపై అధిరోహించజేసి తీసుకొని పోయి వరమేశ్వరుని ఎదుట నిలిపారు. ఈశ్వరు ధతనిని పాదరంగా వీక్షించాడు. అతడు చేసిన ఆ పుణ్యకార్యములకు తగినపరితం వ్రపాదించాడు. కైలాసంలో కొంతకాలం వసించి గుణవిధి మరుజన్మలో కళింగదేశాధిపతియైన అరిందమునికి కుమారుడుగ జన్మించాడు. ఈ జన్మలో అతని పేరు దముడు.

దముడు తండ్రి అనంతరం కళింగదేశానికి వ్రభువు అయినాడు పూర్వజన్మ స్మృతి గలవాడు కావడంచేత దీపమాహాత్మ్యం వల్ల తన కింతటి స్థితి కలిగిందని తావించాడు. తాను అన్ని శివాలయములలోను శతనహస్ర దీపకళికలను నిలిపినాడు. తన రాజ్యంలోని వ్రజలందరిని పుణ్యవంతులుగా చేయాలని సంకల్పించాడు. అందరు శివగారంలో దీపారాధన చేయవలసిందని, దీపాలు నిల్పిని వాళ్ళకు శిరశ్చేదనం చేయబడుతుందని కాసింది చాటించాడు. రాజదండన భయంతో కళింగదేశ వ్రజలు శంభుని ఆలయంలో దీపములు నిల్పి తమ పాపాలు వశింపజేసుకొన్నారు.

దారికాలం రాజ్యం పాలించిన అనంతరం దముడు కుమారునకు వజ్రాభిషేకం చేసి తాను అరణ్యానికి వెళ్ళాడు. శివాయుస్కుడుగా జీవించాడు. కొన్నాళ్ళకు మరణించాడు. తరువాతి జన్మలో విశ్రవస్తు

నకు పుత్రుడుగా జనించాడు. బ్రహ్మమానవ పుత్రుడు పులిష్ఠుడు. పులిష్ఠుని కుమారుడు విశ్రవసుడు. మహా తపశ్శాసితైన విశ్రవసునకు మరియొక కార్యమందు రావణ, కుంభకర్ణ, విరీషణులు జనించారు.

విశ్రవసుని క్షేప కుమారుడయిన కారణాన దమునికి తరువాతి జన్మలో నైశ్రవణుడు డని పేరువచ్చింది. నైశ్రవణుడు దిన్నతనంలోనే పరమేశ్వరునియందు గాఢభక్తి కలిగి ఉన్నాడు. కొన్నాళ్ళకు అతడు చిత్పరకాళికయగు కాళికవచ్చి అవిముక్తిక్షేత్రంలో తపస్సు చేశాడు. అక్కడనే తనపేర లింగమూర్తిమైన పరమేశ్వరుని ప్రతిష్ఠించి ఆరాధించాడు. అతని తపస్సును మహోజ్వల దీపకళితో పోల్చవచ్చు. మహేశ్వరుడు వర్తియై జ్వలిస్తున్నాడు. హిమగిరి కన్యక దీపయష్టి. భక్తి విశేషమే శైలం. వ్యానధార నమదిక విరాజమానమైన జ్వలం. కామక్రోధాది క్రతుషక్తిం శంభలు. ఈ విధంగా విజ్ఞానదీపాన్ని వెలార్చి, కాంతి రాజులందరే ఆవిష్కరించి, భావకుమారులతో నిర్మల మనోవ్రవృత్తితో నైశ్రవణుడు సింగుని అర్పించాడు.

నికృలభక్తితో అతిద్వితీయం నైశ్రవణుడు చేసిన తపస్సుకు పరమేశ్వరుడు ప్రత్యక్షమైనాడు. ఒక్కసారిగా కోటి మార్కులు ఉదయించినట్లయింది. దగధ్ధగాయమానమైన ఆ తేజస్సును చూడగానే యజ్ఞదత్తి భౌతిక నేత్రాలు కత్తిహీనం అయినాయి. అత డందులైనాడు. దృష్టికూస్మరులు అతడు అందకథంజనుని దాంబోగ్య, ముండక, బృహదారణ్యక, శ్వేతాశ్వతరోపనిషత్తులలోని స్తోత్రం చేత, పంచబ్రహ్మ పంచాక్షర, వ్రణవాది మంత్రమలచేత స్తోత్రం చేశాడు. పరమేశ్వరునకు నమస్కరించి నిఖిల దేవతాకోటి కోటిరసులత మణిగణ రేఖావిరాజితములయిన మీ పాదపద్మములను దర్శించే భాగ్యం కలుగజేయవలసిందని ప్రార్థించాడు.

ఆ మాటలకు సదాశివుని మనస్సులో కృపారసందిప్పిరింది. అతని మనోరథం తీర్చదలచాడు. అతనికి మరల దృష్టి దయచేశాడు. అందత్వ మంతరించి వైశ్రవణుడు ప్రవచాన్ని చూడగలిగాడు. పరమేశ్వరుని దయవలన పినాకపాణిని సైతం ఆవరోకించగలిగాడు. ఆ సమయంలో తేజోమయదీప్తులు విరాజిల్లుతూ సదాసు వత్సరాం ప్రాయంలో ఉన్న ఆపు రూప సౌందర్యవతి శివుని వామభాగం ఒరసుకొంటూ విలుచున్నది. ఆమె కాలికందెలు పుల్లుమని మ్రోగుతున్నాయి. వానితో మేళవించిన కరకంకణ ద్వయములు మనోహరంగా, శ్రవణానందకరంగా వినిపిస్తున్నవి.

ఆమెను చూచి వైశ్రవణుడు ఎందుకో ఈర్ష్య పడినాడు. ఎవ్వరీ కలువకంటే! ఏమి తపంచేసి నాకంటె అధికురాలయిందీ! మహాశివుని వామభాగంలో అంతచేరువగా స్థానం సంపాదించుకొన్నది. ఈమెను ఈమెను మిక్కిలిగా మన్నిస్తున్నాడే. ఈమె ఎంతటి భాగ్యవారి! తన కంటె ఉన్నతమైన స్థానం ఆమెకు లభించిన దన్నట్లు నవతిమత్సరంతో చూచాడు.

ఆ తర్వాత దేవ్యదో తనవంక ఈరసదృష్టంతో చూస్తున్నందుకు గిరిరాజపుత్రికి కోపం వచ్చింది. ఆమె సామాన్యురాలు కాదుగదా ! జగన్మాత. ఆమె తోర్వాలు లేకపోతే ఈశ్వరుడు కృత్యపంచకం సాగింప లేడు. ఆమెయే చంద్రమౌళికి ఇచ్చాకత్తి, క్రియాకత్తి, జ్ఞానకత్తిని కల్పించి జగత్తుకు ఆచారమయింది. హృల్లేభామహా మంత్రానికి ఆమె అధిష్ఠాన దైవం. తనస్సుచేత పరమేశ్వరుని మెప్పించి, ఆయన అర్థశరీరాన్ని పొందగలిగిన సాధ్వి. వైశ్రవణుని దృష్టవేనుక గల భావం గ్రహించిన ఆ తల్లి కోపంతో ఇలా అన్నది. నాదా : ఈ దుష్టు దేవమ : ఈ అవలంబుడు క్రీగంటితో నన్ను చూస్తూ వికారాలు

చూపుతున్నాడు. ఏమో గొలుగుకొంటున్నాడు. పీచికింత ఘనమే కలిగింది. నా పొందర్యానికి అసూయపడుతున్నట్లున్నాడు. మీ రెవ్వరూ ఇంతే. గుణదోషాలు విచారించకుండా అందరినీ నెత్తిన ఎక్కించుకొంటారు. పీ రెవరో చెప్పవలసింది.

అమె మాటలకు చిరునవ్వు వచ్చి వీలగతుడు అమెతో రేపి. పీడు నాకు అంతరంగిక భక్తుడు. పీకు పుత్రునివంటి వాడు. కొడుకులు దౌర్జన్యపువనులు చేస్తే తల్లిదండ్రులు కోపిస్తారా ? తనకన్న ఉన్నతస్థానం లభించిన ఈమె చేసిన పుణ్యం ఏమిదో అని అసూయపడుతున్నాడు. అంతేగాని మహావికారం కాదు అనిముక్త క్షేత్రంలో పేల సంవత్సరాలు మహాగ్రంథం చేసి నా హృదయాన్ని కైవసం చేసుకొన్నాడు. ఇతనిని కరుణతో చూడు. నేను వెరానిస్తున్నాను. సీపుహర పరిమలు ప్రసాదించు అని వైశ్రవణునిచూచి టుమారా! పీ భక్తి నన్ను అలరించింది. దివ్యభక్తి సంవత్సరమై సీపు యక్ష కిన్నర గుహ్యక లోకాదివ్యం వహించు. అంతేగాక నా తోడి విచిత్రసాంగత్య ముఖాన్ని అనుగ్రహిస్తున్నాను అన్నాడు.

తైలకన్య భర్త మాటల వనువరించి వైశ్రవణా! ఈశ్వరు డిచ్చిన వరాలన్నీ పీకు వసుకూరుకాయి. కాకిలో పీపు విచ్చిన దివ్య రింగాన్ని ఎవరు ఆరాధిస్తారో వారికి నమస్త కోరికలు తీరుకాయి. ఈ ప్రదేశం అత్యంత పుణ్యప్రదమై అలరారుతుంది. కాని వికృతదృష్టితో సీపు నన్ను చూచావు. దాని పరితంగా ఎడమకమ్మ గ్రుద్దులేచి గవ్వవలె ఉద్రాక లూగుతుంటుంది. మనసున అసూయపడినావు గమక కుడేడిదనే పేరుతో ఉత్తర దిశాధిపతిగా ఉండగలవు అని దీపించింది. పిమ్మట పార్వతీ పరమేశ్వరులు అదృశ్యమైనారు. కంఠ వరప్రసాదియైన

వైశ్రవణుడు కుజేరుడని వ్రసివేసిచెంది యక్షులకు అధినాథుడయినాడు. ఇతడు ధనాధిపతిగా లోకాన పేరు చెందాడు. ఈశ్వరునకు అనుంగు చెరికాడై విలసిల్లినాడు. విశ్వరూపికి అధిపతి కావటంచేత రాజరాజను పేరున పిలువబడినాడు.

ఈ విధంగా చూతలు వివరిస్తుండగానే రథం కదలి ముందుకు పోసాగింది. కొంచె దూరంలోనే మరొక లోకానికి దగ్గరగా వెళ్ళింది.

చూతలు కివళ్ళులో మహాభాగా! ఈ కవివించేది మహోదయ మనే పట్టణం. ఇది ఈశాన లోకంలో ఉంది. ఇక్కడ అజాదు, ఏక సాదుడు, అహియ్యుష్ణుడు, త్వష్ట, దుద్రుడు. శంభుడు, హరుడు, త్ర్యంబ కుడు, అవరాజితుడు, ఈశానుడు, త్రిభువనుడు అనే పేర్లుగల ఏకాదశ దుద్రసారిషులు నివసిస్తుంటారు. వీరంతా మహేశ్వరుని వలె ఆకారం కలిగిఉంటారు. అందరికీ లలాటాన మూడవ నేత్రం ఉంటుంది. అందరు హస్త చర్మం వరిస్తారు. అందరూ నీలకంఠులే. అందరికీ వృషభ వాహనాలున్నాయి అందరూ పన్నగభరితులే. ఎల్లరును భవితములరి చిన పాండువదేహములు కలవారే. జటాజూటములు తామ్రవర్ణ విరాజితములే. వీరంతా ఆనందరాసనవనంలో పుష్పేశ్వరుని దివ్యలింగము లను ప్రతిష్ఠించి ఆరాధించి ఆ మహాహృది కరుణలన ఈ లోకలోకాన నివసిస్తున్నారు. ఈశానదేవుని కొలిచినవారికి వాంఛలన్నీ తీరగలవు సుమా! అని ఈశానలోక వృత్తాంతం తెచ్చుతుండగానే విమానం అక్కడి నుండి కదలి ముందుకుపోయింది.

అనంతమారంలోనే కాంతులు వెదజల్లుతూ మరొక లోకం కన్పించింది. దానిని చూచిన కివళ్ళు చూతలతో పరమభాగవతులారా : ఆ లోకవడేదే లోకం! వెన్నెలకాంతులు విరజిమ్ముతూ ఎంతో మనోహరంగా

ఉంది. నా కాలోక వృత్తాంతం వివిషింపవలసిందని ప్రార్థించాడు. దూత లిలా చేప్పసాగినారు.

విప్రవరేణ్య! శివకర్మా! అది చంద్రలోకం. వగలు దీక్షకరు డయిన మూర్ఖునిచే సంకప్తమయిన లోకాన్ని తన సుదామయ కాంతులచే చల్లబరచే ఓషధీ నాదుడయిన చంద్రుడు దీని కదిపతి.

వృష్ణోఽని బ్రహ్మ నేత్రములనుండి మరీచి, హృదయంనుంచి తృగువు శిరస్సునుండి అంగిరనుడు, ఉదావమున పులిస్తుక్కు, వ్యాసము నుండి వులహాడు, అపావమునుండి క్రతువు, ప్రాణమునుండి దశిడు, శ్రోత్రమునుండి అత్రి, సమావమునుండి పసిపుడు, సంకల్పమున తర్కపు జనించారు.

పీఠిలో అత్రిమహర్షి మూడుజేరి సంవత్సరములు తపస్సుచేశాడు. అతని దీక్షకు ఎల్లరు ఆశ్చర్యపడిన వారే. యోగవమారిలో ఉన్న అత్రి ఉర్జ్వరేతస్కుడయి విరిసిల్లినాడు. మూలాచారి చక్రంనుండి ఉర్జ్వగత మయిన అతని తేజస్సు బ్రహ్మరంద్రాన్ని చేరించుకొని బయటకు వచ్చింది. కనులపీఠనుండి ఓడలంతయు పారి దళిదళలు వ్యాపించింది. తేజస్సు తరీంపడేక దిక్కులు క్రిందకు వ్రాలినాయి. దిగ్గేషతలనుండి జనించిన తేజం ఏకంకాసాగింది. పరించి దానికొక దూపం కల్పించాడు. లోకహితం కొరకు ఆ దూపం తనకుకానే అతివృద్ధి పొందింది. అతడే చంద్రుడు.

చంద్రుడు పరమేష్ఠి అమృతపానీని కాక వట్టిదంతోనే అవిముక్త స్థానంలో అమృత లింగహవముతో చంద్రమోళివ్వడని ప్రతిష్ఠించాడు. జేరిసంవత్సరాలు వరమకపుని గురించి తపస్సుచేశాడు. ఈశ్వరుడు సత్యక్షమై ఓషధీ లోకానికి రాజాపు కమ్మని పరమిచ్చాడు.

ఏమ్మట చంద్రుడు తన బలంతో లోకాన్ని జయించాడు. హిరణ్య గర్భుడు, అశ్రు, భృగువులు ఋత్విజాలుగా, శ్రీహరి వదస్మ్యుడుగా రాజ సూయ యాగం నిర్వహించాడు. యజ్ఞాంతంలో జయించిన మూడు లోకాలను దక్షిణగా ఇచ్చివేశాడు. అనంతరం మళ్ళీ అవిముక్తక్షేత్రంలో ఇంద్రకుండానికి ప్రక్క చంద్రేశ్వరు డనే పేరున మరో లింగాన్ని ప్రతిష్ఠించి మరల తపస్సు చేశాడు. వరపేశ్వరుడు ప్రీతిచెంది ప్రత్యక్షమయినాడు. సువాకరునితో చంద్రా! నీవు నా మూర్తిభేదాలలో ఒకడవు. నీ కాంతి లోకాలకు అష్టాదశరంగా ఉంటుంది. బ్రహ్మాదత్తమైన రిచాన్ని అధిరోహించి అష్టాదశ ద్వీపాలు జయించావు. విష్ణుమంగా మరల వాటిని దక్షిణక్రింద దానమిచ్చిన కాళివి. కాళిలో చంద్రేశ్వర లింగాన్ని ప్రతిష్ఠించి దమ్యుడ వయినావు. ప్రతి మాసంలో పూర్ణిమాతిది నాడు చంద్రేశ్వరుని నవ్విడిచి అర్చనజవహోమాదులు నిర్వహించేవారికి అనంతకోటిఫలాలు కలుగగలవు. అని చెప్పి అదృశ్యమైనాడు.

విప్రవర్యా! ఇక్కడ మరొక విశేషం ఉంది. ఈ ప్రక్కన చంద్రకుండ మనే తీర్థం ఉంది. అష్టమినాడుగాని, చతుర్దశినాడుగాని చంద్రకుండంలో స్నానంచేసి ఈశ్వరుని అర్పించారి. ఇచ్చటనే పింగళ అనే పేరుతో పెరిసిఉన్న యోగీశ్వరీదేవిని యోగపీఠ విహారము కాళిని గంధ పుష్పాదులతో అర్పించిన వారికి ఏ విఘ్నాలు కలుగవు. చంద్రోదయ సమయంలో ఈ కుండంలో మునిగి, చంద్రేశ్వరుని అర్పించి వసు, రుద్ర ఆదిత్య తర్పణములు చేసిన మానవుడి పితృదేవతలు సంతోషిస్తారు వారి దయకు అతడు పాత్రుడవుతాడు.

దూతల మాటలు పురికిత కరీరుడై నింటున్న శివకర్మ ఎదుట ముత్యముల జల్లినరె వ్రకాశిస్తున్న నక్షత్ర లోకాన్ని చూచి మిక్కిలి

ఆశ్చర్యంతో మహాత్ములారా! ఇది ఏ లోకం, దీని వృత్తాంతంకూడ సాకల్యంగా చెప్పవలసిందని ప్రార్థించాడు. అందుకా మితవృత్తాంతమును నంతోపించి ఆ లోక వృత్తాంతం వినిపించసాగాడు.

మహాపురుషా! సృష్ట్యాదిని బ్రహ్మదేవుని ప్రాణంనుండి దశదు జనించాడని విన్నావు గదా! ఆ దశదికి అపవైమంది కుమార్తెలు. అందరూ రూపవిలాస లావణ్యవతులే. వీరిలో రోహిణి మొదలయిన ఇరవైఏడుగురు కాళివెళ్ళి నక్షత్రేశ్వరం అనే ప్రదేశాన్ని తమ తపస్సుకు అనువుగా ఎన్నుకొన్నాడు. ఆ స్థలం వరుణ అనే నది ప్రక్కన ఉంది. అప్పుడు సంగమేశ్వరుడనే రూపంతో పరమేశ్వరుడు వెలసిఉన్నాడు. ఈ కన్యలంతా వేయి సంవత్సరాలు కఠోరమయిన తపస్సు చేశారు. వారి విష్ణుకు పరమేశ్వరుడు సంతసించి ప్రత్యక్షమయినాడు. దక్ష పుత్రులారా! మీ నియమవిష్ణులు నా కెంతో ఆనందం కలిగించాయి. మీరు కోరిన వరాలు ఇస్తాను. కోరుకోండి అన్నాడు. ఆ కన్యకామయిలంతా మనస్సున పొంగి నీలకంఠుని స్తోత్రంచేసి, మహామలావా! నీ దర్శనంచేతనే ధన్యులమైరాము. కన్యరేమి కోరుతారో మీకు తెలియదా! నీ అంతరి వాడు మాకు భర్తకావలె. అనుగ్రహింపవలసిందని ప్రార్థించాడు. గౌరీపతి వారి కోరికను మన్నించాడు. రాక్షసులారా! మీ కోరిక నెరవేరుతుంది. నా అంశతో ఉండి ఓషధులకు ఈశ్వరు ధరించ దండ్రుడు మీకు భర్తకాగలడు. అదీ గాకుండా జ్యోతిశ్శక్తిలో ఎక్కువ ప్రారాధ్యం కలిగి మేషం వృషభం మొదలయిన రాసులకు మీరు శారణ తూతులు కాగలరు. శారకంతో కలిపి నిరాశిల్లుతారు అని వరాలిచ్చి అదృశ్య మయినాడు. పరవ్రతానందం వారు శారకాదిపతికి వతులయినారు. ఇది నక్షత్ర లోకం.

దూతలు పై విధంగా చెప్పినారు. ఇంతలో రథం మరొక లోకానికి దాపుకువచ్చింది. చంద్రలోకపు వెన్నెలను పోలిన కాంతులతో విరాజిల్లుతున్న ఆ లోకాన్ని చూచిన శివశర్మకు ఎంతో ఆశ్చర్యం కలిగింది. దానిని గమనించారు దూతలు. విప్రముల్లా! మన్నుడుడికి జన్మాంతరం, యౌవనానికి సామ్రాజ్యం కల్పించే బుధుడు ఈ లోకానికి ఆధిపతి. ఇది బుధలోకం. బుధుని జన్మ గాథ చాల వింతయినది. మిక్కిలి ఆరుదయినది. ఇతడు చంద్రుని కుమారుడు.

అత్రి కుమారు డయిన శీతకరుని బృహస్పతివద్ద విద్యాభ్యాసం చేయించాడు. చంద్రుడు మిగుల చక్కనివాడు గదా! బృహస్పతి భార్య తార అత్యంత విలాసవతి. యౌవన ప్రారంభదశలో అక్షుగిరిన సుధాకరుడి అందం ఆమె మనస్సుకు బిందం వేసింది. అతనిపై ఆమెకు కలుగరాని కోర్కె జనించింది. ఎంతగనో విగ్రహిండుకొవటానికి ప్రయత్నించి విఫలం రాలయింది. ఆమెలోని కామనాంఛ నానాటికి గాఢతరమయింది. చివరకు పడగపిప్పి బుసలు కొట్టింది. దానితో నచ్చిలనా తానన పాపశంక ఆమెనుండి పరువెత్తిపోయినాయి. తానే చంద్రుని ప్రేరేపింపసాగింది. అతడు యౌవనవంతుడు గదా! నయమనం కోరుతోయినాడు. దానికన్నా ముందే వివేచనాశక్తి దూరమైంది. నిజమే, ఆ వయస్సు నటువంటిది. దానిని గ్రహించి మనస్సునకు కళ్ళెం వేయగల సామర్థ్యం ఎవరికుంది? పరమ మహర్షులు ఐనవారే ఎంతమంది కామానికి వశబడి తపోభంగం చేసుకొనలేదు? అంతటి వారిగతి అట్లయితే వీరిచొక లెక్కా! 'కామాశురాణాం నభయం నలక్ష్మ' అనిగదా పెద్దల మాట. చివరకు ఇద్దరూ మన్నుడుచే చేతిలో చిక్కినారు. అతడు వీరిద్దరిని బొమ్మలవలె అడించాడు. వత్సరుమలను, శీవతులను చేత

గొట్టటం అనంగుడికి వరదా. తారాళకాంక్ష నాటకం పరివహిస్తూ రావచ్చింది. తారచూడు దాల్చింది. కొన్నాళ్ళకొక ఖమారుని కన్నది. అత ధన్యంగా చంద్రుడున్నటులే ఉన్నాడు. విచిత్ర ఆచారాని చంద్రునికి ఇప్పించాడు. అత్రేయుని సువానిది రావటంవల్ల చంద్ర మంగమం రోషి రహితమని కాసిందాడు. చంద్రు ధతనికి బుధుని నామకరణం చేశాడు. తండ్రి అనుమతితో బుధుడు రాకే పట్టడాని కేగినాడు. బుధేశ్వరు ధనే పేర మహేశ్వర లింగాన్ని ప్రతిష్ఠించాడు. ఎన్నో సంవత్సరాలు తపస్సు చేయగా శంకరుడు బుధేశ్వరలింగం నుండి ప్రత్యక్షమయి, ఈ లోకానికి అధిపత్యం ప్రసాదించాడు. వక్షత్ర లోకానికి ఇది పై భాగంలో ఉంది.

అనంతరిం దివ్యవిమానం కుక్రలోకానికి చేరువగా వచ్చింది. దేవ దూతలు పుష్కాళ్యా! శివశర్మా! ఇదుగో ఈ కనిపించేదే కుక్రలోకం. దీని కరీశ్వరుని రాక్షస గురువు అయిన కుక్రుడు ఇతడు మహోగ్ర తపస్వి. కణదూమమే అహారంగా పేయ సంవత్సరాలు దుష్పహస్తైన తపస్సుచేశాడు. పరమేశ్వరుని కృపవలన మృతనంతవనీ విద్యారహ న్యము తెలిసికొన్నాడు. బ్రహ్మ, కుమారస్వామి, విష్ణుశక్తుడు. పార్వతీపరమేశ్వరులు తప్ప ఈ విద్య తెలిసినవారులేరు.

పూర్వం అంధకాసురు ధనే రక్కసు దుండేవాడు. అతడు తపస్సుచేసి వరాహపొందిన గర్వంతో సాధువైనను ఓడించసాగాడు. అతని తావలు వదలేక దేవతలు, మహర్షులు పరమేశ్వరుని ప్రార్థించారు. మహా దేవుడు వారి కథయేమిచ్చి అంధకాసుర సంహారానికి పూనుకొన్నాడు. అంధకుడుకూడ సైన్యంతో పరమేశ్వరుని ఎదుర్కొన్నాడు. ప్రతిదిగం యుద్ధంలో పేలకొంది రాక్షసులు సంహరింపబడుతున్నారు. అయినా రాత్రినే కుక్రుడు తన మృతనంతవనీ విద్యమహిమతో చచ్చిన రక్కసుల

వందరిని బ్రతికిస్తున్నాడు. దానితో ఎన్నాళ్ళకు రాత్రించదుల బలం క్షీణించలేదు. చనిపోయిన అసురులు మరునాడు యుద్ధభూమిలో అగు పిస్తున్నాడు. ప్రమదగజాలు ఆశ్చర్యపడి చివరకు ఈ రహస్యం తేడించారు. పరమేశ్వరితో కుక్రుని మృతసంజీవనీ విద్యా రహస్యం విపేదించారు. రుద్రుడు కోపించాడు. వందీశ్వరుని వంపి కుక్రుని పిలిపించాడు. అతనిని చద్దిముద్దను మ్రింగినట్లు మ్రింగివేశాడు, గురువును కోల్పోయిన అందకుడు క్రమక్రమంగా బలాన్ని కోల్పోయినాడు. చివరకతడు మహాకాలుని చేతిలో మరణించాడు.

కుక్రుడు పరమేశ్వరుని గర్భంలోనుండి వెలికివచ్చి వ్యవస్థరూపం పొందాడు. అనంతరం భాగ్యుడు నారదాపి పురానికి పోయి అవల అతవుని లింగరూపాన ప్రతిష్ఠించి, నానావిధపత్ర పుష్పాలచే ఆర్పించాడు. మహేశ్వరుని మెప్పించి యీ లోకానికిధిపతి అయినాడు. ఈ విధంగా దూతలు ఎంతో ఉత్సాహంగా కుక్రులోక వృత్తాంతం వినిపించారు. ఇంక లోనే విమానం అంగారక లోక పరివరాలకు వచ్చింది.

దూతలు పుణ్యాశ్వా! ఆ కవలదేదే అంగారక లోకం. దాని కది పతి భూమి పుత్రుడయిన కుజుడు. ఒకప్పుడు పరమేశ్వరుని ఫాలభాగం నుంచి ఒక స్వేదమిందువు జారి భూమిపై పడింది. దానిలోనుండి ఎర్రని శరీరకాంతితో ఒక విర్ధ జవించాడు. భూదేవి ఆ విర్ధని తన కుమారునిగా భావించింది. అబాలుడు దినదిన ప్రవర్ధమానుడైనాడు. కొంత వయసు రాగానే అతడు తనస్సు చేయవలెనని వంశల్పించాడు. పాపన భాగీరథీజల పరిపూకమైన కాళి వచ్చి మిక్కిలి తీవ్రంగా పరమేశ్వరుని గురించి తనస్సు చేశాడు. నీలకంఠుడు ప్రత్యక్షమై అతనికి వరాలోనగి అంగారక లోకానికి అధిపతిని చేశాడు. భూమి కుమారునిచే

ప్రతిష్ఠించబడిన లింగమునకు అంగారకేశ్వరు డని పేరు వచ్చింది అని ఆ లోకాధిపతి వృత్తాంతం వివరించారు. అప్పటికే విమానం బృహస్పతి లోకానికి వమీవంగా వచ్చింది. శివశర్మ దూతలతో పుణ్యపురుషులారా! ఈ లోకం పేరేమీ ఓని కధిపతి ఎవరు? ఇది మిక్కిలి కాంతివంతంగా కనబడుతున్నది. అన్నారు.

దూతలు అతని ఉత్సాహానికి నంతోషించి ఇలాచెప్పారు. ఏప్ర వర్యా! ఇది బృహస్పతి లోకం. ఓని కధిపతి దేవగురువు అయిన బృహస్పతి. ఇతడు ఆంగిరసుని పుత్రుడు. చిన్నవయసులో ఉన్నప్పుడే బృహస్పతి నమస్తాప్తాని ఆద్యయనం చేశాడు. అనంతరం పుణ్య గుణదామమైన కాశీ క్షేత్రానికి వెళ్ళి తపస్సు ప్రారంభించాడు. అత్యంత నిష్ఠతో తపోరమయిన తపస్సు చేస్తున్న ఆంగిరసునికి వరమేశ్వరుడు ప్రత్యక్షమయినాడు నిరూపాక్షుని దర్శించగానే బృహస్పతి శంకరా! ఆర్ద్రేందుధరా! తయనాళా! తవనినాళా! పన్నగభూషణా! శ్రవణబోషణా! తవతంగా! అంబుధివిషంగా! కాంతిదయామధుర హృదయా! పాహిమాం! పాహిమాం! అని స్తోత్రం చేశాడు.

అతని భక్తికి వివరయానికి ఈశ్వరుడు సంప్రీతు డయినాడు. అత వితో కుమారా! నిష్ఠతో బృహదుగ్ర తపస్సు చేసినావు. కనుక బృహ స్పతి అనే పేరుతో నిరిసిల్లగలవు. ప్రాణమునకు ప్రాణమైన భక్తితో తపస్సు పొనరించి ప్రాణ వాయువును మాత్రమే ప్రాణాధారంగా తీసుకొని వన్ను పేవించావు గనుక జీవుడనే పేరు పొందుతావు. వాగాదంబరంతో స్తోత్రం చేశావు కనుక వాదస్పతి అనే నామంతో విరాజిల్లుతావు. అంగారక లోకానికి పైనున్న లోకానికి నీ కధిపతివి కాగలవు. అని వరాలిచ్చి మనస్సున దతుడ్చుటని

స్మరించాడు. సంస్కరణ మాత్రం చేతనే పరమేష్ఠి నిఖిలదేవతా బృందంతో
అక్కడికి వేంచేసాడు. నీలకంఠుని అజ్ఞాపావృణ విరించి బృహస్పతిని
దేవతాదార్య పదవికి అధిష్ఠితుని చేసాడు.

బృహస్పతి కాశీలో ప్రతిష్ఠించిన తిషణేశ్వరుని విష్ణుతో అర్చించిన
వారికి సుజ్ఞానం లభిస్తుంది. పరమేశ్వర తత్వం విదితమౌతుంది,
అంటూ విష్ణుమాతలు బృహస్పతి రోకాదిపత్య కథను వివరించాడు. అంత
లోనే విమానం మరీకొంత దూరం పయనించింది. అల్లంత దూరంలో
దీప్తివంతమయిన మరో లోకం గోచరించింది. కివళ్ళూ అలోకాలు,
వాటి అందాలు చూచి అశ్రుర్యాంబుదిలో తేలియాడుతున్నాడు. అయీ లోకా
లకు నందించిన గాథలు వింటూ ఆతడు మహానందపడుతూ తనవంటి
అదృష్టవంతుడు మరొకడు లేడని భావిస్తున్నాడు.

పుణ్యశీలుడు ఆ లోకాన్ని చూపుతూ మహాత్మా! ఇది శనైశ్చర
లోకం. దీనికి సూర్యపుత్రు డయిన శనైశ్చరుడు అధిపతి. గ్రహ
ములలో ఇతడు మిక్కిలి బలిపుడు. ఈతని జన్మవృత్తాంతం వినటం
ఎంతో ఓడదాయకం.

శ్రీమన్నారాయణుని నాభికమలంనుండి విరాళ జవించాడు.
విరాళ మాననపుత్రులై అశ్రీ. మరీచి, దళుడు మొదలయిన ప్రజాపతులు
జవించారు. మరీచి కుమారుడు కళ్యపుడు. కళ్యపునకు అదితి యుడు
మార్తాండుడు జవించాడు. లదిత్యుడు త్వష్టప్రజాపతి కుమార్తె నంజ్ఞా
దేవిని వివాహం చేసుకొన్నాడు. ఆ దంపతులకు మనువు, యముడు
అనే కుమారులు యమున అనే కుమార్తె కలిగినారు.

కొంతకాలం గడిచింది. సంజ్ఞ పాపం చాలి సుకుమారి. ఉగ్ర
కరుడయిన దివాకరుని కిరణ తీవ్రత అమెకు భరింపరానిదయింది. కొంత

కాలం పుట్టింటి కేగవలెనని అనుకొన్నది. తర్జ ఆంగీకరింపదేమోనని కంకించించింది. తనతో సమానముగ, అదృష్టగుర్తివట్లుగ రూపురేఖలు కలిగిఉండే ఒక స్త్రీని ఆత్మక క్షతో నృప్తిచించింది. ఆమెకు చాయ అనే పేరు పెట్టింది. ఆమెను సోదరిగా భావించి ఆమెతో చాయా నేను పుట్టింటికి వెళ్ళి కొన్ని దినాలుండి రాగలను. అంతవరకు ఓష నా రిప్తయిన సూర్యునకు పత్నిగా వర్తించు. ఈ ముగ్గురు విద్వంసు పీఠ అప్పగించి వెళ్ళుతున్నాను. నీ విద్విలుగా చూచుకో. ఓష అర్చముగా నా నరే ఉండటంవల్ల అపఖరుడుగాని ఇతరులుగాని విన్ను గుర్తించరు. నే ననే క్రమతోనే ఉంటారు. ఈ విహస్యం ఎంత ప్రాణంపడకు పచ్చినా చెప్పవద్దుఅనిచెప్పింది.చాయాదేవి నరే అన్నది. సంజ్ఞ పుట్టింటికివెళ్ళింది.

సూర్యుడు చాయను సంజ్ఞ అనే భావించి యచాపూర్వముగా గృహ స్థాశ్రమ దర్శాలు నిర్వర్తిస్తున్నాడు. చాయకు పావర్తి, కైకృతుడు అను పుత్రులు తద్ర అనే కుమార్తె కలిగారు. తనకు విద్విలు కలిగిం తర్వాత చాయలో స్త్రీసహజమయిన సపత్నీమాత్సర్యం అంకురించింది. తన వంశావంపై చూపించే ప్రేమ, అనుచాగం నవతి పిల్లలపై చూపలేని పోయింది. భోజన లాలసలలోను, అలంకారాలలోను భేదం చూప సాగింది. చిన్నవాడు రావటంవల్ల యముడు తల్లి ప్రవర్తనను నవించలేకపోయాడు. ఒకనాడు కోపంవల్లలేక చాయను చాలితో తన్ను దానికి ప్రయత్నించాడు. అతని దురుకు తనానికి చాయాదేవి ఓర్చుకొన లేకపోయింది. ఆమెలో సహనం నశించింది. సంజ్ఞ కిచ్చితమాట విన్నవించింది. సవినయన్న కరుణ ఆమెలో లేకుండాపోయింది. చిన్న తప్పుకు కాను విధింపబోయేది మిక్కిలి కఠినమయిన కిడ్ యన్న నిద్రకణ ఆమెలో కూన్యమయింది. యముడి పాదం తెగి నడుగాక అవి శాసం

ఇచ్చింది. ఆమెకూడా స్త్రీమే గదా! దిక్కులను కవలేదా! తనదిద్దే ఆ తప్పుచేసిఉంటే ఆమె ఆ కాపం ఇచ్చి ఉండేదా! ఈర్ష్యాద్వేష క్రోధాలు జ్ఞానాన్ని వశంపచేస్తాయని పెద్దలంటారు. దేవతలుసైతం ఒక్కొక్క సమయంలో ఈశ్రుషట్కానికి అదీనమై ఒడలు తెరియని స్థితిలో పుణ్య పాపాలు, న్యాయాన్యాయాల, వివేచనాలేకుండా ప్రవర్తిస్తారు. అలాంటి అప్పుడు ఇక మానవుల విషయం చెప్పేదేముంది!

యముడు కావగ్రహుడయినాడని సూర్యునకు తెలిసింది. చాయా దేవిని విశేషంగా పరిశీలించాడు. ఆమె విజంగా సంజ్ఞాదేవీనా! సంజ్ఞే అయితే కుమారుడు తప్పుచేస్తే తల్లి ఇంతటి కాపం ఇస్తుందా! అన్న సందేహం కలిగింది. వెంటనే చాయతో తన మనస్సులోని సంశయాన్ని గూర్చి ప్రశ్నించాడు. నీవు సంజ్ఞపు కావు. ఎవ్వరినో యదార్థం చెప్ప వలసిందని అడిగాను. చాయ ఇప్పుడు పంకటంలో పడింది. వశ్యాన్ని చెప్పకపోతే ఖర్త శపిస్తాడేమో! లేక తనకు మరొక దండన విధిస్తాడో! అన్న భయంతో జరిగిన విషయాలు అన్నీ దాచకుండా వివరించింది. జరిగిన గాఢమైన తెలుసుకొన్న దినకరుడికి చాయయందు ఎక్కువ దోషం కన్పించలేదు. ఆమె ఇచ్చిన కాపాన్ని మరలించలేక తరణి, యముని ఒడార్చి నాయనా! నీ పాదాన్ని క్రిమికీటకాలు తొలిచి తినగా ఊడివడు తుంది. చింతించకు అని చెప్పి సంజ్ఞాదేవి కొరకై మామయైన త్వష్ట ప్రజాపతి గృహానికి వచ్చాడు. ఇంటికి వచ్చిన అల్లడికి ప్రజాపతి తగినట్లు మిర్యాదలుచేశాడు. సూర్యుడు సంతుష్టిపడి సంజ్ఞను గురించి ప్రశ్నించాడు. త్వష్టప్రజాపతి అల్లనితో నహాప్రకరా! నీ కిరణముల శీవ్రతను భరించలేక సంజ్ఞ ఇక్కడికి వచ్చింది. ప్రస్తుతం కురుక్షేత్రంలో తనమ్ము చేస్తున్నదని వివరించాడు.

సూర్యుడు వెంటనే బయలుదేరి కురుక్షేత్రం చేరాడు. అక్కడ వంద్యాదేవి బడబాదూపం ధరించింది. ఆ అశ్వం కాలిగిట్టల ధ్వనులు చకచకలు ప్రతిధ్వనిస్తున్నాయి, తెల్లనితోక పెన్నెలకాంతులు విరజిమ్ముతున్నది. వికారమాలయ తెల్లగా ప్రకాశిస్తున్న తారలు నల్లగా తుమ్మెదలవలె ప్రకాశిస్తున్నాయి. కొదమగోడిగ రూపంలో ర్యానవిమగ్నమయిన ఆమెను చూడగానే తొగసూడంతలానికి కూచి మనస్సు చరించింది. చిరకాలవిప్రయోగం అనుభవించినారుగదా ఆ దంపతులు. సూర్యునకు మన్నన వికారం జనించింది. కామానతుడయినాడు. రామకూడ అశ్వరూపం ధరించి ఆమెవద్ద తేగినాడు. సంజ్ఞాదేవి వచ్చినవాడు తర్త అని తెలుసుకొంది. ఆమెకూడ విరహానంతస్తయే. అందువలన తర్త కోరికకు అనుగుణంగా ప్రవర్తించింది. అశ్వ రూపంలో విహరించిన ఆ దంపతులకు ఇద్దరు కుమారులు జనింధారు. వారే అశ్వరీ దేవతలనే పేరుతో దేవనైడ్యులయినారు. అవంతరం సంజ్ఞా సూర్యులు అశ్వరూపాలు వదలి విజ బాపాలతో స్వగృహం చేరినారు.

శనైశ్చరుడు వారణాసికేగి లింగరూపుడయిన మహేశ్వరుని ఆర్చిస్తూ పొరమైన తపస్సుచేసి అలారించాడు. కంఠుని కరుణా విశేష కారణంగా అతడు శనైశ్చర లోకానికి అధిపతి అయినాడు. అతడు ప్రతిష్ఠించిన లింగము శనైశ్చరేశ్వరుడని పేరుతో ప్రసిద్ధికిక్కింది. కుశ్రేశ్వర లింగానికి ఉత్తరభాగంతో ఇది ఉంటుంది. శనైశ్చర లింగాన్ని అర్చించిన వారికి భోగమోక్షాలు కరతలామలకములు.

ఇంతలో విమానం మరికొంత పై భాగానికి వయించి వత్సరి మండలానికి దాపుగా వచ్చింది.

స ప్రర్షి లో క వృత్తాంతం

ఈ లోకాన్ని చూపుతూ దూకలు మహాభాగా! ఇది సప్తమహర్షుల లోకం. నమస్త ఇళ్ళర్కాలను ప్రసాదించగలదు సుమా! బ్రహ్మమావన పుత్రులయిన మరీచి, సంభూతి యనే కన్యను, అత్రిసుహర్షి అవసూయను పులస్త్యుడు క్షమను, పులహాదు ప్రీతియనే కన్యను, అంగిరసుడు వృతిని, క్రతువు పన్నతి అనే లతాంగిని, వసిష్ఠుడు ఊర్ధ్వ (అరుంధతి) అనే భామిని వివాహం చేసుకొన్నారు. వీరు బ్రహ్మ అదేశానుసారం ప్రజాపతులను సృజించి సృష్టి విస్తరణకు సహకరించారు. అనంతరం వీరేడుగురు లోక వట్టణంలోని అవిముక్త క్షేత్రంలో తమతమ నామాంశాలయిన ఊగేశ్వరులను ప్రతిష్ఠించి ఉగ్రమయిన తపస్సు చేశారు. సప్తమహర్షుల నతులుకూడ తాము ప్రత్యేకంగా మహేశ్వరుని ప్రతిష్ఠించి ఆరాధించారు. అవన్నీ వారివారి పేర్లతోనే పిలువబడుతున్నాయి. వారి విష్ణుకు, భక్తికి మెచ్చిన వీలకంటుడు ఈ లోకాన్ని సృజించి దాని అధిపత్యాన్ని సప్తర్షుల కొనంగినాడు. సప్తమహర్షులు వారి భార్యలతో ఈ లోకంలో సుఖంగా నివసిస్తుంటారు.

ద్రువ పదం

అనంతరం విమానం ద్రువలోక సమీపానికి వచ్చింది. ఆ లోకాన్ని చూపి చూకలు దాని వృత్తాంతం పేవరించారు.

మహాభాగా! కవళర్కా! ఇది ద్రువలోకం. ఆకాశలక్ష్మికి కంఠ హారమై, శ్రీమన్నారాయణుని అంఘ్రివలనంగా ప్రసిద్ధికెక్కింది. ఇది తారక సమూహానికి తులాదండయస్థి. గ్రహ సమూహాన్ని తనచుట్టు

త్రిపుష్కం అయస్కాంతం. మహామర్త్యముమొక్క తోక విపరితాగం.
ఈ లోకోనికి అదివతిద్రువుడు. ఈతని పృథ్వాంతం వకలకల్యవహరిం.

స్వాయంతువు మనువునకు ఉత్తానపాదుడనే కుమారు డున్నాడు. ఈతడు చక్రవర్తియై భూమిని పాలిస్తున్నాడు. ఈయనకు మనీతి మరుచి అనే ఇద్దరు భార్యలున్నారు. మనీతికి ద్రువుడనే కుమారుడు. మరుచికి ఉత్తముడనే పుత్రుడు జనించాడు. ద్వితీయ భార్య మరుచిమీద రాజాబు ప్రేమాభిమానాలు ఎక్కువ. పల్లమహిషియైన మనీతికి ఇది కొంచెం కష్టముగా ఉండేది. అయినా ఆమె మిక్కిలి ఓర్పుతో నవతి తనను అవమానించినా నహించేది కాని, పరుషంగా మాట్లాడేది కాదు. మరుచికి తాను అందగలెనని గర్వం. భర్త తనను ఎక్కువగా అదరిస్తాడని ఆమె విక్కు. పిల్లలిద్దరు పంచవర్ష ప్రాయులయినారు.

ఒకనాడు ఉత్తానపాదుడు మరుచి అంతఃపురంలో భార్యతో విబోధ గోష్ఠిలో ఉన్నాడు. చిన్న కుమారుడయిన ఉత్తముడు ఎక్కడనుంచో వచ్చి తండ్రి తొడపై ఎక్కి కూర్చున్నాడు. ఇంతలో ద్రువుడుబాద అక్కడికి వచ్చాడు. తండ్రి ఒడిలో తమ్ముడు ఉండటంబూని తానుగూడ రెండవ తొడపై కూర్చొనవలెనని తండ్రికి నమనంగా వెళ్ళాడు. పాపం ఉత్తానపాదుడు చేయి చాపాడు. ద్రువుడు ఉత్సాహంగా ముందుకు ఆడుగులు వేళాడు. ద్రువుడు తండ్రి తొడపై అధివసించటం మరుచికి అయిష్టం. నవతి కొడుకు తన అంతఃపురంలో తన యెదుట తండ్రి ఉత్సంగంమీద కూర్చొనడమా ; తనకెంత అవమానకరం. అవహవాగ్ని చేతస్తమయిన మరుచి వెంటనే ముందుకువచ్చి ద్రువుని చెయివట్టి వారిం చింది. అంతటితో ఊరుకొనక నీ తండ్రి తొడపై అధివసించే తాగ్గం నీ కంటే విద్యావ్యుదానిన మనీతి గర్భవాసాన ఎందుకు జనింది

ఉంటావు ? అని కఠినంగా మాట్లాడింది. ఏ పాపమెరుగని ఆ పసివానికి ఆ మాటలు వివగానే దుఃఖం ముంచుకొని వచ్చింది. కండ్లవెంట జలజల ఏరు రాసాగింది. ఉత్తమస్థితి పొందాలనే కోరిక జనించింది. దానికి తనన్నే మార్గమను కొన్నాడు. ఎకాయోగిని గృహానికి వెళ్ళి తల్లికి జరిగినదంతా చెప్పుకొని దాపురుచున్నాడు. అమ్మా! నేను అరజ్యానికి పోయి తపస్సుచేసి ఉత్తమస్థితిని పొందుతాను ఆశీర్వదించవలసివదన్నాడు.

కొడుకు మాటలు విన్న సునీతికి కడుపుచెరువయింది. భోరున దుఃఖించింది. నవతి తనను అవమానిస్తున్నది పరే. ఇప్పుడు అఙంకుభం తెలియని తన కుమారునికూడ అవమానించటమా! అందునా కండ్రిఎమట. ఆ కండ్రి నిన్నుహోయిదీపలె ఊరుకొని ఆమె అకృత్యాన్ని ఆమోదించటమా! కడుపు తగ్గుచున్నది. కాని ఆమె ఆతాగ్యురాలు, ఏమిచేయలేవి దుస్థితిలో ఉంది. కొడుకును కౌగిలించుకొని ఏడ్చినది. నాయనా! ఎంత నిర్భాగ్యులంనురా : యువరాజువు కావలసిన వాడవు. నల్లమహిషి సుతుడవు. కాలు క్రిందఉందితే కసుగంచి పోతుందని సేవకులచే సేవ చేయించుకొనవలసినవాడవు. మహాభయంకర మృగాలతో హుదీన అడవికి పోయి కఠినమైన తపస్సు చేయటమా ! నిండుగా బడేండ్లు లేవు నీకు. నామాట విను. అడవికి పోవలదు. ఒకచైపున భర్తయొక్క అనాదరణ. మరొకవంక వనతి అవమానములచే సంకల్పమౌతున్న నాకు నీ దర్శన లాలనాదు హిమాంబువర్షములు. అట్లాంటి సీవుకూడ దూరమైతే నే నెలా జీవింపేదీ? అని ఎన్నోనిదాల బ్రతిమాలుకొన్నది. ఆ బాటడి హృదయం ఎంత గాయపడిందోగాని ఆతడు తనపట్టు వీడలేదు. తల్లి అనుమతి తీసుకొని వనానికి బయలుదేరినాడు.

త్రోవలో ద్రువునికి నవమహర్షులు ఎదురైనారు. కాలద్రువుని

చూచి వస్త్రమహద్దులు తనిష్యత్తును అవగతం చేసుకొన్నారో ఏమో అదరంగా పిరిచి అష్టాక్షరీ మంత్రాన్ని ఉపదేశించాడు. ఆశీర్వాదించి వెరరి పోయినారు. వస్త్రుల చర్మన భాగ్యంతో అతనిలో మాతనోత్సాహం పెల్లబడింది. తిన్నగా వదలిపోయి యమునాతీరాన వసుతర వ్రదేశం ఎమ్మకొని తనస్సున కుపక్రమించాడు. ప్రకృతి నై పరీత్యాలను వయితం లెక్కచేయకుండా ఏకాగ్రబుద్ధితో ఉగ్రతపం చేయ నారంభించాడు. ద్రువు దీపై నారాయణునకు ఆపారమైన దయ కలిగింది. వెంటనే ప్రత్యక్షమై ఆ బాలుని తన ఆమృతహస్తాలతో స్పృశించాడు. ద్రువుడు కండ్లు తెరిచి ఎల్లెదురు ఉన్న పురుషోత్తముని చూచి అనందంతో నమస్కరించాడు. అతనిని లేవదీసి పరమాత్మ నాయనా! ద్రువా! పరమమహర్ష్యాదులకు అలవి గాని ఏకాగ్రతను సాధించి తనస్సు చేసినావు. నాకింక అనందం కలిగిం చిన ఏకు లోకోన్నకము ఆత్మ్యత్వమమైన స్థానాన్ని ప్రసాదిస్తున్నాను అని వరమిచ్చి తనతోబాటుగరుత్మంతునిపైన ఆమునిచేసి తైలావంతోపరమేశ్వ రుని దర్శించాడు. పార్వతీనాథుడు ద్రువుని అలింగనం చేసుకొన్నాడు. చక్రి దరు దీచ్చిన వరాదు మనసున తలచి ఈశ్వరుడు ఆ బాలుని గ్రహచక్రి నాశమునకు నైలాగమునఉన్న లోకానికి అధిపతిగ చేసి ద్రువబహురా! చిరకాలం ఖూలోకంలో రాజ్యంచేసి జన్మాంతరంలో ఈలోకంలో వివసింప గలవు అని అదరంతో వదలిచ్చాడు.

ఏమ్మడు నై నతేయుడుద్రువునివారణానికి తీసుకొనివచ్చాడు. ద్రువుడు మణికర్ణికాపుట్టంలో స్నానంచేసి అవిముక్తక్షేత్రంలో మహేశ్వరలింగ మును ప్రతిష్ఠించి ఆరాధించాడు. పంచాక్షరీమంత్రప్రభావితమయిన ద్రువుడు గృహానికి మరలివచ్చాడు. కుమారుని వృత్తాంతం విన్న ఉత్తనపాదుడు భార్య లిడతతో వనైవ్యంగా ఎదురువచ్చి స్వాగతమిచ్చాడు. పళ్ళాత్తప

పడిన యిరుది తనను క్షమించమని వేడుకొనుటమేగాక ఎంతో అదరంగా ద్రువుని తొగరించుకొంది. యిది అనందానికి మేకలేదు.

తండ్రి అనంతరం ద్రువుడు సింహాననాదిపితుడై పెక్కువత్సరాలు ప్రజానురంజకంగా రాజ్యాన్ని పాలించాడు. విశ్వనాథుని కృపవలన జన్మాంతరంలో అతడు ద్రువపదాన్ని పొందినాడు. కాలో ద్రువేశ్వరుని ఆర్పించినవారికి స్థిమైన బుద్ధి కలగటమేగాక ద్రువమైన పదంబూడ లభిస్తుంది.

ఈ విధంగా ద్రువలోక వృత్తాంతం వివరిస్తుండగానే విమానం ద్రువలోకాన్ని గడచి త్రిమక్రమంగా మహాలోక, జనలోక, తపోలోకాలను దాటి నక్కలోకానికి సమీపానికి వచ్చింది. ఈశ్వరభటులు, శివశర్మను చూచి మహాత్మా! ఈ రాష్ట్రమేదీ నక్కలోకం. పరమానందదాయక మయింది. ఇదే చిరువృక్షునికి అవానమున వుజ్యలోకం అని తెల్పి పద్మగర్భుని సముదానికి కొనిపోయినారు.

వాసీనితి శివశర్మను సాదరుంగా పల్కరించి ప్రసంగమాన కాలో మరిణింపినవారికిగాని ముక్తిలభింపదని తెలిసి నమచిత మర్జాదలతో సాగనంపాడు. మిమ్మేటి అన్న మాటలకు శివశర్మ నందేహాపూరిత మనస్కుడయినాడు. అందోళనతో కింకరుంతో మహాభాగులారా! మనమింకా ఎంతమారం ప్రయాణం చెయ్యవలసి ఉంటుంది. ఏకామహుని మాటలు మీరుకూడా విన్నారుగదా! వారణాసిలో శరీరం త్యజించకుంటే మోక్షం లేదనినాడు. మరి నాకు విశ్రేయనం సంప్రాప్తించే విధం తెలియజేసి కృతార్థుని కావించవలసిందని అన్నాడు.

దానికి కింకరులు మహాత్మా! మీమిది ఎదిమిది కోర్కె యోజనముల ఎత్తున ఈ నక్కలోక ముంది. నక్కలోకానికి ఎదిమిది కోర్కె యోజన

లకు పైతృగంధో విష్ణులోకమయిన పైకుంతం ఉంది. దానికి పదహారు
కోట్ల యోజనాలు ఉత్థ్వంగా శివలోకం ఉంది. ఆ లోకమే కైలాసం.
దానిని వర్ణించటానికిగాని, ప్రస్తుతించటానికిగాని బృహస్పతి, బ్రహ్మలకు
టూడ శక్యంగాదు. ఆ లోకంలో గిరిరాజకుమారీ నహతురయిన పర
మేశ్వరుడు నివసిస్తూ ఉంటాడు. సందీక్ష్యర, భృంగీక్ష్యర చందీక్ష్యరాది
గజాదీపతులు ఆ దంపతులను సేవిస్తూ ఆక్కడే ఉంటారు. ఆ విశ్వే
శ్వరుడే భువనసంరక్షణార్థం శ్రీమన్నారాయణునకు చతుర్థభువనాది
పత్యానికి పట్టాభిషేక మొనర్చినాడు.

ఆ పట్టాభిషేక పైతృవం ఇంతింత అనరాదు. పదారువన్నె
జంగారపు గుబ్బి క్రొమ్మెరుగుల తళతళంతో ప్రకాశిస్తున్న రత్నదండం.
శరక్కాలపు వెన్నెల కొంతులను తిరవ్కరించే మేలిపట్టవస్త్రం. చుట్టు
పగడాల జాలరులతో ప్రకాశిస్తున్న వెల్లగొడుగును వినియోకుడు విష్ణుని
నకు పట్టినాడు. పార్వతీదేవి స్వయంగా ఆ ఉండరీకాక్షిని ఆలంక
రించింది. నరస్వతీదేవి రత్నదర్పణం చూపింది. శక్తిదేవి మాణిక్య
దీపములతో నివాళించింది. దాముండి తాళంవేస్తుంటే భృంగీక్ష్యరుడు
స్వత్కం చేశాడు. సూర్యచంద్రులు ఇరువయ్యల విలుచుండి పంజా
మరలు వీచారు. యముడు వేత్రచండం ధరించాడు. వాణీదేవి మృదు
మధుర కలస్వవముతో గచ్చ పచ్చ మాలికల స్తోత్రాలు చదివింది. గజాది
పక్షులు, పక్షులు, దిక్పాలకులు, మిరున్లము, యక్షులు, కిన్నరులు,
కింపురులు, రక్షోవిపహం అందరూ రమాదత్తనకు సమస్కరించారు.

పట్టాభిషేక మహోత్సవం ఎంతో పైతృవంగా జరిగింది. అసం
తరం పీరికంతుడు సేనుగంధీరవ్వరంతో సురలారా! పరమేష్టి! విష్ణునే

నేను. నేనే కేశపుడు. మా ఇరువురికి భేదంలేదు. శ్రీహరి కళ్యాణ ప్రదుడు. జగద్రక్షవరాయణుడు. ఆనాదివిదనుడు. నమస్త కల్పవృక్షము లను హరింపగలడు. మీ రతనిని సేవించండి అని ననికి తన లోకమున కేగినాడు. దేవత లంతా ఎవరి లోకాలకు వారు వెళ్ళినారు.

కావున శివశర్మాభివానా! ఈ కథను చతుర్ముఖ వట్టాభిషేకం అంటారు. దీనిని చదివినా, విన్నా, వ్రాసినా నమస్త బిశ్వరూపు లని స్తాయి. నీవు విష్ణులోకంలో బ్రహ్మైత్యరవర్యంతం వివహింపగలవు. అనంతరం నీ పుణ్యపరిపాకంపలన దూలోకంలో వృద్ధకాలదనే పేర జనించి నందివర్ధన నగరానికి రాజు వాగలవు. అనేక సంవత్సరాలు రాజ్యం చేసి సుతులకు రాజ్యాన్ని అప్పగించి నీవు కాళి కేగి విశ్వనాథుని సేవించి మోక్షాన్ని పొందిగలవు అని అతని సందేహం నివృత్తి చేశారు. అంతలోనే విమానం వైకుంఠం చేరింది. కింకరులు సగౌరవంగా శివ శర్మను తోడ్కొనిపోయినారు. ఆ వికుంఠనగర రామదేయకతకు అశ్వర్య పడుతూ అతడు హితలవెంట పోయి త్రిభువనమోహనరూపుడయిన శ్రీ మహావిష్ణువును నందర్పించాడు. పుండరీకనయనుడు శివశర్మను పాద రంగా అహ్వనించాడు. హితలు చెప్పినట్లు శివశర్మ వైకుంఠంలో విశ్వా నందులై కొన్నివేల వత్సరాలు గడిపాడు. అనేక భోగాలు, సుఖాలు అనుభవించాడు. విమ్మట భూమిమీద జనించి కాళివిశ్వనాథుని సేవించి మోక్షం పొందాడు.

అగస్త్యుడు లోపాముద్రకు ఈ శివశర్మ కథ నవిస్తరంగా చెప్పి, ప్రయా! శ్రీశైలాది ఇతర క్షేత్రాలు మోక్షాన్ని ఇయ్యగలవు. కాని కాలవ్యవధానం కల్గుతుంది. కాని కాళివట్టం వెంటనే ముక్తిని ప్రసాదించగలదు అని చెప్పి ఆమె సందేహాన్ని తీర్చాడు.

ఏమ్మట అగస్త్యుడు బాంధానహతు డయి మల్లికార్జున స్వామికి ప్రదక్షిణం చేశాడు. విశ్వరథక్రితో ఆ దంపతులు అదిదంపతులను ఆరాధించారు. అక్కడ కొన్నాళ్ళుండి మువ్వలుడు లోపామూడతో రాజు పెత్తనం ఇచ్చటే అనతిమూలంలే స్వామిమల ఉంది. అది కుమారస్వామికి నివాస స్థానం. అతడు విభిలదేవతా సీతావికి శరణ్యుడు. శక్తి తన యుడు మిగులశక్తి సంపన్నుడు. ఆ స్వామిని దర్శించి తరింపగలం అని సామిమలకు ప్రయాణం కొనసాగించాడు.

పంచమాశ్వాసం

లోపాముద్ర ఆగస్త్యుడు సాక్షిమలకు చేరారు. కుంభజాని రాకను అర్జునదూరాన గమనించిన కుమారిస్వామి ఆగస్త్య దంపతులకు ఎదురేగి అర్హ్యపాద్యాదులొనగి అహ్వనించారు. కుశలప్రశ్నల అనంతరం షడ్ముఖుడు ఆగస్త్యునిచూచి పరమ మహేశ్వరుడ వయిననీరాక వాకెంతో సంతోషం కలిగించింది. నీ రాకకు గల ప్రధాన కారణం వివరించమని ప్రశ్నించాడు. అతని సత్కారానికి ఆదరానికి మనస్సున ఆనందవదిన ఆగస్త్యుడు కుమారా! కొల్లాపురిలో రక్షిదేవి ప్రత్యక్షమై నీ వలన కాశీ మాహాత్మ్యం తెలుసుకొనవలసిందని ఆదేశించింది. ఆమె ఆదేశానుసారిం ఇలా వచ్చి నీ దర్శనం చేసుకొన్నాను అని జరిగిన విషయమంతా వివరించి కాశీమాహాత్మ్యం తెలుపనిలసిందని ప్రార్థించాడు. కుమారుడు ఆగస్త్యునితో కలకలమోసే! నేను ఆరుముఖములు కలవాడినే. పేద కాస్త్రాస్త్రములు ఎరిగినవాడనే. అయినప్పటికీ కాశీమాహాత్మ్యం వర్ణించడానికి సమర్థుడను కానునుమా! నీ యంతటివాడు అచిగిన్నప్పుడు తెలిసిన విషయం వివరింపకుండ ఉంచుటం నేమంజనిం కాదు. కావున నేను ఎరిగినంతవరకు ఎర్ఠిస్తాను. కొల్లాపురి శ్రీమహారక్షి నిన్నిచ్చుటకు వంపటం నాకు అవగతమే. అనగానే ఓంకారాద్వాపహరి పార్వతీ తనయునకు నమస్కారం చేసి మహాత్మా! కాశీలోని అవిముక్తక్షేత్రం మోక్షసాధనమని, మణికర్ణిక తీర్థరాజములకెల్ల ప్రళప్తమయినదని, వారదానీ క్షేత్రమే అవిముక్తమని, అనందరాననమని, మహాశృణుమని, రుద్రావానమని వివిధనామములతో ప్రసిద్ధికెక్కిన కారణం తెలుపవలసిందని అర్థించాడు.

కరవణతవులు అతని ప్రశ్నకు పంపించారు. కాశీనైకస్థాన్ని

పర్వించటానికి ఏ వారికి ఉత్సుకత ఉండదు. వాకాపితమనా! వారజాపి గొప్పతనాన్ని ఒకప్పుడు మా తండ్రి పరమేశ్వరుడు మా తల్లియైన తివాని దేవికి చెప్పినాడు. నాకు దానిని వినేకాగ్యం కలిగింది. నాడు పితృ దేవులు చెప్పిన విధం వివరిస్తాను.

పరమేశ్వరుడు వాక్యాయునితో ఇలా ఇన్నాడు. పౌర్వీ! బ్రహ్మ కల్పం పూర్తయినపుడు నమస్తలోకాలను మాయ అవరించింది. పర మాత్మమహాద మహామాయ అచ్చాదించింది. లోకమంతా ఇలాస్థిని అయింది. సముద్రాలన్నీ తరంగరహితాలు స్తబ్ధంగా ఉన్నాయి. ఆకాశ మొక్కదే మిగిలింది. తక్కిన భూకాలన్నీ జన్మమరణములయిన నాటిలో విలీనమౌతున్నాయి. అందరారం దట్టంగా వ్యాప్తిచెందింది. సత్తుగాని అసత్తుగాని తెలియబడటంలేదు. సభోపీతి సూర్య చంద్రాది గ్రహాలు తారకలు లేవు. భూతములతోనే శబ్దస్పర్శరూపం గలవాది పంచతన్మాత్రలు రయించాయి. బ్రహ్మాండమే నివృచ్ఛరమయింది. పర బ్రహ్మం రూపవర్ణాలు లేక అవాణ్మావనగోచరమయింది. అప్ర మేయం, అనాచారం, అవికారం, నిర్గుణం, నిర్వికల్పం, నిరాలంబం, నిర్మ యం, నిరుపద్రవమై ప్రపబ్రహ్మం తూష్టింలానాన్ని గైకొని ఉండితూరి చీలార్థం తవనుంచి ఒక శక్తిని కల్పించాడు. ఆ స్వరూపం ఏదే! పురుషాకృతిలో గోచరిస్తున్న ఆ పరబ్రహ్మ దాసాన్ని నేనే. కల్యాణీ! ఆ అనాదికాలంలో ఉనికికి ఎక్కడా చోటులేక మనం అవిముక్త మంట పానికి చేరాము. నాటినుండి నేటివరకు మనం ఈ రాశిస్థలంలోనే నివసిస్తున్నాము.

విల్లిప్పుడు మనం వదలకుండా ఈ క్షేత్రంలో ఉండటంవలన దీనికి అవిముక్తక్షేత్రం అనే పేరు కలిగింది. ఈ ప్రదేశం మనకెంతో

అనందం ధూర్జివది శావటంవల్ల అనందవనం అని పిలువబడుతున్నది. నా వినాసస్థాన మెప్పుడూ శ్మశానం శావటంచేత ఇది మహాశ్మశానమని పిలువబడింది. నేనే రుద్రుడను. నాకు నివాసభూమి శావటంవల్ల రుద్రావాసమని, రుద్రాగృహమని పేరు కలిగింది. ఇక్కడ వరణ, అసి అనే రెండువదులు ప్రవహించటంచేత ఆ రెండు పదాలకలయికతో ఇది వారణాసి అనే ఖ్యాతి కలిగింది. కాశ్యదీప్తి - అంటే ప్రకాశించేది అని అర్థం. దానివలన కాశ అనే నామంతో నిరాజిల్లుతున్నది. ప్రళయం సంభవించినపుడు వక్షత్రములు గ్రహములతో సహా యావదజాండం కాల గతిలో ప్రక్షిణమైనపుడు సయితం కాశీక్షేత్రం ఉనికిగలిగి నివాసయోగ్యం గానే విలసిల్లుతుంది అని కాశీ కల వివిధనామములు ఎలా వచ్చింది వివరించి శంకుడు శాంథవికి మణికర్ణికా మాహాత్మ్యం వివరించాడు. నే విన్నదంతా తెలుసుకాను. సావదానంగా వినవలసిందని కుమారు దీలా చెప్పాడు.

మ ణి క ర్ణికా మా హా త్మ్యం

కాశీవగరంలో నివసిస్తున్న పరమేశ్వరుడు ఒకనాడు భవానితో కుటుంబి రక్షణార్థం ఒకరిని సృష్టించాలని ఆలోచన చేశాడు, సంకల్ప మారాన సృష్టి ఒనర్చగల మహేశ్వరుడు పార్వతీదేవి ముఖాన్ని ఆర కంట వీక్షించాడు. ఆ చూపులోనే నీలవర్ణంగల ఒక మహాపురుషుడు జనించాడు. చతుర్ముఖములలో శంఖ, చక్ర, గద, అపి కార్దాది దివ్యా యుధాలు ధరించి ఉన్నాడు. అతని నాభిప ఒక కమలం జనించి ఉంది. అజానుబాహువులతో, ఎగురుజములతో ఒప్పురుతున్నాడు. నిండు రుంధ్రుని గేలిచేసే ముఖం, పద్మదళములతో సమానమైన నేత్రాలు లోక నమ్మోహనమైన దూసం కలిగిన ఆ పుండరీకాక్షుని చూచి ఈశ్వరుడు

వీరమేనువర్ణంతో ఉన్న వీవు కృష్ణనామంతో విలసిల్లుతూ కాశీపుర ప్రాంతం అయిదుక్రోమల దూరం ఈ రాజ్యధారాన్ని వీవు వహించవలసింది అని సామ్రాజ్యధారం వహించటానికి ఆతనిని నియోగించాడు.

జనార్దనుడు ఈకానుని ఆదేశానుసారం చక్రంతో పుష్కరిణి త్రవ్వినాడు. తనన సమయంలో మహావిష్ణువు కనీసంనుంచి జనించిన మర్మజలంతో పుష్కరిణి నిండింది. ఆ పర స్థితిలో నారాయణుడు వేయి ఎనిమిది సంవత్సరాలు కివునిగూర్చి దుస్సహమైన తపస్సు చేశాడు. అది మేల్కొలుపు ప్రత్యక్షమై పుష్కరిణిని చూచి మిక్కిలి ఆనందపడినాడు. ఉత్సుకతతో పుష్కరిణిని చూస్తుండగా ఈశుని మణివిరాజిత కర్ణావతరణం జారి నీడబడింది. మణికర్ణిక పడిన ఆ చక్రపుష్కరిణి నిటిసుంచే మణికర్ణిక అనే పేరుతో ప్రసిద్ధమైంది.

ఏమ్మట నారాయణుని కోరికపై వీరకంఠుడు మణికర్ణికా ప్రాకార స్థంభం నివరించాడు. ఈ స్థంభంలో స్నానమాది, తటమున జన హోమ పేదాధ్యయనాదులు, వ్రతములు, లింగ స్రవ్యము చేసినవారికి అక్షయమైన మోక్షం లభిస్తుంది. సమస్త లోకాలలో జన్మడున్న తీర్థాలు మణికర్ణికతో సమానం గావు.

సాంఖ్య యోగం, అశ్వావ లోకనం, అశేష ప్రకార మణికర్ణికా స్థంభంలో స్నాన మొనర్చినదానికి సమానంగావు. కాశీవర్ణం పంచక్రోశ ప్రాంతంలో క్రిమికీటకాలు, జంతుసంతానాలు మరణిస్తే నిర్వాణలక్ష్మి కరతలామలకం అవుతుంది. కాశీక్షేత్రంలో ఎప్పుడూ కృతయుగమే. ఎప్పుడూ ఉత్తరాయన పుణ్యపలమే లభిస్తుంది. కాశీలో అయిదు దినాలు నివసించినంత మూత్రాన చతుర్వేద అధ్యయనంవల్ల కరిగే పుణ్యం లభిస్తుంది. ఈ పుణ్యక్షేత్రంలో మూడహోరాత్రాలున్నవారికి అశ్వమేవ

రాజసూయాది మహాత్మ్యరాలు చేసిన ఫలితం లభిస్తుంది. వారణాసివి
దర్శించినంత మూత్రంచేతనే తులాపురుష దానంచేసిన ఫలం లభ్యం
కాగలదు. కాశీని గురించి మనస్సున సంస్మరణ చేసినందువల్లనే వందల
పైళ్ళ మారంలోకిన్న నరుకి పాపాలుటాడ నశింపగలవు. కాశీ నగర
పంచక్రోళ నమిపానికి అడుగుపెట్టిన మూత్రంచేత పంచమహా పాతకాల
యినా నశింపగలవు. బహుకాలం కాశీలో వసింది కారణాంతరంవలన
మరో వ్రదేశానికేగి ప్రపవనాత్తు మరడంచిన వారికి కాశీయందు మరణిస్తే
30కి ఫలమే కలుగుతుంది. ఆవిముక్త క్షేత్రంలో నివసించినవారి కర్మ
బంధనాన్ని వాటంతట తెగిపోగలవు. మణికర్ణికా ఘట్టంలో స్నానం
చేసి పితరులకు తిలకింపుణం చేసినవారికి యజ్ఞం చేసిన ఫలితం కలుగు
చక్రధు తీర్థంలో స్నానమూడి మోసవ్రతుకై విశ్వేశ్వర
దర్శనంచేసికొన్న మహర్షుడు నమస్త ప్రణామచేసినఫలంపొందు
కాశీ క్షేత్రంలో ఒక్క దినముంటే శాస్త్రోక్తవిధివి నిత్య నైమిత్తిక
కర్మలాభించి విశ్వనాథుని అర్చించిన మనుజుడికి యాపక్షవితం శివార్చన
ఫలమిచ్చినంత ఫుణ్యం లభిస్తుంది. వారణాసియందు త్యాగం చేసిన
నరుడును అనేక జన్మలలో విర్విఘ్నంగా యోగసాధన మొనర్చినంత
ఫలితం దక్కుతుంది. కనుక మోసపుడు శరీరమృతిమనితావించి ఆమరణ
పర్యంతం కాశీలో నివాసం చేయవలె నుమో. చతుస్పముద్ర వలయిత
పైన ఏ ఖామయందు కాశీ స్వర్గ ప్రదేశం. నమస్త వశ్యర్యాలకు
కాదాది. నరుడెంతటి పాపియైనా వారణాసికి చుట్టూ అయిదు క్రోశుల
మేరలోని స్థలంలో మరడంచినవాడు కృతాంతుని మహిషకూషణ ఘంటా
వినాదం వినును.

అదీగాక మరొక్క విశేషం విను, పూర్వం తగిరదు దనే

చక్రవర్తి భూమిని పాలించాడు, అతడు నగర చక్రవర్తికి ముమ్మస మడు. నగరుని కుమారులు యాగాళ్ళం తీసుకురావటానికి పాతాళానికి వెళ్ళి అక్కడ తపస్సు చేసుకుంటున్న కపిల మహాముని దుర్వారదృగన్నీ త్యాంబలో భవ్యమయినాడు. తన పితరులకు పుణ్యార్థాలు కల్పించటానికి భగీరదుడు ఉగ్రమైన తపస్సు చేశాడు. ఆ తపః ప్రభావంవల్ల మంచాకిని స్వర్గలోకం నుండి భూమికివచ్చి ఈ మణికర్ణికా ముక్తంమీదుగా ప్రవహించింది. అది మొదటి తీర్థంయొక్క మాహాత్మ్యం వేయి మరుగులు పెరిగింది. మరలరైనా దాని గొప్పతనాన్ని వర్ణించటానికి అలవిగాదు.

పాంగ చతుర్వేద అధ్యయనంహద భాగిరదీ స్నానంతో సరిగాదు. మనోవాక్కాయ కర్మల పాపం గంగాస్నానం హరించగలదు. తాహ్న పీస్నానం బ్రహ్మజ్ఞాన సంసిద్ధికి కారణం. కలియుగంలోని కలుష మానసులకు, వియమంహితులకు పరద్రవ్య అవహితులకు గంగాస్నానమే ప్రాయశ్చిత్తం. వీలకంటుని కృపలేకుండా గంగాస్నానం సిద్ధించదు. కృతయుగంలో అన్ని తీర్థాలు పుణ్యప్రదారే. శ్రేణ ద్వాపరములలో టురుషేత్రం, గంగానది తీర్థములుగా బ్రహ్మచే ఏర్పాటు చేయబడినాయి. కృతయుగంలో ద్యానం, శ్రేణయుగంలో తపస్సు, ద్వాపర యుగంలో యజ్ఞం కలియుగంలో గంగా స్నానం ఇష్టార్థికి సాధనాలు. పూర్వజన్మ సంస్కారం పరమేశ్వరుని అనుగ్రహం లేకపోతే కాశీపురోప్రాంత ప్రవాహమై పాప విధ్వంసినిగా వినుతి కెక్కిన గంగానదిలో స్నానం చేసే దాగ్ధ్యం కలగదు. ఈ మహాశ్మకానం ఎట్టఎదుట ప్రవహించే తాహ్నవీ తోయాలలో స్నానమాదినవారికి అశుభాలు ఎన్నటికీ కలుగవు. దుర్నిమిత్తములు తోవవు. దుష్కిర్తి కలుగదు. వారి మహాపాపాలు నశించి అభిమతారాలు పమకూరగలవు. గంగానదిలో తీర్థమాది మహా

కాగ్యం లభిస్తే ఉపవాసాలు, ఏకభుక్తాలు, అష్టాంగయోగాలతో విమిత్తం లేదు. యజ్ఞములతో పదిలేదు. ఎట్టి వాడయినా కాగిరినీ తల్లిని స్మరించినంత మాత్రాన పవిత్రుడు కాగలడు. ఈ మందాకినిలో స్నానం చేయదలచుకొన్నవారికి పితృపూజసంఘాలు, ప్రేతాదివిఘ్నాలుకలుగజేయ గలవు. కాని గంగను చేరిన అనంతరం దేవేంద్రుడయినా విఘ్నం కలుగజేయలేదు.

ప్రీతితోగాని, విహారకోరికతోగాని, పుర్యజలం పోగొట్టుకొనడానికి గాని ఇతరుల ప్రేరేపణతోగాని, దియాన్ని పోగొట్టుకొనదలచినగాని కాగిరినీ జలములలో మునిగిన వారి అపమలు నశించిపోగలవు. ఇష్టమున్నా లేకున్నా అగ్ని శరీరానికి అంటితే కాల్చివేయగలదు. అదేవిధంగా అయి చ్యుతోదనా గంగాస్నానంచేస్తే పాతకాలు నశించిపోతాయి. సంపాదకుఃఖం నుంచిదూరంకాగలదు. అవిముక్తిక్షేత్రప్రాంతంలో జాహ్నువీజలములందు మునుగదలచినవారు గమ్మిం చేరకమునుపే మృగమధ్యంలో మరణించిన వారికి తీర్థపీఠావలం లభిస్తుంది. జీవితకాలంతా గంగాస్నానం చేసిన మౌనపురుషుడు జీవన్ముక్తుడౌతాడు. అట్టివాడు మూడురోకలను పావనం చేయ గలడు. మరొక విశేషం. గంగాతీర్థపీఠమునకు తిరివారవక్షత్రాలతో పది లేదు. అదినంతులితములైన పాపాలు నశింపజేస్తుంది. గంగామాహాత్మ్యం ఇంతఅది వర్ణింపలేము.

కాశీలోని జమలకు మోక్షంవలనమాత్రమే తృప్తి కలుగుతుంది. అక్కడి జమలకు దేహిత్వాగమే దానము. దేహినిపాతమే తపస్సు. శరీర వియోగమే యోగం. విశ్వనాథుడు కాశీవర్ణజపు మొగపాల దుంకివిప్పి శ్వేతుని అధికారిగా చేసినాడు. అతడు తన ముద్రవడచివారిని పురములోనికి పోనియీడు. వరుణుడు ఒకవ్రక్క, అసిని ఒకవ్రక్క ఈకుడు తలవరులుగా

నిలిపినాడు. వారికి తెలియకుండా లోపలికి పోవటానికి ఎవ్వరికి శక్తి లేదు. ఈశ్వరుని అజ్ఞ లేకపోతే కాక వర్ణాంశానికి చొరటానికి ఎవ్వరికి వీలుగాదు. ఈవిషయం తెలిపే ఒక చిక్కిని కథ చెబుతాను విను.

పూర్వం ధనంజయు ధనే పేరుగల సైన్య దండేవాడు. అతడు మాతృ పేనావరాయణుడు. తల్లినే సైవంగా భావించి పూజించేవాడు. పాంతకాలానికి అతని తల్లి మరణించింది. జననికి అపరక్రియలు నిర్విస్తించిన తరువాత ధనంజయుడు కాశీయందరి గంగాప్రవాహంలో ఉద్ధి అస్థికలు నిమజ్జనం చేయాలని వంకర్పించాడు. అస్థికలను తీవ్రంగా తీసినాడు. వాటిని పంచగవ్యంతో తడిసి పంచామృతములతో పనిత్ర మొనర్చాడు. పుష్పలతో పూజించాడు. అస్థికలను ప్లవనస్థంలో చుట్టి ఆ మూటనొక తిత్తిలోపెట్టి దానిపై కంబళమును చుట్టినాడు. సైని ముద్దగా మన్ను అర్చినాడు. దానిని తీవ్రంగా ఒక రాగి పెట్టెలోనుంచి తాళింపేసాడు. అస్థికల పేటికను తీసుకొని కాశీ పయనమయినాడు. హిస్సార్ నియమంగా హవిష్యాళనం చేసేవాడు. నేలమీదనే పడించే వాడు. నిష్కం ఉంటూ వ్రయాణం చేస్తున్న ధనంజయునికి ఒకనాడు జ్వరం పోకింది. రుగ్మతను సైతం లెక్కచేయకుండా ఒక అటవికుని హరికి మాట్లాడుకొని తిన్నగా కాశీ వర్ణాంశం చేయకొన్నాడు. వాచాసిలో ఒక వర్తకుని ఇంటిలో నివేదిగా దిగినాడు. చెందు వానినక్కడ కావలా ఉంచి తిలలు మొదలయినవి తీసుకొనిరావటానికి బజారుకు వెళ్ళాడు.

చెందినవచ్చిన అటవికుడు రాగిపెట్టెలో ధనమున్నదని భావించి దురాలోచన పరుడయి వర్తకుడుతిరిగి వచ్చేలోపల ఆ పెట్టెను తీసుకొని వెళ్ళిపోయినాడు. ధనంజయుడు తిలలు వియ్యం మొదలయిన కావల పిన పదార్థాలు నమకూర్చుకొని ఇంటికి వచ్చి మార్గాయానంచేత నిద్రించి

చాడు. కొంత ప్రాద్దుకు విద్రలేచి చెందును శేకవేళాడు. ఎంతమా
 యదు సమాధానం రాకపోవటంతో తత్తరపడి గృహప్రాంగణం అంతా
 వెదకినాడు. చెంచు కనబడలేదు. వర్తికునికి ఆరాటం ఎక్కువయింది.
 ఓతి కలిగింది. అతనికేమీ తోచలేదు. రాగిపెద్దై కనపడక పోవటంతో
 అతనికి దూఱం ముంచుకువచ్చింది. తల్లిని, తమపద్ధ ప్రయానము తలచు
 కొని దూఱించాడు. హృదయం పికలమయింది. అందోళనతో నక
 మతమవుతున్న ధనంజయుడికి గంగానదిలో స్నానం చెయ్యటానికి గావి.
 పావన భాగీరథి జలంతో పిశ్వేశ్వరుని ఆభిషేకించాలనిగాని అలోచనే
 రాలేదు. దుంకివిఘ్నేశ్వరుని చూడవలెననే తలంపు రాలేదు. కాం
 తైంపుని కొల్వవలెననే భావనలేదు. విశాలాక్షిదేవికి నమస్కరించాలని
 ఓహూ కలుగలేదు. తెచ్చిన సంకారాలను పారవైచినాడు. అయ్యో!
 ఎంత కష్టం తరించి శాశి వచ్చాను. అస్థికలు నిమజ్జనం చేయలేక
 పోతినే! అని వాపోయాడు. దూఱంతోనే చెంచుకొరకు బయలుదేరాడు.
 అకలి దహించివేస్తున్నా లెక్కచేయలేదు. మృగమధ్యంలో దప్పిక కలి
 గింది. నీరు చొరకలేదు. నీరసం కలిగి తూలుకున్నాడు, ఎలాగో
 కాళ్ళిడ్చుకొంటూ, అటవికుని వల్లెకు చేరాడు. చెంచు గృహానికి వెళ్ళి
 వానిని, వాని భార్యను బ్రతిమలాడాడు పెద్దై తెచ్చి ఇమ్మని. ఈ విష
 యమై ఏ విధమయిన ప్రతిక్రియ చేయబోనని చెప్పి ప్రార్థించాడు.

నిజానికి చెంచు స్వాస్థ్యంతో ఆ పెద్దైలో రసముందని అపోహపడి
 తీసుకువచ్చాడు. అరణ్యంలో ఒక చెట్టుక్రింద పెద్దైను వగులగొట్టి
 చూచాడు. అందులో ధనం కనిపించలేదు. ఎముకలను చూచి
 అవహించుకొని వాటి నక్కదే పారవేసి ఇంటికి వచ్చాడు. ఈ విష
 యమై ధనంజయుడికి చెప్పాడు. వర్తకుడు అతనిని బ్రతిమలాడి

తనకా వ్రదేశం చూపుచున్నాడు. వాని కాళ్ళంటే ప్రాచీయవర్ణాదు. ఆటవికుడికూడ వర్తకుని మీద జారికలిగింది. ధనంబయితి తీసుకొని ఎముకలు పొరపేసిన స్థలానికి తీసుకువెళ్ళినాడు. అడేమి మాయోగాని అరణ్యంలో అస్థికలు పడవైచిన చోటు కనిపించలేదు. చెంచువలే ఆ వ్రదేశం గుర్తు తెలియలేదు. త్రమిచెంది అక్కడనే తిరిగినాడు. కాని ఎముకలు కనబడలేదు. హతాశు ధయిన ధనంబయ్యాడు దుఃఖించి దుఃఖించి మరల కాకి చేరాడు. ఎలాగో గంగాస్నానం చేసి ఇంటికి వెళ్ళాడు కనుక విశ్వేశ్వరుని ఆజ్ఞ లేక కాకిలో ఏకాగ్రము పాగిమి.

ఈ విధంగా కుమారస్వామి కాకి, గంగా మాహాత్మ్యములను వర్ణించి మైత్రావరుణీ, ఇంక కాలభైరవుని చరిత్రను వినిపిస్తామి క్రద్ధగా వినవలసిందన్నాడు.

కాలభైరవజననం

వ్రతయ కాలంలో నముద్రాంశోని వీటిని, నదీవదాంశోని వీటిని ఆ స్వామి స్త్రా కాళరాత్రి రెండు హస్తాంతో వేస్తున్న కాళగతి వ్రతారం మహా భయంకరంగా భైరవుడు శాంతవం చేస్తుంటాడు. ఇది మహాద్భుతమైన కథ.

ఒకప్పుడు బ్రహ్మ మేరు వర్షకంమీద కొలుపు తీర్చాడు. ఆ నళలో నను వ్ర దేవతా నమూహం తమతమ అవనాణ అలంకరించిఉంది. అనేక విషయాంపై చర్చలు వాదోపవాదాలు జరిగాయి. అనంతరం నభ వలంకరించిన మువ్వకుడులో కొందరు విరాటతో సరమేషి. వాగ్వహా వల్లకా ! మాకొక సంకయం ఉంది. ముల్లోకాలలోని మ హా త్మ్య లందరూ చేరిత నభయిరి. అవ్యయమైన తత్వమేదో వివరించవలసింది.

అని ప్రశ్నించాడు.

ఆ మాటలకు ధాత మునీశ్వరులారా! మహామాయ ప్రభావంవల్ల ఓసీ సందేహం కలిగింది. ఈ చరాచర సృష్టికంఠటికీ నేనే ఆరీకుడను. నా కదీశ్వరుడు మరొకడు లేడు. కనుక నన్నే అవ్యయమైన పరతత్వమని సేవించండి అన్నాడు.

ఆ మాటలకు యజ్ఞ పురుషుడియైన పుండరీకాక్షుడు క్రోధ తామ్రా శుభ్రుడయ్యాడు. ఓయీ చతుర్ముఖా ! పరతత్వమేదో తెలియక మరలకు మునులకు నీవే పరతత్వాన్నని పరికాపు. నేను శ్రీమన్నారాయణుడను జగత్తుకు ప్రభువును అవ్యయ శబ్దానికి అర్థుడనుగాని నీవుగాదు. దురిహంతారంతో ఇష్టం వచ్చినట్లు పదుకు మని విష్ణుపన్నాడు. కమలగర్భుడు రెచ్చిపోయాడు. ఇద్దరూ వాగ్మధ్వానికి కలవడ్డారు. తమలో తాము తేల్చలేక పరతత్వాన్నిగూర్చి విర్భూత చేయవలసిందని వేదాలను ప్రశ్నించారు.

ఋగ్వేదం మీ ఇద్దరిలో ఎవ్వరూ పరతత్వం కాదు. అది దేవుడు అనామయైదై పరుడ్రుడే పరతత్వం. ధాత గణాలన్నిటిని ఆతడే సంహరిస్తాడు. ననాతనమైన మాయను ప్రపంచం అంతా నిండింప జేసినవాడు కూడ ఆతడే. వేద ఉపనిషత్తులనే హర్యు పీఠులలో విహరించేవాడు నదాశిపుడే. శంకరుడే చింతన కందనివాడు. ఆతడే అద్భుడు, ఆ రూపుడు అని నిష్పిందముగ పలికింది.

యజుర్వేదం ఈ విధంగా చెప్పింది. వకల యాగక్రియల వలన సరమేశ్వరుడు పూజనీయు డైనాడు. అధ్యాత్మిక రహస్యమార్గాన తప్ప అయవను దర్శింపటానికి నీలులేదు. చతుర్వేదముల ప్రామాణ్యమున కారావమైనవాడు చంద్రమూలీశ్వరుడే. కూటస్థుడయి తాను కదలక నమస్త విశ్వాంతరాళంలో జరిగేది చూడగలిగినవాడు విలరేఖుడే. అట్ల

మహేశ్వరుడు తప్ప వరతత్వ మింకొకరని చెప్పటానికి ఎలా పీలుకలుగుతుంది.

సామెదం ఇలా చెప్పింది. ఈ విశ్వమంతా తీగవలె కప్పి క్రియాశక్తిచేతనే కలుగుతున్నది. పరమార్థం తెలిసినవాళ్ళు మహేశ్వరుని చిత్రకాకుడని తీర్తిస్తారు. మాయుడు చంద్రుడు అగ్ని మేధలయిన గ్రహాలు అతని దీప్తిచేతనే బాపిస్తున్నాయి. ఈశ్వర శబ్దం అతన్ని పీడిపోదు. కవుడే జనన మరణములు లేనివాడు. కనుక ఇందు దయదే పరతత్వం.

ఏమృదు అదర్శణపేదం పీలుకలని స్తోత్రం చేస్తూ నమస్తజీవులలో అతడే పూవలలో బొందువలె ఉన్నాడు. చిప్పలయినవారు తర్కానేకంతో ల మహామథావుని హృదయాంబుజాలలో నిలిపి ఆరాధిస్తారు. నమస్తం తానే అయికూడ ఏమీకానట్లు విలపిల్లుతుంటాడు. అతని తత్వం ఇది అని నిర్ధారించటానికి ఏ కాష్టం చాలదు. నమస్త మంగళములకు అతడే నెలపు. శంకరుడు అప్రతర్కుడు, అప్రమేయుడు. అతడే పరతత్వమని స్థిరంగా చెప్పింది.

చతుర్వేదములు ఈవిధంగా ఉపన్యసించి పరమేశ్వరుడే పరతత్వ మని నిర్ధారించినా ఏమిట. బ్రహ్మ ల మూలము అపహాస చేశారు. కాంతావరవక్తుడై పితృవనంలో కాపురిముందే ఈకు డెక్కడ ? అన్యాయ తత్వ మెక్కడ? పరబ్రహ్మ అతడే అవలం పోవగదుడనూ! అని న్యాయోపిందాడు. అంతలో టంకారం మూర్తినింతమయి వాళ్ళు ఎదుట నిలిపింది. గంభీర వ్యవహారం తీరకంజుడు, మంగళవిగ్రహాడు, రీత్యాం రూపం దరిస్తాడు. అతడు వ్యయం ప్రబుద్ధుడు. విశ్వానంద రూపిణి పరాశక్తి విశ్వజనయత్రి. వారిద్దరికీ భేదంలేదు అని దూది పరచింది.

అయినా నహోజనేత్రుడు నరపిఠగర్భుడు అజ్ఞాన తిమిరావృతులై ఆ పలుకులను లెక్క చేయలేడు. తమ గర్వాన్ని వీడలేడు.

అదే సమయంలో వారి నడుమ అఖండమైన దివ్యతేజం ఒకటి ఉద్భవించింది. కోటి సూర్యప్రభాభాసమానమైన ఆ తేజస్సునుండి ప్రళయ సమయ పృథ్వీహేషా భయంకరమైన ధమరుతా వినాదం భూనలోంతరాళం ప్రతిధ్వను లిస్తుండగా, వికటపాటల జటావిరాజితుడైన హరుడు ప్రాదుర్భవించాడు. అహః ఏమి ఆ హావం. కటి ప్రదేశంలో గండేత చర్యం. చిమ్మచీకట్లు నశింపజేస్తూ మెదలో తారహారంవలె ఘటిరాజ ప్రకాశిస్తున్నాడు. పలనటి హస్తంలో జ్వాలాజ్వలన కీలలు ఎగజిమ్ముతూ త్రికూలం వెలుగుతున్నది. తామ్ర జటాజాటంలో రేపండురుడు సాంద్ర చంద్రికలు కురుస్తున్నాడు. అవిర్భవనీయమైన ఆ న్వరూపంనుండి వెలువడుతున్న శ్వేతకాంతులను దర్శింపలేక దేవతలు కన్నులు మూసికొన్నారు. ముద్దుడైన విహిపాక్షిని చూచికూడ విరించి ఆహంకారంతో ధమమితిహా! నీవు ఒకప్పుడు నా రలాటంనుంచి జనించావు. ఆ సమయంలో నీవు ఉచ్చైస్వరంతో హోదించావు. ఆ కారణంచేత నీకు బుద్ధుడనే పేరు నేనే కల్పించాను. ఈ సంబంధంవల్ల నీవు నాకు పుత్రుడవు. ఇప్పుడయినా ఎన్ను కరణుచొచ్చి రక్షణ పొంది అని తన అయిదవ ముఖంద్వారా వలికాడు, విచిత్ర గర్వానికి వదాళివుడు నిజంగా బుద్ధుడయినాడు. రోష సంరంభంతో విజృంభించాడు.

టూమి కంపించింది. దిక్కరులు వణకినాయి. గ్రహకారకలు గతులు తప్పసాగాయి. శతకోటి అశవిపాత ద్వానం భయంకరంగా వివవచ్చింది. కాలకంఠకంఠకాలకూటచ్చవి సూర్యునిండాన్ని కప్పివైచింది. విటరేక్షణుడు పాలలోదనం తెరిచాడు. విస్ఫులింగాలు వెలిగ్రుక్కుతూ హరుని నేత్రాగ్ని

జ్వాలలు వస్త్రముద్రంలో పీడివిడిచివేస్తున్నాయి. పురసంహరుని అవస్థలలో పవిత్రమైనది వివిధ మూత్రాన విశ్వసనీయతల చేయవలసినట్లుగా విరివిగా పాపివోన నమకట్టారు. ఆ నమయంలో తియంతరాకార నమకట్టగ్రాహిని దర్శిస్తే దయన కాంక్షలైచివుడు జనించారు. కాంక్షలైచివుడు త్రివేణునకు నమస్కరించి ఏమి యాజ్ఞ అవినాది. దురహంసారంతో దురాపాలాదివ బ్రహ్మ వందన శిరమును అందించి మునినాడు విదూపాక్షుడు. దిక్కులు దద్దరిల్లేటట్లు హంసారావం చేస్తూ కాంక్షలైచివుడు కాలువివలె గోచరించాడు. అడుగు ముందుకు వేసి మదవులేమగు తమలాన్ని పెరికివేసినట్లు గోటితో వరమేష్టి పంచమ శిరస్సును క్రుంచి వేశాడు. శరీరంలోని అంగమొకటి చెదినపుడు దాన్ని అందించివేసి శరీరాన్ని కాపాడవలె. అది న్యాయం. ఈ దర్శాన్ని పొందించి కాంక్షలైచివుడు కాంక్షించాడు.

ఈ అకాల వైశరీత్యానికి దేవతలంతా కంపించిపోయారు. కమలగర్భుడు కొంతసేపు విశ్రేష్టుడయినాడు. కాంక్షలైచివుని దర్శనంతో అతడి శరీరం వణకసాగింది. దిక్కులెరియక నాలుగు ముఖాలతో శత్రుద్రీయం పారాయణం చేయనారంభించాడు. అంతకుముందే నారాయణుడు మహేశ్వర స్తోత్రం శ్రేణాశ్చర్యోపనిషత్తు వకనం చేయసాగాడు. నారిస్తోత్రాలు విన్న దుద్రుడు మరల శివస్వరూపంతో గోచరించాడు. అతడు దోళాశంకరుడు, శరణాగత వత్సలుడు గదాబ్రహ్మ, విష్ణువులను కృపాదృష్టితో మన్నించాడు. విజయసాంకరమయవ బైరవుని పిలిచి కుమారా! ఈ యజ్ఞపురుష విదాతలు నీకు పూజనీయులు. నీరిపై క్రోధం ఉపసంహరిండు. ఈ పంచమశిరం నీ చేతికంటే ఉంది. దానితో బ్రహ్మ కావిండు. కాపాలికా వ్రతంతో రోకంలో పంచరిండు అని చెప్పి బ్రహ్మ

హత్యను నృతంప సంకల్పించాడు, మరుక్షణంలో వికృతాకాశంతో బ్రహ్మ హత్య జనించింది.

మోకాళ్ళు దిగని ఎర్రని నత్తం. రక్తచందనమర్చిన వికృత దేహం. పింగళవర్ణంతోటూడిన తారకలతో టూడిన మిడిగ్రుడ్లు. ఎర్రని కేశాలు. వానిలో తురిమిన జపాకుసుమాలు. కుటిలమైన కోరలు టయంకరంగాఉన్న నోటిలో ఇముడక బయటకు తొంగిచూస్తూ వీలని కలిగిస్తున్నాయి. కరాళజిహ్వ ఒరలు గగుర్పాటు కలిగిస్తున్నది. మహోగ్ర రూపంఉన్న బ్రహ్మహత్యను చూచి మృత్యుంజయుడు కాశీ చక్షుణంతప్ప త్రిలోకంలో అన్ని ప్రదేశాలు నీకు ప్రవేశానికి అర్హారే. నీవీ తైరవుడి వెంట తిరుగుతుండ వలసిందని అజ్ఞాపించి దేవతల నమస్కారాలు స్వీకరించి అదృశ్యమైనాడు. దేవతలు తమతమ రోచాలకు చేరినారు.

తదనంతరం కాలతైరవుడు తన వెంట బ్రహ్మహత్యరాగా ముర్ఖో కాలు తిరుగుతూ ఒకనాడు పై కుంతం చేరాడు. ఆ సమయంలో పద్మా జుడు నిద్రాలయతో సరసవల్లాపాలు ఆడుతున్నాడు. నారాయణుడు తైరవుని రాకవిని సతీసమేతుడయి వచ్చి స్వాగతం పలికాడు. అగ్నిజ్వాలలు వెలిగిబుక్కుతూ పాలనేత్రపిరాణితుడై బ్రహ్మకపాలహస్తుడై దీకరాకారంతోఉన్న కాలతైరవునిచూచి పెమ్మడు నమస్కరించాడు. సతిమైన లక్ష్మితో ఇందిరా! చూచావా ఈ మహాపురుషుని, సకలయోగీశ్వరులు మహాతత్వమని పొగడే మహనీయుడు ఇతడే. సమస్త భూతకోటికి ఆధారిమయిన సుమణిపునకు ఇతనికి భేదంలేదు. హోరాహుమును కంఠవిలాస విధిని లోకాలను కాచిన సదాశు దీతడే సుమా! అని వివరించి అనేక విచార ప్రోత్సం చేశాడు. అతని విజయ వృత్తాంతం తెలిసి లక్ష్మిక నంజు చేశాడు. ఆ తల్లి ప్రవృత్తి వదనంతో లోనికివెళ్ళి భీషమతీసుకాని

అట్టి తాత్పర్యంతో అమృతమయమైన వదారాన్ని భిక్షగా అవగించి. ఆ దంపతుల సవర్యులకు అవించి చైరపుడు మరల వందారానికి బయలుదేరాడు. తిరిగి తిరిగి ఒకనాడు కాళీ పరిసర ప్రాంతానికి వచ్చాడు. అక్కడికి రాగానే అతని మనస్సు హృష్టానికి వచ్చింది. అది సకల పాపాలను హరించే పుణ్యభూమి. కాళీవిశాలాక్షితోహూది పరమేశ్వరుని వసించే చోటుగదా అది. లోగిరదీ పరీవాహవారి పరిపూర్ణమైన కాళీలో చైరపుడు అడుగిడినాడు.

కాల చైరపుడు ఆ మహా శృంగారంలో కాల పెద్దబంటోనే బ్రహ్మం దం బ్రద్దలుచేసే అంతటిధ్వని కలిగింది. చైరపుడు వెనుదిరిగి చూచాడు కాళీ బహిర్యాగాన హాహాకారం చేస్తూ మొరపెట్టతూ బ్రహ్మహత్య పాతాళంలో వదిలింది. మరుక్షణంలో అతని చేతులన్న కపాలం చూచుపై వదిలింది. మహోత్సాహంలో ఆ వటుకనాడు గంగలో స్నానమొనర్చి అనందవనంలో స్థిరంగా ఉండిపోయినాడు. కపాలం చూచుపై వసేన చోటుకు కపాలంలోచన తీర్థమనేపేరు కలిగింది. సర్వజనులు పాపాలు నశింపచేసే వాడుకనుకనే పావశక్షకుడని, కలుషమర్థమడని నామములు కలిగాయి. కాలదూపుడు కావటంవల్ల కాలచైరపుడైనాడు, కాలనాటుడని పిలువబడినాడు. వృక్షవ చైరపుడు కావటంచేత చైరపుడని పేరు కలిగింది. సేవచేసేవారికి అతడు షాడాన్న నిద్రికరుడు. క్రోధచైరపుడు కాళీపురి పెద్దతలారి. వారణాసికి అయిదు క్రోసులమేర భూమిని కాలియంటాడు. కాలచైరవ జననాది గాఢమ విన్నవారి మహాపాపాలు నశించటమేగాక సకల కోరికలు తీరుతాయి.

కాలచైరపుని కదలిస్తే అగస్త్యు దంపతులు సంకోషంతో పురికిందారు. అగస్త్యుడు షణ్ముఖస్వామి : ఇంతటి అద్భుతగాఢమ వివ

రిందినందుకు నా ప్రణామములు, హరిశేఖరనే యక్షుడు మహాదేవునకు
ఆత్మంత సన్నిహితుడని, ప్రమదగణాలకు దండనాయకుడని విన్నాను.
అతని చరిత్ర వివరాలికి నాశ్రేణిలో కుదరాహులంగా ఉంది. అవగానే
కుమారస్వామి హరిశేఖరి కథ ఇలా వివరించాడు.

హ రి శే షు ని వృ త్తాంతం

గంధమాదవ వర్షక ప్రాంతంలో రత్నధ్రువుని యక్షదొక
డున్నాడు. అతని కుమారుడు పూర్ణధ్రువుడు. పూర్ణధ్రువుడు కనక
మండవ అనే కాంతను వివాహం చేసుకొన్నాడు. ఆ దంపతులకు హరి
శేఖరుని పుత్రుడు జన్మించాడు. చిన్నదిన ప్రవృత్తిమారుడుగుతున్న హరి
శేఖరుని హృదయంలో మహేశ్వరునిపై భక్తి నానాటికి గాఢంగా మొగ
తొచ్చింది. వారణాసి మాహాత్మ్యం విన్న హరిశేఖరుడు అచట తపస్సు
చేయవలెనని సంకల్పించాడు. కల్లిదండ్రుల అనుజ్ఞపొంది ఆనంద
కావనమున తేగినాడు. విశ్వలమైన భక్తితో తపస్సు ప్రారంభించాడు.
అతనిచుట్టూ పుట్టలు పెరిగినాయి. ఒకనాడు పరమేశ్వరుడు రీలావిలాసంగా
అచ్చటికొచ్చారు. వెంట పార్వతీదేవిదూడ ఉన్నది, నిర్మల తపోనిష్ఠలో
ఉన్న హరిశేఖరునిచూచి పరమేశ్వరుడు ఆనందభరితుడయినాడు. అతడు
కోరిన వరాలు దయచేశాడు. అంతటితోదోక అతనికి దండనాధి పదవి
ఉనంగాడు. నాటినుంచి హరిశేఖరు కాశీయందు చక్రవిత్తుడుగా ఉన్నాడు.

వెండికట్లు కలిగిన దండంతో హరిశేఖరు కాశీపట్టణ ప్రాకార
గోపుర ప్రాంత ప్రదేశాలలో విహరిస్తుంటాడు. తనపై న అరకుల
చ్చాయలతో విలసిల్లే జడలు, కంఠమునకా దుద్రాక్షమాలికాభరణములు
ఫాలమున నిటూలి ఇంద్రములతో ఒప్పురక్షామణులకు సౌమ్యరూపంతో

కవిప్రభు. పాపమతులకు పింగళాక్షరై వికృతమైన అకారంతో గంభీరంగా దండపాణివలె దర్శన మిస్తాడు. ద్విశేయా! ఇంకజ్ఞానవాచిక తీర్థ మాహాత్యం విను.

జ్ఞానవాచిక తీర్థ మాహాత్యం

కల్పాంతంలో ప్రళయం వస్తుందని నీతిహీన తెలుసు. ఒకప్పటి ప్రళయంలో మహాకాల తైరవుడు తాండవం చేయసాగాడు. భయంకరింగా తాండవంచేసే ఆ స్వామి పాదముల తాకిడులకు సప్తపాతాళాల్లో టూటు కంపించింది. సంక్లిష్టమైన జటల తాకిడులు బ్రహ్మాండమువకు చెంప పెట్లయినవి. బాహువుల పరివర్తనల దాటికి దిక్పక్రము ధ్రువమిది తున్నవి. విశ్వానమారుతము తాకిడికి పర్వతాలు పెళ్ళిగిలి విరిగినవి తున్నాయి. దమరుకావినాదానికి వస్తవముద్రాలు సంక్షోభించాయి.

లోకాంత నమయంలో కాలకంఠుడు చిరకాలం తాండవాడిన తారణంగా దప్పిపోయి దప్పిగొన్నాడు. అంతటి ప్రళయ నమయంలోను చెక్కు చెదరకుండా ఉండేది ఒక్క వారదాసి కమక ఈశానుడు అక్కడి కేగినాడు. తాళియందలి విశ్వేశ్వర లింగమువకు నహస్ర కలకాపిషేకం చేయవలెనని సంకల్పించాడు. తాళిషేత్రం ముందుతాళగంలో టూటు విధించి త్రికూలాన్ని పాతాళంవరకు గ్రుద్వాడు. తూలం తీయగానే పాతాళ లోకంమండి మహావేగంతో నీటిదారలు పైకెగ చిమ్మాయి. కర త్కాలంలోని వెన్నెలవెలె తెల్లనై నృటికములవలె నిర్మలమైన అత్యంత మధుర మయిన నీరువెలికివచ్చింది. ఆ నీటిని నహస్ర కలకములతో దింపినాడు. వేయి దినములు అభిషేకించాడు. అదే పరణధార. ఆ నీటి స్పర్శతో ఈ ఈశానుడు కలిగిన నీర్వట్టు కమించింది. ఈ తీర్థమే

జ్ఞానోదము, శివజ్ఞానము, శివతీర్థము, జ్ఞానతీర్థము, జ్ఞానవాచిక అనేపేర్లలో పిలువబడుతున్నది. ఈ తీర్థంలోని జలాన్ని పానం చేసినా, కాకినా, నంకి ర్తనం చేసినా, చూసినా, నస్త మహాయజ్ఞాలు చేసిన ఫలం సిద్ధిస్తుంది. ఈ తీర్థం తైవల్యం ప్రసాదిస్తుంది. బ్రహ్మరాక్షస, పిశాచ, కాకినీ గ్రహ భూకాండవిధి ఈ శానకుండికకు ఏర్పరచి మహేశ్వరుడంత ర్హితుడైనాడు. ఈ శివతీర్థ మహిమ ఇంత అని చెప్పరాదు.

పూర్వంకాశివగరంలో హరిస్వామి అనే బ్రాహ్మణుడు నివసిస్తుండే వాడు. అతనికి సుకీరి అనే కుమార్తె ఉండేది. ఆమె చాలి అందగత్తె. ముల్లోకాలలో అంతటి సౌందర్యవతి లేదని పొగడబడుతూ ఉండేది. చిన్న వయస్సునుండి ఆమె పరమశివుని దైవంగా కొలిచేది. నిత్యం పెండరికడ నిద్రలేచి పంకజదీర్ఘికలో స్నానం చేసేది. నిత్య కృత్యంగా ఆమె శివాగారానికి వెళ్ళి స్వామిని అర్చించి తిరిగి యింటికి వచ్చేదేది. వెంట చెరికత్తెలు ఉండేవారు. అరియానికి వెళ్ళి వచ్చేటప్పుడు పౌరులు ఆమెనుచూచి అయారే ! ఈమె అందం. ఈ వనితమహిందని వాని జన్మ ఎందుకు అని ఉవ్విళ్ళూరుతుండేవారు. ఆమె విశ్వనాథుని కల్యాణవేదియందు రంగవల్లులు తీరుస్తుండే తూలోకానికి దిగి వచ్చిన లక్ష్మీదేవి యేమో అన్నట్లు కనుపించేది. ఆమె కంఠంమీది మూడు రేఖలు చూడగానే మూడులోకాలలో ఆమెపాటి అనదగిన అందగత్తె లేదని విదాక రిళించిన గీతలా అన్నట్లుండేవి! అగస్త్యమౌనీ! జ్ఞానవాచిక తీర్థసేవ చేసిన ఫలితంగా ఆమె గర్భంలో మూడు దివ్యలింగములు విరాజిల్లినవి. కేదార క్షేత్రం కాశీలోని శివక్షేత్రంలోని జలం లింగరూపం కాల్యగలవని పెద్దలంటారు.

ఇలా ఉండగా ఒకనాచిక విద్యార్థుడు సుకీరి యావలావత్సాలుచూచి

మోహితు డయినాడు. ఒకనాటి రాత్రి సుకీం పింఠి అరిటోపివట్లన్న పెన్నెలలో విదురించింది. విద్యాధరుడు తన మాయా ప్రభావంతో విద్రిస్తున్న ఆ బాలికను నిద్రాభంగం గాకుండా అతి మకుమారంగా ఎత్తుకొని ఆకాశమార్గాన మలయపర్వత ప్రాంతానికి ప్రయాణం సాగించాడు. త్రోపలో ఆమె కన్నులు తెరిచి చూచి ధియకంపితురాలయింది. కాని విద్యాధరుని అందచందాలకు అమెహదా మన్మథదాజాలకు గురయింది. మలయ పర్వత సమీపంలో విద్యున్మారి అనే రాక్షసుడు నివసిస్తున్నాడు. అనికాచరుడు ఆమె పొందర్యానికి పిఎకు డయినాడు. మదనావేశంతో ఆమెను అలవంతంగా లాగుకొని పోవటానికి ప్రయత్నించాడు. విద్యాధరుడు రాక్షసుని ప్రయత్నం చూచి ఆమెను ఒక సురక్షిత ప్రదేశంలో దింపి దోషావేశంతో రక్కసునితో తలపడినాడు. వా రిరువురు ఒకరికొకరు తీపిపోక పోరాడుతున్నారు. చివరకు ఒకరి అయుధము మరొకరికి తగిలి ఇద్దరూ ఒకే సమయంలో మరణించారు.

ప్రాణంపోయే సమయంలో విద్యాధరుడు సుకీంనుచూచి అయ్యో! నిన్ను.... అని ఏమో వలుకబోయి పై మోటలు రాకుండానే మరణించాడు. సుకీం దుఃఖానికి అంతులేదు. ఏమిచేయవలెనో తోచలేదు. మనసులో ఎన్నో భావనలు రేగాయి. ఈతడు నన్ను అరింగవం చేసుకొన్నాడు. ఆధరముచుండించినాడు. శరీరము ఆతనిచే స్పృశింపబడింది. ఇంక తర్త అవగా ఎవరూ కావున ఇతడే నా తర్త. నే సతని భార్యనయినాను. తర్తతో సహగమవం చేసిన పవిత స్వస్థపాఖ్యా లనుభవిస్తుందని శాస్త్రములు బాటకున్నాయి కనుక నే నతనితో సహగమవం చేసి మరణిస్తాను అని సుకీం అలోచనచేసి చుట్టువల్లగల గంధపు కర్రలను ప్రోగుచేసింది. అగ్ని రగుల్కొలిపి, మనస్సున బాచివిచ్చినాడని వ్యతిరిచి

మనములో ఇలా విచారించింది.

విశ్వనాథస్వామికి నేనేమి అపచారం చేశానో. వారణాసిలో తల్లి దండ్రుల ఇంట క్షేమంగా ఉండవలసిన నాకు ఈ దుస్థితి సంభవించింది. జ్ఞానవాపిలో స్నానమాడే అప్పుడయినా నా చెరికత్తెలు నేన్ను తలచు బంటారా! నే నేమిచునది తెలియక తల్లిదండ్రులు నా కోపం ఎంతగా దూర్చిస్తుంటారో! శింకపిల్లలను పెంచుతున్నానుగదా రేపటినుండి వాటి నెవరు అడగుతో చూస్తారు. నా పేవ కాశీశ్వరుడికి రుదించలేదో. లోలార్క! శేఖనా! దుంతివిఘ్నేశ్వరా! మరల జన్మగరిగితే మిమ్ము దర్శిస్తాను. విషవరాలనై జీవితం గడవలేను మహా! మరొకరివి వివాహం అడలేను. ఇకదే నా భర్త. ఈకవితోపే న్యర్థానికి బోకాను. ఇంక ఆలస్యం చేసినా ఈ కీకారణ్య మధ్యంలో ఎవరయినా నాకు అపద కలిగించవచ్చు. లేకపోతే సింహారిభిశాద్ధులూచి క్రూరమృగాలు నన్ను హంపిస్తాయేమో. ఈ విద్యార్థులు నన్నెంతగానో ప్రేమించి ఇచ్చటికి తెచ్చి నాకుగా మృతుడయినాడు. ఈ వార్తవిని ఈకవి తల్లిదండ్రులెంత దూర్చిస్తారో అని పసంతకాలంలో కొదమకోయిల క్రోల్చివదిరంగా పెద్ద పెట్టున ఏరివసాగింది. చివరికు వీతిహోత్రుడికి ప్రదక్షిణంచేసి నమస్కరించి మనస్సులో ఆనందకావనంలోని పుట్టినిల్లు అభివృద్ధి చెందుగాక. నా జనయిత్రి ప్రియంవద చిరకాలం బదువకనాన వర్ధిల్లుగాక. నా బంధు బంధు ప్రవృద్ధి బొందుగాక. విశ్వ ప్రళాకనమయంలో ఈజ్ఞానవాపిలో స్నానమొనర్చిన ఫలం, విశ్వేశ్వరస్వామి ముక్తిమండపం ముంగిట నే తీర్చిన కంగవల్లుల ఫలం, ప్రతి చతుర్ధివి విఘ్నేశ్వరుని అర్పించిన ఫలం నర్యంకూడి ముందటి జన్మలో నాకు ఈ విద్యార్థరుడే భర్త యగునట్లు చేయుగాక అని తలంచుకొని సుఖం అగ్నిప్రవేశం చేసింది.

లింగత్రయం గర్భంలోగల ఆ సతివహిపాన మరణేంద్రులవల్ల విద్యాభతుడికి; రాక్షసుడికికూడ స్వస్థం లభించింది. అనంతరం కొంత కాలానికి విద్యాభతుడు మరయకేతువుగా, సుఖం కళావతిగా మరల ఈ లోకంలో జవించారు. వారిద్దరు దంపతు లయినారు. ఆ దంపతులకు ముగ్గురు పుత్రు లుదయించారు.

ఏమృత కొన్నాళ్ళకు ఒక చిత్రకాయుడువాడొకటి చిత్రపటాన్ని కొని వచ్చి మరయకేతువుకు చూపించాడు. కళావతికి పూర్వజన్మ స్మృతి ఉంది. ఆమె చిత్రపటాన్ని చూచి అందరి ఏకేవాంతు పూనగ్రుచ్చి నల్లుగా వివరించి తత్తుకు చూపపొగింది. కావచ్చుటం ధనుస్సు. గంగా నది వింటినది. రోలాడ్కుడు కేకపురు వింటి కొప్పులు. పృథము దాణము. లక్ష్మము వృక్షవరాకి. విశ్వనాథుడు ధన్వి.

ఇది గంగానది. ఇదే మణికర్ణికా పుట్టం. ఇక్కడనే లైరిషువి చేతిమంచి బ్రహ్మకపాలం ఉడివడింది. అది పంచర్మిం. మత్స్యో దరీపాన వ్రదేశం అదే. అతడే నందీశ్వరుడు. ఆ ప్రక్క సున్నతపి డ్యంగీశ్వరుడు. ఆ ప్రక్కనే మంగళకాశ్యాదునీ లలయం అని వారణాసివ గల నమస్తప్రదేశాలమగూర్చి వివరించింది. ఆమె ఇలా వచ్చుతుండగానే స్తంభరోమాందాది పాత్వికలావాలు ఆమెలో కలిగి నెంలనే మూర్ఖుల్లినది. మరయకేతు మహారాజ ఆమెకుకరోపదారాలు చేస్తున్నాడు. ఒరలు తెలియవి ప్రితిలోనే ఆమె జ్ఞానోదయం, జ్ఞానవాసి, శివతీర్థమవి ముమ్మారు వరికి మరణించింది. మరయకేతువు సుత్రులకు రాజ్యం అప్పగించి జ్ఞానవాసికా తీర్థానికి తపస్సుచేసి ముక్తిపొందాడు. కుంతినంతలా! నదాదార అవరణంవలన తప్ప అత్యుత్పి కలుగదు. అత్యుత్పిలేక పానవహిశ్యాం లభింపదు మహా!

కాశీనతి వృత్తాంతం విని అగస్త్యుడు ఆనందపరవశు డయినాడు. కుమారునితో స్వామి! నదాచారమంటేవి అది విశదీకరింప వలసిందని ప్రార్థించాడు,

అందుకు కుమారస్వామి కలకసంభవా! మనువు పరాశరుడు మొదలయిన మహాత్ములు వివరించిన మతాలు అపారమయినవి. కనుక నాటి అన్నిటి సారం చెబుతానువిను అవి ఇలా చెప్పాడు,

మానవుడు ఒక్క రాత్రికూడ ప్రమత్తుడుగాక నదాచారం విర్య ర్తించలేడు. మానవుడు ప్రమాదవశుడు కావటం లోక సహజం. ప్రమాదాలవల్ల కలిగే అనాచారాలను శివవ్యాసం చేయటంతప్ప మరో మార్గం లేదు. నాలుగు అశ్రమాలు నాలుగు స్కందాలు. ఇందులో మొదటి మూడు ధర్మాలను వహిస్తాయి. నాలుగవది జ్ఞానానికి అలవాటం.

బ్రాహ్మణు డయినవాడు బ్రహ్మముహూర్తంలో విద్రలేచి ఆర మనం చేయవలె. విభూతి రుద్రాక్షమాలికలు ధరించి వడ్డాననస్తుడై ముందుగా గణపతిని వ్యాసించవలె. ఏమ్మట పార్వతీ పరమేశ్వరులను. లక్ష్మీనారాయణులను, వరస్వతీ బ్రహ్మాదిదేవతలను వ్యాసం చేయవలె. అనంతరం దిల్పాలకులను, గంగాది పుణ్యతీర్థాలను, కాశీ మొదలయిన పుణ్యక్షేత్రాలను, వేదాది విద్యలను, మహా పురుషులను మనసులో స్మరించవలె. వీరినింకా ఆయురారోగ్య విశ్వరూపులు ప్రసాదించవలెనని ప్రార్థన చేయవలె. అనంతరం విశ్వనైమిత్తికములయిన అనుష్ఠానములు తీర్చాలి.

ఈ విధంగా శౌచప్రకారం వివరించి పట్టులుడు ఇలా అన్నాడు. కొండంత మృత్తికతోను, నల్లనముద్రముల వీటితోను కుద్దిచేసుకొన్నవృధి కిది, భావకొదానికి బాహ్యకౌఠం పోబోకాదు. బయట శరీరానికి ఒనరించే

కొదాంబ్ని అంతఃకుర్చి కొరకేమమా : ద్వితీయైర్లప్పుడు తన మనస్సును ఎంతో విర్మలంగా ఉంచుకొనవలె. మానసిక కుర్చికి గాయత్రీజపం ముఖ్యమైన సాధనం. గాయత్రిని మూడుకాలంలో జపిస్తే మనస్సు దర్శనం తప్పకుండా నిలుస్తుంది. వవలు నిలుచండి రాత్రి కూర్చుండి గాయత్రీజపం చెయ్యవలె.

పంచావందనం చేసినతర్వాత బ్రాహ్మణుడు దేవతర్పణంచేసి, ఋషి తర్పణం, పితృ తర్పణం చేసి వైశ్ణవదేవం చేయాలి. దానివల్ల దేవతలు తృప్తి చెందుతారు. శ్రద్ధతో బలిహారణం చేయాలి. రూపు దిశగాగాని, ఉత్తరపు దిశగాగాని కూర్చుండి భోజన మారంభింపవలె. గంధాక్షతలతో అలంకృతుడై ఆశ్వాథిమారం ఏమ్మిది ఆపోశనం పట్టి పంచ వాయువుల నామాలు ఉచ్చరిస్తూ ప్రాణాహుతులు పుచ్చుకొనాలి. దర్శముదిగల చేతితోదనే భోజనం చేయవలె. కడుపులో గాలికి కొంచెం ఎడంఉంచి తినవలెగాని నేలుపెడితే అందేబిల్లు గొంతుమీదుగు మెక్కు రాదు. భోజనానంతరం మంచిపీరుగాని, మజ్జిగగాని త్రాగవలె. అమ్మ తాటిదాన' మంత్రంతో ఉత్తరాపోశనం వట్టిరేచి చేయి, మూతి కుత్రం చేసుకొనాలి. తిరిగి కేళన నామముంతో అరమనం చెయ్యాలి. అనంతరం శాంబూల చర్వణం చేయవలె. అగస్త్యమహాస్వీ ఇలా వదాచారం పాటించే గృహస్థాశ్రమం తక్కినవాటికంటే అధికమైనది. సక్రమంగా గార్హస్థ్య దర్శనం విర్వర్తించటానికి తగిన ఇల్లాలు లభ్యం కావరేమమా! మహాస్వీ! ఉత్తమ స్త్రీ లక్షణములు విమమని శరవణభవుడు కలక జానితో ఇలా అన్నాడు.

పాదములు, రేఖలు, అంగుష్ఠములు, అంగుళి, పరిమలు, మీగాళ్లు గుల్మములు, పిక్కలు, జలమలు, తానువులు, ఉరువులు, కది వికంబ

ములు, నాభి, కుక్షి, సార్వము, నడుము, ముడుతలు, (వకులు) వక్షః
ములు, చూచకములు. జత్రువు, స్కంధము, మణిబంధములు, మీచేతులు,
అరచేతులు, కంఠము, చిరుకము, హనువులు, కపాలము, వక్త్రము, ఉత్త
రోష్ఠము జిహ్వ, కాలువులు, కన్నులు, కనురెప్పలు, భ్రుకుటి, లలాటం,
శిరస్సు కాస్త్ర పద్ధతి ననుసరించిన ప్రమాణము కలిగిఉండవలె. అన్నింటిని
మించి మంచి హృదయముతో విలసిల్లవలె. కారీరక లక్షణరోపం
కర్గినా హృదయ లక్షణం తొలగరాదు. ఇన్ని లక్షణములు గలస్త్రీ
తార్కవతే గృహలక్ష్మి అని పిలువబడి గృహమేకాక పంకాన్నికూడా
పావనం చేస్తుంది. ఇలాంటి గృహిణీవల్ల పురుషుడు గార్హస్థ్యం సక్ర
మంగా నిర్వర్తించి కృతార్థుడు కాగలడు. ఇన్నిపాట్లు పడేకంటే
అగస్త్యమౌనీ కాశీయందు మరణిస్తేచాలు ముక్తి లభిస్తుంది.

శ్రద్ధగావిన్న అగస్త్యుడు మయూరవాహనాః జ్ఞాన కారణములయిన
నాటిని వివరింప వలసిందని ప్రార్థింపగానే షణ్ముఖుడు సంతోషంతో
వివరించాడు.

కలకజాః పేదములలో చెప్పబడిన దానిని ఆచరించటమే యక్షం
చేయటం. బ్రహ్మచర్యాశ్రమం నిర్వర్తించితే తపస్సు చేసినట్లు అపు
తుంది. దానివల్ల బాహ్యేంద్రియ జయం సిద్ధిస్తుంది. శ్రద్ధ ఉపవాసాలవల్ల
అంతరింద్రియ విగ్రహం కలుగుతుంది. ఇవన్నీ నిజ్ఞాన కారణములే.
వినునది, ఆలోచించునది, చూచునది, అన్నియు కూడ అత్యయేసుమా!
లత్యావరోకనం చెయ్యటానికి యోగాభ్యాసమే ఉత్తమమైన సాధనం.
సాంద్రమైన అరణ్యాలలో, పర్వత గుహలలో నివసించటంవల్ల అత్యు
త్తమమౌనీభావం ఏర్పడుతుంది. గ్రంథాలు పఠించినంతమాత్రాన సిద్ధించదు. దానములు,
వ్రతములు, ధర్మములు, యాగములు చేసినందున అత్యుత్తమం లభించదు.

ముక్కు చివరను దృష్టి కేంద్రీకరించిన మూత్రాన యోగవిద్వి కలుగడు. ఇకరమును వదలి నిత్యము అత్య నంతుష్టరయ అత్యచేతనే అత్య నెరుంగవలె. అట్లు తెలుసుకొన్నవారే యోగవిద్విని పొందినవారు.

కొంతమంది అత్య మనస్సుల సంయోగమే యోగమంటారు. ప్రాణ అపానముల సమాగమమే యోగమని మరికొందరు వివరిస్తారు. కొందరు నివయేంద్రియాల కలయికనే యోగమని నిర్వచిస్తారు. పర మాత్మ క్షేత్రజ్ఞుల సంయోగమమే యోగమని కొందరంటారు. యమ నియమ, అనన, ప్రాణాయామ ప్రత్యాహార, ఛాన, చారణ, వమూదులు యోగానికి అంగాలని బోధిస్తారు. నా మతంలోమూత్రం అనన, ప్రాణాయామ, ప్రత్యాహార, ఛాన, చారణ, వమూదులు ఆరే అంగములు.

ఇందులో ప్రథమంగా చెప్పిన అననములు అనేక విధములు. స్వస్తికాననము, గోముఖాననము, వడ్కాననము, పీరాననము, తద్రా ననము, ముర్రాననము, మయూరాననము, సుఖాననము మొదలయినవి. ఇందులో ఏదయినా ఒక అననముపై కూర్చుండి యోగి అయినాడు యోగా భ్యానము చేయాలి. దోమలు, ఈగలు మొదలయిన కీటకాలు లేని ప్రదేశం ఎన్నుకోవాలి. కేళములు, తన్నుం మొదలయినవి లేకుండా ఉండవలె. శీత సంకులం కాకుండా ఏ వానలు లేకుండా సుఖావహ మైన ప్రదేశం ఎన్నుకోవాలి. అసంకుష్టడు, శివార్తుడు, విద్యూత్ర బాధితుడు కానపుడే యోగ సాధనమునకు ప్రవేశించాలి. పైపండ్లు క్రిందిపండ్లు ఒకచోట చేర్చరాదు.

గాలిని కురిపించి మెల్లమెల్లగా మరగించి ఉంచవలె. ఒకేసారి బలవంతంగా గాలిని నిర్బితే అది రోమకూపాంశులని బయటకు కావటానికి ప్రయత్నిస్తుంది. దానివలన కుష్టు మొదలయిన రోగములు కలిగే

ప్రమాద ముంది. మడించిన ఏనుగును మావటిగు మెల్లగా మున్నరించి కంఠ పీఠమున గుదెవైచి ఎక్కినట్లు యోగపాఠకుడు వాయువును క్రమంగా స్వాదీన పరచుకొని విజయం పొందినాడు. వన్యవ వన్యాల ప్రయాణిస్తుంది కనుక గాలికి ప్రాణవాయువనే పేరు కల్గింది. పాఠకుడు చంద్రనాదీద్వారా గాలిని పూరించి సూర్యునిది ముంది విడుదల చేస్తాడు.

వృష్టి ఆవంతమైనది. ఇందు గల జీవకోటిలో మానవుడికి విశిష్టత ఉంది. అదికాలంలో మానవుడు ఆహారం కొరకు ముందు తాపత్రయపడినాడు. వ్యవసాయం, గృహ నిర్మాణం మొదలయ్యాయి చేసే స్థాయికి వచ్చింతర్వాత అతడి దృష్టి వృష్టివైపుకు మళ్ళింది. ప్రకృతి అందానికి మురిసిపోయినాడు. ఒక్కొక్కప్పుడు తుపానులవంటి వృష్టివైవరీత్యాలకు తయరైనాడు. చిగురాకు పుటుకనుండి వస్తున్న వృష్టి చూచి ఆశ్చర్యపడినాడు. ఈ ప్రకృతి దానంతట ఆదే కలుగు తున్నదా : లేక దీనికి మూలమేమైనా ఉందా : అన్న ప్రశ్నలు ఉదయించాయి.

నాగరికత పెరగడం ఎలా జరిగింది : మానవుడు ప్రతి వస్తువును పరిశీలించి, దాని తత్వాన్ని తెలుసుకొని, వస్తువుల జన్యజనక సంబంధం కార్యకారణ సంబంధం వస్తువ్యయవరచుకొంటూ వచ్చిందే నేటి విజ్ఞానం. ప్రకృతిలోని వస్తుతత్వం తెలుసుకొని, అవి తమకు ఎలా ఉపకరిస్తాయో చూచి, అవసరమైతే వాటిని ఆ విధంగా మలచుకొని మానవుడు సుఖం చేకూర్చుకొంటున్నాడు. కనుకనే పై ప్రశ్నలను ప్రాకృత్తియం అంటారు లోని మేధావులుకూడ పలువురు అలోచించి వృష్టికి మూలమైన వర్షానందం ఒకటున్నదనే నిర్ణయించారు. కొందరు దానినే తగవాను తన్నారు. కొందరు ప్రకృతివరితాను మన్నారు.

పద్మావతం మొదలయిన ఆననములవల్ల శరీరానికి దార్పణం కలుగుతుంది. ప్రాణాయామంవల్ల కలుష సంహతులు నశిస్తాయి. ప్రత్యాహార క్రియవలన శరీరం పావన మౌతుంది, దారణాపిచానంవలన చిత్తస్థైర్యం కలుగుతుంది ధ్యానంచేత ఈశ్వరునిదర్శింపగలుగుతాడు, సమాధి వలన కర్మ నిర్మూలనం జరిగి మోక్షం సిద్ధిస్తుంది. ఈ విధంగా యోగాంగ

ఇది ప్రకృతి సహజ పరిణామమా లేక తగవామని రీతియో అన్న దొక జటిల సమస్య. దానిని చర్చించటాని కిది అనుభూతం. కనుక తగవంతుని అ స్తిత్వమే తీసుకొని చర్చించటం జరుగుతుంది.

అయితే ఇక్కడ కొన్ని ప్రశ్నలు మొదలయినవి. తగవంతుడు ఎక్కడ ఉన్నాడు : అతని రూపం ఎలా ఉంటుంది : అతడు చేసే పని ఏమిటి : మనం చూడవలెనంటే ఎలా : ఈ విశ్లేషణతోనే మేధావుల మేధస్సు తర్కించింది. ఎవరి బుద్ధికి తోచింది, ఎవరెవరి అనుభవాలు, ఎవరెవరు ఏ యే విధానాలు ఆచరించింది వివరించి చెప్పారు. దీనికి ఆధ్యాత్మికదీక్షన అంటారు. ఈ పరిశోధన లేకదీక్షన తారత దేశంలో జరిగినంతగా మరే దేశంలో జరుగలేదని యావత్ప్రపంచం అంగీకరించిన సత్యమే.

సహజంగా విశ్లేషణోత్త పరిశోధనలు దీక్షనాభివృద్ధి చెందాలి. ఒక కాలంలో శాస్త్రజ్ఞుల పరిశోధనా పరిణామ అధారంచేసుకొని తరువాతి కాలంలో వారు ఇంకా ముందుకు బోవటం జరుగుతుంది. కొవి దురదృష్టవశాత్తూ ఆధ్యాత్మిక విశ్లేషణ పరిశోధనలు వందల సంవత్సరాల నాడే అగిబోయి ముందుకు కదలకబోవటం ఆలాఉంది, అనాటి పరిశోధన అన్నీ తవ్వించి, అవి నట్టి కట్టకతలని, నేవలం కొంతమంది నీవనోపాదికి

షట్కవలాన్ని సాదకుడు పొందగలుతాడు.

ప్రాణవాయువు భారణలో దహని, త్రామణి, స్తంభని, శమని, ప్లావని, అనే ఆయిదు భాగాలున్నవని పెద్దలు వివరిస్తారు. యోగ ముద్రలుకూడ ఉత్థియాసముద్ర, మహాముద్ర, గగనముద్ర, జాలందర ముద్ర అని అయిదు విధాలు.

ఏర్పరచబడినవన్న భావం ప్రచారంచేయబడుతూ వచ్చింది. ఇటీవలి కాలంలో అది మరి పెరుగుతూవచ్చింది. చివరకు 'కాతన్య భూపోయ మిత్రియవాణాః జిహ్విణంకాపురుషాఃపిఙ్గలి' అని లాతక్రవ్వించిన దాని కనుక ఇంమిలోని ఉప్పునీళ్ళయినా నరే త్రాగవలసిందని ఈ మూర్ఖులు చెబుతున్నారు అని నిందించేవాక వచ్చింది. కారణ మేమంటే పూర్వగ్రంథాలలో చెప్పబడినవి అద్భుత విషయాలుగా కనబడటమే గాక అవి ఋజువుపరిచగలిగే స్థితిలో అవ్యాత్మిక జ్ఞానసంపన్నులుగూడ లేరు. ఇవి హేతువాదానికి నిలువవని, ప్రచారకుల భావన, వాదన. అన్వనంస్కృతిని అదరించేవాళ్ళకుగూడ నేటి విజ్ఞానశాస్త్రపరిశోధనలు, అమెనికుల వాదనలు విన్న తరువాత ఏం చెయ్యాలోతోచని అయోమయ స్థితిలో పడుతున్నారు.

నిజానికి హేతువాదానికి నిలువనిదిలేదు. ఆనలు మానవుని నాగరికత అభివృద్ధి హేతువాదనతో కలిగినదేగదా! చివరకు అన్ని పురాణములు శాస్త్రములు వ్రాసిన దాదరాయణుడు బ్రహ్మ సూత్రములు ప్రారంభిస్తూ "అథాతో బ్రహ్మ జిజ్ఞాసా" అన్నారు. ఆ తరువాత, ఇందువలన బ్రహ్మ పదార్థమును గురించిన అలోచన చేయవలె అని గదా భావం. ఇందులో 'అథః', 'అతః' అనుమాటలు ఎందుకు ప్రయోగింపబడినాయి. ఇందువలన అనెటంలోనే పలానా కారణాలవలన అది చెప్పబడినట్లు గదా! ఆ తరు

ఇదా పింగళనాడు నయోగం చెంది సుషుమ్నను పెదకటం మహాముద్ర. గొంతులోని కొండనాడక వద్దకు జిహ్వను వ్రవేళింపజేసి బ్రహ్మరండ్ర, ద్రువ, చంద్రమండల విగ్ధతమైన అమృతపానం చేయటమే వరోముద్ర. దీనినే భేచరీముద్ర అంటారు. ఉత్తీవమైన మహాభగమును అవరోధాత్రాలు విల్పటానికి ఉత్తీయానముద్ర సారనం. నారీజాలాన్ని

వాక ఆరః అన్న వదం ప్రాథమిక జ్ఞానమును సంపాదించిన తరువాత బ్రహ్మవద్యార్థ చర్చకు తగిన స్థాయి పొందగలరని సూచిస్తుంది. కనుక హేతువాదప్రాతినిధిక మీదనే ఆధ్యాత్మిక చర్చిహద జరిగిందని దూడీ అపుకున్నది.

అయితే పూర్వ గ్రంథాలలో చెప్పబడిన అపూర్వశక్తులు మానవుడికి లభిస్తాయా : మానవు డంత శక్తిసంపన్ను డవుతాడా : అన్నది ప్రశ్న. విజ్ఞానికి సూక్ష్మంగా పరిశీలిస్తే మానవుని (ప్రాణి) వంటి విచిత్రమైన యంత్రం మరొకటి లేదు. ఈ డేహంలో ఉన్న చైతన్య వద్యార్థమేది : ఈ శరీరం ఎలా అన్ని సందర్భాలకు అనుకూలంగా మారుకున్నది : పైద్యకావుం ఇంత అభివృద్ధిచెందిన రోజులలోగూడ మృత్యువును అపలేకిపోతున్నారు అని ఆలోచించినపుడు ఎంతటి విజ్ఞాన కావునేత్త అయినా ఏదో ఒక అశీతమైన శక్తి ఉంది, అదేమిదో అర్థంకాని స్థితిలో ఉన్నట్లు అంగీకరింపక తప్పదులేదు.

వరే భగవంతుని గురించిన చర్చ చూడము. అతడు వాదాను గోచరుడు. అంటే పలుకులకు అందనివాడు. గుణరహితుడు, ఆకార రహితుడు. మరి ఇలాంటి న్యరూపాన్ని ఎలా దర్శించాలి : పూర్వం మహర్షులు జ్ఞానమాస్కంచేత, అనుమానాది ప్రమాణములచేత ఆ పరబ్రహ్మ

ధరించేది జాలంధర ముద్ర. అపానమును బంధించబడి మూలబంధ ముద్ర. ఈ అయిదు ముద్రలు వహించివీడ్చుకు కారణాలు. వీందుస్థితికి వాయుస్థానం కారణం. జీవుని ప్రాణవాయువు పైకి, అపానవాయువు క్రిందికి లాగుతుంటాయి. ఈ విధంగా జీవుడు ప్రాణ అపానములతో సతమత మయ్యేటప్పుడు వాయువును స్థంభింపజేసేటప్పుడు హం అనే

స్థితిని రూపించారు. మరొకటి యోగ మార్గం. ఈ విధానం ద్వారా పరకత్వాన్ని దర్శింప వీలవుతుందని తత్వంతెలిసిన మహనీయులు అన్నారు. దీనికికూడా ఇంద్రియాలను అదుపులో ఉంచటం ప్రధానం. మానసిక ఏకాగ్రతకు సాధనయే మూలం. 'యోగశ్చిత్తవృత్తివిరోధః' అని అవి యోగ కాస్త్రా చారు డ య న పతంజలి సూక్రిం. యోగం సాధనవల్లగాని సిద్ధించదు. అది అభ్యాసవశమైనది. సంపూర్ణంగా విజ్ఞానకాష్ఠ బద్ధమైనదే. మూలాధార, స్వాదిష్ఠ, మఃభూత, అనాహత, వికుర్త ఆహ్లాదక్రము లన్నవి ఇందులోని మెల్లు ఒకదానికొకటి ఉత్పన్నం. మూలాధార చక్రంనుండి తేజోరసం (కుండలిని) పెన్నెముకలోని రత్రం ద్వారా ఉత్పన్నగతం చేయబడి యోగసాధన.

కుండలినివి ఉత్పన్నగతం చేయటం వాయువుచేత మాత్రమే సాధ్య మవుతుంది. వాయువును పూరించి, కుంభించి, రేచకము చేయవలె. అంటే గాలిని పీచుట, కొంతపేపు నిర్వయుంచుట, అనంతరం విడచుట. దీనికే ప్రాణాయామం అని పేరు. దీనికొక క్రమ విధానం చెప్పబడింది. అభ్యాసం చేత వాయువును కుంభించి ఉంచటానికి పీచుకలుగుతుంది. కుండలిని ఉత్పన్నగత మవుతున్నప్పుడు పైన చెప్పబడిన స్వాదిష్ఠాది చక్ర ముల స్థానముల వద్దకు చేరగానే కొన్ని అద్భుతకర్తులు కలుగుతాయి అని,

కర్ణం, విడిచేటప్పుడు 'న' అనే కర్ణం తిరిగితిరిగి కలుగుతుంటుంది, వ్యవధి లేకుండా కలిగే ఈ కర్ణాలు పోహం అజపా మంత్రమై జీవునిచేత దినమునకు 21000 మార్లు ఉచ్చారణ విశ్వానం చూచంగా జపించబడు తుంటుంది.

అజపామంత్ర మాహాత్మ్యం వంశ జీవుడు దూరాన జరుగుతున్న

అది పట్టకములను దాటి వహస్రాసుకమలం వద్దకు చేరగానే వరమాత్మ దర్శనం కావటమేగాక మహత్తరమైన శక్తివంతుడు కాగలడని యోగ శాస్త్రం, దానిని సాధనచేసినవారు అన్నారు.

అయితే యోగశాస్త్రం ప్రమాదకరమైనది కూడ. కనుకనే యోగాత్మానం చేయదలచినవారు పాఠశలో నిర్దిష్టించిన గురువును దగ్గర ఉంచుకొని యోగవిష్ణును పూజనలెనని పెద్దలంటారు. లేకుంటే ప్రాణా యామం పాఠశలో ఒక్కొక్కప్పుడు మరణంకూడ సంభవిస్తుంది. పౌరాణిక పురుషులయిన ఋషులను వదలిపెట్టాం. దారిత్రక పురుషు లయిన పోతులూరి పీఠబ్రహ్మం, రామకృష్ణ వరమహంస యోగపాఠశచేసి నిర్దిష్టించినట్లు వారి జీవితాలలో కనబడుతుంది.

ఇదంతా మాయ. కవికట్టు విద్య. దన సంపాదనకొరకు కొంచ రిది గొప్పగా చెబుతారు. ఇది యద్ధాం కాదని చెప్పిరింద జ్ఞానకట్టుకొని ప్రచారంచేసే వారున్నారు. పై జద్దరు ఏ దనానికీ అకించలేదు సరి గదా లోక శ్రేయస్సుకు తమ జీవితాలను అర్పించిన వారేగదా. మనకు చేతగాకనో, అస్థాయిని అందుకొనలేక పోయినంత మాత్రాననో దాన్ని విందించటం అది బాటకమని ప్రచారం చేయటం తగదనివని. పోనిండు ఇటీవల పాళ్ళాత్మదేశాలలో దీనిని గురించి వరికోరవలు జరుగుతున్నట్లు.

విషయాంను చూడగలుగుతాడు. ఎంత దూరమయినా శ్రమ లేకుండా ప్రయాణం చేయగలడు. తానంతకు ముందు చదువని, వినని శాస్త్రమయినా వివరిస్తాడు. తొలిక శరీరాన్ని చిన్నదిగ చేసుకొనగలడు. పరశాయప్రవేశ శక్తి కలుగుతుంది. మృగ, పక్షి, కీటకాదుల బాషలను తెలుసుకొనగలుగుతాడు. శరీరాన దివ్యమైన తేజస్సు కలుగుతుంది.

అందునా రష్యా చాలా మందడుగు పేసివల్లు తెలియవస్తున్నది. వారు ఋజువు పరచిన రోజునయినా వీటిపై వమక్కుం కలుగుతుంది.

అది అలా ఉండవివ్వండి. యోగానికి అంగాలు ఎనిమిది. యమ, వియమ, ఆనన, ప్రాణాయామ, ప్రత్యాహార, ధ్యాన, దారణ, సమాధులు.

ఇందులో యమమంటే ఆత్మనిగ్రహం. అనగా అంతరిందియమైన మనస్సును స్వాధీనం చేసుకొనటం. మనస్సు కోరివలె మిక్కిలి చంచలమైంది. చూచిన వస్తువుల నెల్ల కోరుకొంటుంది. కోరినదానిని పొందటానికి పశ్రమ మార్గాన వీలుగాకపోతే అశ్రమవిధానమైనా అవలంబించాలని ఆరాటపడి మానవుని దుర్మార్గు ప్రవృత్తికి మళ్ళించే మనస్సును స్వాధీనపరుచుకొనటం. యమానికి అహంస, సత్యం, బ్రహ్మచర్యం తిథిన నియమాలు.

నియమం మళ్ళీ ఆయుదు విధాలు (1) శౌచం: బాహ్యశుద్ధి, అంతఃశుద్ధి; (2) సంకోచం - కుష్టి; (3) తపస్సు : స్థిరమైన మనస్సుతో క్రమబద్ధంగా నడవటం. (4) స్వాధ్యాయం: నద్గ్రంథ పఠనము, మంత్ర జపం; (5) ఈశ్వర ప్రణీధానం : పరవ్రమును ఈశ్వరుని కర్పించి ఆరు బంధములను త్రుంచివైచుట; ఆననం : స్థిరమైన విధంగా శరీరాన్ని ఉంచటం.

శరీరంనుంచి మిగిలిన వెలుగుతుంది. పతంగ సాధకుడయి మోక్ష
వగరం ప్రవేశించడోయే యోగికి చివ్యశక్తులు సంభవిస్తాయి. ఇది శరీ
రానికి సంబంధించిన పతంగయోగం. ముష్టికాసా, దాహ్యమైన పనింగ
యోగం వివరిస్తాను విను. కాశివిశ్వనాథుడు, వికారాక్షరేని, జాహ్నువి.
యముడు, కాలభైరవుడు, దుంతివిష్ణుశ్వురుడు, కేశవేశ్వరుడు. మహాం

కనుక యోగ సాధనమున చెప్పబడిన అంగముల ఉపయోగం
మానవుడిని చైతికపాశబద్ధునిగా చేయటం, వన్యాప్తునిగా మలచటం,
దుష్టతలంపులు నశింపజేయటం, మోదరయినవిగా కనిపిస్తాయి. మహర్షి
శక్తులు కలుగుతాయో లేదో తరువాత వంగతి. మానవుడు మానవతా
దానంతో జీవించాలని యోగం కాపిస్తుంది. అతడిని దానివైపుగా మార్చి
వేయదు. నిమజ్జిత్రేయస్సుకు ఇది వర్రోక్షంగా ఉపకరిస్తున్నది గదా!

యోగసాధన వలన అచోగ్యం అయింపు పెంపుచేసుకొనటానికి
వీలవుతుందని అధునిక శాస్త్రజ్ఞులు చెబుతున్నారు. ప్రాణాయామింవల్ల
(కొరిగి సాధనచేసిన) నాశములవలన రక్తం చాలాగా ప్రవహించి
టానికి వీలవుతుందని, ముఖ్యంగా గుండెజబ్బులవారికి అన్నిమందులకంటే
ప్రాణాయామి ప్రయోజనకారి అని వైద్య విషులులు నిర్ధారణగా తెలియ
జేశారు. కొన్ని విశ్వవిద్యాలయాల్లో యోగసాధన అధ్యయన పని
యంగా ప్రవేశపెట్టడంకూడ జరిగింది.

ప్రాచీన గ్రంథాలలో ఇదివరకే వేటి విజ్ఞానశాస్త్ర పరిశోధనలన్నీ
ఉన్నాయి అవటం సాహసం. ఎవ్వరూ అవటం. కాని ప్రాచ్యగ్రంథా
లలో విశిష్ట ప్రయోగం విజ్ఞానాన్ని, ఏదో పాతుతోనో లేక ఎవరికో ప్రాచ
న్యం కలుగుతుందనో వదలివేయటం లేక తిరస్కరించటం లేక దిన్న
శ్యానికి, సంస్కృతికి కీమకరమైనది కాదు.

ద్రుడు ఓంకారేశ్వరుడు కాశీనగరషడంగయోగం తెలిపినవారు.

వారణాసిపుర సంచారమే శేషశీముద్ర. ఆనందకావచనవచములో ఉండటమే ఉద్దీయానముద్ర. కాశీయందు ప్రవహిస్తున్న గంగానదిలో స్నానమొనర్చటమే జాలంధరముద్ర. పరమేశుని రాజరాజధానియందు చేసిన ప్రకారే మూలబంధముద్ర. ఇవి బాహ్యముద్రలు అని యోగం వివరించాడు. కలశజాడు అంతతో తృప్తిపడక మహావిగూఢముయిన అయోరవసానకాలం గుర్తించే విధం తెలియజెప్పవలసిందని ప్రార్థించాడు. దానికి పాతాళుడు నవ్వి ఇలా అన్నాడు.

అ యు ర వ సా న కాలం

కుంభసంభవా ఇది అత్యంత రహస్యమయినది. అయినా నీ వంటివాడు ప్రశ్నించినపుడు తెల్పుకుండటం దిర్ఘికాదు.

పింగళానాది ఎక్కువగ పనిచేయక ఇదానాదీమూలంగా ఉచ్చ్వాస విశ్వాసములు రెండు చరించే బిల్లయితే వరుడు మూడు సంవత్సరాలకు మరణిస్తాడు. మూడహారాత్రులు గాని, రెండహారాత్రులుగాని పింగళానాదీయందు మాత్రమే ఉచ్చ్వాస విశ్వాసాలు సాగితే వా దొక్క సంవత్సరంకంటే బ్రతుకడు.

వదిరోజులు ఉచ్చ్వాస విశ్వాసాలు రెండు నాడులనుంచి రాత్రింబవళ్ళు నమానంగా వడుస్తుంటే మూడు నెలలకే వాడు చనిపోతాడు.

ముక్కుతోగక, నోటితోనే వాయువు వెలువడేవాడు మూడు రోజులలో మృతుడౌతాడు.

ఎవడికయినా హతాత్తుగా ఆకాశంలో వెలుపు వసుపు రంగులుగల పురుషుడు కనిపిస్తే వాడు రెండు పత్పరాలే జీవిస్తాడు.

తుమ్మువెంట పీర్కము, మలమూత్రములు ఒకసారే విడచేవాడు ఒక సంవత్సరం మాత్రం బ్రతుకుతాడు. అరుంధతి, ద్రువుడు, మౌత్యమండలము కనిపించవివాడు ఆరు నెలలకే మరణిస్తాడు. పలువు మొదలయిన రంగు మరొక విధంగా కనిపించినా, పులుపు మొదలయిన దురులు ఇంకొక విధంగా రుచించినా, కమరొలుకులు పొగరంగు కలిగియున్నా, రాత్రులు ఇంద్రదనుస్సు చూచినా వాటికి ఆయుర్దాయం ఆరునెలలని గుర్తించాలి. తొండగావి, ఊవరవెల్లిగావి పేగంగా వచ్చి పాదాలమంచి తలవరకు ప్రాకినా, స్నానంచేసిన వెంటనే పాదములయందు పూదయ భాగంలోను తడి వెంటనే ఆరిపోయినా, అద్దపు దింబంలో ఎర్రనికాంతులు చూచినా వాటి ఆయుస్సుగూడ ఆరు నెలలని గుర్తించాలి. వీర కదలి నట్లు, ఇద్దరు సూర్యులు లేక చంద్రులు కనిపించినపుడు, వగలు వక్షత్రాలు కప్పించి తాత్రులు కనిపించకుండా ఉన్నపుడు, కండ్లు మూయగానే గంధర్వవగర దర్శనం, లేక ఏకాదాత సృత్యంచేసినట్లు కప్పించడం వ్యవస్థలో శరీరానికి నూనె వట్టించుకొన్నట్లు, తలగొరిగించుకొన్నట్లు, ఏకాదాత, గాదిరలు, కాకులు, మిక్కిలు, గ్రద్దలు, పక్కలు కండ్లో కనిపించినవాడికి మరణం దగ్గరలో ఉన్నట్లు తెలుసుకొనవలె.

ఈ విమిశ్రాత కనిపిస్తే వెంటనే కాకి వగరంచేరి, విరాకారవిష్ణు కల్ప, విరస్తవమస్త ఉపారికుడు విత్కుడయిన లింగరూపియైన పోత మౌత్య పావ్నిధ్యంలో మరణిస్తే ముక్తి కలుగుతుంది అని ఆయుస్సు రహస్యాన్ని కుమారుడు పఠరించాడు. ఇదంతా క్రద్ధగా విన్న అగ ప్పుడు శరవణతనా: వియద్ధంగ ప్రవహిస్తున్న మహాక్షేత్రం లెక్కకు

మిక్కిలిగా లింగముల రూపం దరించి వరమేళ్వరుడు నిలసియున్న అవి ముక్తజేత్ర మోహాత్మ్యం ఇంకా వినవలెనని కుతూహలముగా ఉంది అన్నాడు. దానికా శక్తిపుత్రుడు ఎంతో ఉత్సాహంతో ఇలా వివరించాడు.

ది వో దా ను చ రి త్ర ము

పద్మకల్పంలో స్వాయంభువు మనువు కాలంలో ఒకప్పుడు ఆరవై సంవత్సరాలు అనావృష్టి ఏర్పడి గొప్ప కరువు వంతవించింది. వ్రజ లంతా ఆరణ్యాల పాలయినారు. కొందరు నముద్రతీరాలకు వివాసం మార్చారు. జనులు లేక గ్రామాలు పాడువడిపోయినాయి. వీరు లేక వృక్షాలు మరమలమోడి ఎంతాయి. అకటి దాదలను తట్టుకొనలేక మను ష్యులు ప్రూరమృగాలకన్న ప్రూరులయి జంతువులను, మనుష్యులమగూడ చంపితివసాగారు. అదీ ఎన్నాళ్ళు సాగుతుంది. క్రమంగా జంతువులు నశించాయి. వ్రజలు బిక్కచిక్కినారు. ఎముకల గూళ్ళయినారు. కొందరు మరణించారు. ఈ వివర్యం చూడలేక బ్రహ్మ ఎంతో కలవర పడినాడు. అయినకు ఆశ్చర్యం వేసింది. ఎల్లాలు ఎందుకు కురవటం లేదో అయినకు గోచరం కాలేదు.

అలోచించగా, అలోచించగా విధాతకు ఒక్క కారణం కనిపించింది ఖూలోకంలో చక్రవర్తిలేదు. రాజులేని రాజ్యంలో వ్రజలు నిశ్చలంగా సంభరించసాగారు. యజ్ఞయాగాదులు మోవివేయరు. హవిర్యాగం లేక పోవటంవలన దేవతలు భుభుక్షిపీడితులయినారు. దానితో పక్షమృదు వర్షించ నమర్తుడు కాలేదు. కనుక వసుధుడయిన వాడిని ఒక్కడిని చూచి ఖూమండరానికి అధిపతిని చేయాలి అని అలోచించాడు.

చూడగా మనువంశంలో జన్మించిన రిషింజయుడు అతని మనస్సులో పెరి
లాడు. చతుర్ముఖుడు ఆయన వద్దకు వెళ్ళాడు. మనువంశాంతా :
ఈ దరణీచక్రాన్ని పారించటానికి నీవే నమర్చుకొను. రాజా లేక వ్రపం
రము కల్లోలమయింది. చతుర్ముఖుడ్ర పరియత దరణీచక్రాన్ని పరిపా
రించి ఉద్ధరించు. దేవతలతో స్నేహం కరిగిఉండటంవల్ల పీపు దివో
దాసుడనే నామం దరిస్తావు. నానుకే మూర్తై మోహిని పీపు చిర్యవర్తి
కాగలడు అని పానువయంగా పట్కినాడు.

ఆ మాటలు విన్న రిషింజయుడు చాకతో కాళా! పీపించినాడు
చెప్పినదానిని అంగీకరించకుండా ఉండటం దుష్కంగాదు. కనుక అంగీక
రిస్తాను. కాళి వట్టణంలో నివసించే మిషతో దేవతలు భూమిపై తిరు
గాడుతున్నారు. వారాజపీఠస్థానోత్సుకతతో పాతాళవాసులుగూడ దరా
తలంమీద విహరిస్తున్నారు. పీపంకా ఇక్కడ ఉంటే నా పరిపాలన
వక్రమంగా పొగడు. పీపు నా వలుకులను అన్యధాభావించవద్దు. దేవ
తలు అదోలోకవాసులు భూమిపై నందరిద్దరుంటే నే పరిపాలనా భారం
ఎహించను అన్నాడు. దానికి పితామహుడు నారిని దూలోకింనుండి
పంపివేయటానికి అంగీకరించాడు. ఎకాయేకీవ కాళిపితృవానిని కదలే
గాదు. దివోదాసుడు తెలిపిన ఒడంబడిక వివరించాడు. దేవతలంతా
భూమిని వదలిపోయే విషయం అంగీకరింపజేసి రాను వత్సలోకాని
కేగినాడు.

దివోదాసుడు చక్రవర్తి పదవి వదిలిపెట్టించాడు. పెరింటే నాకలోక
వాసులను, నాగులను ఈ లోకంపీడి వోవలసిందనీ అలా వోకుంటే అవి
దోష్టు కాగలదని దాదించవలసిందని తలుచుకుంటే అదేకంటే. రాజాను
పురస్కరించుకొని తలుచుకుంటే కాళి, శ్రీకృష్ణులు, దేవదేవ, పీపంక, కాళి

హస్తా, కాంచి, వెంకటాచలం, శ్రీరంగం, రామేశ్వరం, మొదలయిన దివ్యస్థలాలో తమ వ్రతులు అంక్షను చాటారు. నానావిధ పుణ్యక్షేత్రాలలోని దేవతలు, యక్షులు, నాగులు దివోదాసుని ఆజ్ఞవిని ఏమిచేయటానికి తోచక కాశీక్షేత్రం చేరారు. గంగానది ఒడ్డున విడిచిన దేవతలోకాన్ని చూచి పరమేశ్వరుడు, దేవతలారా కాలగతిని ఎవ్వరూ మార్చలేదు. నేను కూడా కాశీక్షేత్రం వీడిపోతున్నాను. కమలధపుడు లోకమాతార్థం వర్ష వర్షం సహా చక్రాన్ని దివోదాసునకు ఇచ్చివేశాడు. యక్ష, సురాసుర, కిన్నర, వన్నగ, గరుడాది దివ్యులు ఈలోకాన్ని వీడిపోవడే తాను రాజ్యం చేయనన్నాడని ఆ రాజు. విచిత్ర ఆశనికి అవరం ఇచ్చాడు. పితామహుని మాట మనం గౌరవించవలె. నేను మందరాచలంమీద నివసిస్తాను. దేవతలంతా స్వస్థించేరండి. వన్నగులు పాతాళం చేరండి అన్నాడు. ఈశ్వరుని వదనం పొటించి వారంతా తమతమ లోకాలకు వెళ్ళినారు. పరేతనియ్యిని అంతరంగ తత్తులు మూత్రం త్రిపుండ్రములతో రుద్రాక్ష మాలికలలో కాథూలచర్మములతో పాటలజటాధారులయి పంచాక్షరీ మంత్రవతనం చేస్తూ పరమేశ్వరుని అనుగమించారు. జగదధీశ్వరుడయిన ఈశుడు మందరాద్రిని పావనంచేయదలచి ప్రయాణం సాగించాడు. మందరుడు ఒకప్పుడు ఈశ్వరుని తనపై అధివసించమని వరంకోరుకొన్నాడు.

సారస్వతేశ్వరుడు, రత్నశాతేశ్వరుడు, వస్త్రనాగరేశ్వరుడు శైలేశ్వరుడు, భృంగీశ్వరుడు మొదలయిన మాహేశ్వరులు, జ్యోతిర్లింగ మూర్తులు, లోలార్కతేజపులు, వికాలాక్షి, దుంకివిఘ్నేశ్వరుడు, దండపాణి ఈశ్వరుని వెంట కదిలారు.

వారంతా లవణసముద్రవలయితమైన జంబూద్వీపాన్ని చాలి, ఇక్షువముద్ర పరీతమయిన ప్లక్షద్వీపము వదిగమించారు. సురభముద్ర

మరివేషితమయిన కాల్యరీ ద్వీపం గడిచారు. మృతవముద్రముద్రితమైన కంఠ ద్వీపం చేరారు. ఆ ద్వీపానికి రత్నమిటుటాయ మానముగడిన్న మందర మన్వంతంమీద కవక కంఠాత మాదేక్క విరాజితమయిన ఒక గుహ విలయంలో పార్వతీ పరమేశ్వరులు అదివసించారు. తక్కినవాని అనునైన ప్రదేశంలో అనానం ఏర్పడినట్లుకావ్వాడు.

పవిత్ర గంగా తీరాన నివసించిన దేవతలంతా స్వర్గంచేరారు. దివోదాసుని కూమిపై ఎక్కడా ఒక చిన్నదేవతనుగూడ నిర్వహియరాదని కట్టుబట్టారు ప్రారంభించాడు. అక్కడక్కడ గల వృక్షక్షేత్రంలో దేవతా విగ్రహాలు మూత్రం మిగిలాయి. మూసానమ్మ మొదలయినవారు చదివప్పుడు గాకుండా పాతాళమార్గం లభిస్తారు.

మమందర దేవతారహిత ప్రదేశమైంది. విఘ్నేశ్వర ఆలయాలలో ప్రోక్తపాటలు లేవు. కాకా వర్ణింపు కోష్ఠములలో హృల్లేశమంత్రజపాలు కూన్యమైనాయి. శివాగరములలో పందాక్షీమంత్ర పాఠపకనాలులేవు. విష్ణుఆలయాలలో ద్వాదశాక్షర జపాలుగాని పురుషసూక్తగీతములుగానిలేవు ఎక్కడా లయలుగాని, తేరీ వినాలుగాని లేవు. కంఠజహరీ! ఈ ప్రదేశం చూచావుగదా. పంపా విటాపాక్షదేవుని ఎర్రని జటాజూటంలో వ్రాశిస్తున్న చంద్రరేఖనుండి తాలువారీ అమృత పేదనంలో ఏపుగా పెరిగిన మారేడు, విమ్మ, నారికేదాది వృక్షంతో ఎంతోహాయి చిర్యే మందర ప్రదేశం. విరంతరం మోగులకు అహ్లాదకంమైన ఈ సామ మలయందున్న నేనుగూడ దివోదాసుని వంశకరిగిన ఈ పైమర్యాదకీ అశ్వర్యవదినాను. తల్లిదండ్రులను చూడవలెనని కోరిక కలిగి నేనుకూడ మందరానికి వెళ్ళాను.

దేవతలను నందివేసిన తరువాత దివోదాసుడు వారణాసిని ముఖ్య

వట్టణంగా చేసుకొని ఎనిమిదివేల వత్సరాలు రాజ్యం చేశాడు. భూమిని వదలిపోలేని కొందరు అల్పదేవతలు దివోదాసుని ప్రార్థించి సేవకులయినారు. దైత్య దానపురికు చక్కని అవకాశం కలిగింది. పగవారి శత్రువులు తమకు చుట్టాలుగదా!

భూమిలో నిరాశంకంగా, నిరాశంకంగా దివోదాసుడు రాజ్యం చేస్తున్నాడు. ఓత్పాహ ప్రభుమంత్ర శక్తియుతుడైనాడు. సమయానమయములు చూచి చతురుపాయాలు ప్రయోగిస్తూ పరిపాలన కొనసాగిస్తున్నాడు. తన రాజ్యంలో చాతుర్వర్ణములవారు ఆశ్రమ ధర్మాలు నిర్వహించేటట్లు చేశాడు.

సంవత్సరాలు గడిచినకొద్దీ దేవతలకు వారణాసి విరహార్తి కలిగింది. తమకు కాశీ దర్శనం కావాలంటే ఎలా లభిస్తుంది. దివోదాసుడు న్నంత కాలం అది లభ్యమదను. తమక అతనిని రాజ్యంనుంచి తొలగించారి. దాని హ్నిమేముటి! ఎంత ఆలోచన చేసినా వారిబుద్ధికేమీ తోచలేదు, బృహస్పతి ఏ ద్ధ కేగారు. ఆయనతో తమదానము చెప్పకొన్నారు.

అంగిరసుడు ఇంద్రాచి దేవతలనుచూచి గీర్వాణులారా! ఎందుకు మీరీ విదారం! మీ కార్యం నెరవేరటానికొక మార్గమున్నది. ప్రాణాపాన, వ్యాన, ఉదాన, సమానములను తృప్తిపరచేదీ అన్నం. దానికి ప్రాణమనే పేరుగూడా ఉంది. అన్నం నిద్దం కావటానికి అగ్ని అవశ్యకం. అగ్ని మనలోని వాడేగదా! వాయువు మనం చెప్పినట్లు వివగలదు. వరుణుడు మాత్రం దిక్పతిగూడా! ఈ ముగ్గురు దివోదాసుని రాజ్యంలో తమతమ తేజస్సులను ఉపనంహరిస్తే అతడు మనం చెప్పినట్లు వింటాడు. ఎరుణ వాయువుల సాయంతో అగ్ని తేజంలేవిదే అన్నం సృష్టికారు.

ఓగిరం లేకుంటే బరిహరణం వైశ్వదేవాదులు లేకుండా పోగలవు. హవ్య కవ్య క్రియలు కూన్యం అయితే ప్రజలకు రాజుంటే విరక్తి కలుగుతుంది. ప్రజా నిరసనతో కోపాలు, దుర్గాలు బలహీనం కాగలవు. వస్త్రాంగ రహితం అవుతుంది. దానితో త్రివర్ణం నశిస్తుంది. త్రివర్ణ రవ్వనంతో రాజు ఉభయలోకాలకు మారస్తుడవుతాడు. కనుక ఈ ముగ్గురు తమతమ తేజస్సులను తక్షణమే ఉపసంహరించారి అని భోదించాడు. బృహస్పతి ఆలోచనే వదిలైన దన్నాడు దేవతలు. వెంటనే అగ్ని తన తేజస్సును ఉపసంహరించాడు.

రాజీ వర్జితంలో ఎక్కడా అగ్నిశాస్త్రం కనిపించలేదు. కాష్ఠముల యందు ఎంత ప్రయత్నించినా శాస్త్రం రగుల్కునలేదు. గృహిణులు సంభ్రమాశ్చర్యాలలో ముడిగిపోయారు. పంబనాత్ములు లేకుండా పోయినాయి. బ్రాహ్మణులు హోమములు మోచేకాదు. బ్రాహ్మణులు క్షౌరకంతరాయం కలిగింది. రాజగృహంలో వైతం ఇదే దురవస్థ సంభవించింది. మహానసంలో పోయి రాజలేమి పంబనాడు వదారాలు సూర్య కిరణాలతో పాకంచేసి రెండు శాములకు భోజనం పెట్టాడు. దివోదాసుడు ఇదంతా దేవతలు చేసిన మిప్పయిం అని గ్రహించాడు. అనాటి కెలాగో ఆ వదారాలు విడిచాడు. వర్జితంలో ప్రజలు గగ్గోలు వడినారు. ప్రజలు గుంపులు గుంపులుగా రాజు పెద్దపె పెళ్ళారు.

మహారాజా : ఏమి కారణమోగాని, అగ్ని మన రాజ్యంలో జ్వలించకుంలేదు. దేవతలంతా మన మీద మర్చరించారో ఏమో : మా కేది దిక్కు అని నాపోయాడు. దివోదాసున కేమి చేయటానికి తోడలేడు. దేవతలు కర్చగట్టినారు. రాజు పాలకుడు గదా ప్రజలను కాపాడవలసిన బాధ్యత వాదించుకున్నది. తానే చేయాలి : తీవ్రంగా

అలోచించాడు. సురలే ఇట్టి పాపకార్యానికి పూనుకొనటం ఎంతో హేయమయిన పని. వీరి పంశానికి లోబడి దేవతలకు దాసోహ మనటమా : ఎంత అపమానకరం : తానెంతటి శక్తివంతుడు. గీర్వాణులకు మాత్రం తెలియదా : ఇంత మాత్రావికే దివోదాసుడు వీరి కాళ్ళపైబడి ప్రార్థిస్తాడా : ఒక అగ్ని ఏమిటి : దేవతలందరి శక్తి తానే ధరించి ప్రజలకు ఏ లోటు రానీయకుండా చేయటానికి సామర్థ్యం లేదా : ఈ విధంగా అలోచించి చక్రవర్తిప్రజలతో ఇలా అన్నాడు. ప్రజలారా! మీరు తయేపడకండి. ఇదంతా దేవతల కుతంత్రం. యోగవంశదతో నేనే అగ్ని దహనశక్తి కలిగిస్తాను. నన్నికల్లు దాస్తే పెండ్లి అగిపోతుందిలే అన్నట్లుంది దేవతల ఆలోచన.

నేనే అగ్నిరూపం ధరించి యజ్ఞాలలో హవ్యములు స్వీకరిస్తాను. పండ్లన్నుడి రూపం ధరించి వర్షిస్తాను. అవసరమయితే సూర్యచంద్రుల ఆకృతులుకూడ నేనే ధరించి దినక్రమ భంగంకొకుండా వెలుగును ప్రసాదిస్తాను. నాయటూపం ధరించి ప్రాణుల అంతర్వహిర్యాప్తిని పొందుతాను. అది ఇది ఎందుకు నమస్త దేవతారూపాలు నేనే ధరిస్తాను. యోగసాధన శక్తితో అంతా నిర్వహిస్తాను. మీరేమి విచారించక మీ మీ గృహాలకు పొండి అని ప్రజలను ఓదార్చి పంపాడు. అనంతరం దివోదాసుడు యోగవిద్యా విలంతో నమస్త దేవతా రూపాలు తానే ధరించాడు. ప్రజలు యదావిధిగా తమతమ కార్యాలు నిర్వర్తిస్తున్నారు. అయితే అయోధికుంగా అప్పి నమ్మిక్కిగా లలింపటంవల్ల ప్రజలలో సోమరితనం ఎక్కువైంది. దాంతో దుష్టతాపనలు మనస్సులో చిగురింపసాగాయి.

మందర వర్షతంపై ఎంతో సుఖవంతంగా ఉన్నా, వరమేళ్యుడు కాశీని మరచిపోలేక పోయాడు. అయినకు కాశీ వియోగం తరించరాని

ఆరోచన. ఒకనాడు సింహముఖి, గజానన, వికటానన, అష్టవక్త
మొదలయిన ఆరువది నాల్గు యోగిమంతులు పిలువవలసివచ్చి, వీరిగతుడు
వారిలో దివోదాసుడు కాశీమంది దేవతలను వెదలవదలినాడు. దేవతలు
వారణాసిని పీఠంబంబో భిక్షులయినారు. మీరిందను నానావిధములయిన
మాయ వేషాలు ధరించి కాశీకి చేరింది. ఎల్లయినా ప్రయత్నించి ఇది
మరి ఆచారాలు చెదగొట్టండి. ఇట్లున్నీరి పాతివ్రత్యానికి తంగం కరిగే
బట్టు చేయండి. వర్ణాశ్రమ భర్తాదు పాడుచేయండి. అప్పుడుగాని
మాకు కాశీనగర ప్రవేశానికి వీలుగాదు అని చెప్పాడు. యోగిమంతా
వరేనవి వారణాసికి చేరారు. ఒకరు పూరిమ్ము వివిధ, ఒకరు సైరింగ్రి,
ఒకరు గంధవాహిని, ఒకరు సాముద్రికవేత్త ఇలా భిన్నుదాహాలు ధరిం
చారు. చిత్రవేషాలు ధరించి యోగిమంతా ప్రయత్నించినా సవరీకృతులు
కాలేకపోయినారు. పని నెరవేరుకుంటా వస్తే ఈశ్వరుడేమి కోరిస్తాడో
నవి వారంతా కాశీలోనే ఉండిపోయారు.

ఎంతకాలం గడిచినా యోగిమంతులందరి వాస్తవికతావలంబో
సరమేశ్వరునికి ఎంతో బాధ కలిగింది. ఓర్పు వలించి మార్పుని పొంది
అదిత్యా! దేవతల ఆర్తి కర్మపాక్షిపి పీఠం ఎరుకేగదా! దివోదాసుని
ధర్మవ్యక్తులచేయ వలసిఉంది. కామి శ్రోదాపి అరిషడ్వర్గానికి అతడు
లోబిడివప్పుడుగాని అతని చలమూ, బలమూ సరిగ్గ. ధర్మమునందు
మన్నితయై మానవు డున్నంతకాలం ఏ అవద కలుగదుకదా! ఎల్లయిన
ఈ వక్రవర్తిని వంచింప వలసిందని అజ్ఞాపించాడు. మహా ప్రపాదమని
అర్కుడు కాశీ చేరినాడు.

ఒకసారి యాదవుడుగా, ఒకసారి దూతగా, మరొకసారి సదా

న్యూడుగా, ఇంకొకమాటు దీనుడుగా, ఒక్కొక్కసారి కార్తాంతికుడుగా, పాపండుడుగా, దిగంబరిగా, బ్రహ్మచారిగా, గృహస్థుడుగా నానా రూపాలతో తపసుడు కాళిలో తిరుగాడినాడు. ఎన్ని విధముల ప్రయత్నించినా, రాజనందుగావి, వారణాసిలోని ఆచారంగోపాలం వద్దగావి, చిట్టచివరి కొక వృద్ధురారియందుగూడ ఆతడు మార్పు కలుగజేయ లేకపోయినాడు. ఈషత్తయినా అనాచారిం కనుగొన లేకపోయినాడు. తను వచ్చినవని విఫలం కాగా దినకరుడు మనస్సులో విచారించాడు.

కార్య సాఫల్యం కాకుండా మందర పర్వతానికి ఎట్లా పోగలను? ఏ ముఖంతో పరమేశ్వరుని చూడగలను? ప్రముఖులు నా చేతగానితనానికి హేళన చేయరా? కాళి వియోగ ప్యువాగ్నిచేత తప్పుదైవ ఈశుడు కనరికన్నాడు. నా ఆశ క్రితకు అతడు కోపిస్తే అమృతద్రవం వాడెవడు? కనుక మందర పర్వతమునకు పోను. కాళియందే కాలం గలవుదును. హరిశ్చంద్రుడు, దశరథి, శివి మొదలయినవాళ్ళు కాళిలో నివసించి వారి చింతలను పోగొట్టుకున్నారట. నంసారి డుఃఖాలను త్యజించినారట.

ఇలా ఆలోచించి సూర్యుడు పన్నెండు మూర్తులను వారణాసిలోనే ఉండిపోయినాడు. ఉత్తరాదిత్యుడు, సాంబాదిత్యుడు, గరుడాదిత్యుడు, మయూఖాదిత్యుడు, తిథోలాదిత్యుడు, అరుణాదిత్యుడు, వృద్ధాదిత్యుడు, కేకవాదిత్యుడు, విమలాదిత్యుడు, గంగాదిత్యుడు, యమాదిత్యుడు, లోలాదుర్గదని ఆ మూర్తుల పేర్లు. కాళి నివాసావితై లోలుడయినాను కనుక లోలాదుర్గదయినాడు అని వక్తరుడు తెల్పగానే అగస్త్యుడు మణ్ముఖస్వామి! ద్వాదశాదిత్యుల ప్రధానం వివరింప వలసిందని ప్రార్థించాడు.

దానికి తుమారస్వామి అవందపడి ఇలా వివరించాడు.

ఉత్తరార్క ప్రభావం

తాత్కాలికముగ ఒక మూర్తి కాశీపట్టణంలో ఉత్తర విగ్రహ వెలకొన్న భారతాన ఉత్తరాధ్యక్షుని పేరు కలిగింది.

కాశీయందు ప్రయవ్రతుడవే బ్రాహ్మణునివ్వాడు. అతడు మక్కిరీ నదాచార సంపన్నుడు. శాంతియుతుడు. అతని అభిగమము అదరించే వాడు. అతని భార్య కుత్రవత. పతిలక్ష ఎన్నడూ జపదాదని జల్లాలు. అను దూలవతిమైన భార్యతో ప్రయవ్రతుడు గాల్గవ్వ దర్శాన్ని నిర్వర్తించాడు. కొన్నాళ్ళకు ఆ దంపతులకొక కుమార్తె జనించింది. ఆమె మూలా వక్షత్రం మొదటి పాదాన జన్మించింది. ఈ ఒక్క ఆకురీ పిషయంతక్క నర్తక భ లక్షణ రూపవతి. తల్లిదండ్రులు సులక్షణ అని నామకరణం చేశారు. కుక్క పక్ష చంద్రుడీవలె ఆ బాలిక దినదిన ప్రవృత్తిమాన అయి యీశవవతి అయింది. వివాహ వయస్కురాలయిన ఆ బాలికనుచూచి తండ్రి. ఈ విధము కనిన పరుడెవ్వడు? పుత్రుడైన అశిషాక్యం కలవాడు కావారి అట్టివాడు నాకెక్కడ లక్ష్యం కాగలడని డింకించేవాడు.

మూలా వక్షత్రాన జనిస్తే గండం అంటారు పెద్దలు దాని ప్రభావ పేమో! తండ్రి జ్వరాల్నిచే మరణించాడు. అతనిభార్య సహాగమనం చేసింది. సులక్షణ చైర్యం గలది. తల్లిదండ్రులను ఉత్తరప్రయలు నిర్వర్తించ చేసింది. ఎంతో అల్లాడుముద్దుగ పెంచిన జపవీణములను ఎలా మరువగలను? తల్లిదండ్రులను బోగొట్టుకొన్న నేనెల్ల ఒంటరిగా మనగలుగాను? పరమేష్ఠి నాదీ అశిలోక సాందర్యం ఎందుకు దూర్చాడు? కులకలాదులు చూచి నన్ను నేనే ఎవరికైనా పివాహంలో ఎల్లా నమ ర్పించుకొంటాను? ఈ విధంగా పిదారింది సులక్షణ బ్రహ్మచర్య విష్ణును బావి ఉత్తరాధ్యక్షుని కడపసింది ఉగ్రుడైన తపస్సు చేయసాగింది. ఏమి

కారణమో ఏనాటి అనుబంధమో ఒకమేక ఆమెతోనే ఉంటూ చెరికత్తై వలె మనరింది.

సులక్షణ నిత్యం ఉత్తరాదిత్య కుండికయందు రేపాది స్నాన మాది, వగలు నాలుగుజాములు నిందై వధక్తితో వీరికంఠుని పేనిందింది. కొన్ని వత్సరాలకు వీరికంఠుడు ప్రత్యక్షమై సులక్షణా! వీధక్తికి నంత పిందాను వరాలు కోరుకొమ్మన్నాడు. అంతట సులక్షణ ఇంతకాలం ఈమేక నాతోనే నివసించి ప్రాణ స్నేహితునివలె నన్ను వదలికుండా ఉంది. నోరులేని ఈ ప్రాణికి ముందు వరాలిమ్మని వేడుకొన్నది. ఆ మాటలకు ఈశ్వరుడు హ్వాపురికితు డయినాడు. సులక్షణా ఈమేక రాదోయే జన్మలో కాశీరాజా కుమార్తెగా జనిస్తుంది. ఆజన్మ కడతేరిం తర్వాత మోక్షం పొందుతుంది అని అంతర్హితుడైనాడు.

అనంతర కాలంలో మేక కాశీపర్వతాపు రాజాకు గౌరి అనేపేరుతో కుమార్తెగా జనిందింది. సులక్షణను తనహార్మి చెరికత్తైగా, గురువుగా అదరిందింది. ఏబర్హురీ గాథతో ఉత్తరార్క మండానికి బర్హురీకుండ మని పేరు కలింది.

వ ష్య క్యానం

సాంబాదిత్య ప్రభావం

అనంతరం శివబాహును అగర్భునితో కుంభజా! సాంబాదిత్య ప్రభావం వినిపిస్తాను విను.

ద్వాపరాంతంలో దుష్ట రావణులను సంహరించి ఓణారాన్ని హరించటానికి శ్రీమన్నారాయణుడు దేవీ వసుదేవులకు కృష్ణుడుగా జన్మించాడు. వరకాసురుని సంహరించి అతని చెరలోఉన్న పదహారువేల రాదకన్యలను విమోచనం కల్పించి వారి కోరికపై వివాహమాచీనాడు. వీరుగాక దుక్కిణి, సత్యభామ, శాంబవతి, మిత్రవింద, సుదంత, నాగ్నశిరశాంబరిద్ర అనే అష్టమహిమలున్నాయి. ఒకనాడు దేవర్షిమైన నారదుడు ద్వారక కేతందాడు. ఆ సమయంలో బాలుకుగ ఉన్న సాంబుడు ఇతని బాలుకతో ఆడుకొంటున్నాడు. అది తమకంలో అతడు నానంది రావణుని గమనించలేదు. అయినా తగిన గౌరవపూర్వకంతో స్వాగతం ఇవ్వలేదు. తన తోటి పిల్లలు సమన్వరించి వస్తున్నారాడ సాంబుడు దేవర్షి సమన్వరించాని తోడలేదు. నారదునకు ఆ బాలుక అంక్షిస్తేతరి వచ్చలేదు. అతడు వేరుగా అంతఃపురానికి వెళ్లి గోపికావల్లభుని సవర్యుల స్వీకరించాడు. ఏవో విషయాలను మార్చాడుకున్న సమయంలో నారదుడు సాంబుని ప్రస్తావించి అతడు హితుడని పర్కినాడు. వరమాత్యును దర్శించిన నారదుడు స్వర్ణమునకు వెడలివాడు. అంతటి మహర్షిభాద సాంబుడు చేసిన అవజ్ఞ మరచిపోలేక పోయాడు. ఆ సాంబుని అహంకారానికి తగిన ప్రాయశ్చితం చేయవలెనని వంకర్పించాడు సమయం కొరకు ఎదురుచూడసాగాడు. తరువాత కొన్నాళ్ళకు ద్వారవతి కేతందాడు. సాంబుని పిలిచి తన రాక శ్రీ కృష్ణునకు తెలియజేయవలసి

దన్నాడు. తండ్రి అంతఃపురంలో ఉండటం తెలిసిన సాంబునకు ఏమి చేయటానికి తోచలేదు. ఆ సమయంలో తండ్రి వద్దకు వెళ్ళితే దోషం. వెళ్ళకపోతే దేవర్షిని అవమానించి నల్లపుకుంది. ఎట్టకేలకు అతడు అనుచితమని తెలిసికూడ తండ్రివద్ద తేగి నారదుని ఆగమనం వివరించాడు. సాంబుడు చేసిన అనుచితానికి కృష్ణుడు కోపించి కుష్టురోగ వీడితేదపు కమ్మని శపించాడు. సాంబుడు విచారించలేదు. తండ్రికి, నారదునకు నమస్కరించి తాను విరవరాదినని నమ్రతతో విన్నవించాడు. కాపావ సానం తెల్పవలసినదని ప్రార్థించాడు. మురారి మనస్సులో ఎంతో పశ్చాత్తాప పడినాడు. సాంబుని చూచి కుమారా ! కాశీ పట్టణానికేగి విశ్వరథక్రితో ఆదిత్యుని ఆరాధించు. నీకు కావనిముక్తి లభిస్తుంది అని కాపావమోచన మార్గం వివరించాడు.

సాంబుడు తండ్రి ఆదేశానుసారం కాశీకేగి విశ్వరథక్రితో ఆదుర్కుని ఆరాధించి కుష్టువ్యాధిమంచి విముక్తిపొందాడు. సాంబునిచే ఆరాధించ బడిన ఆ మూర్తి సాంబాదిత్యుడని ప్రసిద్ధిచెందాడు. ఇలా వివరించి కుమారుడు గరుడాదిత్యప్రభావం వర్ణించాడు.

గ రు డా ది త్య మా హా త్మ్యం

మహాభాగా ! పరమ బ్రహ్మజ్ఞు డయిన కళ్యణ ప్రజాపతికి వినత, కద్రువ అనే ఇద్దరు భార్యలున్నారు. కద్రువకు శేషుడు, వాసుకి, తక్షకుడు, కర్కటకుడు, ధృతరాష్ట్రుడు మొదలయిన నర్పశ్రేష్ఠులు పుత్రులుగా జన్మించారు. వినత గర్భావ మూడు అండాలు జనించాయి. కొన్నాళ్ళకు ఒకనాటి సూర్యోదయ నమయాన గూఢ పులుగు జనించింది. పక్షి వంతరి కంతటికి మొట్టమొదటగా జనించిన కారణాన కౌశికుడే. పక్షి అటు రాజయినాడు. అనంతరం దాని స్వభావం తెలియగానే, పక్షులు

గుర్లగూరి రావరికాన్ని వ్యతిరేకించాడు. దాని ద్వని శ్రవణ నిష్ఠునిగా ఉంది. కండ్లు త్రిప్పితే మిసిగ్రుల్లు కావలసినట్లే తయిపెట్టవల్లున్నాయి. వికృతకారంగా ఉన్న గూరిపురుగు అధివత్కాన్ని మనోహరాకారంతో కమ్మది కంఠాలతో విరాజిల్లే కలహంనయ, మయీరాణ, చిరుకలు శ్రోసి రాజన్నాయి. నైరాళ్యం చెందిన కౌశికుడు రాజ్యాధివత్కాన్ని వీకి కొండ గుహలో విమలంపసాగాడు. అది చూచి వివేక చింతించి రెండవ కుమారుని చూడగోరి తక్కిన వెండు అంజంలో ఒక దానిని వగులగొట్టించి. దానినుండి శరీరంలో ఊర్చితాగం మాత్రం కలిగి క్రిందితాగం లేని అనూరుదనే అస్పృశ్యమయ్యెను జన్మించాడు. ఆలోచనా రహితంగా తల్లి చేపవదికి తాను అనంభూర్తి శరీరు దనయినాననే కోపంతో అనూరుడు జనని అనిహించి ఎందరక మూర్ఖులారనై అందం వగులగొట్టినపు గమగ వీపు వీ నవత్తికి పెక్కు చక్కలలు దాసిని కాగలపు అని కావం ఇచ్చాడు.

వివేక ఆ మాటలు విని మిరించి నాయనా! ఏలరా తండ్రి! ఇంత విద్యయుడనై నన్ను కఠినంగా శపించావు. పుట్టుకనుచూచి అనందిస్తామని ఆత్మకతో నే చేసిన చిన్నతప్పుకు ఇంత కీడిపిడి ముదా! మాతృ హృదయం తెలియదా ఏ కన్నుకర్లి కుమారుడు అంగవిహీనుడు కావాలని కోరుకుంటుంది : అని నాపోయింది. అనూరుడు తన తొందరపాటుకు మనస్సులోనే పేదనపడినాడు. తల్లి : అనంభూర్తి కాయుడనై నాస్పృశ్య భారతో ముందుపెనుకలు చూడక జన్మవిచ్చిన మాతృదేవినే శపించాను. నన్ను క్షమించు. అయిదువందల సంవత్సరాలు మాత్రమే వీకి రాస్యం ఉంటుంది. ఈ మూడవ అంజాన్ని కాపాడి దానంతటది పగిలేవరకు రక్షించు. దానినుండి మహా వివిధధయన పుట్టుకు జనిస్తాడు. అతడే

నీ దాస్యాన్ని పోగొట్టగలడు సుమా! అవి ఆరుణుడు జవని అనుమతి పడసి తారకబ్రహ్మదానమయిన కాళికాపురికేగి తనన్ను చేశాడు.

పిమ్మట కొన్నాళ్ళకు ఒకదినం వినతాకద్రువలు వముద్ర కీర ప్రాంతంలో విహరిస్తున్నారు. దూరంగా ఉచ్చైశ్రవం అనే ఇంద్రుడిగుర్రం తిరుగుతున్నది. అశ్వాన్నిచూచి వినత అహయఘోత చక్కగాఉంది. మహాపురుషుని కీర్తివలె స్వచ్ఛంగా తెల్లగా ప్రకాశిస్తున్నది అన్నది. ఆ మాటలకు కద్రువ అక్కా నీవేకన్నులతో చూచావాగాని ఆ గుర్రం వారిం హిత్రం నల్లగాఉంది చంద్రునిలోని మచ్చవలె ప్రకాశిస్తున్నది అన్నది. ఆ ఇద్దరు వారిం నీలమని, కాదు ఏవళమని వాదులాడి వాదులాడి చివరకు ఓడినవారు దానీత్యంచేసేటట్లు పన్నీదంపేసుకొన్నారు. ఇంతలో సూర్యుడు అస్తమించాడు. మరునాడు చూతములెమ్మని ఇద్దరు ఇంద్రకేగారు. విజానికి వారిం దవళంగానే ఉంది. కద్రువకావలెననే వారిం నల్లగాఉందని వాదులాడింది. ఇంటికేగినతరువాత కద్రువ మనస్సులో ఆరాటపడసాగింది. తాను అబద్ధము పర్కిందిగదా! రేపు విజంబయటకు రాగలడు. తాను దాసి కావలె. ఆరావన కలిగేటప్పటికి కద్రువ కంపించిపోయింది. దిక్కుతోచక చివరకు నల్లనిదేహముగల తన బిడ్డలను సర్పములను పిలిచి నేను వినతతో పందెంపేసినాను మీరు కామరూపులు. తిన్నగవెళ్ళి ఉచ్చైశ్రవం తోకనవ్రేలాడి తోకనల్లగా కనబడేటట్లుచేసి నన్ను గెలిపించండి. అని కోరింది. ఆమె పుత్రులలో పెక్కుమంది ఈ అకృత్యానికి ఆంగీకరించ లేదు. కద్రువ కోపించి విచక్షణా జ్ఞానంలేక మీరంతా జనమేజయుడనే మహారాజుచేసే సర్పయాగంలో నశించండి అని శపించింది. తల్లి కావానికి భయపడిన సర్పాలుకొన్ని వెళ్ళి అశ్వంవలాన్ని పట్టి వ్రేలాడి నల్లగా చేశాయి. మరునాడు నవకురిద్దరు అశ్వాన్ని దూరంనుంచే

చూచారు. తోకవల్లగా కప్పించింది. పండుప్రకారం వివర కర్తవ్యము దాని అయింది.

అయిదు కళాదర్శనాలం మార్చిపోయింది. మూడవ అండాన్ని చేదించుకొని మహావత్సవంపన్నుడు మిగులచక్కని వాడయిన గరుత్మంతుడు జనించాడు. వివరము ఎన్నో కుట్రకునములు కలిగాయి. కర్తవ్య అంతటి బలవంతుని ఈనడించి పక్కటమేగాక సేవకార్యములను చేయవలసిందని అజ్ఞాపించసాగింది. సాపక్షమునకిది అవమానకరంగా తోచింది. కర్తవ్య అలా చేయటానికి కారణం ఏమిటని తల్లిని ప్రశ్నించాడు. ఆమె జరిగినవార అంతా వివరించింది. గరుడుడు కొంతవడి చింతించాడు. నవతిత్తలిని, నవతిత్తలిదరులను చీరదావ్యంపడిలే ఉపాయంచెప్పమని అడిగాడు. పేరాక గల సర్పరాజులు, కర్తవ్య అమృతం తెచ్చిఇమ్మని కోరారు. అనుమతిని సంపన్నుడయిన గరుడుడు గజకర్పములను తిని తనఅకలి తీర్చుకొని వ్యర్థం వెళ్ళాడు. అమృతభాండం తీసుకొని వెళ్ళుకుంటాచేయటానికి దేవతలు చివరకు దేవేంద్రుడుగూడ గరుడునితో యుద్ధానికి తలపడినారు. ఇంద్రుని వజ్రాయుధమే అతనియందు విఫలమయింది. మహేంద్రుడతనితో సంధి చేసుకొనినాడు. అమృతం సర్పములకు తెచ్చియిచ్చి తల్లిని దాన్యంమంచి విముక్తికొనించాడు. గరుత్మంతుడు. కాని సర్పములదాన్ని ఏవియోగింపక ముందే ఇంద్రుడు మరల అమృతభాండం కొనిపోయి భద్రపరచాడు.

వివర కుమారుని తీసుకొని వారణాసి వచ్చిపోయింది. పరమేశ్వరుని అర్చుని ఆరాధించి వారిద్దరు ఇష్టరామ్యములను పొందినారు. గరుడుడు ఆరాధించినదాసం గరుడాదిత్యుడు అని, గరుడుని అగ్రజుడు ఉదాభుడు ఆరాధించిన స్వరూపం మయాభాదిత్యుడు అని, వివర తల్లితో పూజించినదాసం లభోలాదిత్యుడు అని, అసూరుడు సేవించినదాసం

అరుణాదిత్యుడని ప్రసిద్ధి కెక్కినాయి. సూర్యుని కరుణచే అరుణుడు సూర్యు నకుసాసది వనాడు. గరుడుడు తపోమహిమచేత నారాయణునకు వాహన మైనాడు.

వృద్ధాదిత్య, విమలాదిత్య, గంగాదిత్య, యమునాదిత్య మాహాత్మ్యం

అగస్త్యమహర్షి: తక్కిన ఆదిత్యుల ప్రభావంబూడ వివరిస్తాను. శ్రద్ధగావినమని కుమారస్వామి ఆదిత్యులప్రభావం చెప్పనారంభించాడు.

భూర్వం హోతుడనేమహర్షి ఉండేవాడు. కాలగమనంలో అతడు వృద్ధుడయినాడు. కాని అతనికి యౌవన ముఖములయందు వారలలు నశించ లేదు. తరుణత్వాన్ని కోరి అతడు సూర్యునారాధించాడు. ఏవి వ్రత్యక్షమై అతనికి యౌవనం ప్రసాదించాడు. అతడర్పించిన మూర్తియే వృద్ధా దిత్తుడనేపేరుతో ప్రసిద్ధికెక్కాడు.

భూర్వం విమలదనేరాజు ప్రజలను కన్నబిడ్డలవలె పాలిస్తున్నాడు. ఎంతో సహృదయుడు. కాని భూర్వజున్ని కృతమేమో అతనికి కుష్టువ్యాధి సంభవించింది. అతడారోగంతో బాధపడుతుండగా ఒకనాడు ఒక మునీ శ్వరుడు అతనికడకు వచ్చాడు. తాననికి రాజు అతిధిమిర్మాదలు జరిపాడు నరనాడుని విచారంచూచిన మునీశ్వరుడు రాజు! నీమనస్సులోని బాధ నాకు అవగతమైంది. నీవు వారణాసికేగి ఆదిత్యుని ఉపాసంపవరిసింది. నీకీ కుమరోగమండి విముక్తి కలుగుతుంది అనిచెప్పి వెడలినాడు. విమలుడు తాననికి నమస్కరించి వారణాసికేగినాడు. కాశీలోరాజు గంగయందు స్నానంచేసి నిశ్చలభక్తితో తపమని ప్రార్థించాడు. దినరాజు కరుణించి వ్రత్యక్షమై అతని మనోరుజును పోగొట్టాడు. విమలు జాలారించిన

పద్మబంధునిమూర్తికి విమలాదిత్యుడనే పేరుకలిగింది. ఇంక గంగాదిత్యుని చరిత్రవిను.

పూర్వం నగరుడనే చక్రవర్తి టూమిని పాలించాడు. అతడు తొందరికొమ్మడి అశ్వమేదయాగాలు చేశాడు. సూర్యుడు తలపెట్టాడు. శతాశ్వమేదాలు పూర్తిచేసి నగరుడు ఇంద్రుడు అపేక్షిస్తాడేమోననే భయంతో ఇంద్రుడు యాగాశ్వాన్ని అర్చక్యంచేసి తీసుకొనిపోయి పాతాళలోకంలోని కపిల మహాముని ప్రక్కన కట్టపైచి పెరిగిపోయినాడు. అశ్వాన్ని పెదకుటూ నగరుని అంపై వేలమంది మహారులు అన్ని ప్రదేశాలుచూచి చివరకు పాతాళలోకం చేరగలందులకు గోయిత్రస్వినాను. అగోయయే నేడు పీటితో నింపబడి సముద్రంఅయింది. నగరుని పుత్రులచే త్రవ్వబడింది గనుకనే దానికి సాగుమనే పేరుకలిగింది.

తాము త్రవ్వసమగ్గం ద్వారా నగరపుత్రులు పాతాళంచేరి కపిల మహాముని ప్రక్కన కట్టివేయబడి ఉన్న అశ్వాన్నిచూచారు. దేవేంద్రుని మోసం తెలియని నగరపుత్రులు కపిలుడే అశ్వాన్ని దొంగిలించాడని, తమ రాకచూచి కపిలుడు భయపడి కమ్మలుమూసి దొంగతననివరి పట్టిస్తాడని భ్రమపడ్డారు. కపిలుని మక్కిరి కకినంగా మార్చారు. వారి సంపదానికి అర్పణలకు కపిలుని చ్చానవిష్యచెడింది. కోపంతో కండ్లుతెరిచాడు. అతని నేత్రాగ్నికి అంపై వేలమంది క్షణకాలంలో భస్మమయినారు. నగర పుత్రులు ఎన్నాళ్ళకు రాకపోవటంవల్ల నగరుని మమమమ అంకుమంకుడు అశ్వాన్ని తెచ్చి శాకదేవ యజ్ఞాన్ని పూర్తిచేయించాడు. అనంతరం కపిలుని నేత్రాగ్నిలో భస్మమయిన పెదకండ్రులకు ఉద్వేగోరాలు ప్రసాదించవలసిందలి అంకుమంకుడు కపిలుని ప్రార్థించాడు. కపిలుడు దయాకృపితుడయి 'నా య శా! ఈ బూడిదరాసులపై గంగాపరి

ప్రవహిస్తే వీళ్ళకు స్వర్గం లభిస్తుంది! అని చెప్పాడు. అంశుమంతుడు గంగను గూర్చి తపస్సుచేశాడు. కాని ఫలింపకముందే మరణించాడు. అనంతరం అంశుమంతుని కుమారుడు భగీరథుడుగూడ గంగనుగూర్చి తపస్సుచేశాడు. గంగ ప్రత్యక్షమై రాజా! నేను నీ కోరిక తీర్చగలను. కాని ఆకాశంనుంచి నేను క్రిందికి వచ్చేటప్పుడు నా పతనమేగాన్ని నహింపగలవాడు లేడు. ఒక్క మహేశ్వరుడే అందుకు నమద్దుడు. ఆ దేవదేవుని అంగీకరింపచేయవలసిందని చెప్పింది. భగీరథుడు మరల శివుని గురించి తపస్సు ప్రారంభించాడు. పరమేశ్వరుడు ప్రత్యక్షమై గంగ తన శిరస్సుపై దిగటానికి అంగీకరించాడు.

హిమవత్పర్వత సానుపులపై జడలు విరిచోసుకొని పాదములు రెండు ఎడంగా విరిపాడు శివుడు. శరీరాన్ని పెంచాడు. మల్లయోధునివలె విరిచాడు శంభుడు. గంగ భూమికి దిగసాగింది. స్త్రీ రూపం వరించింది. అలలన్నీ పరులుగా మారినాయి. కలువలు కన్నులయినాయి. పద్మము ముఖమైనవి. తుమ్మెదలు అలకైనవి. తామరకూడులే చేతులయినవి. సైనికమే కేశము లయినాయి. సింగులం ఒలుకుతూ కులుకునడలతో అందాలు చింపిస్తూ గంగ దిగుతున్నది. సమీపంలో పార్వతి ఈ వింత చూస్తూ గంగ చలనాహింసం దాల్చటంచూసి ఈర్ష్యతో నందీశ్వరునిపై చేయివైచి ఓరగా విలుచుంది. ఎకాయోకిన గంగ శివుని శిరస్సుపై దిగింది. శివుడు జటాజూటం ముడిచాడు. నీటిచుక్క వెలికిరాలేదు. భగీరథుడు పరమేశ్వరుని ప్రార్థించాడు. శివుడు ఒక జటను నడరించాడు. గంగ హిమవత్పర్వతముపైకి దిగి అటనుండి భూమికి దిగింది. భగీరథుని వెంట పాతాళమునకు ప్రవహింపసాగింది. గంగ ప్రవహిస్తున్న మార్గంలో జహ్నుమహాముని అశ్రమంఉంది. ప్రవాహం

వెల్లువలో ఆశ్రమం ముడిగింది. జహ్నుడు కోపించి గంగాజలాన్ని త్రాగివేయసాగినాడు. కొంతవారంపోయి టగీరధుడు వెనుదిరిగి చూచాడు. గంగానవాహం కనుపించలేదు విచారంతో టగీరధుడు పెనుకకు వదలి చూడగా గంగవీటిని జహ్నుమహాముని త్రాగుతున్నాడు. ఆ దృశ్యం చూడగానే నగరుని ముమ్మనుషుడు విచారపడవంతో జహ్నుని కడతీగి ప్రార్థించాడు. తన పూర్వులకు మోక్షంకలిగేటట్లు చేయవలసిందని వేడు కొన్నాడు. దయావ్రహ్మదయోదయన జహ్నుడు తాను త్రాగవనీటిని చెవి నుండి వదలినాడు. ఎట్టకేలకు గంగ పాతాళంచేరింది. పాగరుల తన్ను లాకులపై ప్రవహించింది. వారంతా ఊర్వ్వ లోకవాసులయినారు. టగీరధుని కోరికతీరింది. టగీరధునిచే కొనిరాబడింది గనుక టగీరధి అని పిలువ బడింది. జహ్నుని కర్ణంనుంచి వెలువడింది కనుక జాహ్నుని అని పేరందిందిగంగ. టగీరధుని తనస్సువకు మెచ్చిబూమికి దిగుతున్న గంగను మూర్ఖుడు ప్రస్తుతించాడు. నాటినుండి గంగాదిత్యుడని పిలువబడినాడు.

యమతీర్థంలో యముడు తంద్రియైత అదిత్యునిగూర్చి తనస్సుచేసి అనుగ్రహింపబడినాడు. ఆ మూర్తియే యమాదిత్యుడు. అగస్త్యమౌనీః ఈ విధంగా తానుకువండ్రెయిమూర్తులయి లోకాలను అనుగ్రహిస్తున్నాడు. ఇక దివోదాసు వతవం ఏలా జరిగిందో వివరిస్తాను విను.

అదిత్యుడుకూడ కాశీకి తిరిగిరాకపోవటంతో వ్యధించితున్న వరమేశ్వరుడు మిగుల చింతాక్రాంతుడయినాడు. కాశీవృత్తాంతం తెలుసు కొనవలెనని కుతూహలం ఎక్కువకాగా విరాతమస్మరించాడు. తలచినదే తదవు చతుర్ముఖుడువచ్చి వరమేశ్వరువకు నమస్కరించాడు. శివుడతనితో విరిచి! యోగవీరిలం పోయినవోకగా పోయింది. కనులబాంధవుడు ఏమయినాడో తెలియబండేదు. ఏవైనా కాశీకిపోయి దివోదాసుని ప్రణమన

మార్చి వైది ఆ వార్త వెంటనే నాకు వివరింపవలసిందని ఆదేశించాడు. పరమేశ్వరునివద్ద సెలవుతీసికొని బ్రహ్మ వృద్ధబ్రాహ్మణుని రూపంతో కాశీచేరినాడు. దివోదాసుని కొలుపుకువోయి ఆ త ని ని వేదమంత్ర పురస్కరంగా ఆశీర్వదించాడు. రాజు వృద్ధబ్రాహ్మణునకు ఎంతో గౌరవంతో అతిథి సత్కారంచేశాడు. రాజు సవర్యులకు చతుర్ముఖుడు సంతసించాడు. అతనితో, దివోదాస చక్రవర్తి! ఆనందకాననంలో నేను యజ్ఞంచేయదలచాను. నీవు అనుమతి ఈయవలసింది. రాజు ధర్మాన్ని నడిపించునలెగదా! చూడు. విశ్వనాథుడు లేకకాశీ అనదవాలె కనిపిస్తున్నది. దేవతలు ఎవరువచ్చినా రాకున్నా విశ్వనాథుని రప్పించవలెనుమా! అన్నాడు.

దివోదాసు ఆ బ్రాహ్మణుని మాటలకు దొనని కాదని అనక తిరు కున్నాడు. మౌనం అర్ధాంగికారంగా గ్రహించి విభాత దళాశ్వమేధ యాగాలు నిర్వహించాడు. బ్రహ్మ ప్రతిష్ఠించిన మూర్తి ల్రహ్మేశ్వర స్వామి అని పిలువబడినాడు. పరమేష్ఠి కాశీలో యజ్ఞాలు పూర్తిచేస్తు న్నాడు. కాని, కాశికా నగర వృత్తాంతం పరమేశ్వరునకు తెలియపరచ లేదు. అయినను శివుడు నద్యనంబువునిపై కోపింపలేదు. రాజమౌళి మూర్త్యంతరంగదా బ్రహ్మ. అంత గౌరీకుడు మనస్సులో, వోయిన దేవతలంతా కాశీనివిడచి రావటంలేదు. కారణం తెలియటంలేదని మిక్కిలి విశ్వాసపాత్రులయిన ప్రమథులను పంపటానికి యోచనచేశాడు. ఒకనాడు శంకుకర్ణుని, మహాద్రుని, సోమనందిని, నందిపేణుని, పింగళుని, కుక్కుటుని తదితర కొందరు ప్రమథులను వారణాసికి పంపాడు. కాని ఏమి కారణమో గాని, ఆనందకాననం చేరగానే ప్రమథులు ఒడలు తెలి యని నంతోనంతో ఉన్నారు. ఇక్కడి నిషయాలు ఈశ్వరునకు కలుగు వంపవలెనన్న భావనే రాలేదు. శివారాధనతో తక్కిన వన్నీ

మరదారు. శ్మశానమున లోకిక వావనలు వేసింది నైరాగ్యరావం కలగటం నహజమే గదా. గదానాడులంకా తమిళుని నామములపై వేర్వేరు లింగములను ప్రతిష్ఠించి స్వామిని అర్పించారు. అందులో కవర్తి అనే ప్రముడుడు ప్రతిష్ఠించిన కవర్తిశ్వర చూహాత్మ్యం వివరిస్తాను. ఆగస్త్యమునీ విను మని కుమారుడు తరువాతి కథను వివరింపసాగాడు.

కాళి ఉత్తరదిగ్భాగాన విమలోదకం అనే సుస్సు ఉంది. అది అన్ని కాలములలో వ్యర్చమయిన నీటితో నిండి ఉంటుంది. వికసిత కమలాంతో ఆ సుస్సు మనస్సుకు ఎంతో అహ్లాదం కౌలుపుటా ఉంటుంది. అందరి వీరు బ్రాగినా, అందులో స్నానంచేసినా, ఆ నీటితో పితృదేవతలకు తర్పణ విధించినా ఎరువి పాపాలు వటాపంచలు కాగలవు. శ్రేతాయుగంలో వాట్కి అనే కవలత్తు డుండేవాడు. అతడు హేమంత ఋతువు కాలంలో విశ్వం ఈ సుస్సులో స్నానమాడేవాడు. శరీరిం నిండా భవ్యమలది రుద్రాక్షమారికలు ధరించేవాడు. స్థిరానమైన పండాక్షరీ వంశబ్రహ్మ శతరుద్రీయ మంత్రాలతో పరమేశ్వరుని ఆరాధించేవాడు. చతు, చత్వుర, షట్పతా పుత్రిక మొదలయిన లాళగతులతో నాట్యం చేసేవాడు. శంకరాభరణం, రాగరాగాంగ, బాషాంగ, క్రియాంగ, ఉపాంగాది దేశరాగాలలో గీతములను పాడుటూ, దత్తీర, కోహళ, ఖరత, మతంగ, నందికేశ్వర మతామపారంగా వివిధ ప్రబంధాలు విర్మించి బహు విధములయిన దేశీహర్ష రావ్యకాండవం చేస్తూ ముక్కంటిది రాక్షషమైన యోగంతో చింతించేవాడు.

ఒకనాడు పొలనుకంపు వెడలల్లుతూ, ఏవగింపు కరిగించే అకారంతో ఒక రాక్షసుడు వాట్కి ఉన్న ప్రదేశానికి వచ్చాడు. పొద్దుముక్కు, మిరిగ్రుడ్లు, దొప్పచెవులు, పొట్టిచేతులు, పొడవైన తల, రోతుకుపోయిన

చెక్కిళ్ళు, ముడులుపడిన జడలు, మురుమకొనిపోయిన చాతి, లెక్క పేయటానికి వీలుగా కనబడే ప్రక్కచెముకలు, వీపుకు ఆకుకుకొనిపోయిన పొట్ట, తీగవలె కాకుతున్న నోటిచొంగ, అస్తి చర్మము మాత్రం మిగిలిన దేహంతో రక్కసుడు భస్తుని ఎదుట నిలిచాడు.

వికృతాకారుడయిన రక్కసునిమాచి వాల్మీకి భయములేక నీవెవ్వరని హంకరించి ప్రశ్నించాడు. రాక్షసుడు బయలుపల్కలేదు. తిరిగి వాల్మీకి ఓరీ నీవెవడవు? ఎక్కడనుంచి ఇక్కడకు వచ్చినావు? నీకిది ఏమివని? అని గద్దించాడు. అయినా అతడు పల్కలేదు. ఓరీ! ఏలమాట్లాడవు? భూతప్రేతపిశాచాలలోని వాడివా? మేము రుద్రాక్ష మాలికాధారులము. పాశుపతమంత్ర జపరక్షవజ్ర కవచం గలవారము. మాబోంట్లను మీరు భయపెట్టలేదు. దూరంగా నిలుపు. అని కఠినంగాపలికాడు. అప్పుడు రాక్షసుడు హీనస్వరంతో ఇలా అన్నాడు.

అయ్యా! మా హేశ్వరా! మిమ్ములను బెదరించటానికి నేను రాలేదు. నాదొక దీనచరిత్ర. గోదావరి ఒడ్డునగల ప్రతిష్ఠానపురంలో ఒక బ్రాహ్మణునకు కుమారుడనై జన్మించాను. ధనసంపాదనమే ముఖ్యమని తలపోశాను. వట్టగూడని దానములను పరిగ్రహించాను. ఆ పాపంవలన నాకీ బ్రహ్మరాక్షసరూపం కలిగింది. ఎందలకు వానలకు చాలకాలం బాధపడినాను. నాకు ఆహారంగాని నింపటానికి నీడగానిలేదు. ఎక్కడెక్కడో తిరుగుతున్నాను. ఎవ్వడయినా ఈ ప్రపంచంలో అనాచారుడులపై అతనిని ఆలంబనంగా తీసుకుందామనుకొన్నాను. కాని అలాటివాడు నాకు లభింపలేదు. ఎన్ని సంవత్సరాలనుంచో ఇలా ఆధారం దొరకక తిరుగుతున్నాను.

ఒకనాదొక దురాచారుని చూచాను. అతడుగూడ ఒక విప్రుడు. మోక్షోదయానికి పూర్వం ఎన్నడూ విడలేది ఎరుగడు. వంధ్యవార్షుడు.

మాటలాడుతూనే మలమూత్రాలు వినర్థిస్తాడు. యజ్ఞోపవీతం దరించటానికి సిగ్గుపడతాడు. విశ్వం చర్దిఅన్నం తుడించేవాడు. ఋతుకాలంలో తార్యమ సంకోషవరచేవాడుకాదు. పరస్మింకొరకు ప్రాకులాడేవాడు. ఇంతటి దుష్టుని ఆచార విహీనుని చూచి అతనిపెంబ అనుగమిస్తూ ఒకనాటి మధ్యాహ్నం నమయాన అరవిని ఆలంబనం చేసుకొన్నాను. నాకు దప సంపాదనార్థం ఇప్పుడు కాశీవర్తనానికి వచ్చాడు. ఇది మహాపుణ్యక్షేత్రం గదా! మాటొంట్లకు చొరకక్కంకాదు. అందువలన అతనిని వీడినాను. మరల విరాచాడుడీనైనాను. మహాశూ! ఓమ్ము శరణుమేతున్నాను నన్ను రక్షించవలసింది అని . పాష్టాంగ నమస్కారంచేసి ప్రార్థించాడు.

. పాష్టాంగ నమస్కారం అంటేనే ఎనిమిది అంగములతో కూడిన నమస్కారం అని అర్థమౌతుంది. రెండు చేతులు, రెండు కాళ్ళు, ఉరము, చలాటస్థలము, రెండు భుజములు దరణికి మోపి నమస్కరించటమే పాష్టాంగ నమస్కారమని పెన్తలంటారు. ఇందులో ఒక విశేషార్థం ద్వవిస్తుంది. కాళ్ళు, చేతులు కర్మేంద్రియాలు. వీటిని ముందు ఇతర పనిచేయవీకుండా ఆపారి. అనంతరం ఉరం మనస్సు లేక హృదయాన్ని అన్యత్రాసంచరింపకుండా నిలపారి. విష్ణుట చలాటమును భూమికి అనువల్లు చేయమనటంలో ఒక ప్రత్యేకభావం ఉంది. జ్ఞానేంద్రియములన్నీ ముతమువనే ఉన్నాయి. నాటిద్వారా మనకు జ్ఞానం లభ్యం అవుతున్నది. ఇలా ఇంద్రియముల కారణంగా లభించిన ప్రాపంచిక వదార్థజ్ఞానం మనస్సును అన్యత్రాసంచరింపజేస్తుంది - ఒక ద్వవి మన చెవివనదగానే, అదియేమిటి : ఎక్కడినుండి వచ్చింది : మొదలయిన ప్రశ్నలతో మనస్సు అక్కరకు ఓయడదేరుతుంది - కనుక జ్ఞానేంద్రియాల పనిని నిర్విశేషగాని మనస్సు చరించకుండా ఉండదు.

అతని చరిత్రవివరగానే చాటికికి జారికలిగింది. కక్షపాలలోని విభూతిరీపి పంచాక్షరిచే మంత్రించి అతని ముఖంపై రజజీరికంవరె ఉందాడు. శరీరావికీగూడ అపూర్వస్వమే అందినాడు. అతనితో ఓయీ నీవింక కాళిని ప్రవేశింపవచ్చు. ఈవిభూతిప్రభావంవల్ల నీకెవ్వరివలన హాని కలుగదు. కపర్దీశ్వరుని దర్శిస్తే నీకీరూపం వదలి మోక్షంకలుతుంది అని చెప్పాడు. అమాటలకు బ్రహ్మరక్షస్సు ఆనందవదీ కాళిలో ప్రవేశించి కపర్దీశ్వరుని దర్శనంచేశాడు. వెంటనే అతని వికృతరూపంపోయి దివ్యమైనతేజస్సుతో కూడినరూపం కలిగింది. ఏదవ కొనాళ్ళు అతడు వారదాసిలో నివసించి కడకు మోక్షంపొందాడు.

కుంభసంభవా! ఇది కపర్దీశ్వర మాహాత్మ్యం. ఆనంద కాననంలో మరణం పొందటం ఎంతో కుభప్రదమైనది. కాశీక్షేత్రంలో విభూతి అందు కొనటమే అలంకారం.

అందుకే అవి ఉన్న ముఖమును మీరు వైపుకు త్రిప్పమనటం. ఇక రెండు భుజముల మీద. ముఖం ఆన్చినపుడే భుజములు వంగుతాయి కదా! మళ్ళీ ప్రత్యేకంగా ఎందుకు చెప్పినట్లు! అహంకారం లేక గర్వం లేకుండా చేసుకొనటమే దాని తాత్పర్యం—ఒకడు చెప్పినమాట నివలేదు—దీనిని చెప్పటానికి, వాడు గర్వంగా ఉన్నారనటానికి 'వాడు భుజాలు ఎగురవేసుకొంటూ పోయినాడు' అనటం లోకసామాన్యం. కమక గర్వానికి, అహంకారానికి చిహ్నంగా భుజాలు వారబడినవన్నమాట. మొత్తం మీద కర్మేంద్రియ వ్యాపారం అణచి, జ్ఞానేంద్రియాలను స్వాధీనం చేసుకొని, అహంకారభూమిపై ఏకాగ్రతతో మనసున నిలిపి నమస్కరించటమే సాష్టాంగ నమస్కారముయొక్క తాపం అని పెద్దలంటారు.

కాయందు దశాశ్వమేదత్వం ఒకటిఉంది. అక్కడి దశహారాశ్వ ప్రవాహంబున గల దశాశ్వమేదేశ్వరుని దర్శిస్తే పదిహేనులలో చేసిన పాపంగూడ నశిస్తుంది.

కవర్తిశ్వరునకు దక్షిణదిశగాన పింగళాక్షేశ్వరుడు కలడు. అపి ముక్తేశ్వరుడీ వశ్యమాన వీరభద్రేశ్వరుడు కలడు. శేదారేశ్వరుడీ దక్షిణాన కిరాతేశ్వరుడు, వృద్ధకాశేశ్వరుని ఎదుట చతుర్ముఖేశ్వరుడు, విశ్వేశ్వరునకు దక్షిణదిశగాన పంచాక్షేశ్వరుడు అంత్సపూ ఉత్తరద్వారాన పారటాతేశ్వరుడు, విశ్వేశ్వరునకు ఉత్తరాన లాంగరేశ్వరుడు కలడు. వీరిని పేర్కొనినవరులు పంచమహాపాతకములనుండి ఏముక్తిపొందగలరు. ఆయా ప్రదేశాలలో పారిషదులు మహేశ్వరుని లింగరూపాన ప్రతిష్ఠించి అర్చనలుచేస్తూ వారణాసిలోనే ఉండి మందవిషయకం మూడే మరచినారు.

పరమశివునకు కాశీ వార్తలేసీ అందలేదు. ఆలోచనా పరుడయిన మహేశ్వరుడు, చిత్రంగా ఉండి. యోగివీరుండల సేవయింది ; కమలాస్త్ర దెందుకు అలక్కం చేశాడు! కాశీక్షేత్ర బ్రహ్మకు నమస్తం మరపునకు వచ్చిందా! గణనాదు లేమయినారు! వారణాసి వృత్తాంతం ఏమీ తెలియరాలేదు అని చింతించినాడు. ఊరకొవలేక వారణాసుకు బుద్ధిమంతుడు పలుబోకలుగలాడు విష్ణుశ్వరుడున్నాడు గదా! అతనిని పంపుదామని నిశ్చయించుకొన్నాడు. వివాదుకుని పిలిచి తెల్పవలసినది తెల్పి కాశీకంపినాడు.

శివుడు విష్ణుశ్వరుని కాశీకి పంపుట

విష్ణుశ్వరుడుమందు దిబ్బదామని పరిపాలనా విధానం తెలుసు కొన్నాడు. పొట్టివాడుగదా! పుట్టెడుబుద్ధులు. ఏదో ఆలోచించినాడు. ఉత్సా

తములను కల్పించాడు. ప్రజలకు మేఘాలలో గందర్యవగళాలుకనుపించసాగాయి. అంతరాత్రి ఇంద్రదమస్సు గోచరించింది. ఆకాశంలో ధూమకేతువుదయించింది. ప్రజలకు విద్రలో అరిష్టదాయకములు, భయంకరములయిన కలలు రాసాగినాయి. గంధర్వులు తోకలకు విప్పంటించుకొని వీధులలో తిరుగుతున్నట్లు స్వప్నములు కలుగుతున్నాయి. దేవతావిగ్రహాల కండ్లమండి వీరుకారమొచ్చింది. దుశ్శకునాలు కల్గితేని వినాయకుడు కాళికరుడెందాడు. కుండబొజ్జ, పొట్టి ఆకారం, వ్రేళ్ళకు దర్పాంగుళీయకములు, చిరునవ్వుతో వీధులలో తిరుగుదసాగినాడు. దుంపిభట్టారకుడనే నామంధరించాడు. వీధిని పోహ ఒకటిని పిలిచి అతనికి క్రితము రాత్రి వచ్చిన కలను వివరించాడు. హస్తరేఖలు చూచి ఒకనికి సాముద్రీకం చెప్పాడు. వేరొకరిని పిలిచి వాని సంపాదన వివరములు చెప్పినాడు. మరొకరికి భవిష్యత్తులో కలుగబోయే కష్టాలు చెప్పి వాటిని గడిచేమాట్లాడ బోధచేశాడు. కొందరి చేత నోములు, వ్రకాలు చేయించాడు. ప్రజలు అతనిని ఒక మహా పురుషుడని భావించేటట్లు ప్రవర్తించినాడు. కాళిలో ఎక్కడ చూచినా దుంపి భట్టారికుని పేరే. అతడు చెప్పే సత్యాలను ఆశ్చర్యపడినారు.

కొలరిరోజులకే గణపతి కాశీవాసులకు మహామహిమలు కల్గినవాడుగా గోచరించాడు. చాలమంది అతనికి శిష్యులయినారు. వచ్చినంతలోని ఎల్లరు తాము చేయబోయే ప్రతివనిని అతనికి విన్నవించటం పరిపాటయింది. వారణాసిలో అతడు చెప్పింది వేదం. దానిని కాదనగలవారులేరు. ప్రజలంతా దుంపిని గురువుగా కొలుస్తున్నారు. భూమిలో ఆకాశంలో జరుగబోయే ఉత్సాహాలు వివరిస్తూ ఒకనాడు అట్టే ఆలోచించినట్లు నటించి కొలదిదినాలలో వారణాసిపురానికి హిరమైన అవద అరిష్టం కలుగబోతున్నట్లు చెప్పాడు. దావానలంవలె ఆ వార్త కాశీఅంతా వ్యాపించింది. కొందరన్నటి

కన్నదే బయలుదేరి విష్ణుశ్వరుని చుట్టు చేరినాడు. తమస్కారాలు పెట్టి అరిష్టానికి పరిహారం చెప్పమన్నాడు. దుంకి అలోచించి వారంకదిరి కాశిని వదలి వెళ్ళవలసిందని నలహా ఇచ్చాడు. అతని ఉపదేశం మేరకు కొందరు వెంటనే కాశిని వదలిపోవటానికి ఏర్పాటుయినారు. ప్రజలలో చెప్పరాని భయం అటుచుకొంది.

ఇలా చేస్తూ ఒకనాడు గణపతి మాయాబలంతో అంతఃపురానికి చేరాడు. అంతఃపుర స్త్రీలు కొందరన్నదేశీ దుంకి తట్టారకుని గురించి వినియున్నారు. అతనిని దర్శించినవారు కూడా ఉన్నారు. వారు అయినను గుర్తుపట్టి ఆయననెంతో గౌరవించారు. అరాటం గల కొందరు దానీలు తమతమ భవిష్యత్తులు చెప్పించుకొంటున్నారు. దుంకి వారంతా ఆశ్చర్యపడేటట్లు సమాధానాలు చెబుతున్నాడు. కొందరు తమ రహస్యాలు బయటపడగలవని ఆయనకు దూరంగా వెళ్ళిపోతున్నారు. ఒకరు వట్టిపురాణ ఆయన టీలావతిని కొనివచ్చాడు. అనంగమోహిని దివ్యరాణి. రాణి మెద్యుకొనేతరులో దుంకి అమె ప్రక్కలకు ఉత్తరాలోగిరినాడు. రాణికి గురి కుదిరింది. రాజ వురోహితులలో ఒకరుగా అమె గణపతిని నియమించుకొన్నది. ఈ మిషతో విష్ణుశ్వరుడు రాణివాసానికి విశేషంగా లాకపోకలు పాగించాడు. వానానికి రాణికి అతనిపై తక్కిపెరిగి దివరకు దైవస్వరూపునిగా యాదపాగింది. అంతతో ఊరుకొనక ఒకనాడు ప్రస్తాపవరంగా తర్ర యైన దివోదాసునకు ఆయనను గురించి చెప్పింది. గౌరవతలు కొండంతలు చేసింది.

కొంతకాలంనుండి వికల మనస్కుడుగా ఉన్న రాజ తనలేదో పట్టుకొమ్మ దొరికితేతగా సంతృప్తిపడేవాడు. గణపతిని పిలిచి కాశిలోని ఉత్సాహం కారణం చెప్పి పరిహారం తెల్పుమన్నాడు. దుంకికి

ఎంతో ఆనందం కలిగింది. తన పాచిక పారించడమొన్నాడు. వెంటనే కమ్మలుమూసి, ఏదో ఆలోచించినట్లు నటించి దివ్యదృష్టితో చూసినట్లు చూసి దివోదాసుతో మహారాజా! ఈ అరిష్టాలకు రక్షరేఖకట్టి ఉత్పాలాను ప్రారదోలుతాను. చూడచూడగా నా కొకటి తోస్తున్నది. నీవు కొన్నాళ్ళు రాణి వదలిపోవటమే శ్రేయస్కర మనిపిస్తున్నది. అత్కార్థం ధనం, దాన్యం, పశువులు, బంధువులు, ఇంట్లు అన్నింటివి వదల తగునని శాస్త్రం అంటుంది. 'అత్కార్థే పృథివీం త్యజేత్' అనే ఆర్యోక్తి వివరేదా! నేను శ్రీకాలజ్ఞుడను. నాకు తోచింది చెబుతాను విను. నేటినుండి పదునెనిమిదో రోజున నీ వద్దకు ఒక విప్రుడు వస్తాడు. అతడు నీకు హితోపదేశం చేస్తాడు. నీ వతని ఆప్తవాక్యాలు విని అచరించు. ఇంకా నీకు తగిన వారితో విచారించి కర్తవ్యం నిర్ణయించుకో అని చెప్పి వెదలిపోయినాడు. రాజు డుంఠి మాటలకు నివ్వెరిపోయినాడు. ఏమీ తోచని అయోమయ స్థితిలో పడినాడు.

శివుడు లక్ష్మీనారాయణులను కాశికి పంపుట

అక్కడ పరమేశ్వరుడు గణపతిని పంపిపూడ మనశ్శాంతి పొందక నారాయణుని పిలిచి కాశీ నిరహం నామ ఛరింపరావిడిగా ఉంది. వినాయకుని పంపాను. నీవుకూడా వెళ్ళి కార్యం వెంటనే పానుకూలం చేసుకు రావలసింది అని ఆదేశించాడు.

మహాదేవుని ఆజ్ఞ నిర్వర్తించటానికి శ్రీ మహావిష్ణువు కాశికి బయలుదేరాడు. తాను పుణ్యక్షేత్ర అనే బ్రాహ్మణుని రూపం ధరించాడు. గరుత్మంతుడు వినయకీర్తి నామం దాల్చాడు. మహాలక్ష్మినిగూడ పయనం కమ్మన్నాడు. అమె విక్లానకొముది అని పేరు దాల్చి బయలుదేరింది. పుణ్యక్షేత్ర గురువు. వినయకీర్తి కిష్కరుడు. గురువు చేతిలో

తావత్ర గ్రంథం ఉంది. గురుశిష్యులు వారణాసి పట్టణ మధ్యభాగంలో ఒక రచ్చబండవద్ద చేరారు. వారి ఆకారాలు వింతగా ఉండటంవలన చుట్టూ జనులుచేరారు. గురువు శిష్యుడికి వేదాంతం బోధిస్తున్నాడు. ప్రజలంతా ఎంతో ఆసక్తితో వింటున్నారు. కపటనాటక సూత్రధారి చిత్ర విచిత్ర రీతులలో బౌద్ధ ధర్మం చెప్పనారంభించాడు.

తత్వదృష్టి అనాదికాలముంచి ఉంది. ప్రపంచానికి సృష్టికర్త అంటూ ఒకడు లేడు. దానంతటదే జన్మిస్తుంది. దానంతటదే కాల గమనములో నశిస్తుంది. బ్రహ్మ, విష్ణు, రుద్రుల ధనవిదేవారు మనవంటి వారే. మన దేహాలు ఎలా నశిస్తున్నాయో, వారి దేహాలుకూడ అలాగే నశిస్తాయి. హింసహింసాకల్పం ఏద వందినవాడు, కటిక నేలపై జన్మించినవాడు ఇద్దరూ విద్రుకు వశులవుతారు. దప్పికి నీరు, ఆకలికి ఆహారం అందరికీ అవసరమే. కీటకం మొదలు నారాయణుని వరకు ప్రాణ భయం వహిస్తామే. కనుక తనవలెనే నమస్త బూతకోటిని చూడవలె. దీమ, దోమ, నల్లి, ఈగ ఇవన్నీ అల్పప్రాణులని అనుకోరాదు. నమస్త ప్రాణులయందు కరుణ కలిగి ఉండవలె.

‘నహింస్యాత్ సర్వభూతాని’ అని ఒకవంక అంటూ యజ్ఞయాగాది క్రతువులలో ఎరువులకు బలి ఇవ్వమంటుంది వేదం. పరమపర టిప్పింగా చెప్పే ఈ వేదం మనకు ప్రమాణంకాదు. కనుక అహింసే పరమధర్మం హింసను త్యజించాలి. అన్ని దానాలలో అధితి దానం దాని గొప్పది. భయపడినవానికి అభయదానం, దోగికి దొంగదానం, ఆకలితో ఉన్నవారికి అన్నదానం ప్రశస్తమయి పెద్దలంటారు. మఱి మంత్ర ప్రణావాలు లేవు. అర్ఘ్యావళాన అన్నింటిని సాదించవచ్చు. ఇంద్రియములచే పంథవించే జ్ఞానమే పత్యంగాని ప్రమాణాలచే లభించే జ్ఞానం పత్యంగాదు. కనుక

ప్రత్యక్ష జ్ఞానాన్నే ఎల్లరు అనువరించాలి. ఇలా మృదుమధురమైన మాటలతో మధుసూదనుడు వినయకీర్తికి సౌగత ధర్మాన్ని బోధిస్తున్నాడు. జనులంకా ఎంతో ఉత్సాహంతో వింటున్నారు. వారికి బోధ ఎంతగానో వచ్చింది.

శ్రీ మహాలక్ష్మి జగన్నోహనమయిన రూపం ధరించింది. ఆమె మాట్లాడుతుంటే వసంతకాలంలో చూమిడి చివుళ్ళను మెక్కిన కోకిల వందమన్నరం ఆలాపించిందా అన్నట్లుంది. చూచినవారు ఆమెను వదలిపోరు. మాటలను విన్నవారు మరోవిధంగా వందరింపలేరు. ఆమె లావణ్యానికి ప్రీతిగూడ ఆశ్చర్యపడి చూడసాగారు. క్షణకాలంలో వనితా సమూహం ఆమెచుట్టు మూగింది.

విజ్ఞానకోముది వారినిచూచి అమ్మలారా! నేను చెప్పేమాటలు శ్రద్ధగా వినండి. బ్రహ్మం అనంద స్వరూపం. అనందోబ్రహ్మయవి గదా సూక్తి. మన కన్నుల ఎదుట ఏం జరుగుతున్నది చూడండి. ముదిమి రాగానే అవయవాల పటుత్వం నన్నగిల్లాతున్నది. కనుక ఇంద్రియముల శక్తి చావకముందే చేతికండినంతవరకు సుఖం అనుభవించవలె. సౌఖ్యార్థియై ఎవరయినా ఈ శరీరాన్ని కాంక్షిస్తే పంచభూతాత్మకమయిన ఈ శరీరం వారికి అప్పగించటం న్యాయం. అది ధర్మసమ్మతమైనది. 'చరోవకారాంతం ఇదం శరీర'మ్యవి చెప్పటం వినలేదా : యౌవనం యువీవేగతుల్యం. కాలం గడిస్తే తిరిగిరాదు. చవిపోయిన వాటి శరీరాలను కాకులు, గ్రద్దలు, క్రీములు తినటం చూడటం లేదా అలాంటి శరీరాన్ని ఒకరు యాచించినప్పుడు నమర్పించవద్దా తన్ను అర్పించు కొనటం కన్న గొప్పదానం ఉందా :

ఇంక వాచినదనువలంటారా : వాచినవలు గణపానికి తీసుకోరాదు.

పూర్వాచారాలు గమనించండి. బ్రహ్మ కుమారులు మరీచి, దక్షుడు, మరీచి పుత్రుడయిన కళ్యాణుడు దక్షుని కూతుండ్రను పెండ్లి చేసుకొన్నాడు. మానవులు అల్పబుద్ధులు కనుక ఇది చేయవచ్చును ఇది చేయరాదు అని విచారణ చేస్తున్నారు. వర్ణముల స్థితికూడ పాటించవలసినది లేదు. యదేచ్ఛగా స్త్రీ, పురుషులు సంపదించబడి చేయవలసిన పని. ఇలా లక్ష్మిదేవి నమయధర్మం బోధించి ధర్మచ్యుతులను చేయటానికి ప్రయత్నించింది. కొందరు స్త్రీలకా మాటలు ఎంతో పరుంజనంగా కనిపించాయి. లక్ష్మి చేయదేమున్నది; చేయించి దేమున్నది; పుర స్త్రీలు తిన్నతిన్నగా ధర్మం వదలసాగారు. తప్పు పవర్మలను విదరిపేరారు.

ఈ విధంగా లక్ష్మినారాయణులు మారుపేషాలలో కాళికాపురిలో మారుపేషములతో సంపదిస్తూ ఆధర్మాలు బోధింపసాగారు. క్రమంగా వర్ణాశ్రమాచారాలు నశింపసాగాయి.

ది వో దా ను ని ర్యాణం

దివోదాసుడు దుంకిశబ్దారకుడు చెప్పిన విధంగా ఏప్రవి ధర్మసంపన్నుడు కలుగుతుందా అని దినములు లెక్కపెట్టపాగినాడు. పదునెనిమిదవ నాడు సుగతపేషంతో నారాయణుడు దివోదాసుని వద్దకు ఏతెందాడు. దివోదాసు ఆ బ్రాహ్మణుని సగౌరవంగా ఆహ్వానించి తగిన విధంగా పూజించాడు. విఘ్నేశ్వరుని మాయవల్ల చక్రవర్తికి సైరాగ్యదానం ఉదయించింది. అతడు సుగతుని చూచి మహాత్మా! చిరకాలం రాజ్యం పాలించిన నాకు విరక్తి కలుగుతున్నది. తపోసామర్థ్యంతో వాయు, అగ్ని, మేఘ రూపాలు ధరించి ఇంకకాలం ప్రజలను కన్నబిడ్డలవలె పాలించాను. నా రాజ్యంలో ఆకాల మరణాలు, దారిద్ర్యం లేవు ఇంకకాలాని?

ఇప్పుడేమోగాని, భూమి ఆకాశములయందు కొన్ని ఉత్పాతాలు కలుగుతున్నాయి. నేను దేవతలను ధిక్కరించానని వారొవచ్చే వేదవిములు కావరె. బలవంతులతోడి విరోధం చేటుకెస్తుందనటం కూడీ యగుతున్నది. ఏమయినా పదిపేరేండ్లు రాజ్యం పాలించాను. ఇంద్రియాలు వివశక్త్యం చెందుతున్నాయి. ఇంక మోక్షం అపేక్షింపవలసి ఉంది. కనుక నాకు మోక్షం సిద్ధించే ఉపాయం తెలుపవలసిందిఅని వ్రశ్చించాడు.

ఆ మాటలకు దానవాంతకుడు హృదయంలో సంతసించాడు. దివోదాసుతో రాజా! కాశీపురంలో వరపేక్ష్యుని లింగరూపాన ప్రతిష్ఠించు. దానితో నీవు ఈ దేహంతో తైలానం చేరగలవు. నీ కుమారునికి తగిన బుద్ధులు చెప్పి వట్టంగట్టు. దేవతలతో విరోధం పెంచుకొనక వారిని ఆరాధింపు మని నయమొగ్గం దోదించు. వాప్తిక్యంలో రాజులు పుత్రులకు రాజ్యం అప్పగించి ఆరణ్యాలనుపోలేదా? నా ఉపదేశం పాటించు మని చెప్పి వెదలిపోయినాడు.

దివోదాసుడు సామంతరాజులను, మంత్రిులను, ముత్విజులను అందరిని రానించి వారి సమక్షంలో కుమారుడయిన సమంజయనుకు వట్టాల్లిపేక మొనర్చి తన వైభవానుసారం ఒక దివ్యమందిరం నిర్మింపజేసి అందు ఈశ్వరుని లింగరూపాన ప్రతిష్ఠించాడు. మగతుడు తెల్లిన విధంగా భూతగణాలు విమానం కొనివచ్చారు. దివోదాసు దాని వధిరోహించి తైలానంచేరి స్థిరంగా ఉండిపోయినాడు. అతడు ప్రతిష్ఠించిన లింగమే దివోదాసేశ్వరుడు అని ప్రసిద్ధిచెందింది. ఇది లోగీరదీ తటంలో ఉన్నది. అతడు నిర్మించిన మందిరానికి దూపాలశ్రీ అని పేరు. దివోదాసేశ్వరుని అర్చించినవారికి సమస్త వాక్యర్యాలు సిద్ధిప్తాయి అని కుమారుడు అగస్త్యునికి దివోదాసు చరిత్ర వివరించాడు. అగస్త్యుడు

అంతటితో ఊరుకొవక కాలకంఠుడు మరల కాశని ప్రవేశించిన తీరు విశదంగా వివరించమన్నాడు. ముసీశ్వరుని కుటూహలం చూచి కుమారుస్వామి ఉత్సాహంగా తదనంతర కథ చెప్పాడు.

కుంభనంబవా! కాశలో జరిగిన విశేషాలన్నీ పరమేశ్వరునకు నారాయణుడు వివరించాడు. మహానందంతో పరమేశ్వరుడు సార్వత్రివిహారి వారడానికి పిచ్చేసినాడు. ఆయనవెంట చతుష్పద్ధి భూతగణాలు కాశని ప్రవేశించాయి. చిరకాలానికి రాశ్వరుని వాంఛ నెరవేరింది. మహోల్లాసంతో గిరిజావతి విందుకొలుపు తీర్చాడు. వస్తున్న దేవతలు తమతమ స్థానాలు ఆలంకరించియున్నారు. విష్ణుశ్వరుడు కొలుపు ప్రవేశింపగానే శంకరుడు ఎదురేగి కౌగలించుకొని మూర్తీమూద్రాణించి విష్ణువతి! నీ కారణంగా మరల వారడాసిలో అడుగిడగలిగాను. నాకేకాక ఎల్లమొసంపూర్ణకు ఆనందం చూర్చావు. ఎల్లప్పుడూ విష్ణుములమి తొలగించి విజయం చేహార్చే దీర్ఘపు. విష్ణు ఎంత ముతించినా తనివి తీరదు. నేటినుండి మరల గురుతరమయిన దాద్యత నీ ఓజస్కంఠాలపై మోపుతున్నాను. ఆవరణములలో పవిత్ర నామాలతో విలసిల్లుతూ, కాశిపురాన్ని ఆహారహం కాపాడవలసింది అవి కోరాడు. తండ్రి మాటలకు వశ్యున్నాడు గణవతి.

కాశ్యవరణంలో అర్కవినాయకుడు, దుర్గావినాయకుడు, క్రీస్తు చందీ వినాయకుడు, దేహాశీ వినాయకుడు, దుంకవినాయకుడు, పాశపాణి వినాయకుడు, అర్చ వినాయకుడు, సిద్ధి వినాయకుడు అనే పేర్లతో వెలికాడు.

ద్వితీయ ఆవరణలో లంబోదర వినాయకుడు, కూటదంత వినాయకుడు, కాలకంఠ వినాయకుడు, భూకూంఠ వినాయకుడు, ముండవినా

యకుడు, వికట వినాయకుడు, రాజపుత్ర వినాయకుడు, వ్రజవ వినాయకుడు అనే పేర్లతో విలసిల్లుతున్నాడు.

తృతీయావరణంలో పక్రతుండ గణపతి, ఏకదంత గణపతి, కపి సింహద్విపత్రిముఖ గణపతి, పంచాస్య గణపతి, హేరతి గణపతి విఘ్నరాజ గణపతి, వరద గణపతి, మోదకప్రియ గణపతి అనే నామాలతో విరాజిల్లుతున్నారు.

చతుర్థావరణంలో ఆశ్చర్యవినాయకుడు, సింహతుండ వినాయకుడు, కూజితాక్ష వినాయకుడు, క్షిప్రప్రసాద వినాయకుడు, చింతామణి గణపతి, దంతహస్త వినాయకుడు, పంచండిల వినాయకుడు, ఉద్ధండముండ వినాయకుడు, అనే అష్టమూర్తులతో దర్శనమీయగలడు.

పంచమావరణంలో స్థూలదంత విఘ్నేశ్వరుడు, కలిప్రియ వినాయకుడు చతుర్దంత విఘ్నేశ్వరుడు, ద్వితుండ విఘ్నేశ్వరుడు, జ్యేష్ఠ విఘ్నేశ్వరుడు, గజ వినాయకుడు, కాల విఘ్నేశ్వరుడు, నాగ విఘ్నేశ్వరుడు అనే పేర్లతో పూజింపబడుచుంటాడు.

షష్ఠావరణములో ఆళా వినాయకుడు, నృప్తి వినాయకుడు, స్థూలజంగ వినాయకుడు, యక్ష వినాయకుడు, గజకర్ణి వినాయకుడు, చిత్రఘంట వినాయకుడు, మంగళవినాయకుడు, మిత్ర వినాయకుడు అను నామాలతో అలరారుతున్నాడు.

సప్తమావరణంలో మోదాది పంచవినాయకులు, జ్ఞాన వినాయకుడు ద్వాదశ వినాయకుడు, అవిముక్త గణపతి నామాలతో ఎనగి కాశీక్షేత్రాన్ని కాపాడుతుంటాడు.

అగస్త్యమూని, శ్రీహరి లక్ష్మి గరుడులు సంపదించిన ప్రదేశాలు సవిశ్రమమై వైష్ణవతీర్థము లయ్యాయి. అనే పాదోదక తీర్థం,

క్షీరాద్ధితీర్థం, గదాతీర్థం, లక్ష్మీతీర్థం, శార్వతీర్థం, దత్తాత్రేయతీర్థం, భృగు తీర్థం, వామనతీర్థం, వరనారాయణతీర్థం, విదారణనారసింహతీర్థం, గోపీ గోవిందతీర్థం, శేషతీర్థం, శంఖమూలవతీర్థం, హయగ్రీవతీర్థం. కలకణాః ప్రసంగవశాన నీకు కొన్నితీర్థాల మాహాత్మ్యం, లింగముల మాహాత్మ్యం వివరించాను. విజానికి కాశీక్షేత్రంలో పవిత్రంగాని ప్రదేశం, తీర్థం మచ్చు కై నారేడు సుమీ! అన్నాడు.

పంచనద వృత్తాంతము

అతని మాటలకు ఎంతో ఆనందించిన అగస్త్యుడు అంతటితో ఊరకొనలేదు. కొమరుసామి! పంచనదక్షేత్రాన్ని గురించి వివవలెనని కుతూహలంగా ఉండన్నాడు. ఆ ప్రశ్న షడ్ముఖునకెంతగానో నచ్చి పంచనదక్షేత్రాన్ని గురించి చెప్పదామకొన్నాడు.

కుంభజమౌనీ! భృగువంశంలో వేదశిరురనే విప్రుడున్నాడు. అతడు ఋషికుల్యాడు అతడు తపస్సుచేస్తుండగా కుచి అనే ఆవృరస దేవేంద్రుని కొల్యాకు ప్రయాణమైపోతున్నది. త్రోవలో వేదశిరుని ఆశ్రమంఉంది. తన సమీపంగాపోతున్న ఆవృరసను చూడగానే విప్రుని మనస్సు చలించింది. అతని మనస్సు గ్రహించిన కుచి ముందుకు వెళ్ళటానికి భయపడి అక్కడనే విర్చిపోయింది. వేదశిరుడామెను స్వీకరించాడు వారిరువురికీ ఒకకుమార్తె జనించింది. సనీకండును వేదశిరునికిద్వివేసీ కుచి వెళ్ళిపోయింది. అచారిక పెరిగి యెవిమిదేంద్రప్రాయం కల్గినతరుణంలో వేదశిరుడామెను పిలిచి 'అమ్మా విన్ను ఎలాటివానికిచ్చి వివాహం కావించమంటావు' అనిప్రశ్నిం చాడు. అచారిక తండ్రీముఖమును చూచి తండ్రీ! విశ్వాదికురయిన వానికి నన్నీయవలసింది. అని అన్నది. అమె మాటలకు వేదశిరుడు ఆశ్చర్యపడి అమ్మా! వీరోచిక సుహృత్తురమైనది. అయినా దానిని సారించాలంటే నీవు

కాశీత్రానికి వెళ్ళి తపస్సుచేయారి. ఇంతలేతవయసులోనే ధర్మం సిద్ధించింది. పాపములనుండి విముక్తిపొందావు. కనుక నీవీనాటినుంచి దూతపాప నామంతో పిలువబడతావు అన్నారు. దానికామె సంతసించి మహాప్రసాద మని తంద్రీవద్ద అనుమతిపొంది వారణాశీత్రానికి చేరి ఘోరమైన తపస్సు చేయనారంభించింది. అమె తపస్సుకు బ్రహ్మదేవుడు సంతసించాడు. ప్రత్యక్షమై పరాలు కోరుకొమ్మన్నాడు. దూతపాపవిరించిని స్తోత్రంచేసి దేవా! పాపనమైన పన్నువులలో నన్ను పాపనమైనదానివిగా చేయవలసిందని వరంకోరింది. విచిత తల్లి! నీకోరిక తీరుతుంది. ముక్కోటి తీర్థాలు నీరోష రూపాలలో వసిస్తాయి. దానితో నీవు పవిత్రురాలవు కాగలవు అని చెప్పి అంతర్ధానం చెందాడు.

కొన్నాళ్ళు గడిచాయి. అమె యౌవనవతి అయింది. ధర్ముడు అమె నొకనాడు చూచి కామించాడు. దానికామె అంగీకరింపలేదు. యముడు అ తిరస్కారాన్ని నైపలేక నీవు హృదయంలేని శిలనై ప్రవర్తించావు కనుక శిలనై పొమ్మని శాపం ఇచ్చాడు. దూతపాపకోపంతో 'ధర్ముడివైన నీవు ఆదర్శానికి పాల్పడటంగాక నన్ను శపించావు. కనుక నీవు కూడ జడత్వం పొందగలవని ప్రతిశాపం ఇచ్చింది. దూతపాత చంద్రకాంత శిలా రూపం ధరించి నిత్యం చంద్రకిరణాలకు ద్రవించి, నదిగా మారింది. ధర్ముడు ధర్మనదం అనేపేరుతో పుణ్యనదయైనాడు. వేదశ్రుతుడు ఈ నృత్రాంతం విని మిక్కిలి దుఃఖించాడు. చివరకు దూతపాపను అంగీకరింప జేసి నదీరూపంతో ఉన్నకుమార్తెను నదరూపుడుగ ఉన్న ధర్మునికిచ్చి వివాహం జరిపించాడు. ఇది ఇలా ఉండగా కాంతిపుంజమైన సూర్యుడు, మయూఖాదిత్య తీర్థాన ఉగ్రమైన తపస్సుచేసాడు. ఆతని కిరణాలనుంచి శ్రమజలం జనించింది. కిరణానది అనేపేరుతో ప్రవహించింది. ధర్మనదం,

చూకపావ, కిరణాకరంగిణి, గంగా, యమునలు అయిదునూ కలసి పంచనదమని ప్రసిద్ధిచెందాయి.

దివోదాసుడు కైలాసంచేరిన అనంతరం శ్రీమహావిష్ణువు అగ్ని విందువనే మహర్షిస్తోత్రానికి అనందవదీ ప్రత్యక్షమై వరాలిచ్చాడు. ఆ మహర్షినామం తననామంకలిసి విందుమాధవుడనే నామం ధరించాడు.

కాశిలో విష్ణురూపాలు

అగ్నివిందుమహర్షి ప్రత్యక్షమైన కేశపునకు నమస్కరించి నారాయణా! కాశిలోని నీ రూపాలెన్ని ఇప్పటికీ కలవు? ఇంకా భవిష్యత్తులో ఎన్ని రూపాలు ధరిస్తావు? అనతిమ్ముని కోరాడు.

దానికి నారాయణుడు మునికులరింకా! పాదోదకతీర్థంలో ఆదికేశపుడనే నామంతోను, శ్వేతద్వీపంలో జ్ఞానకేశవరూపంతోను, త్వాక్తీర్థంలో త్వాక్కేశపుడనే అఖ్యతోను, నారదతీర్థంలో కేశపుడనే పేరుతోనూ చెరిసి ఉన్నాను. ఈ నాలుగు తీర్థములలో స్నానం చేసినవారికి బ్రహ్మపిద్య ఉపవిషదృష్టులు తేటతెల్లం అవుతాయి.

ప్రహ్లాదతీర్థంలో ప్రహ్లాదకేశపుడు, అంబరీషతీర్థంలో ఆదిత్యకేశపుడు అనే నామాలతోను, వారణాసిలోని నానాప్రదేశాలలో దత్తాత్రేయ, భృగు, వామన, నరనారాయణ, విదారణవరసింహ, గోపీగోవింద, రఙ్గి, నృసింహ, హయగ్రీవ, కేశవ, ఓష్యకేశవ, నిర్వాణకేశవ, త్రిభువనకేశవ, జ్ఞానమూర్తవ, శ్వేతమూర్తవ, కేశవమూర్తవ, శంఖమూర్తవ, ప్రయాగమూర్తవులనే దివ్యమూర్తులను ధరించి ఉంటాను. మహర్షీ! ఆత్మంత రహస్యమైనదానిని వివరిస్తాను నిను. దీనిని సాధువులకు తప్ప మరెవ్వరికీ వివరింపరాదునుమా! ఎన్ని తీర్థాలయినా మణికర్ణికతో సమానం కావు. అది పేదపురాణాగమ విద్యావిషయమే. పంచమహాపాతకములనే అంధరారానికి

మూర్ఖుడు. గంగానదికి ఉత్తమభూషణము మణికర్ణిక. మాఘమాసాన ఉదయకాలంలో మణికర్ణికలో స్నానం చేసినవారికి దేవతలు సైతం నమస్కరిస్తారు. హరిశ్చంద్రపుట్టంలో తర్పణ మొనర్చినవారికి పితృ దేవతలు క్షమాన్ని కూరుస్తారు. ఈ తీర్థంలో స్నానం చేసి గణపతిని ఆర్పించినవారికి గణపతి కామదేనువై కోరికలు తీరుస్తాడు. మణికర్ణికా తీర్థంలో గాయత్రీమంత్రం జపిస్తే వేయిమడుగులు అధికమై ఫలాన్ని ఇవ్వగలడు. హోమవిధానం నిర్వర్తిస్తే అక్షయమైన ఫలం కలుగుతుంది. మణికర్ణిక చింతామణివంటిది. అగ్నిబిందుమహానీ! మణికర్ణికలో తీర్థమాడి పుణ్యుడవు కావలసింది.

మణికర్ణికకు దక్షిణాన పాకువతతీర్థం ఉంది. అక్కడ ఈశ్వరుడు పాకువతీశ్వరుడని పిలువబడతారు. దీనికి ముందుభాగాన రుద్రావానతీర్థం ఉంది. రుద్రావాసానికి యామ్యుడిగ్భాగాన నిశ్వతీర్థం నెలకొన్నది. ఇప్పుటనే నిశ్వసాధుడు విశ్వ అనే నామంతో రాజ్యర్చిన గౌరితో కూడి భక్తులకు మోక్షం ప్రసాదిస్తాడు. ఈ తీర్థానికి ప్రక్కనే మోక్షతీర్థం, మోక్షేశ్వరుడికి అనతిదూరంలో అవిముక్తేశ్వరుడు. ఆయనకు సమీపంలో తారకేశ్వరుడు. తారకతీర్థంవెంట న్నందతీర్థం, దాని కవతల దుంతి తీర్థం, దుంతికి ప్రక్కనే భవానీశంకరతీర్థం ఉన్నాయి. ఈ తీర్థాలకు అవ్వలిప్రదేశంలో 'భవతిథిశందేహి' అన్నవారికి అన్నపూర్ణ సుధాహార ధిక్ష ప్రసాదిస్తుంది. భవనీశంకరులు భక్తులను కన్నబిద్ధలవరె కాపాడుతుంటారు. భవానీతీర్థం వెంటి జ్ఞానతీర్థం. ఇక్కడవెలసిన జ్ఞానేశ్వరుని సేవించినవారికి వర్షాజ్ఞానం కలుగుతుంది. దీనివెంటి శైలతీర్థం అవెస్కనంతితీర్థం, దీని ఆదిగమిస్తే విష్ణుతీర్థంఉంది. అదే నేను నివసించియుండే చోటు.

సముద్రంలో వటపత్రకయనులై న అర్జునాభులు సూటయేబదిమంది. కూర్మావతారరూపములు ముప్పది, మక్కావతారరూపములు ఇరువది, గోపాలరూపులు కొన్నిచేలమంది, వ ర కు రా ము లు ముప్పదిమంది శ్రీరామావతారములు సూటకటి విష్ణురూపముతో ఉన్నవారను నేను ఇవన్నీ కాశీలోని నాటావములే.

విప్రోత్తమా! మరొకవిశేషం ఉంది. చతుర్వింశతినామాలతో నన్ను జపిస్తారు. ఈ అర్చామూర్తులన్నీ నేనేఅయినా మూర్తులలో కొంతభేదం ఉంది విను. నాలుగు హస్తాలలోని ఆయుధధారణలోని మార్పుతో ఆ రూపాలుంటాయి.

అర్చామూర్తి	పై భాగం		క్రింది భాగం	
	కుడిచేయి	ఎడమచేయి	కుడిచేయి	ఎడమచేయి
కేశపుడు	శంఖం	చక్రం	గద	పద్మం
నారాయణుడు	పద్మం	గద	చక్రం	శంఖం
మాధపుడు	చక్రం	శంఖం	పద్మం	గద
గోవిందుడు	గద	పద్మం	శంఖం	చక్రం
విష్ణువు	పద్మం	శంఖం	చక్రం	గద
మమసూదనుడు	శంఖం	పద్మం	గద	చక్రం
త్రివిక్రముడు	గద	చక్రం	శంఖం	పద్మం
వామనుడు	చక్రం	గద	పద్మం	శంఖం
శ్రీధరుడు	చక్రం	గద	శంఖం	పద్మం
హృషీకేశుడు	చక్రం	పద్మం	శంఖం	గద
పద్మనాభుడు	పద్మం	చక్రం	గద	శంఖం
రామోదరుడు	శంఖం	గద	చక్రం	పద్మం
సంకర్షణుడు	శంఖం	పద్మం	చక్రం	గద

వాసుదేవుడు	శంఖం	చక్రం	పద్మం	గద
ప్రద్యుమ్నుడు	శంఖం	గద	పద్మం	చక్రం
అనిరుద్ధుడు	గద	శంఖం	పద్మం	చక్రం
పురుషోత్తముడు	పద్మం	శంఖం	గద	చక్రం
అఖోజాడు	గద	శంఖం	చక్రం	పద్మం
నృసింహుడు	పద్మం	గద	శంఖం	చక్రం
అచ్యుతుడు	పద్మం	చక్రం	శంఖం	గద
జనార్దనుడు	చక్రం	శంఖం	గద	పద్మం
ఉపేంద్రుడు	గద	చక్రం	పద్మం	శంఖం
హరి	చక్రం	పద్మం	గద	శంఖం
శ్రీకృష్ణుడు	గద	పద్మం	చక్రం	శంఖం

(హిమంధనం ప్రహరం పై భవమూర్తుల లక్షణాలు పై విధంగా ఉంటాయి. అయితే ఒక ఆగమం సూచించినట్లు మరొకటి నిర్దేశించదు)

అగ్నిబిందువునకు ఈవిధంగావివరించి బిందుమాధవుడు అంతర్హితుడైనాడు. అగ్నిబిందువక్కడనే వివసించి మాధిపువి ఆరాధించి మోక్షం పొందాడు.

వృషభద్వజావిర్భావము

బిందుమాధవ కదనం చెప్పింతర్వాత గాంగేయుడు అగస్త్యమౌనీః వృషభద్వజావిర్భానం విను. దివోదాసుని విర్యాజానంతరం సందీక్ష్యుడు మహోత్సాహంతో మహాదేవుని ప్రయాణానికి రథంసిద్ధంచేశాడు. అష్టగజములు, అష్టవృషభములు, అష్టతురంగాలు, అరచావికి అనుసంధింపబడినాయి. కాశీగంగామాతలు రథపు ఈశగామారారు. సంధ్యలు రెండు చక్రములుగామారాయి. శారవాసధమంతా శ్వేతాశవత్రమయింది. ప్రణవం

మునికోలగామారింది. గాయత్రి పాదపీఠమయింది. చతుర్వేదాలు సర్వాంగ రక్షకులుగా రూపొందాయి. వృషభధ్వజలాంచనం ఆమర్చి నందికేశ్వరుడు మహాన్నతమైన రదాన్ని సిద్ధపరచాడు. మహానందంతో ముప్పదిమూడు కోట్ల దేవతలు తన్ను ఆనునరిస్తూరాగా పరమేశ్వరుడు ఆ రదాన్ని అదిలోహించి మందరపర్వత ప్రాంతాన్నుండి వారనానికి జ్యేష్ఠకుప్త చతుశ్చినాదు విచ్చేశాడు. నాటినుండి ఆతడు వృషభధ్వజాదయినాడు.

ఆగాధను విన్నకలశజాడు షడాననా! పరమేశ్వరీలీలలు ఆనంతాలు. బహుబాహులతో లోకంలో ఆరాధింపబడుతున్నాడు. ఆయామూర్తులు ఉద్భవించిన తెరగు వివరింపవలసిందని ప్రార్థించాడు. దానికి బహుమూర్తుల సంతోషించి మహర్షి ప్రపంచంలో పరమేశ్వరీ లీలాకథనమును మించినిపి లేదు. ఆయామూర్తుల కథనం ఏను.

కందుకేశ్వర. వ్యాఘ్రేశ్వర పాదుర్భావం

ఒకనాడు మో జనవియైన పార్వతి పట్టబంతితో విలాసంగా ఆడుకొంటున్న నమయంలో ఇద్దరు రక్కసులు ప్రమథులవేనాలు ధరించి ఆమెను మోనగించటానికి వచ్చారు. మోతండ్రి రాక్షసులమోసాన్ని గ్రహించాడు. కనుసన్నతోనే ఆ రహస్యాన్ని మోతల్లికి తెలియజేశాడు. తైలజ ఆగ్రహంతో ఆ బంతితోనే వారిద్దరినీ సంహరించింది. ఆ కారణాన కందుకేశ్వరుడని పిలువబడినాడు.

పూర్వం ప్రహ్లాదుని మామ విర్లాదుడనే రాజుఉండే ఒకడుండే నాడు. వాడు మహాపాపి. యజ్ఞయాగాదులు చేసేవారిని చంపేవాడు. ఒకనాడొ రక్కసుడు కాశీపట్టణానికి వచ్చాడు. నాడు శివరాత్రి. ఒకపిచ్చుడు మహాభక్తితో తారాదిపరమేశ్వరి పూజిస్తున్నాడు. అతడుని ఓడింపవలెనని రాక్షసుడు వ్యామ్రహిషం దరించాడు. పరమేశ్వరుడు ఆ రాక్షసుని

నంహరించి భక్తుని కాపాడారు. నాటినుండి వ్యాఘ్రేశ్వరుడని నామం ధరించాడు.

జ్యేష్ఠేశ్వరుని నమిపాన కుక్కురేశ్వర, విశామహేశ్వర, గదా భరేశ్వర, వాసుకేశ్వర, కపాలచైరవ, సాగరేశ్వర, వృషభేశ్వర. గంధ ర్వేశ్వర దుంధుమారేశ్వర, కర్కటేశ్వర, సువ్రతీశ్వర, హుందనేశ్వర, దివ్యలింగాలు విరాజిల్లుతూ ఉండగలవు. ఈటాపాలలో ఉన్న భవుని పూజించేవారికి దోగమోక్షములు కుతలామలకములు అనిచెప్పి కుమారుడు శైలేశ్వర, రత్నేశ్వరుల మాహాత్మ్యం వివరించాడు.

శైలేశ్వర, రత్నేశ్వర ప్రాదుర్భావం

ఒకనాడు హిమవంతునితో భార్యమేనక ఇష్టసంభాషణములాడుతూ, కుమార్తెను గొరివి తలంచుకొని స్వామి! మనకుమార్తెను ఉమను పేర యింటికిచ్చినాము. మీదిరాతిగుండె కనుక భాద్రులగుదు. అమ్మాయి ప్రస్తుతం కాశీలో ఉన్నదట. ఎలాఉండోపేమో! మన మొకసారి వెళ్ళి చూచివద్దామా అన్నది. అత్తఇంట కుమార్తె సుఖముగా ఉన్నదా లేదా అని సంశయించటం ఆమెనుగూర్చి వాపోవటం తల్లులకు సహజమేగదా! శైలేశ్వరుడయిన మాతాత నరేననినాడు. మేనక సంకసించింది. తమ వైభవానికి తగినట్లుగా భూషణాలు, అంబరములు తీసుకొని ఆదంవతులు కాశీచేరారు. వారణాసిని చూడగానే మేనక ఆశ్చర్యాన్ని కంఠులేదు. కాశీలోని ప్రతిగృహం ఒక రాజాధిరాజు భవనంవలెఉంది. అన్నీలంగారు పూతగలిగిన వాకిళ్ళే అన్ని వెండిపూతతో తెల్లగా ప్రకాశిస్తున్న కుద్యములే అన్నివాకిళ్ల తోరణములు ననరత్నమాలాలంకృతములే మహావైభవంతో ఉన్న కాశీపురాన్నిచూచి మేనక ఆశ్చర్యపడింది. ఇంక పార్వతీపరమేశ్వరుల గృహం చూచేటప్పటికి ఆమెకు మతిభ్రమకలిగినట్లయింది. కాశీనట్టణాన్ని చూచింతర్వాత ఆమె తన

అజ్ఞానానికి తానే విందించుకొన్నది. మనస్సులో లజ్జపడింది. శైలేశుడు వారణాసిలో రింగము ఒకదానిని ప్రతిష్ఠించి ఆర్పించాడు. అతడే శైలేశ్వరుడు.

కుమారై టోగభాగ్యాలకు మేనక ఎంతో ఆనందించింది. పంథ్యప్తి వడింది. అత్యుజ విశ్వర్యంముందు తాము తెచ్చిన కాన్కాలు పెంపెం పోయినాయి. చివర కామె ఆ అభరణాలన్నీ కుప్పవోసి రింగకృతి నొనర్చి జామాత ఆనే తావం వదలి మహామహిమామృదయన లోకపతిగా ఆరాధన చేసింది. నవరత్నకోటితమైన అరింగమే వివిధ రత్నకాంతులు వెదజల్లుతూ రత్నేశ్వరుడనే విభ్యాతి గాంచింది. రత్నేశ్వరుని మహాత్మ అనంతం. ఆతి విచిత్రం.

కాశీనగర వేళ్ళవాటికలో కర్పూరశిలక అనే మందరాంగి ఉంది. ఆమె నమస్త విద్యలలో దిట్ట. నాట్యంలో అంచెనేసివచ్చేయి. ఆమె విశ్వంతాండవంచేస్తూ తన లాస్యాన్ని తాండవప్రియుడయిన పరమేశ్వరుని మనస్సున మెచ్చుకొంటున్నారా లేదా అని పంశయంతో తర్కించుకొంటుండేది. పార్వతీవరమేశ్వరులను హృదయారవిందంలో ప్రతిష్ఠించుకొని ఆర్పించేది. కొంతకాలాని కామె వృద్ధురాలై మరణించింది. తరువాతి జన్మలో, గంధమాదన పర్వతప్రాంతాన మనుదూతడనే గంధర్వరాజుకు తనయగా జన్మించింది. ఆమెకు పూర్వజన్మ స్మృతి ఉంది. కాశీ కేగి ప్రతిదివం రత్నేశ్వరుని ఆరాధన చేసి పవిత్రురాలయింది. రత్నేశ్వరు డామె భక్తికి నంతోషించి ఆమెను రత్నచూడున కిచ్చి వివాహం కావించాడు. రత్నచూడుడు పాతాళాదిపతిమైన శేషునిపంశంలోవాడు. రత్న రింగేశ్వరుని ప్రాంతభూమికి రత్నచూడ మనిషేయవచ్చింది. కలకణ! ఇంక కృత్రివానతీర్థమాహాత్మ్యం విను.

కృత్తివాసతీర్థమాహాత్మ్యం

ఒకప్పుడు గజాసురు డనే పేరుగల దానపుడు కాశీని ప్రవేశించాడు. అతడు గజహాసదాఱి, కడులుతుంటే అంధకార సర్వతమే కదలిస్తోందేది. చేబలవంటి చెప్పల కదలికకు రేగిన యుంఝామారుతం పురభవనాలను కదిలించేది. దురాచారుడయిన ఆరాక్షినుడు వారణాసిలోని వనాలను ధ్వంసం చేశాడు. తుండంతోను శరీరపు తాకిడులతోను కొన్ని భవనాలను కూల్చి వేశాడు. ప్రాచారాలను నేలచుట్టించేశాడు. వాచిపాదాల క్రిందపడి ఎందరు హిసప్పలు గతించారో తెలియదు. ప్రళాంతంగాఉండే వారణాసి వాతా పటణాన్ని కల్లోలపరచసాగాడు. పౌరులంతా హాహాకారాలు చేస్తూ విశ్వ నాషిని సంస్కరించారు. చాలగతుడు ప్రోధాట్టహాసంతో దుష్టనాశనకరియైన త్రిశూలంతో గజాసురుని టంభస్తలాన్ని ప్రయ్యలుగా చీల్చివేశాడు. కొండ పై నుండి గై రికాదిదాతువులతోటాచిన ఏరుపలె రక్తంచిమ్మి ప్రవహించింది. గజాసురుడు ప్రాణావసాన సమయంలో పరమేశ్వరునకు నమస్కరించి ఆనాదినిభనా! సాంబశివా! మురిణమందరినీ పూజమే. కనుక దాపుకు నేను చింతించను. నాచొక చోరికడండి. దానిని తీర్చు. నీవు భక్తిమలభుడవు. నాచిర్మం నీవు ఎల్లప్పుడు టుజంపై ధరించు. అది దుర్గంధంలేని కర్మకం గాక చినుగక ఎప్పుడూ ఉండేట్లు అనుగ్రహింపవలసింది అన్నాడు. దానికి శివుడు నమ్మతించాడు. అమరిమణించాడు. గజచర్మాన్ని ధరించి ఈటుడు కృత్తివాసుడయినాడు. అతీర్థం కృత్తివాసతీర్థం అని కుమారుడు కాశీలోగల వివిధరూపాలతో విలసిల్లిన సరమేశ్వరుని బొన్నక్కం పెరిపించాడు.

ఎన్నిగాదలు పిన్నా అగస్త్యునికి తృప్తికలగలేదు. ఇంకా వారణాసి ప్రాథవాన్ని మహిమను తెలుసుకొనగోరి స్వామిని ప్రశ్నించాడు. వల్ల

నాదుడు వాతాపి దమనువి ఉత్సాహానికి అనందించి తక్కిన తీర్థముల గొప్పదనం వివరించసాగాడు.

మహర్షీ! కాశీమాహాత్మ్యం ఇలాంటిది అని చెప్పటానికి ఎవ్వరికీ అలవిగాదు. ఒకప్పుడు రెండుకాకులు ఆకాశంలో పోరాటం సాగించాయి. పోరాడిపోరాడి అలసి వారడాసిలోగల ఒక సుస్సులో కూరినాయి. నీటి నుండి ముడిగిలేచేటప్పటికి అవి కలహంనడుగా మారాయి. చూచిన ప్రజలంతా ఆశ్చర్యపోయారు. అదే కలహంసతీర్థం. కలహంన తీర్థ ప్రాంతాన మహర్ష్యాదులు తమతమ నామా లతో శివలింగములను ప్రతిష్ఠించారు. లోమకేశ్వరుడు, మాలతీశ్వరుడు, అంకదేశ్వరుడు, జనకేశ్వరుడు మొదలయిన అష్టాష్ట ఆయతనాలు. కుద్దామహాదేవి, కమలనాభుని దేవేరి కాశీలో గ్రామదేవతలు. వంద్రి, కౌమారి, మాహేశ్వరి, బ్రాహ్మ వైష్ణవి, చాముండి, వంశమి ఆ పర్వతంలో తమతమ వాహనాలు అధిరోహించి తిరుగుతుంటారు. చిత్రమంటాదేవిని కొలిచినవాడు యమ మహావ ఘంటికారావం వినడు. వైలేశ్వరీదేవి భక్తకోటికి కలిగే విఘ్నాలను నాశనంచేస్తుంది. భద్రతీర్థంలో మునిగినవారిని కాశీమాత సంరక్షించి భద్రములు తూర్చగలదు. సిద్ధివినాయకునకు ఏటికోళ్ళు సమర్పించిన వారికి వైభవం బుద్ధి సంప్రాప్తిస్తాయి.

త్రిలోకసుందరీశక్తి, శ్రీకంఠుని సమీపాన వెలసియున్న మహా లక్ష్మీ భక్తులకు భోగమోక్షలు ప్రసాదిస్తారు. విధిశక్తి, అమృతేశ్వరి, సిద్ధలక్ష్మీ చాగవత్తేశ్వరి, భక్తసులభరై అభీష్టవరా రిస్తారు. అవిముక్త పీమయందు కాళిజంఘేశ్వరి, విఘ్నాలను హరిస్తుంది. అక్కడే వికటాసన అనే దేవత కలదు. ఉద్ధాలకతీర్థంలో ఉద్ధాలకేశ్వరుడు, యమదంష్ట్రా దేవి ఉన్నారు. చారుకేశ్వరతీర్థంలోని స్వామిని అర్చించేవాడు దవ్యత

ముడు. దారుడేశ్వరుని సమీపాన కాశరాత్రి విరాజిల్లుతుంటుంది. విద్యుద్దండంవంటి నాలు కోరలు, వేయికలలనాగుదాము నాల్కలవంటి జీహ్వతో పాతాళగుహద్వారంవంటి నోరు తెరచి బ్రహ్మాండాన్ని మ్రింగటానికి ప్రయత్నిస్తున్నదా అన్నంత భయం కొల్పుతూ ఉంటుంది. ఈమె చర్మముందకు చెరిక తై.

చర్మముండ వ్యాఘ్రచర్మం ధరిస్తుంది. పాలభాగాన భిస్మక్రిపుం ద్రాలు ధరించి త్రిశూలం చేతిలో ధరించి ఉంటుంది. కన్నులకు నల్లని కాటుక దిద్ది, శరీరానికి రక్తం పూసుకొంటుంది. చేతిలో ఉన్న పాత్ర నుంచి మాటిమాటికి మధువు త్రాగుతూ, మహారుండతో గలసి ప్రేతవనంలో విహారం చేస్తుంటుంది.

మహారుండ ఆకారం చర్మముండపలెనే భయంకరంగా ఉంటుంది. మహారుండకు పశ్చిమదిగ్భాగాన గల స్వప్నేశ్వరిని భజించేవారికి త్రికాల ములలోని కుటాకుటాలు మనస్సున గోచరిం అవుతాయి. ఈమెను అష్టమి, నవమి, చతుర్దశీ శిథిలండు పూజించటం మహాశ్రేష్ఠం. స్వప్నేశ్వరికి పదమటిభాగాన దుర్గాదేవి. ఈమె కాశీనగరానికి దక్షిణభాగాన గల ద్వారదేవాన్ని రక్షిస్తుంటుంది.

దుర్గా మాహాత్మ్యం

ఇలా వారదాసిలో గల నానావిధ శక్తివ్వరూపాలు వర్ణించాడు కుమారస్వామి. దుర్గపేరు పినగానే ఆగస్త్యుడు షడాననా! తైలనందన దుర్గబావం ధరించటానికి కారణం పివరింపవలసిందని ప్రార్థించాడు. గుహాదు అనందవదీ కుంభనంభవా! పూర్వం దుర్గుడనే రాక్షసుడు మహా బలసంపన్నుడు. తపోబలాన్ని సైతం పొంది దేవతలకు ఆపద్యుడైనాడు. సురలు పరమేశ్వరుని వేడుకొన్నారు. దుర్గునివారినుండి కాపాడవలసిందని

టీవంగా అర్పించారు. మహేశ్వరుడు వాని శక్తిని యోజించి వీడు పురుషులకు ఆవద్యుడని భావించి వానిని చంపవలసిందని దాక్షయణిని ఆదేశించాడు.

గౌరి తనవెంట కాళరాత్రి అనే శక్తిని తీసుకొని వింధ్యపర్వత ప్రాంతానికి చేరింది. ఆమె కాళరాత్రిని పిలిచి దుర్గు దీప్రాంతాననే నివసించి యున్నాడు. వానిని సంహారం చేయమన్నది. దివాని ఆజ్ఞ గైకొని కాళరాత్రి చైత్యుడున్నకడకు వచ్చి రాత్రించదునితో, రాక్షసరాజా! నీ మేలు గోరి చెబుతున్నాను. తులువతనం వదలి మారాణియైన దుద్రాణిని ఆశ్రయించి సాదువుగా జీవించు. లేకుంటే నిన్ను బంధించి తీసుకొని పోయి ఆమె పాదాలముందు పడవేస్తాను అన్నది. ఆ మాటలకు రాక్షసుడు ద్రోహమూర్ఖుడై నాడు. ఏమిటి! అదుది ప్రతాపీక్తులు పల్కటమా! నీవు మిగుల సౌందర్యం కలదానివి. నిన్ను పొందినవాడి జీవనమే జీవనం. నామాట పని వన్నేలుకో! అని మన్మథవికారింతో పలికాడు.

రాక్షసుడి మాటలకు కాళరాత్రి ఏవగించుకొన్నది. క్రోధాన్ని మనస్సులోనే అణచుకొని రాక్షసేశ్వరా! మారగావచ్చిన నన్నెందుకు వరిస్తావు. నాపరిక నాకన్న అందగతైః వివాహమారదరిస్తే ఆమెను పెండ్లియాడు. ఆమెతోదాటు మేమందరం నీకు పశమోతాముకదా అని శృంగారం తొలకాడేదట్లు పలుకసాగింది. మోహంతారంలో ఉన్న దుర్గుడికి ఈమాటలు దురింపలేదు. మహామాయప్రభావం వాడిని ఆపరించించి. కాళరాత్రిని అప్పుడే అనుభవించాలనే కోరికపెరిగింది. తన భయము పిలిచి ఈ ఆందాలరాసిని వట్టి ఆంతఃపురానికి చేర్చవలసిందని ఆజ్ఞాపించాడు.

మహాసంరంజంతో రాక్షసులు కాళరాత్రిని చుట్టుముట్టారు. కాళరాత్రి వికట్రుకుటితో పెటకారంగా నవ్వింది. కంకణ రుణాల్కారం ప్రళయ

కాల నిర్వోషను అనుకరించి భయంకరంగా మ్రోగుతుంటే చేతిఆయుధంతో రక్తస్పృశలను మట్టుపెట్టసాగింది. కరాళజిహ్వను తెంచి రక్తపానం చేస్తున్నది. అప్రదేశం అంతా పిరిగినచేతులు, ముక్కులయిన కాళ్ళు, తెగినతలలు రాసులుగా పడినాయి. రక్తం కాల్యలుగ ప్రవహించింది. కొన్ని ప్రదేశాలలో రక్తంమాంసం కలసి బుడవలె తయారైంది. తనపైకి కవసిన ముష్కరులయిన రక్తసింహుకను సంహరించి హంకరించి కాళరాత్రి ఒక్కసారిగా అకాలానికి ఎగిరింది. దుర్గుడు కాళరాత్రి విజృంభణం తనవాళ్ళ పాటుచూసి ఒక్క క్షణం నివ్వెరపడినాడు. మరల వెంటనే మిన్ను దిట్టపరచుకొని అకాలమార్గాన కాళరాత్రిని వెంటదించాడు. అతని వెంట అతనిసైన్యం, దివ్వాలురిను జయించిన దండనాథులు అకాల మార్గాననే వెంటదించారు.

కాళరాత్రి రుద్రానికి నమస్కరించి జరిగినదంతా విన్నవించింది. కాళరాత్రి వెనుకవస్తున్న దుర్గుడిని సైన్యాన్ని శర్వాణి చూచింది. ఆమె శరీరంక్రోధంతో జ్వలించింది. సహస్రమార్తాండులు ఒక్కసారి వెలిగితే కలిగే తేజందశదీక్షలు వ్యాప్తిచెందిస్తూ చేత ఆయుధాన్ని ధరించింది. కండ్ల నుండి విస్ఫులింగాలు రాలుతున్నాయి. అహింస తేరిపా చూడశక్యం గాకుండా ఉంది.

'దుర్గాసురుడు! అంధికనుచూచి చకితుడైనాడు. ఆమెకు కొంత మారంలో ఒక ప్రదేశానదండును లపివేశాడు. దుర్గాసురుడు సైన్యాధిపతులనుచూచి రాక్షసవీరులారా! చూచారా ఈవింత! దేవతలను సైతం పుట్టకొకిరినిగా తిరిమినమనలను జయిస్తానని ఒక్క అణలపాహునించటం ఎంతవింత! ఎంత ఆశ్చర్యకరం! ఇది దేవతలమాయ. జగదేశవీరులమైన మనం ఒక స్త్రీని సంహరించగలమా! అది వర్మంగాడు. మీలో ఎవరయినా నయానగాని భయానగాని మరే ఉపాయంతోగాని ఈశ్వంగారమూర్తిని

బంధించి తీసుకొనివచ్చిన వారికి ఇంద్రలోకాధిపత్యం ఒహమానంగా ఇస్తాను అని ప్రకటించాడు.

దుర్గుడిమాటలతో రాక్షసులు ఒడలుతెలియక తమతమ ఆయుధాలు తీసుకొని ఒక్కొక్కరిగా జగన్మాతను ముట్టడించటానికి వస్తున్నారు. వారి ఆర్పాటించూచి అందరి సంకల్పమూత్రంచేతనే తన శరీరాన్నుంచి ఆనేక శక్తులను సృష్టించింది. వివిధమారదాయుధాలతో విజృంభిస్తున్న శక్తులతో అసురులు యుద్ధంచేయసాగారు. తైత్తిలోక్యవిజయతో దుర్గుడు, తారతో దుర్ముఖుడు, జయతో శిరుడు, త్రిపురతో పాళపాణి, త్రిపురభైరవితో చేపకంపనుడు, త్రిపురావనితో బిదాలాక్షిడు, జయంతితో కుక్కుటాష్ట్రుడు, అపరాజితతో కాకవక్త్రుడు, గిజవక్త్రుతో శంఖకర్ణుడు, త్రినేత్రతో హిమ్రాక్షుడు తలపడినారు. పోరు మహాతయంకరంగా ఉంది. శక్తులు విజృంభించి నల్లంచరులను గుంపులు గుంపులుగా యమపురికిరావులుగా వంపసాగారు. ఒకపైపున రక్కసులు వేలసంఖ్యలో మరణిస్తున్నా తక్కిన పైన్యూరిపతులు ఏమాత్రం భయపడక సమర రంగంలోకి దూకుతున్నారు. సమర సంరంభం పీక్షిస్తున్న దాక్షిణ్యే మహామాయా సమన్వితమైన వాయువ్యాస్త్రాన్ని ప్రయోగించింది. దానిమహిమ ఏమోగాని అసురుల చేతులలోని ఆయుధాలన్నీ క్రిందబడినాయి. మహావాత విజృంభిడానికి విలువలేక రాక్షసులు యుద్ధరంగంనుంచి దూరంగా పరిసరివేయబడినారు.

అసూహ్యమైన ఈ పరిణామానికి సహంపక దుర్గాసురుడు తానే స్వయంగా కాత్యాయనితో తలపడినాడు. గౌరిపై మహామన్వితమైన శక్తిని ప్రయోగించాడు. రుద్రాణిరద్రురసోద్రేకంతో ఆశక్తిని సమమునే త్రుంచిపైచింది. అసురేశ్వరుడు బాణప్రయోగం చేయాలని పిల్లను పైకెత్తాడు. బాణంబొడిగే లోపువనే నగజాత దానిని త్రుంచిపైచింది. ఇనుమడించిన కోపంతో అనిమిషారాతి పర్వతోపమానమైన గజను ప్రయోగించాడు. పర్వతరాజుత్రిదానిని అకాశంలోనే చూర్ణంచేసింది. శ్రోత

మాత్సర్యాలతో ఒడలుతెలియని దానపుడు త్రికూలం పైకెత్తాడు. అతని చేతిలో ఉండగానే శక్తిదానిని ముక్కలుగా చేయటంతో దుర్గుడు అరాళ బద్ధంబుకొన్నాడు. ఇంక వీనిని బ్రతుకనీయరాదని పర్వతరాజపుత్రు అత్యుగ్రమైన ఆగ్వేయాస్త్రిని ప్రయోగించింది. వజ్రాయుధంబెచ్చుకు కూలివడే శైలంవలె దుర్గాసురుడు నేలకొరిగి అసువులను విడిచాడు. తిగ్రోకాలకు దుర్గునిపీడ వదిలింది.

అంబపై దేవతలు పుష్పవర్షం కురిపించారు. బ్రహ్మాదిదేవతలు ప్రత్యక్షమై జగన్మాతకు నమస్కరించారు. జగన్మాతా! త్రైలోక్యవాసినీ! లోకత్రయాజననీ! మహాశక్తీ! విష్ణుస్వరూపినీ! సర్వసృష్టి విధాయనీ ప్రణవరూపినీ! సర్వమంత్రాత్మికా! పర్వదూతస్వరూపినీ! నీకు నమస్సులు. లోకకంఠకుడైన చైత్యుని నంహరించి సాధురక్షణం ఒనర్చావు. ఇట్టి నీకు మా ఏటికోళ్ళు, అని అనేకవిచార స్తోత్రం చేశారు. రుద్రాణి కాంతించి దేవతలను నీడ్కొల్పి పరమేశ్వరునికద తేగింది.

దుర్గాసురుని నంహరించిన కారణాన ఆమె దుర్గేశ్వరినామం ధరించింది. ఈమెను అర్చించినవారికి శత్రువియముండదు. నమస్త కల్యాణాలు చేకూరుతాయి. యుద్ధరంగంలో భవాని శరీరంనుండి జనించిన శక్తులలో శతనేత్ర, నహస్రాస్య, అయుతభుజ, అశ్వాబాగ, గజాన్య, త్వరిత, శవవాహిని, విశ్వసౌభాగ్య, గౌరి ఈ నవశక్తులు లోకారాధ్యులు. రురుడు, చండుడు, అపితాంగుడు, కపారి, క్రోధనుడు, ఉన్మత్తభైరవుడు, నంహారుడు, భీషణుడు మొదలయిన అసంఖ్యాకులయిన భేతాళురకూడ జనించారు. వీరంతా వారణాసిలో ప్థిరంగా ఉండి కాపాడుతుంటారు అని కుమారుడు దుర్గామాహాత్మ్యం వివరించాడు. ఇల్వలారి స్వామీ! కాశీయందు గల రింగములను, వాని ప్రభావాలను విశదంగా తెల్పవలసిందని ప్రార్థించాడు.

స ప్రమాణ్యసం

అగస్త్యుని వ్రాసిన కథనానుశూతాలోని ఇతర లింగములను గురించి వివరించాడు.

ఓంకారేశ్వర మాహాత్మ్యం

పూర్వం ఒకప్పుడు బ్రహ్మ అనందకాననపనంలో మిక్కిలి నిష్ఠతో తపస్సు ఆచరించాడు. పదివందల యుగాలు గతించాయి. అనంతరం ఒకనాడు శతకోటి రవివ్రణాళ తేజంతో ఒక దివ్య లింగం అవిర్భవించింది. ఆ సమయంలో ఓమి అంకా బ్రద్ధలయిపోతున్నదా అన్నంత భయంకరమయిన శబ్దం కలిగింది. ఆ భయికి వరమేష్టి కన్నులు తెరచాడు. ఎదుటనున్న లింగాకృతిని చూచి ఆశ్చర్యం చెందాడు. మొదట ఆకారంలో శ్రీ మహావిష్ణువు రూపం కన్పించింది. అంతలోనే ఉకారంలో పద్మసంభవుని ఆకృతి కనిపించింది. మరుక్షణంలో మకారాకృతిలో చంద్రేశ్వరుని రూపం గోచరించింది. అనంతరం శబ్దబ్రహ్మ నాదంతో ధువనకారణమైన విండపు కనిపించింది. అన్నియు కలిసి చివరకు ఓంకారమై నిలిచాయి. సంసార శారకమయిన శారకమును చూచి బ్రహ్మ అనందపడినాడు. స్వవ్రణాళక చిద్రూపుడయిన వరమేశ్వరుడు ప్రతిబింబించే అకారాదివర్ణాలు ఏకత్వం చెందగా నాడుతూ అనే నందితో కూడి మంత్రత్వమునందిన ప్రణవాన్ని చతుర్ముఖుడు స్తోత్రం చేశాడు.

సమ ఓంకార రూపాయ. సమో రుద్రాయ, సమో భివాయ, సమో శర్వాయ, సమో ఉగ్రాయ, సమో నాదాత్మనే, సమో విందుకాత్మనే, సమో లింగస్వరూపాయ, సమో నానాపక్ష స్వరూపాయ సమశృంగరాయ సమస్తుత్యం మృత్యుంజయాయ సమస్తుత్యంసమోసమయవి ప్రస్తుతింపాడు.

అకార ఉకార మకార వాద బిందురూపాలతో విలసిల్లిన ఐదు లింగములు ప్రణవాత్మకములు.

భరద్వాజ గోత్రుడు దమనుడు అనే బ్రాహ్మణుడు అవిముక్త సీమయందు పాశుపతదీక్ష గైకొని సిద్ధిపొందాడు. భారభూతేశ్వరుడు ఉత్తర దిక్కుకు, మణికర్ణికేశ్వరుడు తూర్పు దిక్కుకు, బ్రహ్మేశ్వరుడు దక్షిణానికి, గోకర్ణేశ్వరుడు పడమటిదిక్కుకు అవిముక్తసీమయందు హద్దులలో ఉన్నారు.

అట్టహాసుడు తూర్పు ద్వారమును, భూతదాత్రీశ్వరుడు దక్షిణ ద్వారమును, గోకర్ణుడు, మంటాకర్ణుడు పశ్చిమ ఉత్తర ద్వారములను, ఛాగవిక్రమిడు రుణాన్యమును, భీషణుడు అగ్నిదిక్కున, శంకు కర్ణుడు నైరృతియందును, ద్రుమచండుడు వాయువ్యదిశను నానావిధ ప్రమదగణపరివృతుడై రక్షిస్తుంటారు. పీఠభద్ర, నభిక్రమాలిప్త విగ్రహ, హైలకిర్ణ మహాబాహులు అసీనదీతీరాన్ని, విశాలాక్ష, మహాభీమ, కుండోదరి, మహోదరులు దేహాదేశమును, నందిషేణ, పంచనఖరపాద, కరంబక, అనంద, గోవక, బ్రథులు వరచాతీరాన్ని రాయుంటారు.

కలశిజా! కాశీ గొప్పతనం ఎంతని వర్ణిస్తాం. ఒక మహాభక్తుడు పరమేశ్వరుని ఆర్చింపగా ఒలికిన తిలలను, అక్షతలను తినటానికి ఒక మూషికం వచ్చేది. లింగాకృతిని చుట్టి ఆ అక్షతలను తిన్న ఎలుక ఆ మరు జన్మలో కైలాసంచేరి స్థిరంగా ఉండిపోయింది. ఉదయకాలముల యందు అవిముక్తసీమ నామాన్ని ఎవరు సంస్మరిస్తారో వారు ధన్యులు అనెమా !

ఒక కప్ప కాకికి వెరచి పరిగెత్తుతూ టంకారేశ్వరుని భవనం చుట్టు

తిరిగి ప్రదక్షిణం చేసింది. ఆ మహిమ వలన మండూకం ఈటనిలో
ఐక్యమయింది. ఓంకారేశ్వరుడు మిక్కిలి కరుణగల వాడు. కాకికేగి
గంగయందు మునిగి ఓంకారరూపునకు ఎవడు మొక్కులిడదో వాని
జన్మం వృథా. అగస్త్యమౌనీ! ఇంక త్రివిష్టపేశ్వరుని మహిమ వివ
రిస్తాను విను.

త్రివిష్టపేశ్వర మాహాత్మ్యం

వారణాసిలో విరజాపీఠం అనే ప్రదేశం ఉంది. దానికి దక్షి
ణంగా కాకింది, సరస్వతి, నర్మద అనే నదులు ప్రవహిస్తుంటాయి.
(ఇది వింధ్యము కడనున్న నర్మద కాదు) నికృలమయిన మనస్సుతో
త్రివిష్టపేశ్వరుని భజించిన వారికి కర్మబంధా యందపు. ఈ వాహినీ
త్రయ పరిపూత ప్రదేశంలో పితృపితామహులకు పిండప్రదానం చేస్తే,
పితృదేవతలు హస్తం దర్శించేసి వారు దానిని గ్రహిస్తారు. ఇది
గయ కంటే పవిత్రమయినది. త్రివిష్టప స్థానానికి ప్రక్కన సరస్వతీ
మహాక్షేత్రం ఉంది. పశ్చిమంలో యమునేశ్వరుడు కలడు. ఈయన
దర్శన మూత్రాన నరుడు యమకింకరదర్శనం వీడగలుగుతాడు. త్రివిష్టపునకు
తూర్పున కర్మ దేశుడు విరాజిల్లుతుంటాడు. ఈ మహాత్ముని సేవించిన
వారికి పునర్జన్మ లేదు. ఇవటనే ప్రవహిస్తున్న పిరిప్పిలయందు స్నాన
మాది శశికళాధరుని ఆర్పించినవారు మృత్యువత్తొన్ని కాలి మదమచే
మోదగలరు.

ఇతర ప్రదేశాలలో చేసిన మోరమయిన పాపం అయినా కాకి
పోగొట్టగలడు. కాని కాకియందు పాపంచేసిన వానికి విస్మృతి లేదు.
త్రివిష్టపేశ్వరుని సేవించిన వానికి మోక్షం అరచేతిలో ఉన్నట్లే సుమా!
గోముడు, గురుతల్పగుడు, కూటసాక్షి, అశకాయ, శకుడు, పరదారాలో

బడుగురుజనద్వేషి, సురాపానరతుడు మరే విధమయిన పాప కయినా కాశీలో ప్రాయశ్చిత్తం ఉంది. వేద శాస్త్రాలను తలక్రిందుగ వైచి చూచినా నిత్యుడు విశ్వనాథుడే అని తేలుతుంది.

త్రివిష్టపేశ్వరునకు పశ్చిమభాగంలో ద్రోణేశ్వరుడు, వానికి ఆగ్ర భాగంలో ఆశ్వత్థామేశ్వరుడు, ఆ ప్రక్కన శాంతనవేశ్వరుడు, ఆశ్వత్థామేశ్వరునకు వాయువ్యభాగాన వాలఖిలేశ్వరుడు, ఆ ప్రక్కనే వాట్రి శేశ్వరుడు విరాజిల్లుతుంటారు.

త్రివిష్టపేశ్వరుని మందిరాన్ని లక్షణించుకొని ఒక కపోత యుగ్మం నివసిస్తుండేది. అవి రెక్కలతో కుహేశ్వర మందిరాన్ని సమ్మూర్జించి ప్రదక్షిణములు చేస్తుండేవి. అఖిషేక జలాన్ని తీర్థంగా త్రోలుతూ, నైవేద్యమిడిన ప్రసాదం స్వీకరిస్తూ ఉండేవి. కొన్నాళ్ళకు ఒక దేగ అపారావత జంటను చూచి తినవలెనని ఉవ్విళ్ళూరింది. కాని అవి నివసిస్తున్న గూడువద్దకు పోలేక నాడు నిరాశతో వెడలిపోయింది. పారావతి ఇది గమనించింది. భర్తతో ఈ స్థలంవిడచి మనం ప్రమాద రహిత స్థలానికి వెళ్ళిపోదామన్నది. దాని కామ భర్త అంగీకరించలేదు మరునాడు మరల దేగవచ్చి చాలాసేపు పొంచియుంది. కొంతసేపటికి గూడు వదలి బయటకు వచ్చిన పావురాల జంటను పట్టుకొన్నది. ఎక్కడికయినా క్షేమకరమైన ప్రదేశానికి వెళ్ళి భక్షించాలని తలచి దేగ లకనంలోకి ఎగిరింది. వచ్చిన ప్రమాదం గమనించిన పారావతి శ్వేని పాదం గట్టిగా కరవవలసిందని సంజ్ఞ చేసింది. భర్తపావురంగట్టిగా తిరచింది. పారావతిగూడ శ్వేనిని బాగా నొప్పించింది. దేగ వట్టు వదలింది. న మ యం చూసి పావురములు ఎగసిపోయినాయి. అయోధ్యానగరం చేరి ఆ జంట శేషించిన కాలాన్ని గడపినవి. తరు

వాతి జన్మలో పారావతి నాగకన్యగాను, ఆమె భర్త మందారకుదనే గందర్వుడుగాను జనించారు. ఆ యిరువురు మరల దంపతులై కాశ్యంబరి త్రివిష్టపేశ్వరుని ఆర్పించి ముక్తిని పొందారు.

కలకటా! ఇంక కేదారేశ్వర చరిత్ర విను.

కేదారేశ్వర మాహాత్మ్యం

అనేక జన్మలలో చేసిన పాపాలన్నీ కేదారేశ్వరి సంస్కరణ మాత్రంచేత నశిస్తాయి. విత్యం ఉదయకాలంలో ఆ స్వామిని అర్చిస్తే ఇష్టార్చనీధి కలుగుతుంది. పూర్వం రథంతర కల్పంలో వసిష్ఠుడనే విప్రుడు హిరిణ్యగర్వాచార్యుల వలన పాశవతదీక్ష వహించి కేదారేశ్వరుని భజించి ముక్తుడయినాడు. కాక అనే ఉద్యానవనానికి కేదారేశ్వరిం ద్రాక్షపందిరి వంటిది.

ఇక్కడ గోరీకుండం, గోరీశిర్షిం, అమృతవ్రవశిర్షిం మొదలయినవి అనేక తీర్థాలున్నాయి. ఈ స్వామికి ఉత్తరాన చిత్రాంగదేశ్వరుడు, దక్షిణాన నీలకంఠేశ్వరుడు, వాయువ్యాన అంబరీషేశ్వరుడు, సమీపంలో ఇంద్రద్యుమ్నేశ్వరుడు, ఆయనకు దక్షిణాన కాలంజరేశ్వరుడు చిత్రాంగదుడికి ఉత్తరాన కేమేశ్వరుడు విరాజిల్లుతుంటారు. ఇది కేదారేశ్వర మాహాత్మ్యం అని పాఠ్యాతురుడు కలకనంబిపునిలో మహారీ ఇంక ధర్మరాజేశ్వర మాహాత్మ్యము వినిసిస్తాను సావదానంగా వినవలసిందని అన్నారు.

ధర్మరాజేశ్వరలింగ మాహాత్మ్యం

కొమరుపామి అగస్త్యునితో ఇర్వలాసీ! ధర్మేశ్వర శిర్షిం మిక్కిలి మహిమగలిగి. ఇది కాకేత్రానికి మర్మభాగావ అవర్ణమయిన మును

లతో విరాజిల్లుతూ ఉంటుంది. ఇదిగల ముక్తిమందిపంలో మధ్యాహ్నా నమయాన ముక్కుంటే బ్రాహ్మణ యావంతో వైశ్యదేవ బలిహరణములు నిర్వర్తించబడుతూడు. మహాప్రాసాదానికి యాద్యుభాగాన జ్ఞానమంది పంలో ఇందుమోక్ష దక్షిణామూర్తి స్వరూపంతో బ్రహ్మాదులకు తత్వోప దేశం చేస్తుంటాడు. వికలాక్షి హయ్యమునకు మధ్యాహ్నా కాలమున ఏగవలె. అక్కడి సంతర్పణ దృశ్యం చూడవలె. ఎంతో కన్నులు పండువుగా ఉంటుంది.

బంగారు జరీకమ్ములు రాజిల్లే కుసుంభావస్థపు చీర ధరించి చక్కగా ముడిచిన కురులపై పారిజాత చెంగల్వ కుసుమముల దండలు తార్చి, మెడలో ఇంద్రనీలమణుల హారం నడుమున వజ్రాల ఒడ్రాణం ప్రకాశిస్తుంటే నుదుట కస్తూరీ తిలకం పదనానికి నిండుదనం కూరుస్తుంటే వికాల నయనాలలో జగన్మాతృత్వం. కరుణ వెలారుస్తూ అర్చిజనులను లాలించి కడుపునిండుగ అమృతాన్నం తినబెట్టుతూ భోజనపంక్తుల నడుమ తిరుగుతుంటే శ్రీ వికలాక్షి కాశీ అన్నపూర్ణ దర్శనమిస్తుంది. ఆమెను దర్శించినంత మాత్రాననే చైహిక, మానసిక, జీవార్తులు నశిస్తాయి. కలుషహరిణియే గాదు ఆమె సమస్త జనుల హృదయకోషిణి. ప్రపంచంలో ఎక్కడున్నా నడుదు ఆమె సంస్కరణ మాత్రాన క్షుదాబాధా వివారి తుడు కాగండు. కలకా! ఆ తల్లి పైభవం వర్ణించడానికి సహస్ర ముఖనకయినా అరివిగాదు.

దీనికి ప్రక్కన చక్రపుష్కరిణి తీర్థం ఉంది. తారకబ్రహ్మ మంత్రజప విరాజితమైన పాలనేత్రుడు నిత్యం సంధ్యావందనం నిర్వర్తించే వచిత్ర తీర్థమిది. చక్రపుష్కరిణికి కొందిమారంలోనే రత్నైశ్వరలింగం, దాని సమీపాన వృషభద్వజేశ్వరుడు, ఆ ప్రక్కన అదితేశవ పీఠం

ఉన్నది. ఆ ప్రాంతంలోనే పందముద్ర మహాపీఠం దాని నానుకొని పీఠేశ్వర, పిఠేశ్వర, యోగిని పీఠాలు నెలకొని ఉన్నాయి. ఇన్నింటిలో ధర్మేశపీఠం పెద్దది సుమా! ఇటమన్న విశ్వకులాదేవి అత్యంత మహిమ కలది. మనోరథతృతీయా వ్రతమున ఈ దేవిని ఆరాధించి ఆరుందతి వసిష్ఠుని, అనసూయ అత్రిని, సువీతి ఉత్తానపాదుని తర్తగా పొందగలిగారు. వృత్రాసుర సంహారావంతరం తన్నంటిన బ్రహ్మహత్యా పాతకం పోగొట్టుకొనటానికి ఇంద్రుడు ధర్మపీఠానికి వ్రక్కస మహేశ్వర లింగ ప్రతిష్ఠ చేశాడు. ధర్మేశ్వరునకు నాలుగు దిక్కులను దత్తేశ్వరుడు, వైరాగ్యేశ్వరుడు, జ్ఞానేశ్వరుడు, విశ్వర్యేశ్వరుడు విరాజిల్లుతుంటారు.

పూర్వం దముని కుమారుడు దుద్దిముదనేవాడు మిక్కిలి దురాచారుడై అనేక పాపకృత్యాలచేసి వ్రజలను పీడించాడు. తాని వాడి అదృష్టం తాగున్నది. ఒకనాడు ఒక మహాపురుషుడు వాడికి జ్ఞానోపదేశం చేశాడు. దుద్దిముడు అనాటినుండి పాపపు ఆలోచనలను మాని వేసి కాళికేరీ నికృలమయిన తక్కితో పరమేశ్వరుని ఆరాధించి ముక్తుదయినాడు. అతడు వ్రతిష్ఠించిన లింగమే దుద్దిమేశ్వరుడు.

మువీశ్వరా మనోరథతృతీయ వ్రతం వ్రతంలో వైశిష్ట్యం కలది. పూర్వం అమిత్రక్షిత్తు అనే రాజు ఉండేవాడు. ఇతను విష్ణుభిక్తుడు. ఒకనా దితడు నిద్రపోతుండగా కంఠాకేతువనే రాక్షసుడు చిరనిని ఆపహరించికొనిపోయి పాతాళలోకంలో బంధించాడు. రాజు శ్రీ మహావిష్ణువు నామం జపించాడు. ఆ మహాత్మ్యంతో ఆ రాక్షసుని చెరమండి విముక్తుడయి తనవలెనే రాక్షసునిచేత బంధింపబడిన ఒక విద్యాధర కన్యను చెరమండి విడిపించాడు. వా రిరువురు పరస్పరం ప్రేమించుకొని

దంపతులయినారు. కాని చిరకాలం వారికి సంతానం లేకపోయింది. ఆ దంపతులు నానా తీర్థములందు క్రుంకారు. విన్న ప్రకారనన్నీ చేశారు. చివరకు వారు వీరేశ్వరుని క్షేత్రంలో మహారథశ్రీయవ్రతం చేసి పుత్ర లాభం పొందగలిగినారు.

మలయజగంది కుమారుడు వీరుడను పేరు కలవాడు. తన పేర నొక లింగమును ప్రతిష్ఠించి, అర్పించి మోక్షమందగలిగాడు. ఆ కారణంచేత అక్కడి స్వామి వీరేశ్వరుడని పిలువబడినాడు. ఇక్కడి తీర్థమునకు వీరేశ్వరతీర్థమని పేరు కలిగింది. ఈ తీర్థంలో స్నానంచేస్తే పసు న్న తీర్థాలలో స్నానంచేసినట్లే కాగలదు.

మహేశ్వర తీర్థం, పావోదక తీర్థం, షీరాద్ధి తీర్థం, శంఖతీర్థం, చక్ర, పద్మ, గరుడ తీర్థములు వైకుంఠ నారద, ప్రహ్లాద, నరనారాయణ యజ్ఞవరాహ, లక్ష్మీనరసింహ, గోవింద, శేష, మహిషాసుర, బాణ, ప్రణవ, విశంగిలా, విలిప్పిలా తీర్థములు, నాగేశ్వర, కర్ణాడిత్య, భైరవ విదారణనృసింహ, సంచనద తీర్థములు భోగమోక్ష ప్రదములు. అన్నింటి శంఖతీర్థం మహాత్తరం. ఇలా విఖిల తీర్థములను, వాటి మహిమలను వివరించి కుమారుస్వామి అగస్త్య మునీంద్రా! నీ సందేహాలు ఇంకేవైనా ఉంటే అడగవలసిందన్నాడు.

దాని! తదు పార్వతీనందనా! మహాపాప వినాశకరమైన కాశీ క్షేత్రమందలి దివ్యలింగములను, తీర్థములను వాని వైభవమును వివరించి ఎంతో ఆనందం కల్గించావు. దుర్వాసేశ్వరుడని మహేశ్వరుడు పిలువ బడుటకు కారణం వివరించవలసిన దన్నాడు. దానికి కార్తికేయుడిలా చెప్పాడు.

దుర్వాసేశ్వర ప్రాదుర్భావం

ఒకప్పుడు దుర్వాసమహర్షి వకల దేశాలలో సంచరిస్తూ అవిముక్త సేమకు ఏతెంచాడు. కాశ్యంబునది పుష్కరపుట్టలలో క్రుంకురిచి విశ్వేశ్వరస్వామిని ఆర్పించినాడు. వారణాసి తపసికి ఎంతో అష్టాదం కూర్చింది. ఆ మహాశక్తికానంలో తపస్సు చేయవలెననే వంకర్చించాడు. వందల వంత్సరాలు గడిచినా ఏలనో విశ్వనాథుడు మాత్రం ప్రత్యక్షం కాలేదు. అత్రినందనుని ఓర్పు నశించింది. పైగా కోపిష్టగదా. నా అంతఃకాదు కళోరదీక్ష గైకొన్నా ఫలితం కల్గలేదు. ఈ అనందకానన వనాన్ని కోకవవంగా మారేటట్లు శపిస్తాను అని హుంకరించాడు. కాపం ఇవ్వటానికి కమండలంలోని జలం తీసుకొన్నాడు. ఇంతలో ఓపీదురాక్కా! రాశీ వయి అర్థి శపింప పూనుకొన్నావా ఏమి నీ అహంకారం! అన్న గంభీర కంఠం మోచి వివేచన చెప్పాయి. నేను, దుంధీ దుర్వాసుని ఎదిరించటానికి సిద్ధపడినాము. నందీశ్వర, చందీశ్వర, కుంభోదర, అగ్నిజిహ్వలు ధమధమరుకా నాదాలతో దిక్కులు ఏక్కటిలేటట్లు బయలుదేరారు. దరిచే క్రక్కడలింది. అందరి రోషకషాయిత నేత్రములనుండి విస్ఫులింగాలు రాలు తున్నాయి. గదాదీశ్వరుల అర్పాటానికి జలదులేడు క్షోభించాయి. శ్రోవో ద్దీపితములతో అంతకాంతకుడు ఎట్టఎదుట నిలువగానే దుర్వాసుడు శర్వాణీవతికి నమస్కరించాడు. తలవకార, ఛాందోగ్య ముండకశ్వేతా శ్వరరాది ఉపవిషద్రావ పూరితములైన స్తోత్రములతో శంకరుని ప్రస్తు తించాడు. త త్తమలభుదగు పరమేశ్వరుడు ప్రత్యక్షమై కోరిన వరము లిచ్చి అంతర్హుడైనాడు. బాగీరధీ తీరంలో అతడు త త్తతో ప్రతిష్ఠించిన లింగమే దుర్వాసేశ్వరుడు. ఈ దివ్య ప్రదేశానికి కొంది దూరంలోనే విశ్వకర్మ నామాంకమైనది మహావలప్రదమైనది మరియొక లింగంఉంది.

త్వస్థ ప్రజాపతికి విశ్వకర్మ అనే పుత్రుడున్నాడు. అతడు విద్యార్జన చేయఁదలచి గురువునవద్ద ఏకాగ్రతతో, విద్యాభ్యాసం చేస్తున్నాడు. కాలగమనంలో పరాకాలం ఏతెంచింది. కారణమేమో అ సంవత్సరం మేఘములు కుండపోతగా వర్షించాయి. గురువు శిష్యుని పిలిచి నాయనా ! నీవు త్వస్థ ప్రజాపతి పుత్రుడవుగదా వర్షానికి దెబ్బతిన్నది ఇల్లు నిర్మించి యిమ్మున్నాడు. గురువత్ని ఆ బాలుని పిలిచి బాబూ శీతమునుండి రక్షించు కొనటానికి తగిన పట్టం ఒకటి రచియింపుమని కోరింది. గురువుత్రుడు తనకు పాదుకలు నిర్మించియిమ్మున్నాడు. గురుపుత్రి వజ్రాయుధాన్ని కూషతాయ కావదెనని కోరింది. విశ్వకర్మ వారు అదిగినవన్ని తెచ్చి యిస్తానని చెప్పి అందరికి నమస్కరించి వెదరినాడు. ఏకాంత ప్రదేశానికి అనేక విచార యోచించాడు. చైవయోగంచేత ఒక దివ్య పురుషుడవటికి వచ్చి లతని చింతకు కారణం అడిగాడు. విశ్వకర్మ సర్వం ఆతనికి నివేదించాడు. అతడు చిరునవ్వు నవ్వి నాయనా ! నీవు కాశీకి విహుపాశుని ప్రార్థింపుమని ఉపదేశించాడు. విశ్వకర్మ వారణాసికి విశ్వలభక్తితో గౌరీపతి నర్పించాడు. అతడు అనుగ్రహించి సర్వ దాతువులకు, దారువులకు, శిలలకు, రత్నములకు, వస్తుములకు, సర్వ చక్రములకు అతడు కర్త అయ్యేట్లు వర మొసంగినాడు. పిమ్మట విశ్వర్మ గురువు గురువత్ని గురుపుత్ర పుత్రుల కోరికలను తీర్చగల్గినాడు. ఆ వరము కారణంగా విశ్వోపకారు డయినాడు. అతడు వ్రత స్థించిన లింగము విశ్వసర్వేశ్వరుడుగా ప్రసిద్ధికెక్కింది. కుంభవంశవాః ఇంక నకల కల్మషహరమైన గాధతోగూడిన దక్షేశ్వర ప్రాచుర్యానం వివరిస్తాను విను.

దక్షశ్వర ప్రాదుర్భావం

తొల్లి ఒకనాడు పరమేశ్వరుడు తైలానంలో విందు కొలుపున్నాడు. నాటి సతకు పద్మసంతపుడు, పుండరీకాక్షుడు, దేవేంద్రాది దిక్పాలకులు సప్తముపులు, యక్షకిన్నర, కింపురుషాది దేవగణాలు, పాతాళ వాసులయిన నాగులు విచ్చేసారు. కొంతవడి వినోద కాలక్షేపము లయిన పిమ్మట దేవతలంతా తమతమ లోకాలకు ప్రయాణమైనారు. వీరిగతుడు పల్లవారివి సమచిత ప్రకారం గొరవించి సాగనంపినాడు. ఆ సందర్భంలో అతడు తన మామమైన దక్షప్రజాపతిని మరచినాడు. ఆ అవిజ్ఞత దిశ నకు కోప కారణమైంది.

దక్షుడు నహంకారానే అహంకారం గలవాడు. స్వగృహం చేరినతర్వాత గూడ యాద్యభిక్షముగ జరిగిన ఆ సంచుటన అతనికి మరపుకు రాలేదు. మనస్సులో అభిమానం మాత్సర్యం దీనదీనాభివృద్ధి చెందింది. " నేను బిడ్డవిచ్చిన మామనుగదా! అందునా బ్రహ్మహింసన పుత్రుడను. దేవతలంతా నాకు నమస్కరిస్తారు. అంతటివానిని యోగక్షేమాలు విచారించి తగినట్లు గొరవించవలదా! ఏమీ ఈతని గర్వం; అసలు ఈతనికి నేనెట్లు హుతుడు విచ్చినాను : ఇతని పంకమేది : కులమేది : గోత్రమేది! ఏ దేశం వాడు : వృషభ వాహనుడట. ఎన్నడో విషము తిన్నారట; ఇదా ఈతని గొప్పతనం. ఒకవంక తపసిగా మేషం, మరొకవంక చేతిలో ఆముఠం ధరిస్తాడు. వల్లకాటిలో వినాసం. భార్యతో గృహస్థ దర్శనం. నే నెంత మందమరి నైనాను; ఇతడు పురుషుడా ! అర్థశరీరం స్త్రీ. పోనీ స్త్రీ అంటామా గడ్డముంది. గురుకు తెలియని కారణమంచి తిన్నాడు కనుక బాలుడు కాదు తరుణుడుగాడు. వీనికి జలామరణములు లేవే! మరి వృద్ధుడెట్లవుతాడు : కల్పాంతంలో బ్రహ్మకులను సంహారం

చేసికూడ సాతకి కాడట. ఈతని వృత్తాంతం తెలిపిన వాడెవడు ? ఆహా : పేదవారైనా అల్లుండ్రకు అయిక ఎక్కువ. అత్త మామలపై అవరాధ ములు మోపటం భార్యను నిందించటం అల్లుండ్రకు సహజమే! అట్లని నా వంటివాడు అల్లుని అవగుజాలను సహింపగలదా ? ఒక్క రో హి జి యందు అనురాగం ఎక్కువ చూపి పక్షపాతముగ వ్యవహరించినాడనే గదా చంద్రుని శపించాను. తల్లిదండ్రుల అడుపులో పెరగనివాడు తిరు వరి ఎదుటివానిని తనను తెలివికొనలేడు. సమర్థుడైన నావంటివాడు వారికి తగినబుద్ధి చెప్పవలసిందే. సమస్త దేవతా బృందంఎదుట వన్నెలా ఆవమానించాడో నేను ఆదే విధంగా చేస్తాను. ఒకయజ్ఞం కల్పించి తనను తీరస్కరిస్తాను అని ఆలోచన చేశాడు.

దక్షదేవి సామాన్యుడా! సంకల్పించినదే తరువాయి. యజ్ఞ సంఘాలాట నమకూర్చాడు. దేవతలకెల్ల ఆహ్వానాలు పంపాడు.

పురుషోత్తముడు ఉపద్రష్టగా, మరీచి, అత్రి, భరద్వా జాదులయిన బ్రహ్మర్షులు ఋత్విజాలుగా, బృహస్పతి అచార్యుడుగా, భిగుడు, పూషుడు మొదలయిన నారంతా సదస్యులుగా ఏర్పాటు జరిగియి. అల్లుండ్రయిన ధర్మపు, చంద్రుడు, కశ్యపుడు మామకు సహాయం చేస్తున్నారు. కామ దేనువుహవిస్సు. కల్పవృక్షం సమిధలు, కుశలు, విశ్వకర్మ ఆవసర మైన పాత్రలు సమకూర్చసాగారు. భార్యయైన శతరూపాదేవితోకూడి దక్షుడు యజ్ఞదీక్ష గైకొన్నాడు. ఇన్ని యొనర్చినాడుకాని దక్షుడు మాతృవ్యంతో మహేశ్వరునకు కబురైన పంపలేడు. చివరకు కుమార్తె పశీదేవినికూడ ఆహ్వానింపలేడు.

యాగసభనిండుగ ఉంది. పరమమహేశ్వరుడైన దధీచి దక్షుని అవలోచితకాంక్షం తెలిసికొన్నాడు. వహింపలేకపోయాడు. వభామధ్యంలో

నిలిచి మేఘగంధీరవ్యరంతో ఇలా అన్నాడు.

ఈ యజ్ఞంయొక్క ప్రాథమం ఎంతో బాగుంది. వరమృతీదేవి స్తోత్రం పాఠములు చదువుతున్నది. బృహస్పతి ఆచార్యపీఠం ఆదివసించాడు. కర్మకాండ విడుదలైన తగుడు బ్రహ్మవదం ఆలంకరించాడు. లక్ష్మి అంతఃపుర స్త్రీలకు ఆలంకారాలు చేస్తున్నది. సాధ్వీకతహివతోహుడి దీక్షగైకొన్నావు నీవు. దక్ష: ఒక్క పరమశివుని ఆహ్వానించకపోవటం తప్ప వర్వంపమంజవంగా ఉంది. దవీచికంఠం రుద్రమౌతున్నది. ఆవేళం పెరుగుతున్నది.

దక్షినకు తోచకున్న విష్ణుమూర్తయినా చెప్పవలదా? శివుడు రానపుడు తానీయజ్ఞానికిరానటం తగునా? చంద్రమౌళికి ఎడమభాగం విష్ణువని కుడిభాగం చతుర్ముఖుడని పెద్దలంటారుగదా! అట్టి మహాత్ముని యజ్ఞానికి నిలిపింపవలదా? ఈ కుడేరునకేమి వచ్చింది? పరమేశ్వరుడు తన చెలికాడుకాదా? ముక్కంటికి మూడవకన్నుగాదా ఈ అగ్నిహోత్రుడు? వ్యామతేకుని శిరోపుష్పంకాదా నిర్వాగ్యుడైన ఈ చంద్రుడు? ఈశ్వరి సేవకులకు సేవకుడే మతీలేవి ఈ ఇంద్రుడు. పరమశివుని ఆహ్వానించని యజ్ఞానికి ఏమనివచ్చారు? రుద్రుడు కన్నెర్రచేసినసూత్రాన ఈ పుణ్య పురుషుని ఇల్లాండ్ర మంగళసూత్రాలు పుటుక్కుమననా? వక్షాసూతంవింటి త్రికూలి ఎడమకూలి మడమకాకు అప్పుడే మరచిపోయినాదా ఈ యజ్ఞుడు! ఆయనను పెరిబెట్టిన యాగానికి వచ్చారు.

శ్వేతాశ్వరహోపనిషత్తున హరుడేదోక్త అతడే దోగ్ధం అతడే ప్రేరితము అని చెప్పబడలేదా? పరమాణువు మొదలు ఆకాశంవరకు వస్తు వ్రజగత్తుకు వృష్టిస్థితి రయకారుడు అతడుకాదా? దక్షప్రజాపతి! నా మాటవిను. ఇప్పుడయినా క్రతువుడును నిలిపిండు. అప్రహీనమైత వాక్యం,

కర్మహీనమైన శరీరం, పతిలేని స్త్రీ, పేరు లభింపని ప్రదేశం, పుత్రులులేని దాంపత్యం, స్త్రీహీనమైన సౌఖ్యసంపద, మంత్రిహీనమైనరాజ్యం, దాన హీనమైనసంపద, దర్శహీనమైన సంధ్యావందనం, తిలహీనమైన తర్పణం, హవిస్సీనమైన యజ్ఞం, శివహీనమైనకర్మలు, విరర్థకాలు. బ్రాహ్మణుడను నీశ్రేయస్సు కోరినవాడను. బోగికంకణువి వెంటనే పిలిపించు అన్నాడు.

అమాటలు విన్నగానే దక్షునిరోషం ఇనుమడించింది. ఇంత విందు సభలో తనకు బుద్ధిగరపెడివాడా ఇతడు! అతనికి ఒడలుతెలియలేదు. కోపంతోఉన్నవానికి వివేకంఉంటుందా? వెనుకముందు చూడక ఈ విపుని బయటకు నెట్టివేయండి అని కేకలువేశాడు.

దక్ష! ఆహంకారంతో ఉన్ననీవు దీవిఫలితం సర్వరమే అనుభవిస్తావు. అని దదీది తనకుతానై నఖినుంచి వెడలిపోయాడు. వెంటనే దుర్వాసుడు, ఉదంతుడు వామదేవుడు మొదలయిన మహేశ్వరులు సభనుంచి విష్కృ ఘించారు. ఈరథన ప్రారంభంకాగానే బ్రహ్మ సత్యలోకానికి వెడలి పోయాడు.

తన తండ్రి యజ్ఞపృథ్వాతం సతీదేవి నారదునివలన విన్నది. తండ్రికి బుద్ధిగరివ దలచి కైలాసంనుండి బయలుదేరింది. నీలగళుడు ఆమెను వారించాడు. కాని పుట్టింటిపై గల ప్రేమ ఆమెను పతియాజ్ఞమ కూడ మీరున్నట్లు చేసింది. ఇది స్త్రీలందరికీ నహజమే.

సతీదేవి యాగమంటసం ప్రవేశించింది. ఆమెను చూడగానే నమస్త దేవతలు నమస్కరించారు. ఆ జగజ్జనని ఎవరిని వర్కారెవక నేరుగా యాగవేదికక కేగి ప్రక్కనున్న సింహాసనంపై కూర్చున్నది. దక్షప్రజా పతి ఆమెను చూచి ముఖం చిట్లించినారు. అయినా కొంత నీర్బురించుకొని కుమార్తెతో అమ్మా! నీవు వచ్చినావు చాలు. పితృవననంచారుడు

ఆమంగళకరుడని తెలియక విచ్చిచ్చినాము. ఈ పథలో ఉన్న మనవారందరిని చూడు. రత్నభూషణాలతో ఎంత చక్కగ ఉన్నారో. తన టాపంతన బాగానికి తోడు అహంకారంకూడ. గర్వంతో నావంతైన చూడలేదు. నా అల్లంర్రలో తానేపాటివాడు; ఆతడు రావిలోటు లేదు. నమయానికి వీవు రావటం సంతోషం అన్నాడు.

తండ్రిమీదికి రావడం కంటే ముందే ముడిచింది. ఆనేకం కట్టలు తెంచుకొన్నది. తండ్రి! ఏమి నీ వివేకం. ఎంత బాగున్నది. నీ పిలుపుకు హవిస్సుకు పరమేశ్వరుడు ఆరాటపడుతున్నాడా? నీ పెద్దబోతలకు ఆకించి యీ సంతర్పణలో మృష్టాన్నం అరగించిపోవటానికి వచ్చినానని అనుకొన్నావా? కండ్లు కానక ఎందుకు పరమేశ్వర బ్రోహం చేస్తావు? అని బుద్ధిగరవీ నీకు హితబోధ చేయటానికై వచ్చాను. శివుడే బోధిస్తా. నమస్తే పలాన్ని ఇచ్చేవాడు. పర్యమూ ఆతడే. ఆతడే కాశ్వితుడు. ఆ మహాత్ముని వెలిబెట్టిన క్రియలు ఫలవంతం కావు. అవేకంతో ఎందు కింత వెర్రివాడ వయినావు?

వేదమంత్రగోచరుడే ఆతడు. శంకరుడేగదా సమస్తభూతకోటి ఆత్మసంస్థితమైన తేజం. విష్ణుబ్రహ్మాది సమస్త సురగణకోటికీ మణి ప్రకాశిరాజితపాడుడే! ప్రజవనాదంతో జగత్తును సృజించి, పాలించి ప్రళయకాండవనాదంతో రయింపచేసే మహాశక్తి నేనున్నాడే. తనకై లిమ్మునే విల్లుగా చేసి త్రిపురాసుర సంహార మొనర్చిన యద్రుడే ఆతడు. ధమరుకానివాడ విద్యంవక కరాళమృత్యు గర్భురైన మృత్యుం జయుడే కాలగతుడు. జనబా! నీకెలా అపడుగా కప్పించారయ్యా! ఆ ముక్కంటి సూడవ కన్నెర్రబడిన జలధివనపర్వత దుగ్గములతో విందిన ఆజాండం నీరైపోయే దుస్థితి సంతవిస్తోందిగదా. ఏమిచంద్రా! ఏమి

బృహన్నతిః ఏమి పై క్వావరాః మీరైనా ఇదికూడదని వల్కలకమౌనం వహించారు. దీని వరిజామం ఎంత భయంకరంగా ఉంటుందో ఈహంస లేదా ఏమి దుర్గతిపొందనున్నారో గదా అనిపర్కి రుద్రాణ్ ఒక్కక్షణం కండ్లుమూసింది.

క్షణంలో కాటిబొటనప్రేరిమండి అగ్నిజనించింది. అది పాదములుకడ నుండి పైకివస్తున్నది మొదలు ఆమె పాదములపారాణిగా, కటి ప్రదేశమున బంగారు మొలనూలుగా, పావటమీది పింఛూర రజంవలె యౌగమంటవంలో ప్రకాశిస్తున్నది, బంధువులంతా హాహాకారాలు చేస్తున్నారు. దేవతలు మునులు అయ్యో! అయ్యో! అంటూ ఏమి చేయుటకు తోచక చేతులు పిసికి కొంటున్నారు. ఋత్విక్కులు మ్రూన్పడి చూస్తున్నారు. శతరూపాదేవి నిశ్చేష్టతయినది. రెప్పపాటుకాలంలో అగ్నిభగ్గుమన్నది. భవానియోగగ్నిలో భస్మమైనది.

సతీదేవి వెంటవచ్చిన గణాదివతులు ఈ మోరంచూచి దుఃఖిస్తూ, ఆక్రోషిస్తూ అతివేగంగా పరువెత్తిపోయి కంకడునకీవాల్లి విన్నవించారు.

గణాదివతుల మాటలు చెవినిపడెనోలేదో కవులు మహాకాల రుద్రుడయినాడు. కనుబొమలు ముడిపైచి రోషాగ్ని వెలిగిక్కినాడ. అంతలోనే ఒక మహాతేజస్సు వెలువడింది. దానిలోనుండి భయంకరా కారుడయిన ఒక దీప్యపురుషుడు ఆవిర్భవించాడు. రుద్రునితో దేవాః పదనగహ్వరం తెరచి బ్రహ్మాండభాండం మ్రుంగివేసేదాః కాలదండంతో పర్వతాలన్నీ పిండిపిండిగా చేయమంటారాః ఆదేశమని వేయవలములు శిరిలమయ్యేటట్లు మడమలచే శాదించేదాః దీక్కుంట్నీ నాశనవలరాలచే దీర్చివేసేదాః ఏమిఅట్లు అవి నమస్కరించి భుజాలు అస్సారించాడు. అ ధ్వనికే సత్తనముద్రలు మూర్ఛిల్లినాయి.

దుద్రుడు అతని రోద్రరసోదేహానికి పంతుష్టివడి భద్రా! వీరభద్ర నామంధరించు. తక్షణంబోయి దాక్షయజ్ఞ ప్రాణవరిత్యాగానికి హేతువైన ఆదక్షిణి అధ్వరం విధ్వంసంకావించిరా. ప్రమథవిలాసాన్ని వీతో కదలి రాగలవు అనగానే మహాప్రసాదమవి వీరభద్రుడు విరూపాక్షవక్త ప్రదక్షిణం కావించాడు. నమస్తపారిష ద్యోధగణాలు జ య జ య రావాంతో అనుకరిస్తూరాగా ఆక్షిణ్యోదంతో దక్షిణదిశగా వయవించాడు.

విమిషకాలంలో ప్రమథగణాలతో వీరభద్రుడు దక్షిణి యాగస్థలానికి విచ్చేళాడు. ప్రమథులు యజ్ఞమంటనం ప్రవేశించి యజ్ఞకుండాలు పూడ్చి వేళారు. మంటపాలు వదగొట్టారు. యాగస్థలంలాది విరిచివేళారు. కొందరు నేతులుత్రావినారు. పిండివంటకములను కొందరు మ్రింగినారు. కొందరు బింద్లను విరుగదవ్వినారు. వారి ఆర్పాటంచూచి ఋత్విజాలు, వధానదులు కకావికలయినారు. శంభువుత్రువి ఆకారదర్శన మాత్రంచేతనే దేవతలు గుండెలు తడబడి ప్రాణాలు అరచేతపెట్టుకొని వరుగులు పెట్టినారు.

వీరభద్రుడు దేవతాముఖ్యులను తాకినాడు. అతనిపైకి వజ్రమెత్తిన దేవేంద్రునిహస్తం స్థంభించింది. వెన్నుడు ప్రయోగించిన చక్రాన్ని వీర భద్రుడు చక్కిలంవలె నమలివై చినాడు ఒక్క చెంపపెట్టుతో సూర్యుని పండ్లులాది క్రిందపడినవి. ముత్యపుచిప్పనుంచి ముత్యాన్నిరాల్చినట్లు లిగుని రెండుగ్రుడ్లు పెరికివేళాడు వీరుడు. యజ్ఞమృగం శరం ఒక్కప్రేటుతో నరకినాడు. తపశంద్రీ నామంధరించినారవి తలచినాడేమో! ఏకాదశ దుద్రులను మాత్రం హింసించక విడిచినాడు. శ్రాద్ధదేవుని మమళంలో తలక్రిందుగ వ్రేలాడదీసినాడు. కుడేరుని ముఖముమోదినాడు. లేళమాత్రమంత కరుణ లేక అర్యముని రెండుచేతులు వరకిపై చినాడు. చంద్రుని క్రిందవదలై చి మడమంతో మట్టినాడు. ఆ శాకుండుల మచ్చయే నేటికి శిశాంశునిలో

కన్పిస్తుంది. దేవతలు ఎక్కడివారక్కడ పంచదంగాలమై పారిపోయినారు. దేవేంద్రుడు దూరంగాపోయి నెమలి ఆకృతి ధరించి వీరభద్రుని విజృంభణాన్ని తిలకిస్తున్నాడు.

దక్షుని చూడగానే వీరభద్రుడు మహోగ్రుడయినాడు. త్రోధంతో ఓసీ! ఈశ్వరద్రోహీ! నీ గర్వాంధకారపాపకర్మం మూలాన ఎందరు మరణించారో చూడు. నీపుకూడ వారివద్దకే పోమ్మని దక్షుని తల తెగ ప్రేసినాడు.

అనంతరం బ్రహ్మ అక్కడి కేగుచెంచి సమాశ్వాసవచనాలతో వీరభద్రుని కాంతింపచేసినాడు. తిన్నగా బ్రహ్మ వెనుకగా వచ్చి దేవతలంతా ఆయవకు ప్రణమిల్లాడు. నీలకంఠసూతి కాంతించి సురల శరీరాలపై కలిగిన వ్రతాలు పోవునట్లు చేశాడు. శతరూపాదేవి పతిభక్ష వేడుకొన్నది, భద్రుడు మేకతలను చెచ్చి అతికించి దక్షుని బ్రతికించినాడు. గర్వం తూలిన దక్షుడు మనుమని ఆజ్ఞను గైకొని శివద్రోహపాపం పోగొట్టుకొనడానికి కాశీలో తపస్సు చేసి పరమేశ్వరినిగాన్ని ప్రతిష్ఠించాడు. అదియే దక్షేశ్వరలింగం.

దగ్ధమైన నశీదేవి తిరిగి హిమవంతునకు పుత్రికగా జన్మించింది. తపస్సుచేసి పరమేశ్వరుని మెప్పించి ఆయన అర్ధాంగి అయినది. 'అంబకు పుట్టిల్లు మంచుమం. అత్తవారిల్లు కాశీ. సాంబళిపునకు పుట్టిల్లు కాశీ. శ్వకుర గృహం శ్వేతతైలము.

ఇలా వివరించి కుమారస్వామి అగస్త్యమహర్షిని ఇంక వ్యాసేశ్వరుని ఆవిర్భావం వినుచున్నారు.

వ్యాసేశ్వర ఆవిర్భావం

ఒకప్పుడు వ్యాసుడు భూమిలోని సమస్త తీర్థాలు సేవించాడు. వెంట శిష్యులును ఉన్నారు. వ్యాసుడు కాశీక్షేత్రానికి చేరాడు. కాశీలోని పంచనదతీర్థంలో స్నానంచేసి నిత్యం శ్రీమహావిష్ణువును అర్చించి వైష్ణవ భక్తి ప్రబోధం చేసేవాడు. విష్ణునే సత్యమైన దేవుడు. పేదవూరాణాదు ఇతిహాస నిర్మలాత్మం సత్యం. ముమ్మాటికి విష్ణునే వైవం. కేశవునికంటె పరదైవం లేదు. పేదకాస్త్రాలకు మించిన జ్ఞానం లేదు అని ఒకనాడు విశ్వేశ్వరమందిరద్వారంవద్ద ఎలుగెత్తి చాట సాగినాడు.

అదివిని నంది ఒకనాడు వ్యాసభట్టాచార్యు! ఏదీ ఏమని నీ ప్రబోధం అనినాడు. బాదరాయణుడు ఏదో పల్కుబోయినాడు. కాని మాట పెగల లేదు. చేతితో ఏదియో సంక్షిప్తము చేయబోవ హస్తం స్థంభించింది. వ్యాసుని శిష్యులు అది చూచి నివ్వెరపడినారు. వ్యాసున కేమియు తోచక జనార్దనుని మనస్సులో దాగించాడు.

విష్ణువు ప్రత్యక్షమై సాత్యవతేయా! జుప్తిమంటుడవే! ఇలాటి అపరాధం ఎందుకు చేశావు? అని మందలించి నందితో, నంది కేశ్వరా! నాకు ప్రియంగా ఇతనిని కరుణాదృష్టితో చూడవలసింది అన్నాడు. శిలాద తనయుడు విష్ణువుమాటను మన్నించాడు. వ్యాసుడు యదాస్థితిని పొంది వరమేశ్వరుని స్తుతించి తనపేర వ్యాసేశ్వరలింగం వ్రతస్థించాడు.

అమాటలువిన్న అగస్త్యుడు షణ్ముఖా! వ్యాసుడు వరమేశ్వరలింగ ప్రతిష్ఠయొనర్చి ఈశ్వరుని ఆరాధించచేసాడుగదా. ఏకారణంచేత కోపాన్ని జయించలేక కాశీపురాన్ని శపింపపూనుకొన్నాడు. వివరంగా చెప్పవలసిందన్నాడు. దానికి కార్తికేయుడు మహాముని! ఏకావిషయం వివరిస్తానని చెప్పసాగాడు.

వ్యాసుడు వేలమంది శిష్యులతో అనందకాననవనంలో నివసించాడు. వారంతా విత్యం భాగీరథీస్నానానంతరం సంధ్యాకృత్యం తీర్చేవాడు. వ్యాసుడు శివధర్మాన్ని ఉపదేశించేవాడు. మధ్యాహ్నవేళ వ్యాసుడు శిష్యులు మడుకర వృత్తితో ఆకలితీర్చుకొనేవారు. ఇలా చాలకాలం కాశీలోఉన్నాడు. ఒకనాడు పికాలాక్షిదేవితో ఈశ్వరుడు వ్యాసునిచిత్త సరీక్షింపవలసిందన్నాడు. ఆమె మనస్సులో ఏదో సంకల్పించింది.

కృష్ణద్వైపాయనుడు ఒకనాడు యదావిధి విత్యనైమిత్తిక కార్యములు తీర్చి మడుకరమునకు బయలుదేరాడు. శిష్యులు చేతులలో కుట్టిన మోడుగాకు విత్తరులు కామరపత్రములు ధరించి వెంటవస్తున్నారు. ఎండ తీక్షణంగాఉంది. కాళ్ళు బొబ్బలెక్కసాగినవి. శిష్యులు నలువంకలకు వెళ్ళారు. కానొకపిడికేగినాడు. అత్యాశ్చర్యకరమైన సంఘటన జరిగింది. ఎవరికీ భిక్షలభింపలేదు. వండుతున్నానని ఒకామె. మరలరమ్మని ఒక నతీమణి, నేడు పీలుగాదని మరియొకపురంధ్రి పలికినారు. అసలు తలుపులే తీయలేదు ఒక తన్వి. తిరిగి తిరిగి వ్యాసుడు మఠానికి చేరినాడు. వెనుక శిష్యులుగూడ వట్టిచేతులతో తిరిగివచ్చారు. వారి వదనాలుచూచి ద్వైపాయనుడు శిష్యులారా! మీకు భిక్షదొరికిందా! నాకువలెనే భూన్యమైనదా! మీ ముఖాలుచూస్తే ఈవల్లకాటిలో ఆహారం దొరికినట్లులేదే! అన్నాడు.

స్వామీ! మాస్థితి ఏమని విన్నవిస్తాం. ఒకఇంట్లో సూతకమన్నారు. మరొకయింట దుర్బిక్షదోషమన్నారు. ఒకగృహంలో ఎవరో మృతి చెందారు. ఒకయింట రాజభటులు దండుగలు పుచ్చుకొన్నారని వాపోయినారు. ఒకఇల్లు తగులబడింది. ఒకఇంట పితృకార్యం అన్నారు. మరొకచోట పైలసోకిందన్నారు. ఒకఇంట్లో వేల్పులకు వివేదన కాలేదన్నారు. ఒకచోట ఇంకా ప్రొద్దుపోవలేనన్నారు. ఇదేమి పాపం

స్వామీ! ఒక్కగృహంలోకూడ భిక్ష తీసుకొనుదవి అన్నవారు లేరు. ఇంక కాలంనుంచి కాశీలోఉన్నాం ఈవిధంగా ఎప్పుడయినా జరిగిందా?

కుతవకాలంలో బ్రాహ్మణ గృహాల ముంగిళ్ళలో గోమయంతో అలికి ముగ్గులుతీర్చి అతిథినక్కడ నిలిపి పాదాలుకడిగి పుష్పములతో పూజించేవారు బంగారువళ్ళెములో అన్నముంచి అక్షరించి పాయసం అపూపాలతోనహు ఎంతోరక్తితో నమర్పించేవారు. నేడుదయాన లేచినపుడు ఎవ్వరిమొగం చూచామోగాని ఏ పుణ్యాంగనా భిక్ష దయసేయలేదు. పురుషార్థాలకు పుట్టినిల్లయిన వారణాసిలో భిక్ష చొరకకపోవటానికి కారణం ఏమిదో? ఏమిటీదువాటిల్లినదో విచారించిరమ్మని వ్యాసుడు శిష్యులతో అన్నాడు.

సుమంతుడు కైమివి, మొదలయిన వారంతా తిరిగితిరిగి కాలిజం తెలియక కాళ్ళిడ్చుకొంటూ మఠానికిచేరారు. గురుపునకు నమస్కరించి ఇలా అన్నారు.

నారాయణావతారా! బాదరాయణా! పుణ్యాశ్శులెందరో శ్రాద్ధాలో నివసిస్తుంటే ఈ వట్టణానికి ఏమి ఇక్కడ్లు కలుగుతుంది. విశ్వేశ్వరుడు, గంగ, డుంకి, రోలార్కుడు, కేశవాదిదేవతలు తమవంటి పురాణపురుషులు ఉన్న పవిత్రప్రదేశంగదా! నానావిధ భూషణాలతో కరుణాపూరిత పెద్ద ముత్తయిదువ అయిన అన్నపూర్ణదేవి మద్యాహ్నానమయాన అమృతాన్నం పంపింతుందంటారుగదా. మనకు మాత్రమే భిక్షకరివయింది. ఇదిహేనం పూర్వజన్మలోచేసిన కర్మఫలంకావలె. అనందవనంలోని వారంతా శంకరుని అంతటి మహావీరులే. పురణానమని అనుమతిలేక కాశీలో కలిప్రసేకిస్తుందా? శేషునిపంజీవాడు అర్ధరాత్రంలో పాతాళమందివచ్చి వీధికోపచార పడులతో

పూడించివేళ్ళ పవిత్రప్రదేశం. ఇదిమన ప్రార్థనకు సుమా! అని వాపోయారు.

వ్యాసుడువారితో నాయనలారా! సంధ్యాసమయం కావస్తున్నది. నేటికి దోషనంమీద ఆశలుడిగి ఉపవాసం ఉండాలి. రేపు ప్రయత్నం చేదామన్నాడు సంధ్యాకృత్యములు తీర్చి కడుపులు నిండుగ వీరుత్రావి వారా రాత్రికి నిశ్రమించారు.

ఆరాత్రి ఎడ్లోగిడిపి శిష్యులు మరునాడు బ్రాహ్మముహూర్తంలో మేల్కొని నిత్యకృత్యములు తీర్చుకొన్నారు. మధ్యాహ్న సమయానికి మరల భిక్షు బయలుదేరినారు. క్రిందిటిరోజు జరిగినట్లే అనాడును జరిగింది. ద్వైపాయనుడు శిష్యులు ఈవిధంగా ఏడుదినములు నిత్రుపవాసం చేశారు. ఎనిమదవనాడుకూడభిక్షవారకపోవటంతో వ్యాసునిలోని ఓర్పు నశించింది. క్రోధమిస్తుమొట్టింది. చేతిలోని విశ్వాపాత్రను నటనడివీధిలో ముక్కలగు నట్లు నినతికొట్టినాడు. వారణాసిలోనివారికి ధనమదం, విద్యామదం, మోక్షలక్ష్యిని పొందగలమనే సుదం ముదిరింది. కాపుననే అతిథి అభ్యాగతపూజ నశించింది. ఇందరు బ్రాహ్మణులు లుండి నాయంతటివాని నిట్లు అవమానపరచారు. కాపంతోగాని వీరోగ్భవం నశింపదు అని కాశిలో మూడుతరముల వరకు విద్య, ధనం, మోక్షప్రాప్తి లేకుండుగాక అని శపింప దలచుకొని వ్యాసుడు కమండలంలోని జలాన్ని చేతిలోకి తీసుకున్నాడు.

ఇంతలో 'ఓయీ భ్రావసీ! కాపంపెట్టక ఇటురా. మీకు భిక్ష సిద్ధంగా ఉంది' అన్నమాటలు నినిసించాయి. అనునయంగానేఉన్నా ఆశులులలో కొంచెం అధికారం ధ్వనిస్తున్నది. వ్యాసుడు ఆ పైపు చూచాడు. ఒక నడివయస్కురాలు ముత్తయిజువ దివ్యమైన ముఖతేజంతో నిలువబడి

యింది. మంత్రాదీనమైన భుజంగంవలె రోజాతూ వ్యామ దామెయిన్న చోటికి వెళ్ళాడు. ఆమెను దర్శించగానే ఆయనలోది కోపం మండువలె కరగిపోయింది. ఆ నవరూపం అటువంటిది. నలుబదేండ్లకు పైబడి యుందవచ్చు. కేశములు తిలకండుల న్యాయంగా ఉన్నాయి. మంద హాసంతో కూడిన ప్రవన్నవదనం. జీలుగు బంగరుబిండుల చీర ధరించినది.

నమిసానికి వచ్చిన వ్యాసునితో ఆమె, ఏమియ్యా! చూడటోలే గొప్ప ఋషీశ్వరునివలె కనబడుతున్నావు. గొంతులవరకు మధురాన్నం చొరకలేదని అంగలారుస్తున్నావు. ఆదవిలో చొరికిన కంచమూలాయి, శిలించయములు, నీవారధావ్యం రాయలు గడ్డలు తినే రాసములు ఎంత ప్రకాంతంగా ఉంటారు? వారేమీ పీకంటే తక్కువవారు గాదు. వ్యాస మహాత్మా! ఉన్న ఊరు కన్నతల్లి ఒక్కదేగదా! పుణ్యగుణరాశి కాకిపై ఆరిగినావేమియ్యా? నారదాసి పరమేశ్వరునకు అతిప్రియమైన అర్థాంగి అవి నీ వెరుగవా? వేదాలు విభజించినవారవే! ఏయి కాళిలో సామవేదం, ఇరుపచొక్కా కాళిలో ఋగ్వేదం, సూర్యాక్కాళిలో యజుర్వేదం, రోమ్మిదికాళిలో అధర్వణవేదం కాళిలో ఉంటాయని పీకు తెలియదా? పీ కొక్కనికి ఒక్కలేని బారణంగా కాళినే శపించటానికి పూనుకొంటావా? అవునులే. బ్రాహ్మణుడవు నీ వేమన్న చెల్లకుండ్రి. ఆకటితో ఆలమటిస్తున్న నీతో ఇప్పుడు మాదిలాడరాదు. వైశ్ణవదేవం తీర్చి నాథర్త పీదంగాఉన్నారు. అతిప్రివక్రవ లేమిందా అతదారగింపడు నత్వరంగా గంగలో స్నానమొనర్చి త్వరగారావయ్యా. మహాత్మా జాప్యం ఆయితే నాథర్త ఓర్పుకొనలేదు అన్నది. వ్యాసుని విశ్లేషిస్తున్నాడు. అప్రయత్నంగా ఆమెకు నమస్కరించాడు.

ఆమెతో అమ్మా నీవెవ్వరు? ఇంతకు ముందెవ్వరు ఈ పట్టణంలో

చూడలేదే! నీనందర్శన మాత్రంచేతనే ఏదోకాంతి లభిస్తున్నది. నీవు భూమికి దిగివచ్చిన చంద్రకళవా; కాదు నన్ను రక్షించటానికి వచ్చిన భాగ్యదేవతవలె ఉన్నావు. కాక తైవల్యలక్ష్మివో; స్త్రీరూపం ధరించిన వారణాసివో, లేక కాశీనికాలాక్షిదేవివి నీవో; అన్నాడు.

ఆమాటలకు ఆమెనవ్వుకొని నేను నాస్వరూపం వివరిస్తుంటే నీవు ఊకొట్టుతుంటే ఇద్దెకాలం గడచిపోతుంది. భోజనమై ఆత్మసంతృప్తిపడిన పిదప వివరములు తెలుసుకొందువుగాక. ముందు భోజనమునకు దయ చేయమన్నది. వ్యాసునకు మరో సందియం వట్టుకొన్నది. తానొక్కడే రావలెనా; ఆమెతో దేవతారూపిణివైన ఓజననీ; నిత్యం శిష్యులు ఈ షరంలో ఆయావీధులు తిరిగితెచ్చిన భిక్షమంతా రాగిగాపోస్తారు. అన్నమును సూప ఆపూపాదులను వేరుచేసి అన్నింటిలో సగం అభ్యాగతులకు వేర్పరచి తిక్కిననగం గంగాజలంతో ప్రక్షాళన గావించి శిష్యులు నేను పంతుకొనితినటం పరిపాటి. రావి సాఫ్టీ; ఎన్నడును కాశీలో ఇట్టివింత చూడలేదు సుమా; నాతోబాటుగ శిష్యులంతా ఈ ఏడుదినాలనుండి ఉపవాసం చేస్తున్నవాళ్ళే. వారిని పదరి నేనొక్కడినే ఎలా రాగలను అది ధర్మ మౌతుందా అనగానే అతని మాటలలోని భావంగ్రహించిన అన్నపూర్ణాదేవి వ్యానమునీ! నీవు నీశిష్యులు కలసిరండి. అందరికీ భోజనములు సిద్ధంగా ఉండగలవు అన్నది.

అమృతంతో నమానమైన ఆమె మాటలకు వ్యాసుడు మనస్సులోనే నమస్కరించాడు. శిష్యులనుతీసికొని భాగీరథిలో స్నానమొనర్చి క్షణ కాలంలో విచ్చేళాడు. ఆ పుణ్యాంగన వారందరిని పంక్తులుగా తీర్చి కూర్చుండబెట్టింది. నంకల్ని మాత్రంచేతనే నర్వపదార్థాలు సృష్టించి రంభాపత్రాల రోపవర్ధించినది. పరమేశ్వరుడు స్వయముగా ఆపోశవలు

వేసినాడు. వారంతా ఎంతో వంతోషముగా మృష్టాన్నం అరగించి కడుపు విండుగతిని గడుగ్రవ శ్రేష్ఠిచేసారు. అనంతరం ఒక కాలలో కూర్చుండి తాంబూర చర్యణం చేయసాగినారు.

కోలాహలం అంతా నద్దుమడగింది. పార్వతీవరమేళ్ళరులు మేచేస్తున్నారని హెచ్చరికలు చేయబడినాయి. క్రొంజిగురు కోటలతో విరాజిల్లే జిలుగు బంగారుబంచు దోవతి ధట్టిగాగట్టి శశికళామకుటుడు వర్వత రాజపు త్రిశేయ పట్టికొనివెతెంచినాడు. అటగల ఉన్నతావనంపై ఆది దంపతులు కూర్చున్నారు. వారిని చూడగానే వ్యాసుడు, శిష్యులు నిలువబడి ప్రణామాలు ఆచరించారు. శ్వేతాశ్వతరోపనిషత్తు మంత్రార్థాలతో ప్రోత్సములు చేసారు. వ్యాసుని చూడగానే పరమేశ్వరుని మొగంజేప్పరించింది.

ఓయీ పాశ్యవతేయా ! వేదాలను నిభజించి లోకముల కొసంగినావు సకలపురాణ శాస్త్రములను రచించినావు. ఇంతటి యుక్తాయుక్త పరిజ్ఞాన కూన్యదవు ఎలా అయ్యావు ; కైవల్య వద్గుణరాశిని కాశిపురిని శపించునంతటి వాడవా ; ఏడు దినములు నేకు నీ శిష్యులకు భిక్షదొరక నంతమాత్రానిన సర్వ తీర్థ ప్రకాశియగు కాశిని నాశనమొనర్చటానికి పూనుకొంటావా ;

ఏమిదీ ఆహంకారం ! క్రోధాన్ని జయింపలేని తపస్సెందుకు ; ఇన్ని పుణ్య తీర్థములందు కుగ్రింకిన ఫలమేముంది ; ముక్తిస్థానమగు వారణాసికి ఎవడు కీడుచేయనలెనను కొంటాడో వాడు యద్రాప్తికాచిగా మారగలడు. నీవీ కాశీక్షేత్రంలో ఉండకగవు. కాశీ పీఠిమేధలను విడచి తక్షణం వెళ్ళిపో ఆవి తీవ్రముగా పలికాడు.

విరూపాక్షుని పరుష వచనాలకు వ్యాసుడు కయ్యలతో పణకి పోయినాడు. ఆ దంపతులకు సమస్కరించి తన అవరాధం వేపించమని పాష్టాంగ దండ వృధామం ఆచరించాడు. అనేకవిధాల వేడుకన్నాడు

క్షణిక కోపమును తక్షణములకుడగు యదుగ్నిరు వావియందు కడులు కలిగి
కాకి వదిలైతఁ దూరంలో వివసిస్తూ శుభ్యకాల వర్షదీపాలలో మాత్రం
కాలో ప్రవేశిస్తుండు ఏ తీర్థమును, ఏ క్షేత్రమును నిజదీపక లుద్దీపములు
దవుగా ల్రికుకమవి తెల్పి వికాలాక్షితో గూడ విశ్వనాథుడు అంకర్పితుడై
వాడు. ఈశ్వరుడవ తిచ్చిన విధంగా వ్యాసుడు కాకి వెలువల కిమ్మలతో
అవాసం ఏర్పరచు కొన్నాడు.

కలకలా ! ఈ వృత్తాంతం అంతా మాతండ్రి వివరించిన విధంగా
నీకు తెల్పినానుమమా అన్నాడు. అగస్త్యుడు పాద్యాతురా ! పరమే
శ్వరగాదలెన్ని విన్నాకనివి తీరదు. ఇంకను వినవలెననే ఉంటుంది. కాకి
క్షేత్రానగర విశేషాలు ఇంకా వివరింప వలసింది అని ప్రార్థించాడు.
కుమారస్వామి ఇలా చెప్ప సాగాడు.

దివోదాన నిర్యాదానంతరం మహేశ్వరుడు కాకి ప్రవేశించినపుడొక
వంతజరిగింది. ఈశ్వరుడు కాకిలో తిరిగి పట్టాభిషిక్తుడయిన ఏమ్మట
ఆ మహోత్సవానికి వచ్చిన దేవతలంతా ఒక్కొక్కరే పెరిపుగై కొవి
తమతమ రోకాలకు పయనమైనారు. వాండరినీ సాగనంపుతూ వీరికంటుడు
సీలమేళుక్యామునితో, నారాయణా ! నీ వలన నేను తిరిగి ఆనందరూపనం
చేరగలిగాను. విష్ణేశ్వరునకు నీకును తక్క దివిషద్వేషుడయిన, దివోదా
సుని వెడల నడచుట సాధ్యమవుతుందా : నీకు వరమొకటి ఇవ్వవలెనని
నంకల్పించాను. కోరుకొమ్మి అన్నాడు. దానికి జలజనాభుడు వంతనపడి
మహేశ్వరా ! నేనుకూడ కాకిలో నివసించడానికి అనుమతి ఒసంగవల
సిందని అనినాడు.

కంతయు అందులకు పమ్మడించి విశ్వంతిర్రా వీవు వాసార్హవనే

యందు. నిన్ను ఆరాధించిపపిమ్మటనే ప్రజలు నన్ను దర్శిస్తారు. కాని యందలి తీర్థాలలో చక్రతీర్థం మిక్కిలి ప్రసిద్ధికెక్కుతుంది. ఈ ముక్తి మందిసానికి రాబోయేకాలంలో కుక్కుటమందివం అని పేరు కలుగుతుంది. తవిష్య క్షురో జరుగబోయే కథను విను.

అనందకావసంలో మహావంతుడనే బ్రాహ్మణుడు జన్మిస్తాడు. చిన్ననాడే అతడు తల్లిదండ్రులను పోగొట్టుకొనగలడు. అదుపాజ్ఞలు లేక పెరగటంవల్ల అతడు చెడులక్షణుడై వ్యవసాయకు గురియౌతాడు. యౌవనవంతుడయినపిదప అతడు విషయావత్తుడయి యదేచ్ఛగాతిరుగుతూ పొరుగింటి బ్రాహ్మణుని భార్యను అవహరించుకొని పోగలడు. మిక్కిలి అనాచారుడు. ఒకప్పుడు ఒడలినిండ విదూతి బూసి దుబ్రాక్షమారికలుధరించి శైవుడవుతాడు. మరియొకనాడు ఊర్వ్యపుండ్రములు ధరించి వైష్ణవుడయి శ్రీ గీత వతిస్తున్నట్లు నటిస్తాడు. మరొకనాడు గౌరగ. వేరొకప్పుడు కాశ్తేయుడు. బౌద్ధుడుగ ఒకసారి. కాపాలికుడుగ మరునాడు తిరుగుతాడు. శైవులతో చేరి వైష్ణవులను గేలిచేస్తాడు. జియ్యరు స్వాములతో కలసి శివదూషణ చేస్తాడు. ఇంతకు అతడే మతమువారును కాదు. పరమ దూర్తుడు. కేవల స్వార్థపరచింతనుడు. ధనాకాఘరితుడు. ఎవ రెట్టి దానాలిచ్చినా పరిగ్రహిస్తాడు. కొంతకాలానికి వానికి కుండుడు, గోళు దని ఇరువురు పుత్రులు కలుగుతారు.

ఆ దోళాలలో మిక్కిలి ధనవంతుడయిన చండాల దొకరుండ గలడు. అతడు తీర్థయాత్రలు చేస్తూ కాళి వచ్చి చక్రపుష్కరిణిలో స్నానం చేసి తదిగుర్థలతో ఒడ్డునకు వచ్చి, నేను వింధ్యపర్వత వమీవ వాస్తవ్యుడను. కాళి వచ్చి చక్రతీర్థంలో మునిగివాను. ఆ కిక్కిరి నా మాతాపితరుల వంతోషం కొరకు అంగారం వెండి దానం యిస్తున్నాను

ఓద్యాంసుడైన విప్రుడు దానం గ్రహించవలసిందని కేకలు వేస్తాడు. ఊర్కడ ఉన్నతాతెవడు పోక వందుచి చూపుతాడు.

నందుడు గంగాతీరంలో మిక్కిలి బక్తితో యోగసమాధిలో ఉన్న వానివలె నటిస్తాడు. చందాలుడు ఆతనివద్దకు వెళ్ళి ప్రార్థిస్తాడు.

స్వామీ నా ఇచ్చేదానం గ్రహించండి.

మాకు దానములపై ఆసలేదు. శివభవనో చిర్యమయింది రాలు.

మీరు అట్లనరాదు. నావలన దానం గ్రహించి నన్ననుగ్రహించండి.

నీ కొరకని దానం గ్రహించవలె : ఏమీ తెచ్చావు :

లెక్కకు మిక్కిలిగ పెండి బంగారు నాణెములు.

ఏవీ చూపు :

అతడు బంగారునాణెములు చూపిస్తాడు. నందుడికి ఆశ ఎక్కువౌతుంది.

ఏమోయీ అంతా నాకే ఇస్తావా : దీనిలో పేరాకరికి వందితే నే ననలు దానం తీసుకొనునుమా !

చందాలుడు వరేనని సర్వం అతనికి దానం మివ్వగలడు. వానిని రాజుతోని అందరూ హేళనచేస్తారు. పైగా అతి పేదంగా విందింపగలరు. అతడు కాశీలో ఉండలేక బాల్కా, పుత్రులను తీసుకొని మరో చోటికి ప్రయాణం సాగిస్తాడు. మార్గమధ్యంలో దొంగలు పీచివర్తతిన్న ధనం బంగారం దోచుకుంటారు. శిశువు ప్రాణాలతో వదిలితే రాజుకు చెప్పి

దండనకు గురిచేయగలరని చొంగలువారిని చంపదలచు కొంటారు. వరుకుటకుముందు ఇష్టమైనవారును ప్రాకారము చేరుకొమ్ముంటారు. ఏమిలోచన బ్రాహ్మణులును వచ్చు, బ్రాహ్మణి వికాశిరేఖిని, నాలుగు దుంకినిమేల్వడిని తలచుకొంటారు.

నందురు మనసులో నేనేం పొరుగువానిచార్యును అవహరించాను. ఉత్తమమైన బ్రాహ్మణాచార్యులను ఎందుకు మట్టిలోకలిపినాను. మద హుంసారకు అభివర్తి ఎందుకు పాపంతమతం అవలంబించాను. ఇంతటి పేరాళతో దానమందుకు గ్రహించాను. నాపరిజ్ఞానముతో ఇట్టి ధుర్మరణమే సాక్షాత్తందారి అంటూ వచ్చిరావడమిది వచ్చు ద్వారాస్తారు అనంతరం చొంగలువారిని సంహరిస్తారు.

ప్రాచీనసాసన ముయంలో పేర్లులను తలచుకోవటంవల్ల అసంతర జన్మలో కోర్కెగా జన్మిస్తారు. కొందరుపత్తులు ఈ కోర్కెనుకొని, వచ్చి రాళ్ళలో విక్రయిస్తారు. అవినిత్యం మణికర్ణికలో మునుగుతాయి. ముక్తిమంజుషంలో ముషిశ్వరులుచేసే ప్రసంగాలు వింటాయి. విశ్వేశ్వరి లింగమునకు ప్రదక్షిణలుచేస్తాయి. ఆలయద్వారంవద్ద పడిన బలి అన్నం మెతుకులను తిని జీవిస్తాయి. నాలుగుజాములు కొనుగొనుచు తలచు కుంటూ కొక్కొక్కరుకోయని ప్రణవవాదం చేస్తాయి.

పూర్వవృత్తితో ఈవిధంగా జీవితాలు గడిపి అది కుక్కుట జన్మములనునీడి ముక్తిపొందుతాయి. కుక్కుటములకు ముక్తికలిగించే కారణంగా ఈముక్తిమంజుషానికి కుక్కుటమంజుషం అని పేరుకల్పింతుంది.

అగస్త్యమౌనీ! ఇది మాతండ్రి పెన్నునకు చెప్పినగాద అని కుమారస్వామి కలకంఠపునకు కాశీమాహాత్మ్యం సాకల్యంగా వివరించాడు.

అగస్త్యుడు రోపాముద్ర తమ జన్మలు పావనమైనట్లు భావించారు.

అనంతరం మువ్వళ్ళరుని కోరికమీద దేవయాత్రావిధానం కుమారుడ వివరించాడు. చక్రపుష్కరిణిలో దేవవితృతర్పణలు చేసి రోలార్కణే పులను సేవించి విశ్వనాథుని సేవ చేయవలె. అనంతరం ఓంకారేశ్వరాది లింగములను విఘ్నేశ్వరులను ఆర్చింపవలసి ఉంటుంది. ఇది దేవయాత్ర విధానం.

మహర్షి: ఇది స్కాందమనే పర్వతంలో జనించిన కాళిమాహాత్మ్య పవిత్రధార. దీనియందు మునిగినవారి పాతకములు హరించి విశ్వనాథుడు ముక్తినిస్తాడు. కాళి వికాలాక్షి ఇహలోక సౌఖ్యములతోబాటు ఆముష్మిక ఫలసీద్ధి కలుగజేస్తుంది.

